

KU LEUVEN

LUCAS

LUCAS

Centrum voor Zorgonderzoek & Consultancy

Kapucijnenvoer 39 bus 5310

3000 Leuven

Tel. + 32 16 33 69 10

Fax. +32 16 33 69 22

www.kuleuven.be/lucas

Preventie van depressie en suicide

Ga voor Geluk vzw

MEER DAN EEN HABBEKRATS

ONDERZOEK NAAR DE SLEUTELEMENTEN IN DE WERKING VAN 7 JEUGDWELZIJNSHUIZEN VOOR JONGEREN

Dr. Evelien Coppens

Stephanie Vanclooster

Prof. dr. Chantal Van Audenhove

Het onderzoek Habbekrats is tot stand gekomen dankzij de 'Ga voor Geluk Leerstoel – Preventie van depressie en suicide', geschonken door de Stichting en vzw Ga voor Geluk.

Leuven

2013

Colofon

Opdrachtgever

Vzw Ga voor Geluk

Onderzoeksleiding

Dr. Evelien Coppens

Prof. dr. Chantal Van Audenhove

Wetenschappelijk medewerkers

Stephanie Vanclooster

Niels Dewil

Administratieve ondersteuning

Lut Van Hoof

Kevin Agten

Leuven 2013

Inhoud

Inhoud	3
Tabellen	7
Figuren	7
Voorwoord	9
Dankwoord	11
Samenvatting	13
Inleiding	17
Hoofdstuk 1: De identiteit van jeugd(welzijns)werk	19
1 Op zoek naar de identiteit van jeugdwerk	19
1.1 De positieve waardering van jeugdwerk in wetenschap en beleid	19
1.2 De bezorgdheid om de toegankelijkheid van het jeugdwerk	20
1.3 De perverse effecten van de jeugdwerkdiscussie: de toegankelijkheidsparadox en een falend tweesporenbeleid	21
1.4 De problematische assumpties in de jeugdwerkdiscussie	23
1.5 Voorbij de toegankelijkheidsparadox: het perspectief van jongeren en de bruikbaarheid van jeugdwerk	25
2 De leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren	26
2.1 De theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid	27
2.2 De leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren	29
3 De identiteit van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren	32
3.1 Lessen uit de theorie en leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren	32
3.1.1 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren mag geen kwetsende instelling zijn.	32
3.1.2 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet rekening houden met de verhoogde psychosociale kwetsbaarheid van deze jongeren.	32
3.1.3 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet een signaalfunctie opnemen.	33
3.1.4 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet een brugfunctie opnemen.	33
3.1.5 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren mag niet selectief rekruteren.	33
3.1.6 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren werkt leefwereldaansluitend.	33
3.1.7 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren werkt leefwereldverbredend	34

3.1.8	Participatie aan de jeugdbeweging kan niet voor alle jongeren een meerwaarde betekenen.	34
3.2	De verhouding van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren tot preventie	34
4	Conclusie	36
Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethode		37
1	Een kader voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk	37
1.1	De betekenis van effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk	37
1.2	De effectladder als onderzoekskader voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk	37
1.2.1	Vier treden	38
1.2.2	Bruikbaarheid van de effectladder	39
Hoofdstuk 3: Beschrijvende analyse		41
1	Methode	41
2	Naam en geschiedenis	42
2.1	Ontstaan van Habbekrats	42
2.2	Ontstaan van de lokale Habbekratswerkingen	45
3	Missie en doelstellingen	49
4	Doelgroep	51
5	Visie	52
6	Aanpak	55
6.1	Rekrutering van de jongeren	55
6.2	Rekrutering van de medewerkers	55
6.3	Activiteiten	59
6.4	Methode	68
6.5	Kwaliteit	70
7	Randvoorwaarden	72
7.1	Infrastructuur	72
7.2	Financiën	74
8	Conclusie	76
Hoofdstuk 4: Theoretische analyse		77
1	Aanbevolen interventietheorie	77
1.1	Doelgroep	77
1.2	Doelen	78
1.3	Werkzame ingrediënten	79

1.4	Ingrediënten waarover onenigheid bestaat	86
2	Werkingstheorie Habbekrats	86
3	Conclusie	89
Hoofdstuk 5: Empirische analyse		91
1	Realisatie van de interventietheorie	91
1.1	Cijfergegevens	91
1.2	Audit jeugdwerkers	94
1.2.1	Gegevens Antwerpen	95
1.2.2	Gegevens Gent	99
1.2.3	Gegevens Halle	104
1.2.4	Gegevens Hamme	108
1.2.5	Gegevens Kortrijk	113
1.2.6	Gegevens Oostende	117
1.2.7	Gegevens Wetteren	122
1.2.8	Conclusie	127
1.3	Interview warme werker	131
1.4	Rondleiding in de trefpunten	134
1.4.1	Antwerpen	135
1.4.2	Halle	135
1.4.3	Hamme	136
1.4.4	Gent	137
1.4.5	Kortrijk	138
1.4.6	Wetteren	139
1.4.7	Oostende	140
1.4.8	Conclusie	140
1.5	Tevredenheid jongeren	141
1.5.1	Getuigenissen leden Habbekrats	141
1.5.2	Getuigenissen ex-leden Habbekrats	142
2	Conclusie	145
Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen		147
1	Onderzoeksvragen	147
1.1	Onderzoeksvraag 1: Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?	147
1.2	Onderzoeksvraag 2: In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen?	149
1.3	Onderzoeksvraag 3: In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?	150

2	Besluit	151
3	Aanbevelingen	152
	Referenties	155
	Bijlagen	163

Tabellen

Tabel 1. De effectladder van praktijkgericht effectiviteitsonderzoek (Van Yperen & Veerman, 2008, p. 25)	40
Tabel 2. Gegevens over het ontstaan en de huidige organisatie van de lokale Habbekratswerkingen	50
Tabel 3. De theoretische verdeling van de functieprofielen in de lokale Habbekratswerkingen	57
Tabel 4. Cijfergegevens Habbekrats	93
Tabel 5. Auditscore per trefpunt per stelling.	130
Tabel 6. Faciliteiten per trefpunt.	140

Figuren

Figuur 1. Projectmatig preventiewerk in de welzijnssector aan de hand van drie dimensies (De Cauter & Walgrave, 1999, p.94)	61
---	----

Voorwoord

Voorliggend onderzoeksrapport werd gerealiseerd in opdracht van Stichting Ga voor Geluk.

Deze stichting werd in 2007 opgericht door Jan Toye en Marc Vande Gucht en stelt zich ondermeer tot doel een katalysator te zijn voor beleidsondersteunend onderzoek naar de preventie van depressie en suïcide, in het bijzonder bij kinderen en jongeren. Om deze doelstelling kracht bij te zetten, kende de stichting op 22 februari 2012 aan Prof. Dr. Chantal Van Audenhove een leerstoel toe. Het is de bedoeling van deze leerstoel om fundamenteel wetenschappelijk onderzoek te verrichten naar de werkzame factoren in de preventie van depressie en suïcide. Daartoe worden zowel bestaande praktijken als nieuwe praktijken doorgelicht en vergeleken met de wetenschappelijke kennis over wat er effectief is in de preventie van depressie en suïcide. Het onderzoeksproject 'vzw Habbekrats' is een van de studies die binnen de leerstoel 'Ga voor Geluk' werd gerealiseerd.

Vzw Habbekrats werd in 1991 opgericht door Chris Van Lysebetten, algemeen coördinator van de vzw. Deze vzw heeft tot doelstelling maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren via een combinatie van jeugdwerk en welzijnswerk meer participatiekansen te bieden, weerbaarder te maken en hun achterstelling tegen te gaan. Hoewel preventie geen uitdrukkelijke doelstelling van vzw Habbekrats is, is de vereniging ervan overtuigd dat haar werking wel preventief kan werken. De vereniging steunt in deze opvatting op haar jarenlange ervaring. Vzw Habbekrats bestaat momenteel ruim twintig jaar en is een gevestigde waarde geworden binnen het jeugd welzijnswerk. Doorheen de jaren heeft de vereniging haar werking uitgebreid naar zeven verschillende steden en is ook het ledenaantal gestaag toegenomen. Bovendien heeft de vereniging reeds meerdere publieke erkenningen ontvangen voor haar werking. Hoewel deze factoren er allemaal indirect op wijzen dat de aanpak van vzw Habbekrats effectief is, werd tot dusver niet onderzocht in welke mate dit daadwerkelijk het geval is en welke ingrediënten de effectiviteit van de vzw bepalen. Om hier verandering in te brengen, verzocht Stichting Ga voor Geluk LUCAS om de werking van vzw Habbekrats wetenschappelijk te bestuderen en evalueren. Het voorliggende onderzoeksrapport is het verslag van deze studie.

Dankwoord

De auteurs danken de Stichting Ga voor Geluk en in het bijzonder Jan Toye voor de boeiende opdracht en voor de inspirerende samenwerking in de stuurgroep. Ook de medewerkers en de jongeren van vzw Habbekrats en in het bijzonder Chris Van Lysebetten danken we voor de openheid en het enthousiasme waarmee de onderzoekers werden onthaald.

Dank aan Niels Dewil voor zijn constructieve bijdragen in de eerste maanden van het onderzoek en aan Prof. Dr. Koen Hermans voor zijn suggesties in verband met relevante onderzoeksliteratuur. Kevin Agten stond in voor de lay-out van dit rapport, waarvoor dank.

Samenvatting

Wetenschappelijke studies wijzen uit dat het reguliere jeugdwerk een positieve invloed heeft op de individuele en sociale ontwikkeling van jongeren. Maatschappelijk kwetsbare jongeren participeren veelal niet aan het reguliere jeugdwerk en hebben bijgevolg geen baat bij de positieve effecten ervan. Jeugdwelzijnswerk bereikt deze jongeren wel, maar beantwoordt volgens overheden niet aan de idealen van wat jeugdwerk zou moeten zijn. Reguliere jeugdwerkingen worden daarom gepusht om meer toegankelijk te worden voor maatschappelijk achtergestelde jongeren en jeugdwelzijnswerkingen worden onder druk gezet om zoveel mogelijk maatschappelijk achtergestelde jongeren naar het reguliere jeugdwerk toe te leiden. In de realiteit werken deze twee strategieën echter niet. Voor reguliere jeugdwerkingen is het een moeilijk te realiseren doelstelling en voor kansarme jongeren blijft het reguliere jeugdwerk ondanks haar inspanningen een onaantrekkelijk gegeven.

Voor overheden is het belangrijk om af te stappen van de overtuiging dat enkel het reguliere jeugdwerk bevorderlijk kan zijn voor maatschappelijk achtergestelde jongeren. In de plaats moeten ze erkennen dat het jeugdwelzijnswerk beter aansluit bij de leefwereld van kansarme jongeren en dus veel zinvoller is voor deze doelgroep. Het jeugdwelzijnswerk zorgt er immers voor dat deze jongeren buiten komen, niet binnen de cocon van hun gezin blijven, sociale vaardigheden leren en zich lid voelen van een groep. Deze positieve resultaten werken op hun beurt drempelverhogend voor probleemgedrag.

In de sector van het welzijnswerk en vanuit het beleid is de laatste jaren een toenemende aandacht ontstaan voor de wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit van jeugdzorginterventies. Vanuit deze achtergrond werd een onderzoek opgezet naar de effectiviteit van Habbekrats – een Vlaamse jeugdwelzijnswerking voor kansarme jongeren. Op een wetenschappelijke wijze aantonen dat deelname aan Habbekrats leidt tot meer wenselijk gedrag en minder onwenselijk gedrag bij jongeren is een moeilijk te realiseren opdracht. In de plaats daarvan tonen we de effectiviteit van Habbekrats aan door na te gaan:

- Of de werkingsprincipes van Habbekrats aansluiten bij de wetenschappelijke en praktijkgerichte kennis over wat verstaan wordt onder een effectieve jeugdwelzijnswerking
- Of we empirisch kunnen aantonen dat Habbekrats haar werkingsprincipes daadwerkelijk omzet in de praktijk

Gebruikmakend van de effectladder van Van Yperen en Veerman (2008) namen we de werking van Habbekrats op een beschrijvende, een theoretische en een empirische manier onder de loep. We probeerden zo een antwoord te formuleren op volgende drie onderzoeksvragen:

- Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?
- In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdzorg?
- In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?

Onderzoeksvraag 1: Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?

Habbekrats richt zich in haar werking op randgroepjongeren tussen 10 en 21 jaar. Het gaat om jongeren die leven in een kansarme buurt, opgroeien in een generatiearm of eenoudergezin, behoren tot een etnisch-culturele minderheid, financiële moeilijkheden hebben, opgroeien in een omgeving met veel langdurige werkloosheid, sociaal geïsoleerd zijn of in aanraking zijn geweest met justitie.

Habbekrats probeert deze jongeren in de eerste plaats een positieve, veilige en warme omgeving te bieden die aansluit bij hun leefwereld, waar ze zich thuis voelen en die streeft naar solidariteit, gelijkwaardigheid, wederzijds respect, duidelijkheid, openheid, eerlijkheid en oprechtheid. Zodoende wil Habbekrats de jongeren meer kansen op ontspanning en ontmoeting geven. Van daaruit worden de andere twee doelstellingen gerealiseerd: (1) de kwetsbaarheid van deze jongeren tegengaan en (2) de leefwereld van deze jongeren verbreden. De kwetsbaarheid van de jongeren probeert Habbekrats tegen te gaan door hen weerbaarder te maken, door de samenleving positiever naar hen te laten kijken en door maatschappelijke instellingen dichterbij te brengen. Habbekrats doet dit door het positieve gedrag van de jongeren te bekrachtigen, succeservaringen mogelijk te maken en de inherente talenten van de jongeren te helpen ontplooiën. Om de leefwereld van de jongeren te verbreden zet Habbekrats samenwerkingsverbanden op met andere maatschappelijke instellingen. Naast een zinvolle vrijetijdsbesteding verleent de werking ook individuele hulp aan jongeren met problemen.

Habbekrats ziet haar jeugdwerkers als het voornaamste middel om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. De jeugdwerkers zijn 'omni practici' die van alle markten thuis zijn en in staat zijn om te animeren, te organiseren, te vormen en hulp te verlenen. Daarom ook werft Habbekrats steeds professioneel geschoolde jeugdwerkers aan. Van de jeugdwerkers wordt verwacht dat ze zich als vriend opstellen en zich op gelijke voet met de jongeren verhouden, zodat er een vertrouwensrelatie tussen de jeugdwerker en de jongeren kan ontstaan.

Om jongeren aan te trekken doet Habbekrats aan actieve rekrutering. Jongeren worden via pleintjeswerking actief opgezocht, er worden contacten gelegd met mogelijke doorverwijzende instanties en er wordt gebruik gemaakt van diverse communicatiemiddelen. Jongeren die lid willen worden van Habbekrats dienen zich akkoord te verklaren met een aantal huisregels. Zo is er in Habbekrats geen plaats voor geweld en vandalisme, diefstal, racisme, drugs en wapenbezit. Bij herhaaldelijke overtreding van de regels, kunnen jongeren tijdelijk uit de werking geschorst worden. In tegenstelling tot andere jeugdwelzijnswerkingen kiest Habbekrats er bewust voor om ouders zo weinig mogelijk bij de werking te betrekken.

Onderzoeksvraag 2: In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen?

We gingen na wat de doelgroep, de doelstellingen en de werkzame ingrediënten van een goede jeugdwelzijnswerking horen te zijn (hoofdstuk 4). Volgende elementen kwamen we veelvuldig tegen in de literatuur.

Een jeugdwelzijnswerking:

- richt zich expliciet op maatschappelijk kwetsbare jongeren
- bevordert de maatschappelijke emancipatie van deze jongeren
- versterkt de empowerment van deze jongeren
- vergroot de toegankelijkheid van maatschappelijke instituties en sociale voorzieningen voor deze jongeren
- is een veilige plek
- slaat bruggen naar de samenleving
- zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod
- heeft het vertrouwen van de ouders
- doet aan actieve rekrutering
- richt zich op talentontwikkeling en succeservaring
- beantwoordt individuele hulpvragen

Jeugdwelzijnswerkers:

- hebben inzicht in de leefwereld van jongeren
- proberen jongeren zo vaak mogelijk te bekrachtigen
- zijn een ankerfiguur
- zijn een bondgenoot

Habbekrats vermeldt nagenoeg alle vooropgestelde werkbare ingrediënten in haar werking. Enkel het betrekken van de ouders wordt bewust gemeden in de werking. We mogen aldus concluderen dat de interventietheorie van Habbekrats zeer nauw aansluit bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen.

Onderzoeksvraag 3: In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?

Op basis van cijfergegevens uit jaarverslagen, een auditbevraging van de jeugdwerkers, een rondleiding in de trefpunten, en getuigenissen van leden en ex-leden van Habbekrats toonden we empirisch aan dat Habbekrats haar werkingstheorie succesvol in de praktijk brengt (hoofdstuk 5).

Volgens de cijfergegevens uit jaarverslagen bereikt Habbekrats jaarlijks ongeveer 1.740 kansarme jongeren wat neerkomt op een gemiddeld ledenaantal van circa 250 jongeren per deelwerking.

De interviews met de jeugdwerkers bevestigen dat Habbekrats heel veel werkzame bouwstenen van de interventietheorie in de werking toepast. Habbekrats behaalt op de auditbevraging een totaalscore van maar liefst 40,5 op 50, waarbij de scores van de afzonderlijke trefpunten allemaal van dezelfde grootteorde waren. Uit de auditbevraging bleek onder meer dat:

- de jeugdwerkers zich maximaal inspinnen om voor de jongeren een veelzijdig vrijetijdsaanbod uit te werken dat afgestemd is op de leefwereld, de interesses, de wensen, de ideeën en de

capaciteiten van de jongeren. Daarnaast organiseren de jeugdwerkers ook vormende activiteiten. Deelname aan alle activiteiten is vrijblijvend.

- de jeugdwerkers in hun omgang met de jongeren vooral de sterktes en de talenten van de jongeren in de verf zetten. Positief gedrag wordt zo vaak mogelijk bekrachtigd en tijdens de activiteiten wordt ervoor gezorgd dat de jongeren zo veel mogelijk successen kunnen ervaren.
- de Habbekratshuizen een veilige haven voor de jongeren zijn waar een warme sfeer hangt en waar de jongeren zichzelf mogen zijn.
- de jeugdwerkers van de jongeren verwachten dat ze zich houden aan de vooropgestelde gedragscode. Respect hebben voor alles en iedereen is de belangrijkste regel die de jeugdwerkers aan de jongeren opleggen. Wanneer zich een conflict voordoet, treden de jeugdwerkers snel maar rechtvaardig op, waarbij soms wordt overgegaan tot tijdelijke schorsing. Uitzonderlijk worden jongeren na herhaaldelijk probleemgedrag definitief uit de werking gesloten.
- alle jeugdwerkers over rudimentaire hulpverleningsvaardigheden beschikken en grote inspanningen leveren om de jongeren te helpen wanneer deze problemen hebben. De jeugdwerkers zijn steeds aanspreekbaar voor de jongeren, pikken zelf problemen op en kaarten deze voorzichtig aan. Wanneer de problematiek van een jongere te complex is, begeleiden de jeugdwerkers de jongere mee naar de professionele hulpverlening.
- alle jeugdwerkers aanwezig en aanspreekbaar zijn voor de jongeren, oprecht geïnteresseerd zijn in de jongeren, een onbevooroordeelde houding aannemen en de jongeren actief betrekken bij het organiseren van activiteiten en bij het nemen van praktische beslissingen.
- de jeugdwerkers heel wat tijd besteden aan intern overleg – zowel met jeugdwerkers binnen één trefpunt als met jeugdwerkers over de trefpunten heen.

Tijdens ons bezoek aan de Habbekratshuizen stelden we vast dat alle huizen goed bereikbaar en toegankelijk zijn en beschikken over de nodige faciliteiten om de doelstellingen die Habbekrats nastreeft te realiseren.

De ex-leden van Habbekrats getuigden dat ze in Habbekrats zichzelf konden zijn zonder gelabeld te worden, zichzelf op een positieve manier konden uitleven, hun talenten leerden ontdekken en ontplooiën, nieuwe vrienden leerden maken, leerden geloven in zichzelf en de nodige praktische ondersteuning kregen. De huidige leden gaven aan dat ze graag naar Habbekrats komen om zich uit te leven, omdat ze er de kans krijgen hun hobby's uit te oefenen, omdat ze de jeugdwerkers zo tof vinden en deze hen lijken te begrijpen, omdat ze er de vrijheid krijgen om te doen wat ze graag willen.

Algemene conclusie

Het huidige onderzoeksrapport toont aan dat Habbekrats een weldoordacht concept is en alle potentieel in zich heeft om effectief te zijn. Habbekrats integreert zo goed als alle bouwstenen van een goede jeugdwelzijnswerking in de interventietheorie en kan bijgevolg een veelbelovend initiatief genoemd worden. Bovendien tonen de cijfers, de interviews met de jeugdwerkers en de getuigenissen van de leden en ex-leden aan dat Habbekrats jaarlijks een groot aantal jongeren bereikt, veel van de vooropgestelde bouwstenen succesvol in de praktijk brengt en een onvergetelijke stempel drukt op het leven van kansarme jongeren. We besluiten dat Habbekrats een doeltreffende werking is die als good practice zowel erkenning als navolging verdient.

Inleiding

Vzw Habbekrats is een landelijk erkende jeugdwerking die zich richt op maatschappelijk kwetsbare jongeren van 10 tot 21 jaar. Aan de hand van diverse activiteiten wordt getracht om jongeren op een vrijblijvende, laagdrempelige manier een zinvolle vrijetijdsbesteding, vorming en individuele begeleiding aan te bieden, om zo hun participatiekansen en weerbaarheid te verhogen en hun maatschappelijke achterstelling tegen te gaan. Het concept 'Habbekrats' werd bedacht in januari 1991. Vandaag, meer dan 20 jaar later, is Habbekrats uitgegroeid tot een vaste waarde binnen het jeugdwelzijnswerk en telt het zeven lokale werkingen.

Door de geleidelijke ontwikkeling van de Habbekratswerking naast de gevestigde sectoren, rijst de vraag naar een goede beschrijving en wetenschappelijke onderbouwing van haar werking. Volgende vragen zijn het uitgangspunt van deze studie:

- Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?
- In welke mate sluiten deze principes aan bij de wetenschappelijke kennis over effectieve jeugdzorg?
- In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?

Deze evaluatiestudie heeft dus tot doel de werking van Habbekrats systematisch te onderzoeken en te evalueren in termen van effectiviteit.

Voordat we de effectiviteit van Habbekrats in kaart brengen, zoomen we in het eerste hoofdstuk in op de plaats van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren, kortweg jeugdwelzijnswerk, in Vlaanderen en Europa. Het hoofdstuk bestaat uit drie delen. In het eerste deel bespreken we waarom jeugdwerk de laatste jaren in toenemende mate de agenda van het Vlaamse en Europese jeugdbeleid beheerst. We stoten daarbij op een toegankelijkheidsparadox. In het tweede deel bestuderen we de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren. We gaan in op de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid en bespreken de resultaten van een belevingsonderzoek uitgevoerd bij deze jongeren. In het derde deel trekken we een aantal lessen over de identiteit van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren en bekijken we in welke mate 'preventie' een onderdeel van deze identiteit kan uitmaken.

In het tweede hoofdstuk maken we duidelijk wat een effectiviteitsonderzoek in de sector van het jeugdwelzijnswerk kan betekenen en beschrijven we de methodologische aanpak die we in de huidige studie hebben gehanteerd. We kozen er meer specifiek voor om Habbekrats op drie manieren te bestuderen: (1) op een beschrijvende manier, (2) op een theoretische manier en (3) op een empirische manier.

Hoofdstukken 3 tot 5 betreffen het eigenlijke onderzoek. Hoofdstuk 3 handelt over de beschrijvende analyse van de werking van Habbekrats. We beschrijven in detail de geschiedenis, de doelstellingen, de doelgroep, de visie, de aanpak, de infrastructuur en de financiën van Habbekrats. Een goede beschrijving van deze elementen laat ons toe om te concluderen dat Habbekrats potentieel heeft om effectief te zijn. In hoofdstuk 4 gaan we na of we de werking van Habbekrats op een theoretische

manier kunnen onderbouwen. Op basis van de wetenschappelijke en de praktijkgerichte literatuur leggen we de werkzame factoren van jeugdwelzijnswerk bloot. Vervolgens onderzoeken we in welke mate deze werkzame factoren terug te vinden zijn in de werkingstheorie van Habbekrats. Wanneer dit het geval is, mogen we concluderen dat Habbekrats een veelbelovend initiatief is. In hoofdstuk 5 benaderen we Habbekrats op een empirische wijze. Via kwantitatief en kwalitatief verworven onderzoeksmateriaal gaan we na in welke mate Habbekrats haar werkingstheorie succesvol naar de praktijk weet te vertalen en aldus beschouwd kan worden als een doeltreffende interventie.

We eindigen het rapport (hoofdstuk 6) met een samenvatting van de onderzoeksresultaten en enkele aanbevelingen om de werking van Habbekrats verder te optimaliseren.

Hoofdstuk 1: De identiteit van jeugd(welzijns)werk

In het eerste hoofdstuk positioneren we het jeugd(welzijns)werk tegenover het reguliere jeugdwerk. We gaan van start met een beschrijving van de identiteit van het reguliere jeugdwerk en geven aan waarom dit ontoegankelijk is voor maatschappelijk achtergestelde jongeren. We gaan vervolgens in op de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren en eindigen met een beschrijving van de identiteit van het jeugd(welzijns)werk.

1 Op zoek naar de identiteit van jeugdwerk

1.1 De positieve waardering van jeugdwerk in wetenschap en beleid

Zowel in Vlaanderen als in Europa beheerst jeugdwerk de laatste jaren in toenemende mate de agenda van het jeugdbeleid. In Vlaanderen moet elke gemeente sinds de decentralisering van het jeugdwerk in 1993 driejaarlijks een jeugd(werk)beleidsplan opstellen.¹ Op basis van dit plan krijgt iedere gemeente subsidies van de Vlaamse Overheid om het lokale jeugd(werk)beleid vorm te geven. Naast deze gemeentelijke jeugd(werk)beleidsplannen verscheen in 2000 ook het eerste jeugd(werk)beleidsplan van de Vlaamse Overheid (Van Gaens, 2001).² Het jeugdwerk kwam voor het eerst uitdrukkelijk op de Europese agenda met de resolutie over 'een nieuw kader voor Europese samenwerking in Jeugdzaken'. Deze werd op 27 november 2009 goedgekeurd door de Raad van de Europese Unie en bevestigd in de Europese Jeugdstrategie 2010-2018 die daaruit voortvloeide. Onder het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie tijdens de periode van 1 juli tot en met 31 december 2010 werd het Europese jeugdwerkbeleid verder gestimuleerd en vormgegeven. In juli 2010 organiseerde het Belgische voorzitterschap een conferentie over de geschiedenis van jeugdwerk en jeugdbeleid en een conventie over de hedendaagse rol van jeugdwerk. Jeugdwerkers, onderzoekers, beleidsmakers en ambtenaren uit vijftig Europese landen kwamen in Gent bijeen om te discussiëren over jeugdwerk. Deze discussies resulteerden in de formulering van een eerste Europese resolutie over 'jeugdwerk', die op 19 november 2010 goedgekeurd werd door de Raad van de Europese Unie.

De groeiende aandacht voor jeugdwerk in Vlaanderen en Europa wordt gestimuleerd door een hele reeks nationale en internationale wetenschappelijke studies die wijzen op de positieve effecten van jeugdwerk op de individuele en sociale ontwikkeling van jongeren. Participatie aan jeugdwerk zou

¹ Dit verandert binnenkort echter. Met het nieuwe decreet op het lokaal en provinciaal jeugdbeleid dat op 6 juli 2012 bekrachtigd werd door de Vlaamse Regering zullen lokale besturen vanaf 1 januari 2014 niet langer een afzonderlijk jeugd(werk)beleidsplan moeten schrijven. De verschillende plannen die de lokale besturen nu driejaarlijks moeten maken (jeugdbeleidsplan, cultuurbeleidsplan, sportbeleidsplan, milieubeleidsplan, ...) moeten vanaf dan geïntegreerd worden in een 'legislatuurplan', een meerjarenplan voor een periode van zes jaar.

² Het Vlaamse Jeugdwerkbeleidsplan 2000-2004 (Anciaux, 2000). Sindsdien volgden nog twee Vlaamse jeugd(werk)beleidsplannen: het Vlaamse Jeugdbeleidsplan 2005-2009 (Anciaux, 2005) en het Vlaamse Jeugdbeleidsplan 2010-2014 (Smet, 2010).

onder andere bijdragen tot het ontwikkelen van een eigen identiteit (Elsdon et al., 1995), zelfstandigheid (Larson et al., 2007; Van den Eeckhout, 1998; Van Gils, 2000; Wildemeersch & Reyskens, 2001), sociaal en cultureel kapitaal (Dworkin et al., 2003; Van den Eeckhout, 1998), sociale vaardigheden (Elchardus et al., 2001; Hansen et al., 2003; Krasnor et al., 2006) en democratische attitudes (Eccles et al., 2003; Elchardus et al., 2001; Hooghe & Stolle, 2002; Jeffs & Smits, 1999; 2000; Smits, 2004). Jongeren die deelnemen aan jeugdwerk zouden zich ook meer maatschappelijk verbonden (Caldwell & Watts, 2008; Elchardus & Glorieux, 2002; Hansen et al., 2003) en minder politiek machteloos voelen (Smits, 2004) en zich minder antisociaal gedragen (Mahoney & Stattin, 2000; Dworkin et al., 2003; Piko & Vazsonyi, 2004) dan jongeren die niet deelnemen aan jeugdwerk. Jeugdwerkparticipatie zou zelfs verbonden zijn met betere studieresultaten en een sterkere positie op de arbeidsmarkt (Jarret et al., 2005). Bijgevolg worden jeugdverenigingen gezien als een belangrijk socialisatieveld en integratiemechanisme (Elchardus, 1999; Elchardus & Glorieux, 2002; Hansen et al., 2003; Mahoney & Stattin, 2000).

De positieve waardering van jeugdwerk in wetenschappelijk onderzoek is de laatste jaren doorgesijpeld naar het Vlaamse en Europese beleid. Zo lezen we in de Vlaamse Beleidsnota Jeugd 2009-2014: *'Jeugdwerk is voor kinderen en jongeren een veilige ruimte om te experimenteren met eigen gedrag, een soort minisamenleving te creëren. Het jeugdwerk kan dan ook gezien worden als katalysator in het socialisatieproces van kinderen en jongeren om ook later mee te doen in de samenleving. Het jeugdwerk speelt dus een belangrijke factor in de realisatie en het versterken van het sociale weefsel, het vorm geven aan democratisch burgerschap, het bevorderen van levenslang en levensbreed leren, het constructief leren omgaan met diversiteit'* (Smet, 2009, p.14). In de Europese Jeugdstrategie 2010-2018 wordt zelfs gesproken over een nieuwe rol voor jeugdwerk: *'Youth work is out-of-school education managed by professional or voluntary 'youth workers' within youth organisations, town halls, youth centres, churches etc., which contributes to the development of young people. Together with families and with other professionals, youth work can help deal with unemployment, school failure, and social exclusion, as well as provide leisure time. It can also increase skills and support the transition from youth to adulthood'* (Commission of the European Communities, 2009, p.11).

1.2 De bezorgdheid om de toegankelijkheid van het jeugdwerk

Naast zijn positieve krachten kampt het jeugdwerk ook met een belangrijk probleem, namelijk een selectief bereik van jongeren. Deelnemers aan het jeugdwerk zijn bijna steeds autochtone jongeren die tot de middenklasse behoren en ASO volgen (Barthko & Eccles, 2003; De Groof & Siongers, 1999; Van Assche et al., 1998). Jongeren uit kansarme gezinnen, jongeren met een mentale of fysieke beperking, laaggeschoolde jongeren (vooral BSO-jongeren en in mindere mate ook TSO-jongeren) en jongeren van allochtone afkomst nemen daarentegen significant minder deel aan het jeugdwerk (Boeraeve et al., 2003; Coussée, 2006; De Groof & Siongers, 1999; De Rycke, 2004; Elchardus et al., 1999; Elchardus & Herbots, 2010; Klinksons, 2004; Pelleriaux, 2005; Roberts & Parsell, 1994; Smits, 2004; Vanhoutte, 2007). Niet alle jongeren participeren dus aan het jeugdwerk, in het bijzonder niet die jongeren die er volgens wetenschappers en beleidsverantwoordelijken net het meeste baat bij zouden hebben (Larson, 1994; Steketee, 2005). Deze jongeren scoren immers het laagst op die zaken waar jeugdwerk positieve effecten op zou hebben.

De vaststelling dat het jeugdwerk positieve effecten heeft op de individuele ontwikkeling en sociale integratie van jongeren die eraan deelnemen, doet wetenschappers en beleidsmakers besluiten dat het jeugdwerk toegankelijker gemaakt moet worden voor jongeren die er voorlopig nog niet aan deelnemen, zodat ook zij kunnen genieten van de positieve krachten van het jeugdwerk. Zodoende wordt participatie aan het jeugdwerk als de norm beschouwd en wordt non-participatie als een sociaal probleem gedefinieerd (Coussée, 2006; Verschelden & Vanthuyne, 2007). Om deze non-participatie weg te werken, wordt ingezet op een toegankelijker jeugdwerk. De toegankelijkheid van het jeugdwerk is de laatste jaren dan ook uitgegroeid tot een centrale prioriteit op zowel de Vlaamse als de Europese jeugdbeleidsagenda. In de Europese Jeugdstrategie 2010-2018 vormt *'improving access and full participation of all young people'* één van de drie centrale doelstellingen (Commission of European Communities, 2009, p.4). In de Vlaamse Beleidsnota Jeugd 2009-2014 is *'de openheid en toegankelijkheid van het jeugdwerk versterken'* één van de operationele doelstellingen en belooft minister van Jeugd Pascal Smet er voor te zorgen dat *'zoveel mogelijk kinderen en jongeren van zo divers mogelijke achtergrond zoveel mogelijk actief deelnemen aan het jeugdwerk door het jeugdwerk te blijven motiveren om in te zetten op toegankelijkheid'* (Smet, 2009, p.4). Om subsidies van de Vlaamse Overheid te verkrijgen, moeten Vlaamse gemeenten dan ook expliciet aangeven in hun jeugdbeleidsplan hoe zij *'een divers en toegankelijk, plaatselijk en intergemeentelijk jeugdwerkeraanbod financieel, materieel en infrastructureel zullen ondersteunen'* (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Volwassenen en Jeugd, 2010, p.3).

1.3 De perverse effecten van de jeugdwerkdiscussie: de toegankelijkheidsparadox en een falend tweesporenbeleid

Voorals voor jongeren die niet tot de autochtone, ASO-volgende middenklasse behoren, blijkt de jeugdbeweging weinig toegankelijk (Kliksons, 2004). Andere vormen van jeugdwerk zoals het jeugdhuis en het speelpleinwerk weten deze jongeren wel te bereiken (Kliksons, 2004; Pelleriaux, 2005; Vanhoutte, 2007). Deze jeugdwerkvormen richten zich doorgaans uitdrukkelijk op specifieke doelgroepen van jongeren, zoals allochtone jongeren of jongeren met een beperking en worden daarom ook wel *'(doelgroep)specifiek jeugdwerk'* genoemd. De jongeren waarop deze jeugdwerkvormen zich richten zijn zeer divers, maar delen één gemeenschappelijk kenmerk: het gaat om jongeren die kwetsbaar in de samenleving staan en daardoor vaak een verlaagd psychosociaal welbevinden hebben. Deze vormen van doelgroepspecifiek jeugdwerk worden aldus beschreven als *'jeugd welzijns werk'* of *'jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren'* (Crivit, 2009).³

Hoewel het jeugd welzijns werk de jongerengroepen weet te bereiken die door de jeugdbeweging moeilijk bereikt worden, wordt in vraag gesteld of het jeugd welzijns werk wel *'echt'* jeugdwerk is. De reden hiervoor is dat het jeugd welzijns werk niet beantwoordt aan de idealen van wat jeugdwerk zou moeten zijn – idealen die allemaal wel terug te vinden zijn in de jeugdbeweging. Het

³ In de jeugdwerksector bestaat geen eensgezindheid over de te hanteren terminologie. Er wordt ook gesproken over jeugdwerk met kansarme jongeren, met maatschappelijk achtergestelde jongeren en met randgroepjongeren. De grote aandacht voor de juiste benaming hangt vooral samen met de angst voor stigmatisering van de doelgroep. Men gaat steeds op zoek naar een term die minder betuttelend, denigrerend of minder veroordelend klinkt dan de gangbare terminologie. Thans wordt meestal de term *'maatschappelijk kwetsbare jongeren'* gebruikt (Van Assche, 2001).

jeugdwerkzaamheid werkt bijvoorbeeld meestal met professionele begeleiders, beweegt zich ook buiten de vrije tijd (huiswerkbegeleiding, arbeidstrajectbegeleiding, hulpverlening, ...) en is er soms expliciet op gericht om jongeren te vormen. Daarnaast wijzen sommige studies op contraproductieve effecten van deelname aan jeugdwerkvormen die meestal in het jeugdwerkzaamheid gehanteerd worden. Zo zou frequente participatie aan een jeugdhuis geassocieerd zijn met een toename van crimineel gedrag (Mahoney et al., 2001). Jongeren die deelnemen aan een jeugdhuis zouden bovendien, in vergelijking met jongeren die deelnemen aan andere vormen van jeugdwerk, tot de leeftijd van 30 jaar meer kans op sociale exclusie hebben omwille van factoren als werkloosheid, een gebrek aan kwalificaties, drankgebruik en geweldpleging (Feinstein et al., 2006). Dergelijke resultaten ondersteunen beleidsmakers in hun geloof dat enkel de jeugdbeweging voldoet aan het ideaal van jeugdwerk. Naast 'algemeen jeugdwerk' wordt deze vorm van jeugdwerk daarom ook regelmatig als 'regulier jeugdwerk' bestempeld (Coussée & De Schepper, 2011).

Dit leidt tot een opmerkelijke toegankelijkheidsparadox: jeugdwerk dat jongeren bereikt die moeilijk bereikt worden door de jeugdbeweging wordt niet geaccepteerd als jeugdwerk (Coussée, 2006). Deze paradox ligt aan de grondslag van het tweesporenbeleid dat in Vlaanderen gehanteerd wordt om jeugdwerk toegankelijker te maken (en dat zich ook vertaalt in de aparte subsidiestromen van de Vlaamse Overheid voor gemeenten met een lokaal jeugdbeleidsplan – cf. infra). Enerzijds worden alle jeugdwerkingen (in het bijzonder de jeugdbeweging) gestimuleerd om zich maximaal open te stellen naar alle kinderen en jongeren. Daartoe dienen jeugdwerkingen actief op zoek te gaan naar eventuele drempels die jongeren weerhouden om aan hun aanbod deel te nemen en inspanningen te verrichten om deze drempels weg te werken. Op die manier wil men komen tot 'inclusief jeugdwerk': jeugdwerk dat jongeren uit alle lagen van de bevolking weet te bereiken (De Visscher, 2003). Anderzijds worden allerlei vormen van jeugdwerkzaamheid ondersteund en gecreëerd die het jeugdwerk toegankelijker zouden moeten maken voor jongeren die niet door de jeugdbeweging bereikt worden. Tegelijkertijd echter worden deze jeugdwerkzaamheidsvormen gestimuleerd om de jongeren die ze bereiken toe te leiden naar het 'echte' jeugdwerk, i.c. de jeugdbeweging. *'Vaak wordt de toeleiding – men spreekt in dat verband graag over doorstroming – naar het algemeen jeugdwerk als een belangrijke opdracht toegewezen aan het specifiek jeugdwerk'* (Coussée, 2006, p.19). Men veronderstelt immers dat enkel de jeugdbeweging werkt en dat het bovendien ook zou, kan en moet werken voor jongeren die er niet aan deelnemen. In praktijk echter blijken beide sporen van het beleid niet te werken, dit omwille van de volgende twee redenen.

Ten eerste loopt het inclusiespoor vast in goede bedoelingen. Het beleid van de meeste jeugdbewegingen vertrekt van de premisse dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren moeten kunnen participeren aan de jeugdbeweging. In een onderzoek dat in 2009-2010 werd uitgevoerd bij vijf jeugdbewegingen (Chiro, FOS, KLJ, KSJ-KSA-VKSJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen) geeft 84% van de begeleiders aan actief alle jongeren aan te werven, ongeacht hun afkomst, beperkingen of mogelijkheden. Desondanks blijken heel weinig jongeren met een functiebeperking, jongeren in kansarmoede, jongeren die holebi zijn en allochtone jongeren lid te zijn van de jeugdbeweging, al ligt de diversiteit zoals die door de onderzoekers werd gemeten iets hoger dan wat door de leiding van de jeugdbewegingen werd gedacht. Zo vindt twee derde van de begeleiders hun groep niet erg divers van samenstelling. Bepaalde jongeren zouden volgens meer dan twee op drie begeleiders moeilijk te bereiken zijn en dit omwille van een gebrek aan diversiteit in de omgeving, financiële beperkingen en een andere geloofsovertuiging. Daarnaast wordt aangegeven dat het draagvlak en de draagkracht van

de jeugdbewegingen te klein zijn om een degelijk diversiteitsbeleid te voeren. Het realiseren van wat als kerntaak wordt aangevoeld, namelijk de leden iedere week een leuke middag bezorgen, neemt volgens de meeste begeleiders al genoeg tijd en energie in beslag (De Pauw, Vermeersch, Coussée, Vettenburg & Van Houtte, 2010). Op basis van diepte-interviews bij de leiding van KSJ-KSA-VKSJ geweest Leiestreek komt Dhuyvetter (2008) tot een gelijkaardige conclusie. De begeleiders proberen wel een inclusieve houding aan te nemen door alle kinderen en jongeren, ongeacht hun situatie, een kans te geven om lid te worden. Tegelijk stellen de begeleiders, die meestal zelf tot de middenklasse behoren, onbedoeld bepaalde drempels op die het zeer moeilijk maken voor jongeren die niet tot de middenklasse behoren om lid te worden van de jeugdbeweging. Jeugdbewegingen die ondanks deze drempels toch jongeren weten te bereiken die niet tot de middenklasse behoren, hebben het bovendien bijzonder moeilijk om deze jongeren daadwerkelijk op te nemen in hun werking en hen te mengen met de andere jongeren. Zo staat te lezen in een recent praktijkonderzoek uitgevoerd door Steunpunt Jeugd bij 12 jeugdorganisaties: *'Jeugdorganisaties kiezen om inclusief te werken en doen daar ook echt moeite voor, maar in de praktijk is men nog niet geslaagd in echt 'inclusief werken' door alle kinderen en jongeren een plek te geven in de bestaande werking. We concluderen dat het om een gedeeltelijke inclusie gaat, omdat de jeugdorganisaties die hierop inzetten vaak een apart aanbod uitwerken voor bijzondere doelgroepen'* (Steunpunt Jeugd, 2010, p.26).

Ten tweede leidt het doorstromingsspoor niet tot doorstroming, maar eerder tot uitval. Uit een onderzoek naar de vrijetijdsbeleving van kinderen in armoede tijdens de zomer in de steden Oostende, Leuven en Ronse blijkt dat reguliere jeugdwerkingen en doelgroepspecifieke jeugdwerkingen duidelijk twee gescheiden circuits vormen. Maatregelen zoals de pasjessystemen maken niet dat kinderen en jongeren uit de doelgroepspecifieke jeugdwerkingen meer gaan deelnemen aan het reguliere aanbod (Coussée & Roets, 2011). De weinige jongeren uit het jeugd welzijns werk die wel doorstromen naar de jeugdbeweging, haken bovendien snel weer af. Deze jongeren geven aan dat de jeugdbeweging niets voor hen is. Het aanbod stelt teveel eisen aan hen en sluit onvoldoende aan bij hun talenten. Daarnaast klikt het vaak niet met de leiding van de jeugdbeweging en hebben de jongeren er weinig vrienden (Kliksons, 2004).

1.4 De problematische assumpties in de jeugdwerkdiscussie

Aangezien de jeugdbeweging als het ideaaltypen van jeugdwerk beschouwd wordt maar bepaalde groepen jongeren onvoldoende bereikt, worden initiatieven opgezet om de jeugdbeweging toegankelijker te maken voor deze jongerengroepen. Deze initiatieven vergen veel middelen, tijd en energie, maar blijken in praktijk niet te werken. Zodoende belemmeren deze initiatieven de mogelijkheden voor alle betrokken partijen:

- *Het reguliere jeugdwerk, i.c. de jeugdbeweging.* De jeugdbewegingen worden onder druk gezet om zich inclusiever op te stellen zonder dat zij daarvoor over voldoende draagkracht beschikken. Bovendien hebben zij het bijzonder moeilijk om jongeren uit specifieke doelgroepen daadwerkelijk een plaats te geven in het bestaande aanbod, waardoor zij zich genoodzaakt zien een apart aanbod voor deze jongeren uit te werken.
- *Het jeugd welzijns werk.* De jeugd welzijns werkingen worden onder druk gezet om de jongeren die zij bereiken toe te leiden naar de jeugdbeweging. De identiteit van het jeugd welzijns werk wordt

aldus afgeleid van de identiteit van het reguliere jeugdwerk en is erg kwetsbaar: het jeugdwelzijnswerk krijgt de afgeleide taak om jongeren door te sluisen naar het reguliere jeugdwerk en bestaat dus om zichzelf overbodig te maken. Aangezien het jeugdwelzijnswerk er in praktijk echter moeilijk in slaagt om jongeren naar het reguliere jeugdwerk toe te leiden, wordt het in toenemende mate geconfronteerd met de vraag om zich te concentreren op individuele, meetbare resultaten en om de eigen effectiviteit te bewijzen (Coussée, 2009). De redenering hierachter luidt: als het jeugdwelzijnswerk jongeren niet naar het reguliere jeugdwerk kan laten doorstromen, dan moet het jeugdwelzijnswerk zelf meer zoals het reguliere jeugdwerk worden. Deze tendens zet het jeugdwelzijnswerk niet alleen onder enorme druk, maar beknop ook de vrijheid van aanpak.

- *De jongeren waarop het jeugdwelzijnswerk zich richt.* De toeleidingsopdracht voor het jeugdwelzijnswerk kan er toe leiden dat jongeren gestimuleerd worden om deel te nemen aan jeugdwerk waar ze zich niet thuis voelen, terwijl hen een jeugdwerkcontext waar ze wel hun gading vonden ontnomen wordt. De toenemende aandacht voor effectiviteit in het jeugdwelzijnswerk kan er toe leiden dat sommige jeugdwelzijnswerkingen hun aanpak gaan wijzigen in de richting van de aanpak van het reguliere jeugdwerk. Hierdoor verliezen de jongeren die deelnemen aan deze jeugdwelzijnswerkingen een plaats waar ze zich thuis voelen. Daarnaast zullen sommige jeugdwelzijnswerkingen zich onder druk van de vraag voor meetbare resultaten vooral richten op jongeren uit hun doelgroep waarvan ze verwachten dat ze er goede, meetbare resultaten mee kunnen bereiken. Zware probleemgevallen uit de doelgroep zullen zij mogelijk links laten liggen, omdat deze hun resultaten in negatieve zin zouden kunnen beïnvloeden. *'This 'what works' logic goes together with a tendency for standardization, individualization and formalization of youth work and thus leads to paradoxical consequences: the hard-to-reach are excluded from youth work because it's too hard to reach something with them'* (Coussée, 2009). Kortom, het definiëren van jeugdwerk als jeugdbeweging leidt tot een hiërarchisch onderscheid tussen regulier jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk en zodoende tot het uitsluiten van een groot aantal jongeren van jeugdwerk dat werkt voor hen. Het belemmert de emancipatorische mogelijkheden die in het jeugdwelzijnswerk vervat liggen voor jongeren die het vaak het meest nodig hebben.

Om uit deze impasse te geraken, is het vooreerst belangrijk dat we aantonen dat enkele assumpties die de huidige jeugdwerkdiscussie sturen problematisch zijn. Meer bepaald onderscheiden we volgende problematische veronderstellingen in de huidige jeugdwerkdiscussie:

- *Het reguliere jeugdwerk, i.c. de jeugdbeweging, werkt op magische wijze.* Er worden positieve verbanden gevonden tussen deelname aan de jeugdbeweging en diverse indicatoren van individuele ontwikkeling en sociale integratie. Hoe deze positieve effecten door participatie aan de jeugdbeweging gecreëerd worden, wordt echter zelden empirisch onderzocht. De jeugdbeweging krijgt daardoor een soort mythische kracht toegekend. Dat participatie aan de jeugdbeweging de norm is, geeft blijkbaar aanleiding tot een verkrampde houding en bemoeilijkt kritische reflectie (Jans & Debacker, 2002). Verscheidene auteurs die wel kritisch nadenken over de meerwaarde van jeugdwerkingen en andere verenigingen suggereren dat de relatie tussen verenigingsparticipatie en een meer democratisch waardepatroon veeleer een selectie-effect dan een socialisatie-effect zou zijn (Fredricks & Eccles, 2006; Pelleriaux, 2005; Quane & Rankin, 2006; Scheerder et al., 2003; Verschelden & Vanthuyne, 2007). Het zouden niet verenigingen zijn die goed ontwikkelde, democratische en goed geïntegreerde burgers produceren, maar goed ontwikkelde,

democratische en goed geïntegreerde burgers die beslissen om aan bepaalde verenigingen deel te nemen. Empirische ondersteuning hiervoor vinden we in het onderzoek van Smits (2004): na controle voor de democratische attitudes van jongeren, blijkt het effect van deelname aan de jeugdbeweging op de ontwikkeling van democratische attitudes veel kleiner te zijn. Tegelijkertijd echter blijft er na controle een significant effect bestaan, wat er op wijst dat jeugdbewegingen toch een onafhankelijk effect hebben op de vorming van democratische attitudes. Dit kan verklaard worden door sociaalpsychologisch onderzoek waaruit blijkt dat personen in sociale interacties de neiging vertonen zich te laten beïnvloeden door de opvattingen van de overige leden van het netwerk. Hierdoor ontstaat er binnen een netwerk van sociale interacties een proces van waardecongruentie, waarbij deze convergentie doorgaans optreedt rond de meer extreme waarden (Hooghe, 2003, p.138). De jeugdbeweging produceert dus niet op magische wijze democratische jongeren, maar via een combinatie van zelfselectie (het zijn vooral jongeren die reeds over democratische attitudes beschikken die naar de jeugdbeweging komen) en socialisatie via waardecongruentie (de jongeren beïnvloeden elkaar, wat in een omgeving met vooral democratisch ingestelde jongeren tot nog sterkere democratische attitudes zal leiden).

- *Het reguliere jeugdwerk, i.c. de jeugdbeweging, zal automatisch werken voor alle jongeren.* Uit het vorige punt blijkt dat de jeugdbeweging wel degelijk socialisatie-effecten op de attitudes van deelnemende jongeren kan genereren, maar dat de concrete uitkomsten van dit socialisatieproces zullen variëren naargelang het voorafgaande proces van zelfselectie, met name naargelang de voorafgaande attitudes van de jongeren die zichzelf geselecteerd hadden om deel te nemen aan de jeugdbeweging. Dit impliceert dat participatie aan de jeugdbeweging niet automatisch en onvoorwaardelijk tot democratische attitudes zal leiden. Voor sommige jongeren zal de jeugdbeweging dan ook niet werken. Met deze jongeren zal op een andere manier gewerkt moeten worden.
- *De resultaten waaraan het jeugdwerk getoetst wordt zijn algemeen wenselijk.* Er wordt gesteld dat de jeugdbeweging werkt. De resultaten op basis waarvan dit bepaald wordt, zijn echter normatief geladen en verraden een middenklassenperspectief. Zaken zoals zelfstandigheid, democratische attitudes, goede onderwijsprestaties en geen delinquent gedrag zijn allemaal vereisten die gemakkelijker te realiseren zijn door jongeren uit de middenklasse dan door jongeren die niet tot de middenklasse behoren: *'Youth work contributes to the inclusion of young people who are already fairly close to prevailing standards of social inclusion'* (Cousseé et al., 2009). Jeugd(welzijns)werk zal deze zaken minder gemakkelijk kunnen bereiken met haar jongeren, omdat de jongeren waar het zich op richt doorgaans minder zelfstandig zijn, minder democratisch ingesteld zijn, minder goed presteren op school, ... Dit mag dan ook niet tot de conclusie leiden dat jeugd(welzijns)werk niet werkt. De conclusie moet zijn dat we van jeugd(welzijns)werk niet dezelfde effecten mogen verwachten dan van regulier jeugdwerk, maar dat het wel zoals regulier jeugdwerk 'werkt' voor de jongeren die het weet te bereiken.

1.5 Voorbij de toegankelijkheidsparadox: het perspectief van jongeren en de bruikbaarheid van jeugdwerk

Om voorbij de toegankelijkheidsparadox te gaan, hebben we een verandering van perspectief nodig. Een paradox kan je immers niet oplossen, maar wel overstijgen door een ander perspectief in te nemen (Heyting, 1997). Meer bepaald hebben we nood aan onderzoek over de meerwaarde van

jeugdwerk vanuit het perspectief van de jongeren zelf. In plaats van aandacht voor de 'toegankelijkheid' van het jeugdwerk moeten we aandacht spenderen aan de 'bruikbaarheid' van het jeugdwerk (Coussée, 2006). We moeten onderzoeken wat jongeren zelf aan jeugdwerk hebben (wat ze bruikbaar vinden) en welke elementen daartoe bijdragen.

Er is nog maar weinig onderzoek verricht naar de beleving, ervaring en waardering van het jeugdwerk door de jongeren zelf (Sinnaeve, Van Nuffel & Schillemans, 2004; Hofferth & Sandberg, 2001). Om deze lacune voor een deel op te vullen, voerde Coussée (2006) een uitgebreid onderzoek uit in de stad Genk. Samen met zijn onderzoeksteam voerde hij interviews met 50 tienjarigen en 58 vijftienjarigen en nam hij een vragenlijst af bij 663 tienjarigen en 303 vijftienjarigen. Hij vroeg de jongeren naar 'de dingen waar ze iets aan hebben' (de uitdrukking komt van de jongeren zelf) om zo te achterhalen welke meerwaarde jongeren aan het jeugdwerk toeschrijven en aan welke voorwaarden daarvoor voldaan moet zijn. Aldus komt Coussée uit bij het spanningsveld tussen 'aansluiting bij de leefwereld' en 'leefwereldverbreding': jongeren willen in het jeugdwerk enerzijds hun vrienden ontmoeten en dingen doen waar ze vertrouwd mee zijn en die ze goed kunnen, maar anderzijds willen ze ook nieuwe mensen leren kennen en dingen doen die ze nog niet kennen. Jeugdwerk mag dus niet ophouden bij het aanbieden van vertrouwde activiteiten. Jongeren geven aan dat ze daar weinig aan hebben, dat ze deze activiteiten ook thuis kunnen doen. Daarom is het belangrijk dat jeugdwerkers ook buiten de vertrouwde leefwereld van de jongeren durven treden door hen te laten kennismaken met nieuwe mensen, nieuwe activiteiten... Jeugdwerk mag zich echter ook niet beperken tot het aanreiken van leefwereldverbredende activiteiten. Als jongeren die activiteiten geen plaats kunnen geven, zullen deze veeleer bevreemdend of zelfs bedreigend overkomen. Dit spanningsveld tussen leefwereldaansluiting en leefwereldverbreding speelt bij alle jongeren, zowel bij kwetsbare jongeren als bij kansrijke jongeren (Coussée, 2006).

2 De leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren

De notie 'maatschappelijke kwetsbaarheid' wordt frequent gebruikt, in een diversiteit van contexten en verwijzend naar een diversiteit van problemen. De notie verwijst echter naar *een specifieke theoretische benadering*, met name de *theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid* die begin jaren tachtig werd ontwikkeld door de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de KU Leuven (Vettenburg et al., 1984; Vettenburg, 1988) en ondertussen in diverse studies verder uitgediept en empirisch ondersteund werd (Vettenburg & Walgrave, 2002, Vettenburg & Walgrave, 2009). De theorie biedt in de eerste plaats een theoretisch kader om aanhoudend delinquent gedrag en justitiële contacten van jongeren te verklaren. De uitgangspunten en algemene mechanismen die in de theorie beschreven worden, kennen echter een ruimer toepassingsgebied en beschrijven op gedetailleerde wijze de leefwereld van zogenaamd 'maatschappelijk kwetsbare jongeren'. Daarom gaan we op deze plaats eerst dieper in op deze theorie. Vervolgens geven we een beschrijving van de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren. Cijfers over de prevalentie van maatschappelijke kwetsbaarheid onder jongeren zijn er niet, gezien maatschappelijke kwetsbaarheid een gradueel begrip is dat zich op verschillende manieren kan manifesteren.

2.1 De theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid

De theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid werd ontwikkeld om te verklaren waarom het steeds dezelfde jongeren zijn die criminele feiten plegen en in contact komen met justitie. De onderzoekers vonden dat sommige jongeren zich in een vicieuze cirkel van kwetsbaarheid voor maatschappelijke instellingen bevinden en dat dit hun risico op delinquent gedrag en justitiële contacten vergroot. De onderzoekers definiëren personen die maatschappelijk kwetsbaar zijn als volgt: *'Maatschappelijk kwetsbaar is de persoon of de bevolkingsgroep die in zijn contacten met de maatschappelijke instellingen (onder andere de school, de arbeidsmarkt, justitie, enzovoort) vooral en steeds opnieuw met de negatieve aspecten wordt geconfronteerd en minder profiteert van het positieve aanbod'* (Vettenburg, 2011, p. 27).

De theorie vertrekt van de observatie dat personen in hun leven continu geconfronteerd worden met diverse maatschappelijke instellingen, zij het omdat dit verplicht is (de leerplicht verplicht personen bijvoorbeeld om in contact te komen met onderwijscholen) of omdat personen voor hun functioneren binnen de samenleving afhankelijk zijn van het aanbod van deze instellingen (indien men bijvoorbeeld goede medische verzorging wil, dan passeert men best langs het ziekenhuis en andere medische instellingen). Het aanbod van de maatschappelijke instellingen heeft steeds een positieve en een negatieve zijde. De positieve zijde van het maatschappelijke aanbod betreft de emanciperende mechanismen die de levenscondities en mogelijkheden voor personen kunnen verbeteren. Het kan gaan om vormingskansen, materiële of psychologische ondersteuning, medische verzorging, ... De negatieve zijde van het maatschappelijke aanbod betreft de normerende, controlerende en sanctionerende mechanismen die er in vervat liggen. Maatschappelijke instellingen hebben een zekere macht ten aanzien van personen, die hen ofwel structureel toegekend is (zoals bij politie en gerecht) ofwel voortvloeit uit de afhankelijkheid van personen van hun aanbod. Op basis van deze macht kunnen instellingen voorwaarden stellen aan personen om van hun aanbod te kunnen genieten, het naleven van deze voorwaarden controleren en bij gebrekkige conformering sanctioneren. Idealiter is er een goed evenwicht tussen beide zijden van het maatschappelijke aanbod. Maatschappelijk kwetsbare personen worden echter meer geconfronteerd met de controlerende en sanctionerende aspecten van het aanbod dan met de emanciperende aspecten.⁴ Op school bijvoorbeeld krijgen maatschappelijk kwetsbare jongeren vooral negatieve opmerkingen van leerkrachten, worden zij gepest en krijgen zij strafstudie, terwijl ze minder kennis en vaardigheden vergaren dan andere jongeren (Vettenburg, 2011, pp.31-33).

Om te verklaren waarom maatschappelijk kwetsbare personen meer te kampen hebben met de negatieve aspecten van het maatschappelijke aanbod dan dat ze profiteren van de positieve aspecten, verwijst de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid naar de verschillen in cultuur tussen de maatschappelijke instellingen enerzijds en maatschappelijk kwetsbare personen anderzijds. De cultuur van personen in de lagere sociaaleconomische klassen staat immers ver af van de dominante cultuur in de samenleving. Het ontbreekt deze personen aan gezag om hun eigen cultuur te laten opnemen en valoriseren in de maatschappelijk erkende cultuur. Hierdoor kunnen zij moeilijker voldoen aan de

⁴ De balans kan ook in de omgekeerde richting omslaan. Sommige personen genieten veel van de emanciperende aspecten van het maatschappelijke aanbod, maar zijn aan zeer weinig controle onderworpen. Zij beheersen zelf de sociale controlecriteria en -mechanismen of beschikken over voldoende middelen om de controle te ontwijken of beïnvloeden (Vettenburg, 2011, p.32).

voorwaarden die de maatschappelijke instellingen stellen om van hun positief aanbod te kunnen genieten. Daarnaast wordt in dit positieve aanbod veel minder tegemoet gekomen aan hun specifieke noden en behoeften dan aan die van anderen. Deze factoren maken dat maatschappelijk kwetsbare personen vaak geen gebruik maken van het positieve aanbod van maatschappelijke instellingen. Deze non-participatie leidt er bovendien toe dat zij soms de schuld voor hun achterstelling persoonlijk toegerekend worden. Maatschappelijk kwetsbare personen beschikken ook niet over het gezag om zich tegen deze ongunstige stereotypen te verdedigen (Vettenburg, 2011).

De theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid is een interactionele theorie. De oorzaak van maatschappelijke kwetsbaarheid wordt niet bij kenmerken van de kwetsbare personen gelegd, maar in een gebrekkige overeenstemming tussen de kenmerken en behoeften van kwetsbare personen enerzijds en de vereisten en het aanbod van maatschappelijke instellingen anderzijds. Om dit interactionele aspect in de verf te zetten, opteren de auteurs voor de term 'kwetsbaarheid'. Men is immers steeds kwetsbaar voor iets, in contact met iets. Maatschappelijk kwetsbare personen zijn kwetsbaar in contact met de maatschappelijke instellingen. Daarnaast spreken de auteurs over 'maatschappelijke' kwetsbaarheid om aan te duiden dat deze personen riskeren actief gekwetst te worden door de georganiseerde maatschappij als zodanig. Maatschappelijke instellingen werken namelijk op een coherente wijze samen, zodat een kwetsing bij een bepaalde instelling de kwetsbaarheid voor andere instellingen verhoogt. Maatschappelijke kwetsbaarheid is zodoende een cumulatief proces (Vettenburg, 1988, p.47). Zo maakt kwetsing op school (bijvoorbeeld het niet behalen van een diploma) mensen kwetsbaarder voor de arbeidsmarkt (zonder diploma werven bedrijven je minder snel aan). De cumulatie van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen (in het bijzonder de school) leidt tot geringe sociale binding en een ongunstig maatschappelijk perspectief. Op die manier riskeren personen terecht te komen in een negatieve spiraal die geactiveerd wordt door de maatschappelijke instellingen.

Het cumulatieve karakter van maatschappelijke kwetsbaarheid kan zelfs zo ver gaan dat het over generaties heen doorgegeven wordt. Maatschappelijk kwetsbare personen groeien vaak op in een gezin waar de ouders zelf veel negatieve ervaringen met maatschappelijke instituties (gehad) hebben en dus in verhoogde mate maatschappelijk kwetsbaar zijn. Deze ouders dragen hun opvattingen, vaardigheden, verwachtingen en gedragingen over op hun kinderen. Op die manier kan een beweging ontstaan die generatiearmoede in de hand werkt (Vettenburg, 1988, p.47). De problematiek van maatschappelijke kwetsbaarheid treft echter niet enkel een individu of een gezin. Vaak gaat het om een deel van de bevolking dat samenleeft in buurten waar veel mensen wonen die dezelfde negatieve ervaringen met het maatschappelijk aanbod ondergaan (hebben) en waar veel problemen voorkomen, zoals armoede, geweld, een gebrekkige huisvesting, ... (Vettenburg & Walgrave, 2002).

Maatschappelijk kwetsbare personen zijn niet alleen kwetsbaar ten aanzien van de samenleving. Zij hebben vaak ook een verhoogde psychosociale kwetsbaarheid in hun persoonlijkheid (Corveleyn, 2000). De cumulatie van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen kan namelijk leiden tot specifieke psychosociale copingmechanismen en psychologische kenmerken, waarin op zijn beurt opnieuw een risico op intensievere maatschappelijke kwetsbaarheid schuilt. Maatschappelijk kwetsbare personen hebben vaak een laag zelfbeeld en zelfvertrouwen, geloven niet dat ze hun leven zelf onder controle hebben, hebben ongunstige toekomstverwachtingen, ... Zij voelen zich niet verbonden met de samenleving en hebben een ongunstig maatschappelijk perspectief.

Maatschappelijke kwetsbaarheid kan zodoende een proces van ontankering met zich mee brengen. Ontankering wijst op het verlies aan maatschappelijke bindingen en op de psychische gevolgen hiervan, zoals een verlies aan geloof in eigen mogelijkheden en een groeiend gevoel van onmacht (Van Regenmortel et al., 2006).

Doordat maatschappelijke kwetsbare personen zich niet verbonden voelen met de samenleving, ontwikkelen sommigen onder hen strategieën die door de ruimere samenleving niet geaccepteerd worden. Vooral maatschappelijk kwetsbare jongeren weigeren zich neer te leggen bij hun maatschappelijk kwetsbare positie en behouden de ambitie van rijkdom en prestige (Vercaigne, 2000, p.21). Vaak richten ze zich tot een peer group van maatschappelijk kwetsbare jongeren en proberen ze daar aanzien te verwerven via het uitdagen van de maatschappij en het stellen van delinquent gedrag. Hoewel lang niet iedereen die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevindt delinquent gedrag vertoont, vormt de maatschappelijk kwetsbare positie van bepaalde personen in de samenleving een belangrijke bron van drijfveren die tot criminaliteit kan leiden (Vettenburg & Walgrave, 2002). Met het stellen van delinquent gedrag verhoogt bovendien het risico om in contact te komen met politie en justitie (Walgrave, 1992).

2.2 De leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren

Om de meest kwetsbare kinderen en jongeren te helpen om hun stem te laten horen, voerde onderzoekscentrum Kind & Samenleving een belevingsonderzoek uit bij kinderen en jongeren die in Vlaanderen in armoede leven (Buysschaert, Dominicy & Wautelet, 2010; Van Gils & Willekens, 2010). Het onderzoek werd uitgevoerd bij 60 kinderen tussen 5 en 12 jaar en bij 110 jongeren tussen 11 en 18 jaar die allen lid zijn van een jongerenwerking. We bespreken de resultaten van beide groepen.

Het onderzoek uitgevoerd bij de kinderen tussen 5 en 12 jaar (Van Gils & Willekens, 2010) leerde ons volgende zaken over de leefwereld van kinderen die leven in armoede:

- Het gezin staat centraal in de leefwereld van de kinderen. Er heerst een groot wij-gevoel en een grote loyaliteit tegenover de gezinsleden. Moeders vormen de spil van het gezin.
- De kinderen zijn niet zo gelukkig met hun huisvestingssituatie. De kwaliteit van hun huis laat heel wat te wensen over: vochtproblemen, ongedierte, gebrek aan verwarming, ... Wanneer de kinderen gevraagd wordt wat ze zouden kopen als ze veel geld hadden, dan vermelden ze vooral praktische zaken zoals een grote zetel, een wasmachine of andere huishoudelijke spullen (ijskast, handdoeken, kast, open haard, hoelakens, ...). Sommige kinderen zouden ook meer eten kopen.
- De school domineert de meeste dagen uit het leven van de kinderen, maar domineert niet hun belevingswereld. De kinderen vinden weinig aansluiting bij hun leeftijdsgenoten op school en de school heeft voor hen een te straffend karakter. De kinderen klagen er vooral over dat ze gepest worden door andere kinderen. Daarnaast voelen ze zich ook onvoldoende gesteund door hun leerkrachten. De kinderen halen vaak slechte punten en moeten soms hun jaar overdoen. Sommigen onder hen volgen les in het buitengewoon onderwijs. De weinige plezierige activiteiten op school hebben te maken met actie en beweging (spelen, sport, tekenen, ...) en met een animerende leerkracht. Over de cognitieve leerprocessen spreken de kinderen niet.
- De kinderen hebben in het algemeen vrij weinig vrienden. Vriendschap toont zich door met elkaar te spelen, spulletjes uit te wisselen, voor elkaar op te komen en door af en toe bij elkaar thuis te

gaan spelen of slapen. Deze activiteiten zijn echter niet vanzelfsprekend. Bij elkaar gaan spelen of slapen is slechts weggelegd voor een beperkt aantal kinderen: ouders hebben volgens de kinderen niet zo graag dat er andere kinderen bij hen thuis komen spelen en zelf worden de kinderen niet vaak uitgenodigd om bij anderen te gaan spelen.

- De buurt is voor de meeste kinderen geen vertrouwde sociale omgeving waar ze zich veilig en ongestoord in kunnen begeven. Wanneer kinderen op straat spelen is dit meestal onder het toezicht van een broer of zus of van een volwassene. Van toezichtloos buiten op straat rondhangen en spelen met andere buurtkinderen is zelden sprake.
- De vrijetijdsbesteding in georganiseerd verband is niet sterk uitgebouwd. Het beeld van kinderen die op woensdagnamiddag of in het weekend door hun ouders van de ene club naar de andere gebracht worden, is deze kinderen onbekend. De grote gemene deler van al de kinderen in het onderzoek is hun lidmaatschap van de lokale kinderwerking. De kinderen beoordelen hun werking als zijnde zeer positief, dit omwille van de aanwezigheid van vrienden (dit in tegenstelling tot de school), de toffe activiteiten en de ruimte die de werking laat voor medezeggenschap. Elementen van de reguliere jeugdbeweging die de kinderen afschrikken zijn de samenstelling van de groepen, de activiteiten, het verplichte karakter, het gebrek aan vrijheid, het financiële plaatje en de aanwezigheid van pestkoppen van op school.
- Het zelfbeeld van de kinderen is in volle ontwikkeling en behoorlijk fragiel. De kinderen hebben weinig zelfvertrouwen en zijn bang voor het oordeel van anderen.

Uit het belevingsonderzoek bij de jongeren tussen 11 en 18 jaar (Buysschaert et al., 2010) leren we volgende zaken over de leefwereld van jongeren die in armoede leven:

- De jongeren zijn stevig verankerd in hun gezin en tonen veel respect voor hun ouders. Omgekeerd verwachten ze van hun ouders dat deze betrokken zijn in hun leven, hen de juiste richting aangeven en hen waarden en normen meegeven. Moeders vormen de spil van het gezin. De jongeren groeien meestal op in gezinnen waar ze leven van één of geen arbeidsinkomen van de ouders. Toch beschouwen de jongeren zichzelf niet als arm, maar voelen ze zich veeleer uitgesloten door de negatieve vooroordelen van anderen.
- De meeste jongeren zijn niet tevreden over de grootte en de staat van hun huis. Het huis wordt te klein bevonden en gebreken aan het huis worden duidelijk vernoemd.
- De jongeren beseffen dat het onderwijs zeer belangrijk is voor hun toekomst. Toch ervaren veel jongeren problemen op school: slechte rapporten, zitten blijven, doorschuiven van ASO naar TSO en vervolgens naar BSO, ... Voor het verklaren van deze problemen erkennen de jongeren hun eigen tekortkomingen (gebrek aan geloof in zichzelf, onvoldoende motivatie, weinig discipline, ...), maar tegelijkertijd geven ze aan dat er meer factoren in het spel zijn. Binnen hun gezin worden ze geconfronteerd met de gebrekkige kennis van hun ouders over het onderwijssysteem, het gebrek aan middelen en de te hoge of te lage verwachtingen van hun ouders. Binnen de school worden ze onder andere geconfronteerd met een gebrek aan informatie over studierichtingen, een theoretisch onderwijsaanbod dat te ver weg staat van hun interesses, een negatieve reputatie van bepaalde studierichtingen zoals het beroepsonderwijs en een gebrek aan steun van de leerkrachten. Jongeren beschouwen leerkrachten doorgaans niet als vertrouwensfiguren. Een belangrijk probleem is volgens de jongeren dat ze vaak overhaast, onvoldoende geïnformeerd en beïnvloed door een aantal (stigmatiserende) verwachtingen van het onderwijssysteem en van hun ouders een keuze voor een bepaalde studierichting maken. Wanneer ze beseffen welke

consequenties deze studiekeuze op hun leven heeft, is het vaak al te laat om zich te heroriënteren. De jongeren vragen hier expliciet om meer ondersteuning.

- Vrienden zijn belangrijk in het leven van de jongeren, al hebben ze weinig ‘echte’ vrienden. Sommige jongeren, vooral tieners (12- tot 14-jarigen), vermelden zelfs dat ze regelmatig gepest worden door andere jongeren. Het belang van vriendschap situeert zich vooral in het leuk doorbrengen van de vrije tijd, het bespreken van geheimen, het delen van een hobby en het leren van elkaar. De vrienden van jongeren zijn bijna steeds jongeren uit hetzelfde sociale milieu. Vele jongeren maken ook deel uit van een vriendengroep. In een vriendengroep liggen andere klemtonen. Het ‘erbij horen’ is hier een sterk motief. Jongeren erkennen dat groepsdruk hen kan aanzetten tot tabak-, drug- of alcoholgebruik en ook tot antisociaal en crimineel gedrag. De jongeren wensen meer ondersteuning om te weerstaan aan dergelijke groepsdruk. Dergelijke ondersteuning vinden de jongeren naar eigen zeggen in de jongerenwerking.
- De jongeren brengen het grootste deel van hun tijd door op straat en met elkaar. Deze jongeren voelen zich vertrouwd en verbonden met de buurt waar ze in wonen. Ze hangen er graag rond met hun vrienden. Rondhangen wordt door hen beschreven als buiten zitten en praten met elkaar. Sommige jongeren getuigen over de negatieve verleidingen in hun buurt en zeggen steun nodig te hebben om aan deze invloeden te kunnen weerstaan. De jongeren denken ook na over stappen die ondernomen kunnen worden om hun buurt aangenamer te maken. Wat nodig is volgens hen, zijn meer sociale ruimtes waar de buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten, een betere infrastructuur en een ruimer aanbod aan activiteiten voor jongeren. Bij dit laatste wordt concreet gedacht aan groene ruimtes, speelpleinen, open parken, sportzalen, buurtpleinen en basketbalterreintjes. Een aantal jongeren geeft aan dat hun buurt erop vooruit zou gaan indien er meer activiteiten voor jongeren georganiseerd zouden worden, omdat jongeren zich dan minder zouden vervelen en minder doelloos op straat zouden rondhangen.
- De georganiseerde jongerenwerking waar de jongeren aan deelnemen, is voor de jongeren de plek bij uitstek waar ze hun vrienden ontmoeten. De jongerenwerking heeft daarnaast nog enkele andere belangrijke functies in de beleving van de jongeren: het is een plek waar ze vrij, los van de bemoeienissen van hun ouders of al te controlerende begeleiders, kunnen deelnemen aan diverse activiteiten en waar ze met steun van hun vrienden en begeleiders tijd kunnen doorbrengen. De instuifaanpak wordt erg gewaardeerd door de jongeren. Hier krijgen jongeren de mogelijkheid zelf hun bezigheden te kiezen in de aanwezigheid van ondersteunende begeleiding. De jongeren maken een duidelijk onderscheid tussen de houding van hun begeleiders en die van de jeugdbeweging. In de jeugdbeweging kiezen de begeleiders voor de jongeren, terwijl de jongeren in hun jongerenwerking inspraak hebben bij de invulling van de activiteiten. Enkele jongeren draaien zelfs als (betaalde) begeleiders/vrijwilligers mee in de werking, hetgeen hen naar eigen zeggen verantwoordelijkheidszin geeft. Bovenal wordt de jongerenwerking als een echte thuishaven beschreven. De jongeren voelen er zich welkom, vooral dankzij de aanwezigheid van andere jongeren en de begeleiders die soms als echte ankerpunten en vertrouwensfiguren beschreven worden. De jongeren weten bijvoorbeeld dat ze, ook buiten de werking, contact kunnen zoeken met de begeleiding indien nodig.

Het belevingsonderzoek getuigt van de verhoogde maatschappelijke kwetsbaarheid waarin deze kinderen en jongeren zich bevinden. Ze groeien meestal op in een arm gezin met een gebrekkige huisvesting. Toch voelen ze zich niet ‘arm’ maar eerder ‘uitgesloten’ wat opnieuw het interactionele karakter van maatschappelijke kwetsbaarheid bevestigt. De kwetsbaarheid van de kinderen en

jongeren toont zich vooral in het contact met de school (slechte resultaten, slachtoffer van pesterijen, ...), waarvoor ze naast persoonlijke factoren ook institutionele factoren ter verklaring aangeven. In het bijzonder blijken het onderwijsaanbod en de aanpak van de leerkrachten onvoldoende aan te sluiten bij de interesses en de noden van de jongeren. Hetzelfde geldt voor de jeugdbeweging: kinderen en jongeren in armoede voelen er zich niet thuis omwille van diverse factoren zoals het verplichte karakter van de activiteiten, het gebrek aan inspraak, de aanwezigheid van pestkoppen en een te weinig beschikbare leiding. In de jeugdwerking voor kinderen en jongeren in armoede voelen ze zich wel thuis. Deze bevinding geeft empirische steun voor onze theoretische redenering dat de jeugdbeweging vaak niet bruikbaar is voor maatschappelijk kwetsbare jongeren, terwijl jeugd welzijns werk dit wel kan zijn.

3 De identiteit van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren

3.1 Lessen uit de theorie en leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren

Uit de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid en het belevingsonderzoek kunnen een aantal lessen getrokken worden voor het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren. We bespreken acht voorwaarden waaraan een jeugd welzijns werking moet voldoen om bruikbaar te zijn.

3.1.1 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren mag geen kwetsende instelling zijn.

Kenmerkend voor jongeren met een verhoogde maatschappelijke kwetsbaarheid is dat zij frequent gekwetst worden door en/of zich kwetsbaar voelen ten aanzien van maatschappelijke instellingen. Hierdoor ontwikkelen zij een laag vertrouwen in maatschappelijke instellingen, een 'aangeleerde wantrouwigheid' (Corveleyn, 2000). Ze geloven niet meer in de maatschappij, zelfs als die hen in de vorm van allerlei soorten hulpverlening een hand reikt. Een jeugdwerking is de facto ook een maatschappelijke instelling, zodat maatschappelijk kwetsbare jongeren hier aanvankelijk ook wantrouwig tegenover kunnen staan. Om dit wantrouwen weg te nemen, moeten jeugdwerkingen aan volgende voorwaarden voldoen: ze mogen geen jongeren uitsluiten, de jeugdwerkers moeten zich oprecht bezorgd tonen om het welzijn van de jongeren, de jongeren moeten goed opgenomen worden in de groep en mogen niet gepest worden, de jeugdwerkers moeten altijd aanspreekbaar zijn voor de jongeren...

3.1.2 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet rekening houden met de verhoogde psychosociale kwetsbaarheid van deze jongeren.

Naast weinig vertrouwen in maatschappelijke instellingen, hebben maatschappelijk kwetsbare jongeren vaak ook een laag zelfbeeld en weinig vertrouwen in zichzelf. Verhoogde maatschappelijke kwetsbaarheid gaat immers gepaard met verhoogde psychosociale kwetsbaarheid in de persoonlijkheid. Werken met deze jongeren vraagt daarom in de eerste plaats een positieve, hardnekkige wil tot het opbouwen van een gevoelsmatige positieve relatie (Corveleyn, 2000). Wanneer jongeren voelen dat ze gewaardeerd worden om wie ze zijn, dan kan dit hun zelfbeeld en

zelfvertrouwen verbeteren. Daarnaast kunnen kleine succeservaringen het zelfbeeld en zelfvertrouwen van de jongeren doen toenemen. Om dergelijke succeservaringen te bewerkstelligen, kunnen jeugdwerkers activiteiten organiseren met een reële slaagkans, bijvoorbeeld doordat ze niet te moeilijk zijn of doordat de jeugdwerkers weten dat de jongeren er goed in zijn.

3.1.3 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet een signaalfunctie opnemen.

Jeugdwerkers staan vaak dicht bij de jongeren, waardoor deze hen hun problemen durven toevertrouwen. Zodoende beschikken jeugdwerkers vaak over bijzonder waardevolle informatie. Jeugdwerkers moeten deze informatie signaleren aan maatschappelijke instellingen en beleidsmakers, zodat deze beter rekening kunnen houden met het perspectief van de jongeren. De problemen waarmee jongeren geconfronteerd of bedreigd worden, kunnen vaak pas opgelost worden op maatschappelijk niveau. Het is dan ook pas door met de problemen van jongeren naar buiten te treden, dat de vicieuze cirkel van maatschappelijke kwetsbaarheid doorbroken kan worden. Om het vertrouwen van de jongeren niet te schaden, is het wel best om de jongeren mee te betrekken bij het opnemen van de signaalfunctie.

3.1.4 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren moet een brugfunctie opnemen.

Jeugdwerkers moeten proberen jongeren opnieuw in verband te brengen met de samenleving: burensamenwerkingsverbanden met instituten als de school, het gerecht of de gemeentelijke autoriteiten zijn uiterst belangrijk. Immers de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid heeft de onderlinge afhankelijkheid aangetoond tussen deze instituten.

3.1.5 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren mag niet selectief rekruteren.

Een jeugdwerking die met maatschappelijk kwetsbare jongeren werkt, mag niet selectief rekruteren omdat het quasi onmogelijk is om tijdens het rekruteren te bepalen in welke mate een jongere maatschappelijk kwetsbaar is. Jongeren kunnen immers kwetsbaar zijn ten aanzien van verschillende instellingen en kwetsbaarheid kan zich op verschillende manieren uiten. Om te vermijden dat maatschappelijk kwetsbare jongeren ook in het jeugdwerk gekwetst worden, is het daarom belangrijk dat de jeugdwerking open staat voor alle jongeren.

3.1.6 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren werkt leefwereldaansluitend.

Het jeugdwerk moet afgestemd zijn op de leefwereld van de jongeren. Daarom is het in de eerste plaats belangrijk dat de jeugdwerkers inzicht hebben in de leefwereld van de jongeren. Jeugdwerkers kunnen zich verdiepen in de theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid en in de weinige belevingsonderzoeken naar de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren. De leefwereld van iedere concrete jongere heeft echter zijn specifieke kenmerken, zodat het zeer belangrijk is dat de jeugdwerkers zicht proberen te verwerven op de specifieke leefwereld van de jongeren die naar de jeugdwerking komen. Vervolgens moeten de jeugdwerkers deze kennis ook gebruiken om hun aanpak te bepalen in functie van de leefwereld van de jongeren.

3.1.7 Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren werkt leefwereldverbredend

Jeugdwerk heeft een individueel pedagogische functie, namelijk jongeren vormen en weerbaar maken, maar moet daarnaast ook een sociaal pedagogische functie vervullen. Zo moet een jeugdwelzijnswerking maatschappelijke breuklijnen opheffen (Cousée, 2006, p.408). Dit kan niet door zich te beperken tot de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare jongeren. Het uitsluiten van volwassenen, het opsluiten van jeugdigen binnen hun eigen sociaal-culturele groep, het afsluiten van het jeugdwerk van onderwijs en gezin... zijn allemaal elementen die er mede voor zorgen dat emancipatie wordt beperkt tot individuele ontplooiing binnen de bestaande maatschappelijke verhoudingen.

3.1.8 Participatie aan de jeugdbeweging kan niet voor alle jongeren een meerwaarde betekenen.

De aanpak van de jeugdbeweging sluit onvoldoende aan bij de leefwereld van jongeren met een verhoogde maatschappelijke kwetsbaarheid. De toegankelijkheid van de jeugdbeweging verhogen door deze inclusiever te maken en jongeren te laten doorstromen van het jeugd welzijns werk naar de jeugdbeweging heeft dan ook geen zin. In plaats daarvan moet erkend worden dat het jeugd welzijns werk beter aansluit bij de leefwereld van deze jongeren en dat ook jeugd welzijns werk een volwaardige vorm van jeugdwerk is. Daarnaast mag men niet zomaar verwachten dat jeugd welzijns werk dezelfde positieve resultaten zal opleveren dan jeugdwerk.

3.2 De verhouding van jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren tot preventie

Preventie is de laatste jaren een sleutelwoord geworden in de jeugdhulp (De Cauter & Walgrave, 1999, p. 23). Ook het jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren wordt in toenemende mate een preventiefunctie toegeschreven. Het zou jongeren van straat houden, voorkomen dat ze zich delinquent gedragen, voorkomen dat ze drugs gebruiken... Jeugd welzijns werk wordt vooral naar voor geschoven als een middel voor gemeenten en steden om aan preventie van jeugdcriminaliteit te doen (Pire, 2003). Veel gemeente- en stadsbesturen zien jeugdwerk als een dankbaar instrument, omdat het tegelijkertijd tegemoet komt aan de klachten van buurtbewoners over hangjongeren, jeugddelinquenten en onveiligheidsgevoelens enerzijds en aan de wensen van jongeren en sympathisanten voor een jeugdig vrijetijdsaanbod anderzijds. We moeten ons echter de vraag stellen of jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren wel gereduceerd kan worden tot een preventiemiddel zonder daarmee de bruikbaarheid van het jeugd welzijns werk voor deze jongeren te ondermijnen. De volgende bedenkingen kunnen daarbij gemaakt worden.

Een eerste bedenking luidt dat er geen rechtlijnig verband bestaat tussen de maatschappelijke kwetsbaarheid van jongeren enerzijds en problemen zoals jeugddelinquentie anderzijds. Lang niet alle jongeren met een verhoogde maatschappelijke kwetsbaarheid vertonen immers delinquent gedrag. Sommige auteurs stellen zelfs dat deze jongeren niet noodzakelijk meer delicten plegen, maar vooral meer kwetsbaar zijn voor justitieel ingrijpen (Bouverne-De Bie, 2003). De oververtegenwoordiging van deze jongeren in de criminaliteitsstatistieken zou niet zozeer liggen aan het feit dat ze meer crimineel

zijn dan andere jongeren maar wel aan een selectieve aandacht van de controleorganen (politie en gerecht) ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare jongeren (Vettenburg et al., 1984). In ieder geval is het duidelijk dat lang niet alle jongeren waarmee een jeugd welzijnswerking werkt delinquent gedrag stellen.

Een tweede bedenking betreft de problemen die men via het jeugdwerk wenst te voorkomen. Vaak gaat het om problemen zoals die geobserveerd en ervaren worden door beleidsmakers en buurtbewoners, en wordt er geen rekening gehouden met het perspectief van de jongeren zelf (De Cauter & Walgrave, 1999, p. 92). Zo vormt het rondhanggedrag van jongeren voor sommige buurtbewoners en beleidsmakers een probleem, terwijl rondhangen voor jongeren zelf een zinvolle invulling van hun vrije tijd betekent waarbij ze zich kunnen ontspannen en sociale contacten kunnen onderhouden. Een ander voorbeeld betreft het delinquent gedrag van jongeren, dat door veel buurtbewoners en beleidsmakers als een probleem wordt beschouwd. Voor veel jongeren is delinquent gedrag echter een manier om grenzen af te tasten en eigen aan het proces van volwassen worden (Angenent, 1991; Ferwerda, 1992; Moffitt, 1993; Goris & Walgrave, 2002). Uit onderzoek blijkt bovendien dat de meeste volwassenen zich situaties uit hun jeugd kunnen herinneren waarbij ze eveneens de wet overtraden (Gold & Petronio, 1980).

Deze bedenkingen doen verscheidene auteurs besluiten dat het geen expliciete doelstelling van het jeugdwerk mag zijn om preventief op te treden (Coussée, 2006; Redig, 2005; Vettenburg, 2002). Ook de Vlaamse jeugdwerkpraktijk laat zich niet invoegen in een preventiediscours (Coussée, 2006). En zelfs in het eerste jeugdwerkbeleidsplan van de Vlaamse Overheid lezen we: *'de definitieve erkenning van de waarde van het Vlaamse Jeugdwerk [...] moet het oneigenlijke gebruik van het jeugdwerk tegengaan. De groeiende trend om het jeugdwerk te beperken tot allerlei preventie-initiatieven moet worden gestopt'* (Anciaux, 2000, p. 4).

Dit betekent echter niet dat jeugdwerk geen preventieve effecten met zich mee zou kunnen brengen. Een nuttig onderscheid hier is dat tussen preventie-initiatieven en initiatieven met preventieve waarde (Goris et al., 2007, p. 16). Preventie-initiatieven zijn *'initiatieven die doelbewust en systematisch een probleem voorkomen'* (Goris et al., 2007, p. 13). Belangrijk is dat het initiatief uitdrukkelijk bedoeld is om een probleem te voorkomen. Initiatieven met preventieve waarde daarentegen zijn er niet expliciet op gericht om een probleem te voorkomen, maar kunnen door hun doelstelling wel preventieve effecten sorteren. Wanneer een jeugdwerkvereniging zich expliciet zou richten op het voorkomen van bepaalde problemen bij jongeren, dan is de kans reëel dat een groot aantal jongeren het jeugdwerk links zal laten liggen. Zodoende zouden de preventieve effecten van het jeugdwerk aan hen voorbijgaan. Wanneer een jeugdwerkvereniging zich daarentegen uitdrukkelijk richt op het creëren van jeugdwerk dat aansluit bij de leefwereld van de jongeren en deze leefwereld verruimt, dan kunnen precies daardoor preventieve effecten optreden. Dergelijk leefwereldgericht jeugdwerk zorgt er bijvoorbeeld voor dat jongeren in contact komen met vrienden maar ook met mensen die ze nog niet kenden (jongeren, jeugdwerkers, hulpverleners, buurtbewoners, ...). Op die manier kan jeugdwerk maatschappelijk kwetsbare jongeren (opnieuw) sterker verbinden met andere mensen en met de samenleving. Dit kan op zijn beurt mensen ervan weerhouden om delinquent gedrag te stellen (Depuydt et al., 2001; Hirschi, 1969).

We concluderen dat het precies is omdat preventie geen doel op zich is, dat jeugdwerk preventieve effecten kan bereiken. Dat impliceert echter niet dat jeugdwerk zomaar werkt. Integendeel, jeugdwerk

moet aan welbepaalde voorwaarden voldoen. Belangrijk is dat jeugdwerk niet mag worden afgerekend op het aantal jongeren dat het op een bepaalde tijd uit de criminaliteit weet te houden. In plaats daarvan moet jeugdwerk beoordeeld worden op basis van haar bruikbaarheid voor de jongeren. De mate waarin jongeren het jeugdwerk als toegankelijk, aantrekkelijk en zinvol beschouwen, bepaalt of ze er al dan niet gebruik van zullen maken. Het is net daarin dat de potentiële effectiviteit van het jeugd(welzijns)werk schuilt.

4 Conclusie

Het huidige literatuuroverzicht maakt duidelijk dat er in Vlaanderen en Europa een groeiende aandacht is voor jeugdwerk. Deze toename is mede te danken aan de vele wetenschappelijke studies die uitwijzen dat het reguliere jeugdwerk een positieve invloed heeft op de individuele en sociale ontwikkeling van jongeren. Echter, maatschappelijk kwetsbare jongeren participeren veelal niet aan het reguliere jeugdwerk en hebben aldus geen baat bij de positieve effecten ervan. Andere vormen van jeugdwerk zoals het jeugd(welzijns)werk bereiken deze jongeren wel, maar beantwoorden niet aan de idealen van wat jeugdwerk zou moeten zijn. Vanuit de overheid worden reguliere jeugdwerkingen gepusht om te streven naar een 'inclusief jeugdwerk'. De reguliere jeugdwerkingen moeten zich inspannen om meer toegankelijk te worden voor maatschappelijk kwetsbare jongeren. In de praktijk blijkt dergelijk 'inclusief jeugdwerk' echter niet te werken. Voor reguliere jeugdwerkingen is het een moeilijk te realiseren doelstelling en voor kansarme jongeren blijft het reguliere jeugdwerk ondanks haar inspanningen een onaantrekkelijk gegeven. Voor overheden is het belangrijk om af te stappen van de overtuiging dat enkel het reguliere jeugdwerk bevorderlijk kan zijn voor maatschappelijk achtergestelde jongeren. In de plaats daarvan moeten ze erkennen dat het jeugd(welzijns)werk beter aansluit bij de leefwereld van kansarme jongeren en aldus veel aantrekkelijker is voor deze doelgroep om hieraan te participeren. Hoewel een jeugd(welzijns)werking niet gezien mag worden als een preventie-initiatief dat expliciet tot doel heeft bepaalde problemen bij maatschappelijk kwetsbare jongeren te voorkomen, brengt het wel allerlei positieve resultaten met zich mee die preventieve effecten kunnen genereren. Het zorgt er voor dat jongeren meer naar buiten komen, niet in de cocon van hun gezin blijven zitten, sociale vaardigheden leren, zich lid voelen van een groep... Deze ervaringen verhogen op hun beurt de drempel om crimineel gedrag te stellen.

Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethode

1 Een kader voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk

1.1 De betekenis van effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk

In de sector van het welzijnswerk merken we de laatste jaren een toenemende aandacht voor de wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit van jeugdzorginterventies. Zowel vanuit verschillende overheidsniveaus als vanuit de jeugdwelzijnssector groeit de vraag of de bestaande interventies effectief zijn, welke andere interventies effectief zouden kunnen zijn en waarom deze interventies werken voor een bepaalde doelgroep (Van Yperen, 2003; Van Yperen & Veerman, 2008). Ook in het Globaal Plan Jeugdzorg van de Vlaamse Overheid staat grotere aandacht voor structureel wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van het hulpaanbod in de jeugdzorg geformuleerd als expliciete doelstelling (Vervotte, 2006, p. 68).

In het huidige onderzoek gaan we de effectiviteit na van een concrete jeugdwelzijnswerking, zijnde Habbekrats. Wanneer men de effectiviteit van een jeugdwelzijnswerking wil bestuderen, dan stuit men op een aantal problemen en keuzes die gemaakt moeten worden. Eerst en vooral moet bepaald worden wat onder 'effectiviteit' begrepen wordt en hoe effectiviteit aangetoond kan worden. Het antwoord op deze vragen is afhankelijk van het referentiekader of paradigma waarmee men naar de sociale werkelijkheid kijkt (voor een overzicht van deze paradigma's, zie Carrette, 2008). Grosso modo kan men hier twee verschillende perspectieven onderscheiden. Vanuit een praktijkperspectief is een jeugdwerking effectief als de gestelde doelen gerealiseerd worden en de deelnemers tevreden zijn. De kennis die vanuit dit perspectief verzameld wordt over de effectiviteit van een jeugdwerking wordt 'practice-based' genoemd. Vanuit een wetenschappelijk perspectief is een jeugdwerking pas effectief als aangetoond kan worden dat met de jongeren die aan de werking deelnamen de gewenste resultaten bereikt werden en er geen andere factoren in het spel zijn die dit effect ook hadden kunnen veroorzaken. De kennis die vanuit dit perspectief verzameld wordt over de effectiviteit van een jeugdwerking staat bekend als 'evidence-based' (Van Yperen & Veerman, 2008).

1.2 De effectladder als onderzoekskader voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk

Van Yperen en Veerman (2008) trachten de wetenschappelijke en de praktijkgerichte visie op effectiviteitsonderzoek te verzoenen en bieden zodoende een concreet en duidelijk kader voor het uitvoeren van effectiviteitsonderzoek. Hoewel dit kader ontwikkeld werd met het oog op onderzoek naar de effectiviteit van interventies in de jeugdzorg, achten wij het ook zeer bruikbaar om de effectiviteit van jeugdwelzijnswerkingen te onderzoeken.⁵ Van Yperen en Veerman stellen voor om het effectiviteitsonderzoek te laten starten vanuit de praktijk (practice-based) en gaandeweg steeds meer

⁵ Bijgevolg zullen wij hier over de effectiviteit van een jeugd(welzijns)werking spreken, ook al spreken Van Yperen en Veerman (2008) zelf steeds over de effectiviteit van een jeugdzorginterventie.

wetenschappelijk bewijsmateriaal (evidence-based) te verzamelen voor de effectiviteit van een jeugdwerking. Het uitvoeren van praktijkgericht effectiviteitsonderzoek vergelijken zij met het bestijgen van een 'effectladder'. Deze effectladder bestaat uit vier tredes die elk gepaard gaan met een bepaald kwalificatieniveau en verschillende soorten onderzoek (zie tabel 1).

1.2.1 Vier treden

Onderzoekstypes die hoger op de ladder gerangschikt staan, dragen een grotere bewijskracht in zich aangaande de effectiviteit van een jeugdwerking. Vertrekkend vanaf de basis, niveau 0 (niet in de tabel weergegeven), waarbij nog bijna niets geweten is over de jeugdwerking, onderscheiden Van Yperen en Veerman (2008) volgende vier treden:

Trede 1: Beschrijvende analyse

De eerste trede van de ladder wordt bereikt wanneer de basiselementen van de jeugdwerking duidelijk geëxpliciteerd zijn. Tot de basiselementen rekenen Van Yperen en Veerman (2008) onder andere de naam, de doelstelling, de doelgroep, de aanpak en de randvoorwaarden van een jeugdwerking. Indien al deze elementen duidelijk beschreven staan, kan gesteld worden dat de jeugdwerking 'potentieel' heeft om effectief te zijn. Om dit potentieel te achterhalen, kunnen diverse onderzoeksmethoden gebruikt worden zoals het bestuderen en analyseren van documenten, het observeren van de praktijk van de jeugdwerking en het interviewen van medewerkers van de jeugdwerking.

Trede 2: Theoretische analyse

De tweede trede van de ladder wordt bereikt wanneer, steunend op wetenschappelijke bevindingen en praktijkervaringen, aannemelijk gemaakt kan worden dat de jeugdwerking in theorie werkzaam zou kunnen zijn. Daartoe dient een 'interventietheorie' of 'werkingstheorie' geëxpliciteerd te worden die intern kan fungeren als een rationele en extern als een legitimatie voor het bestaan van de jeugdwerking.⁶ Deze theorie moet duidelijk maken waarom de jeugdwerking voor een bepaalde doelgroep zou kunnen werken. De doelgroep moet beschreven worden in termen van risicofactoren en beschermende factoren. In het geval van een jeugd welzijnswerking gaat het om factoren die de maatschappelijke kwetsbaarheid van de jongeren kunnen veroorzaken en versterken dan wel tegengaan en afzwakken. Deze factoren kunnen zowel dynamisch (beïnvloedbaar) als statisch (niet veranderbaar) zijn. De werkingstheorie moet aangeven op welke dynamische factoren de jeugdwerking ingrijpt (en op welke niet) en hoe dit gebeurt. Indien een overtuigende werkingstheorie opgemaakt kan worden, dan krijgt de jeugdwerking het label 'veelbelovend'. Het bestuderen van meta-analyses en andere literatuur zijn methoden die gebruikt kunnen worden om de werkingstheorie te onderbouwen.

⁶ Van Yperen en Veerman (2008) spreken over een 'interventietheorie', in de lijn van hun focus op jeugdzorginterventies. In de lijn van onze focus op jeugdwerkingen, zullen wij echter spreken over een 'werkingstheorie'.

Trede 3: Empirische analyse

De derde trede van de ladder wordt bereikt wanneer naast een goede omschrijving en onderbouwing van de jeugdwerking ook empirisch aangetoond kan worden dat de jeugdwerking werkt zoals bedoeld, dat de beoogde doelgroep bereikt wordt en dat de gestelde doelen behaald worden. In deze fase worden de concepten uit de werkingstheorie geoperationaliseerd en meetbaar gemaakt, zodat de theorie getoetst kan worden. Onderzoeksmethoden die hier kunnen helpen, zijn veranderingsonderzoek (met voor- en nametingen bij de bereikte jongeren), doelrealisatieonderzoek en tevredenheidsonderzoek bij de jongeren die aan de jeugdwerking deelnemen. Indien de werkingstheorie empirische steun krijgt, dan kan de jeugdwerking 'doeltreffend' genoemd worden.

Trede 4: Causale analyse

De top van de ladder wordt bereikt wanneer aan alle voorgaande voorwaarden voldaan is en er evidentie is voor causaliteit. Daartoe moet aangetoond worden dat deelname aan de jeugdwerking tot gevolg heeft dat de gewenste resultaten bereikt worden en dat geen andere factoren verantwoordelijk zijn voor dit resultaat. Om dit aan te tonen is experimenteel onderzoek nodig waarbij de resultaten van voor- en nametingen bij de jongeren die aan de jeugdwerking deelnamen vergeleken worden met de resultaten van een controlegroep van jongeren die niet aan de jeugdwerking deelnamen. Indien dit aangetoond kan worden, dan is de jeugdwerking 'werkzaam'.

1.2.2 Bruikbaarheid van de effectladder

De effectladder van Van Yperen en Veerman is zeer bruikbaar om de effectiviteit van jeugdwerkwelzijnswerkingen te onderzoeken, dit omwille van volgende twee redenen.

Ten eerste is binnen het jeugdwerkwelzijnswerk het proces minstens zo belangrijk als het product. Aan jeugdwerk worden vaak verschillende positieve resultaten toegeschreven, zoals het verhogen van de weerbaarheid van de jongeren en een verbeterde sociale integratie van de jongeren. Belangrijker dan deze uitkomsten of 'producten' van het jeugdwerk is echter het 'proces' van het werken met jongeren (Coussée, 2006). Jeugdwerk moet vooral aansluiting vinden bij de leefwereld van de jongeren en die leefwereld van daaruit proberen verruimen. Het is precies dit proces van aansluiten bij en verruimen van de leefwereld van de jongeren dat de essentie van jeugdwerk uitmaakt. De effectladder van Van Yperen en Veerman is zinvol voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk omdat deze begint met het beschrijven van de jeugdwerking en minstens zo veel aandacht spendeert aan het proces van het jeugdwerk (het hoe en waarom van de werking; treden 1 en 2) als aan concrete resultaten van het jeugdwerk (treden 3 en 4).

Ten tweede is experimenteel onderzoek binnen jeugdwerk moeilijk realiseerbaar en ethisch onverantwoord. Jeugdwerk is geen duidelijk in de tijd afgebakende interventie waar jongeren op gezette tijdstippen aan deelnemen, maar een permanente ontmoetingsruimte waar jongeren naar toe kunnen komen wanneer ze dat willen. Bijgevolg is het bijzonder moeilijk om experimenteel onderzoek uit te voeren waarbij jongeren voor en na hun deelname aan de jeugdwerking op een aantal zaken gemeten zouden worden. Daarnaast is het onethisch om in de context van jeugdwerk te werken met

een controlegroep waarbij aan bepaalde jongeren deelname aan jeugdwerk ontzegd wordt. De effectladder van Van Yperen en Veerman is dan ook zinvol voor effectiviteitsonderzoek in het jeugdwerk omdat deze vooropstelt dat experimenteel onderzoek niet de enige zinvolle manier is om aan effectiviteitsonderzoek te doen en een concreet alternatief biedt dat wel realiseerbaar en ethisch is.

In het huidige rapport onderzoeken we de effectiviteit van Habbekrats volgens de eerste drie analyseniveaus van de effectladder. Het vierde analyseniveau laten we om de vermelde moeilijkheden buiten beschouwing. Op basis van de beschrijvende, theoretische en empirische analyse trachten we een antwoord te formuleren op volgende drie onderzoeksvragen:

- Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?
- In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdzorg?
- In welke mate ervaren de jeugdwerkers en de jongeren zelf Habbekrats als effectief?

Bewijskracht	Omschrijving	Soorten onderzoek	Kwalificatieniveau interventie
Descriptief	De kernelementen van een interventie (naam en geschiedenis, missie en doelstelling, doelgroep, visie, aanpak en randvoorwaarden) zijn duidelijk en begrijpelijk omschreven	<ul style="list-style-type: none"> - Descriptief onderzoek - Observationeel onderzoek - Documentanalyse - Interviews 	De interventie heeft potentieel
Theoretisch	Er is een geloofwaardige interventietheorie over welke factoren met de problemen van de doelgroep samenhangen en waarom de interventie de beoogde uitkomsten bereikt	<ul style="list-style-type: none"> - Meta-analyse - Literatuurstudie 	De interventie is veelbelovend
Indicatief	Er kan empirisch worden aangetoond dat de gestelde doelen bereikt zijn, de problemen afgenomen zijn, de competenties toegenomen zijn en de cliënten tevreden zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Veranderingsonderzoek - Doelrealisatieonderzoek - Tevredenheidsonderzoek - Casestudies 	De interventie is doeltreffend
Causaal	Er is evidentie dat positieve uitkomsten veroorzaakt worden door de interventie en er is zicht op de werkzame ingrediënten van de interventie	<ul style="list-style-type: none"> - Experimenteel onderzoek 	De interventie is werkzaam

Tabel 1. De effectladder van praktijkgericht effectiviteitsonderzoek (Van Yperen & Veerman, 2008, p. 25)

Hoofdstuk 3: Beschrijvende analyse

1 Methode

Naar analogie met de eerste trede van de ladder, gaan we in dit hoofdstuk na of we voor bepaalde kernelementen van Habbekrats een duidelijke omschrijving kunnen geven. We richten ons op volgende kernelementen:

- Naam en geschiedenis
- Missie en doelstellingen
- Doelgroep
- Visie
- Aanpak
- Randvoorwaarden

Volgens Van Yperen en Veerman (2008) kunnen we enkel spreken van een doelbewuste aanpak die potentieel heeft om effectief te zijn wanneer voor elk van deze elementen een heldere omschrijving voorhanden is. Om zicht te krijgen op deze elementen maakten we gebruik van volgende bronnen:

- Documentanalyse
- Participerende observatie
- Een interview met de coördinator van Habbekrats

Documentanalyse

Voor de documentanalyse werden een aantal interne en externe documenten van Habbekrats doorgenomen:

- Het beleidsplan 2010-2012 van Habbekrats
- Het beleidsplan 2014-2016 van Habbekrats
- De jaarverslagen van 2011 en 2012 van de verschillende Habbekratstrefpunten
- De gids 'Habbekrats for dummies' voor de Habbekratsmedewerkers
- De website van Habbekrats (www.habbekrats.be)
- Het boek 'De jongens van de vlakte' uitgegeven door algemeen coördinator Chris Van Lysebetten (2010). Dit boek bevat het uitgebreide verslag van één van de nationale kampen die Habbekrats meermaals per jaar organiseert.
- Het evaluatieonderzoek 'Impactstudie Habbekrats vzw' uitgevoerd door Van Dijk Management Consultants (2010)
- De masterthesis 'Ontwikkelen van een leidraad voor het organiseren van vormingen voor jongeren uit specifieke doelgroepen' gemaakt door De Bruyn (2009) op aanvraag van Habbekrats.

Participerende observatie

Aan elk Habbekratshuis werd een bezoek gebracht tijdens een zogenaamde 'meeleefdag' waarbij de onderzoeker aanwezig was van bij de opening van het trefpunt tot het sluiten van het trefpunt en zich mengde tussen de jongeren en de jeugdwerkers om al participierend de praktijk van het jeugdwerk te observeren. Daarnaast werd ook deelgenomen aan een kamp georganiseerd door Habbekrats, met name het zomerkamp 'Marafiki' van 9 tot en met 15 juli 2012, omdat de kampen het stokpaardje zijn van Habbekrats. Tot slot was de onderzoeker ook aanwezig tijdens de 'Habbening' in Antwerpen op 27 juni 2012, een buurtfeest georganiseerd door Habbekrats Antwerpen.

Interviews

Tijdens de meeleefdagen in de Habbekratstrefpunten, de participatie aan het zomerkamp en het bezoek aan het buurtfeest werden vele informele gesprekken gevoerd met de jongeren, de jeugdwerkers en de algemene coördinator van Habbekrats. Daarnaast werden ook een aantal semigestructureerde interviews afgenomen van deze partijen.

2 Naam en geschiedenis

We gaan van start met een beschrijving van (1) het ontstaan van Habbekrats en (2) het ontstaan van de lokale deelwerkingen.

2.1 Ontstaan van Habbekrats

Habbekrats heeft in haar bestaan drie grote evoluties gekend:

- Van een werking op projectbasis naar een werking op permanente basis verankerd in vaste trefpunten
- Van een vormingsdienst uitdrukkelijk gericht op het vormen van jongeren naar een jeugddienst waar naast vorming nog andere activiteiten georganiseerd worden gericht op jongeren en op de maatschappij
- Van een jeugddienst in Oost-Vlaanderen naar een landelijk georganiseerde jeugddienst

Van concept naar vzw

Sinds het Decreet op de Bijzondere Jeugdbijstand van 27 juni 1985 worden in ieder bestuurlijk arrondissement in Vlaanderen Comités Bijzondere Jeugdzorg ingesteld die zich buigen over jongeren in probleemsituaties. Chris Van Lysebetten, de bezieler van Habbekrats, was in die tijd lid van de Preventiecel bij het Comité van Dendermonde. De Preventiecel bestond uit vrijwilligers die mee initiatieven hielpen ontwikkelen om te voorkomen dat deze jongeren in een problematische situatie terecht zouden komen. Chris Van Lysebetten was gefascineerd door de materie en getroffen door de vaststelling dat een zeer groot aantal jongeren onnodig in de hulpverlening terecht kwam. Hij was

ervan overtuigd dat deze jongeren geholpen konden worden door een eenvoudig preventief project op te zetten dat nauw aansluit bij hun leefwereld. Op basis van de mogelijkheden binnen het Decreet werkte Van Lysebetten een concept uit waarin maatschappijgerichte vorming en persoonsvorming rechtstreeks werd aangeboden aan kinderen uit risicogroepen en dit in een uitsluitend positieve context. Het concept kreeg mede dankzij de steun van het Ministerie van Welzijn gestalte en zo werd vzw Habbekrats een feit. In november 1991 werden de statuten van de jeugddienst gepubliceerd die vanaf dat moment een positief alternatief zou bieden voor het traditionele welzijnswerk waar het nauw bij aansluit.

Van projectwerking naar permanente werking

Uit de talrijke projecten met jongeren uit diverse buurten leerde Van Lysebetten dat veel jongeren in problemen verzeild geraken omdat er voor hen in de buurt geen aanbod voorzien is waarin ze op een positieve manier benaderd worden. Uit verveling beginnen de jongeren te experimenteren met zaken als geweld, vandalisme en drugs. Van Lysebetten vond dat Habbekrats deze lacune moest wegwerken door niet langer op projectbasis maar op permanente basis een laagdrempelig aanbod voor jongeren ter beschikking te stellen. Hij profileerde Habbekrats uitdrukkelijk als een 'vormingsdienst voor randgroepjongeren' en benadrukte dat Habbekrats nog beter zou kunnen bijdragen aan de persoonsontwikkeling en maatschappelijke vorming van jongeren indien het vormingsprojecten zou kunnen aanbieden binnen en vanuit een vast kader voor de jongeren. Zodoende slaagde Van Lysebetten er in enkele gemeentebesturen te overtuigen van het nut van een permanente Habbekratswerking. Dit resulteerde in samenwerkingsovereenkomsten tussen de gemeentebesturen en Habbekrats, waarin bepaald werd dat de gemeente een gebouw aan Habbekrats ter beschikking zou stellen en de personeelskosten zou subsidiëren op voorwaarde dat Habbekrats haar werking zou uitbouwen in de gemeente. Op die manier ontstonden de jongerentrefpunten van Habbekrats: huizen voor jongeren uit de doelgroep waar zij elkaar en de begeleiders vrijblijvend kunnen ontmoeten en waar zij indien zij dit zelf wensen hulp kunnen krijgen zonder eerst loketten en burelen te moeten passeren en papieren te moeten invullen.

Van een vormingsdienst naar een jeugddienst met stekels

Om haar permanente werking te kunnen garanderen was Habbekrats sterk afhankelijk van de middelen van de lokale besturen. Samen met een toenemende vraag van jongeren en doorverwijzers naar een groter aanbod bracht dit Habbekrats in een kwetsbare positie. Van Lysebetten wou Habbekrats echter niet laten samensmelten met andere verenigingen uit de sector van het jeugd welzijnswerk. In plaats daarvan wou hij Habbekrats nog sterker uitbouwen als een onafhankelijke dienst voor jongeren, vanuit de overtuiging dat enkel op die manier de specifieke aanpak van Habbekrats gegarandeerd kon worden. Van Lysebetten beseftte dat Habbekrats daartoe meer financiële en operationele autonomie nodig had en ging daarom op zoek naar private sponsors. Hij herdoopte Habbekrats tot de 'jeugddienst met stekels' en profileerde Habbekrats zodoende als een eigenzinnige jeugddienst die zijn stekels durft tonen in het belang van de jongeren. Hoewel vorming nog steeds een belangrijk onderdeel van de werking van Habbekrats uitmaakte, werd Habbekrats erkend als een jeugddienst waarin naast vorming nog andere activiteiten werden georganiseerd.

Eenzijds ging het om activiteiten zoals sporten, muziek maken, eten, ... (vanaf 2008 kregen deze activiteiten een concretere invulling via het opstellen van vijf functieprofielen). Anderzijds ging het om activiteiten gericht op het toleranter en toegankelijker maken van de maatschappij voor de jongeren.

Het nieuwe profiel van Habbekrats als jeugddienst met stekels sloeg aan, zowel bij de jongeren die in het 'stekels'-imago een gevatte link zagen naar hun eigen situatie, als bij private ondernemingen die het nieuwe concept sterk genoeg vonden om het financieel te ondersteunen. Van Lysebetten slaagde er in verschillende bedrijven te overtuigen om een gebouw te kopen en dat voor een symbolische euro aan Habbekrats ter beschikking te stellen, zodanig dat Habbekrats op dat punt onafhankelijk kon functioneren. Tegelijk behield Habbekrats de convenanten met de gemeenten waar het een lokale werking had. Dankzij de publiekprivate samenwerking die op deze manier ontstond konden de autonomie en neutraliteit van Habbekrats gegarandeerd worden, vergrootte de draagkracht en kon de missie van Habbekrats op lange termijn gewaarborgd worden.

Van een Oost-Vlaamse jeugddienst naar een landelijk georganiseerde jeugddienst

Ondertussen bestaat Habbekrats ruim 20 jaar en is het uitgegroeid tot een vaste waarde binnen het jeugdwereldwerk. Doorheen de jaren kreeg Habbekrats ook verschillende erkenningen. Zo ontving Habbekrats in 1999 de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap omwille van de unieke methode die het hanteert en kreeg Chris Van Lysebetten (oprichter en coördinator van Habbekrats) in 1996 de prijs van 'Outstanding Young Person of the World'. Daarnaast geniet vzw Habbekrats sinds 2006 ook de permanente Hoge Bescherming van Koningin Paola. Als blijk van haar interesse en vertrouwen in Habbekrats brengt de Koningin jaarlijks een bezoek aan één van de lokale werkingen. Op 2 september 2012 nodigde de Koningin de jongeren en medewerkers van Habbekrats zelfs uit in de tuinen van het koninklijk paleis om samen met haar de twintigste verjaardag van de Stichting Koningin Paola te vieren en mee vorm te geven.

Doorheen de jaren heeft Habbekrats haar werking uitgebreid met een toenemend aantal lokale werkingen, medewerkers, jongeren, activiteiten, samenwerkingsverbanden en dergelijke. Haar eerste werking realiseerde Habbekrats in de gemeente Hamme (1991). Een jaar later volgde een werking in Gent (1992) en nog een jaar later een werking in Wetteren (1993). Na deze drie werkingen in Oost-Vlaanderen kwamen er de laatste jaren nog vier werkingen bij – in Kortrijk (sinds 2006), in Antwerpen (sinds 2008), in Halle (sinds 2009) en in Oostende (sinds 2011). Door deze uitbreiding is Habbekrats momenteel aanwezig in vier Vlaamse provincies. Daarnaast zorgen de nationale kampen die Habbekrats maandelijks organiseert ervoor dat jongeren uit heel Vlaanderen bij Habbekrats terecht kunnen. Dit leverde de werking in 2007 de erkenning van 'landelijk georganiseerde jeugddienst' door het beleidsdomein Jeugd op. In de toekomst wil Habbekrats zich nog sterker landelijk profileren via het uitbouwen van een netwerk van lokale werkingen in alle Vlaamse provincies. Een volgende stap in de ontwikkeling van Habbekrats is dan ook het oprichten van een lokale werking in Limburg, de enige provincie in Vlaanderen waar Habbekrats momenteel nog geen lokale werking heeft.

2.2 Ontstaan van de lokale Habbekratswerkingen

In wat volgt gaan we dieper in op het ontstaan en de bestaansgeschiedenis van de verschillende lokale Habbekratswerkingen. We focussen daarbij op het ontstaan van de werking (wanneer is de werking opgestart, van wie kwam het initiatief om de werking op te starten, wat was de reden om een Habbekratswerking op te starten?), de evolutie doorheen de jaren van de werking en de huidige organisatie van de werking (beschikt de werking momenteel over een gebouw als vast trefpunt, wordt er momenteel aan pleintjeswerk gedaan, hoeveel medewerkers werken momenteel in de werking?).

Habbekrats Hamme

De lokale werking van Habbekrats in Hamme bestaat sinds 1991 en is de pionierswerking van Habbekrats. Het initiatief voor de werking kwam er na overleg tussen het gemeentebestuur van Hamme en het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Beide partijen stelden vast dat een groep jongeren uit Hamme regelmatig geweld en vandalisme pleegden, en dat een groep instellingsjongeren zich onder andere uit verveling bezig hield met experimenteel druggebruik. Chris Van Lysebetten, toenmalig lid van het Comité Bijzondere Jeugdzorg, stelde voor om samen met deze jongeren op een positieve manier aan hun problemen te werken en stichtte daartoe de vzw Habbekrats. Van Lysebetten stelde al snel vast dat verveling een belangrijke oorzaak van de problemen was waarmee de jongeren geconfronteerd werden en dat een permanent jeugdwerkeraanbod deze problemen zou kunnen voorkomen. De gemeente Hamme stelde daarom na verloop van tijd een ruimte ter beschikking aan Habbekrats in het Gemeentelijk Jeugdcentrum in de Nieuwstraat. Sinds oktober 2011 is de werking van Habbekrats echter verhuisd naar een pand op het Marktplein, 'De Hertog' genaamd. Het pand, een voormalig hotel, werd gekocht door brouwerij Duvel-Moortgat dat het voor een symbolische euro ter beschikking stelt aan Habbekrats. Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Hamme gerund door één halftijdse jeugdwerker. Bijgevolg moet deze continu in het gebouw aanwezig zijn om de jongeren te begeleiden en is er weinig mogelijkheid om ook aan pleintjeswerk te doen. De jeugdwerker probeert dit op te vangen door af en toe samen met de Habbekratsjongeren in het park of op pleintjes in de buurt te gaan spelen. De keerzijde hiervan is dat hij op die momenten het Habbekratshuis moet sluiten. Van zodra de verbouwingen in het gebouw helemaal klaar zijn (cf. infra), zal sowieso extra personeel nodig zijn om het trefpunt te blijven runnen.

Habbekrats Gent

De lokale werking van Habbekrats in Gent bestaat sinds 1992. Het initiatief voor de werking kwam van het stadsbestuur van Gent en dit omwille van verschillende klachten. Vanuit de deelgemeente Ledeborg waren er enerzijds klachten over een groep jongeren die de buurt onveilig maakte door overmatig druggebruik, vandalisme en diefstal. Anderzijds waren er klachten over een groep tieners die geconfronteerd werden met diverse problemen zoals mishandeling, verwaarlozing en verveling wat hen aanzette tot spijbelgedrag, kleine criminele feiten en het gebruik van softdrugs. Daarnaast werd Habbekrats gevraagd om samen te werken met Fancoaching Gent om mee het hooliganisme onder jonge AA Gent supporters te bestrijden. Sinds 1998 is de werking van Habbekrats in Gent gehuisvest in 'De Fabriek'. Het pand, een oude leerlooierij uit de 19de eeuw, werd in 1998 gekocht

door Habbekrats en gerenoveerd tot een kleurrijk jeugdcentrum. Om over meer financiële middelen te beschikken verkocht Habbekrats het pand in 2002 aan de stad Gent, die het op zijn beurt aan Habbekrats te huur stelde. In 2007 kocht de Stichting Liedts-Meesen het pand echter terug van de stad Gent en stelde het meteen voor een symbolische euro per jaar aan Habbekrats ter beschikking, dit voor zolang de vereniging blijft bestaan. Alain Liedts van de Stichting Liedts-Meesen verklaarde hierover in de krant dat de werking van Habbekrats volledig binnen de filosofie van zijn Stichting past: *'Zij halen kansarme jongeren van straat en geven hen een plaats om samen te komen, organiseren activiteiten of trekken samen met hen op kamp. Het zijn jongeren die niet welkom zijn thuis, op school of op het werk, autochtoon en allochtoon, los van elke overtuiging. Het is misschien op kleine schaal, maar Habbekrats levert op die manier wel een bijdrage om de verzuring in onze maatschappij tegen te gaan.'* (Liedts in Herregodts, 2007). Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Gent gerund door vier voltijdse jeugdwerkers. Naast het openhouden van het gebouw en het begeleiden van de Habbekratsjongeren in het gebouw wordt ook aan pleintjeswerk gedaan op het plein dat vlak voor het trefpunt ligt.

Habbekrats Wetteren

De lokale werking van Habbekrats in Wetteren bestaat sinds 1993. Het initiatief voor de werking kwam van het gemeentebestuur van Wetteren en het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Beide partijen observeerden in Wetteren een toenemend aantal hangjongeren dat zich bezig hield met druggebruik, geweld, joy riding, diefstal en vandalisme – de zogenaamde 'Camino bende'. Habbekrats werd gecontacteerd om een project op te starten om met deze jongeren te werken. Dit project bereikte meteen heel wat jongeren uit de beoogde doelgroep en resulteerde in een samenwerkingsovereenkomst tussen Habbekrats en de gemeente Wetteren. Habbekrats werd lange tijd op plaatsen gehuisvest die ze met andere jeugddiensten moest delen, maar beschikt sinds juni 2006 over een vast 'jongerentrefpunt' in het Gemeentelijk Jeugdcentrum, waar ook het Jongerenontmoetingscentrum vzw ExiXion, de gemeentelijke jeugddienst en het Jongerenadviescentrum (JAC) gehuisvest zijn. De gemeente Wetteren stelt het pand ter beschikking en voert er, indien nodig, herstellingswerken aan uit. Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Wetteren gerund door één voltijdse jeugdwerker. Bijgevolg moet deze continu in het gebouw aanwezig zijn om de jongeren te begeleiden en is er weinig mogelijkheid om ook aan pleintjeswerk te doen. De jeugdwerker probeert dit echter op te vangen door af en toe samen met de Habbekratsjongeren op pleintjes in de buurt te gaan spelen. De keerzijde hiervan is dat hij op die momenten het gebouw van Habbekrats moet sluiten.

Habbekrats Kortrijk

De lokale werking van Habbekrats in Kortrijk bestaat sinds 2006. Het initiatief voor de werking kwam van het stadsbestuur van Kortrijk. Het stadsbestuur vroeg Habbekrats om op een positieve manier aan de slag te gaan met jongeren uit zogenaamde aandachtswijken, zoals De Lange Munte en Prado. Het was de bedoeling om jongeren die niet aansloten bij het traditionele jeugdwerk te benaderen en te begeleiden. Aanvankelijk trokken de jeugdwerkers naar deze pleintjes om er activiteiten op te zetten en jongeren te overtuigen om eens mee met Habbekrats op kamp te gaan. Sinds 2009 beschikt de

werking van Habbekrats echter over een vast trefpunt, 't Hoekhuis' genaamd. De Stichting Thérèse Vlerick kocht het gebouw en stelt het voor een symbolische euro aan Habbekrats ter beschikking. Het gebouw, oorspronkelijk ingericht als een dancing, werd door BURO II & ARCHI+I volledig verbouwd tot een modern jeugdhuis. Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Kortrijk gerund door twee voltijdse jeugdwerkers en één halftijdse jeugdwerker. Er wordt niet aan pleintjeswerk gedaan. Tot april 2011 werd de werking in het gebouw wel nog gecombineerd met pleintjeswerk in de aandachtsbuurten van Kortrijk. Echter, vanaf de beleidsperiode 2011-2013 werd Habbekrats door de stad Kortrijk gevraagd om het pleintjeswerk in de aandachtsbuurten stop te zetten met als argumentatie dat er voor de jongeren in de aandachtswijken al een stevig aanbod voorzien was. Habbekrats focust zich nu uitsluitend op het uitbaten en draaiende houden van het trefpunt in het centrum van de stad Kortrijk.

Habbekrats Halle

De lokale werking van Habbekrats in Halle bestaat sinds 2007. Het initiatief voor de werking kwam van het stadsbestuur van Halle. Halle beschikte destijds over enkele jeugdbewegingen en enkele jeugdwerkingen die zich specifiek op maatschappelijk kwetsbare jongeren richten, zoals Groep Intro en het JOP, maar veel jongeren vonden hun weg niet naar deze werkingen. Halle kende ook een toenemend aantal hangende jeugddossiers bij het Comité Bijzondere Jeugdzorg, de jeugdrechtbank en het parket. Daarom vroeg het stadsbestuur van Halle aan Habbekrats om een project op te starten met de vele maatschappelijk kwetsbare jongeren in Halle. Aanvankelijk bezochten twee jeugdwerkers de verschillende pleintjes in Halle met het 'Held van het veld'-spel, een spel met allerlei opdrachten waarin de jongeren het tegen elkaar moesten opnemen om te zien wie de grootste held van Halle was. Op die manier maakten veel jongeren op een speelse manier kennis met de positieve aanpak van Habbekrats. Toen Habbekrats in 2009 een gebouw in de Zuster Bernardastraat ter beschikking kreeg van de stad Halle, bereikte Habbekrats zeer snel een vaste kern van zo'n 50 jongeren waarvan er per week gemiddeld 30 jongeren naar het trefpunt kwamen. Bijgevolg was het gebouw snel veel te klein om het aantal bereikte jongeren veilig op te vangen. Na amper een jaar werd daarom verhuisd naar het pand Den Hert op de Grote Markt. Het bleek voor Habbekrats echter niet mogelijk om dit pand te kopen en bovendien waren er nog veel verbouwwerken nodig om van het pand een warm jeugdhuis te maken. Sinds augustus 2011 is de werking van Habbekrats daarom opnieuw verhuisd, dit keer naar een pand op de Brusselsesteenweg, 'Het Heldenhuis' genaamd. Het pand, een oud herenhuis, werd gekocht door Stichting Ga voor Geluk dat het voor een symbolische euro ter beschikking stelt aan Habbekrats. Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Halle gerund door twee voltijdse jeugdwerkers. Er wordt niet aan pleintjeswerk gedaan.

Habbekrats Antwerpen

De lokale werking van Habbekrats in Antwerpen bestaat sinds 2008. Het initiatief voor de werking kwam van het stadsbestuur van Antwerpen. Toenemende klachten van buurtbewoners over hangjongeren vormden de reden voor dit initiatief. Na een jaar alle pleintjes in Antwerpen bezocht te hebben om jongeren ter plaatse te animeren en warm te maken voor de werking van Habbekrats, is Habbekrats sinds februari 2009 gehuisvest in 'Habbekrats for Teens'. De stad stelt het pand, een oud

stads magazijn, ter beschikking en zorgt voor personeels- en werkingsmiddelen. Diverse private partners met op kop vzw Kindergeluk financierden de verbouwing van het pand tot een modern jeugdcentrum. Het architectenbureau DHP tekende de plannen voor de verbouwing en de nv Interbuild voerde de verbouwingswerken uit. Momenteel wordt de werking van Habbekrats in Antwerpen gerund door vijf voltijdse jeugdwerkers. Naast het openhouden van het gebouw en het begeleiden van de Habbekratsjongeren in het gebouw, wordt ook regelmatig aan pleintjeswerk gedaan.

Habbekrats Oostende

De lokale werking van Habbekrats in Oostende bestaat sinds 2011. Het initiatief voor de werking kwam van het stadsbestuur van Oostende. De stad had vastgesteld dat er veel kansarme jongeren waren in de buurt 'het Westerkwartier' en dat deze jongeren amper buiten kwamen. Daarom contacteerde de stad Habbekrats met de vraag om enkele dagen per week iets zinvol met deze jongeren te doen. Op woensdagnamiddag is dat pleintjeswerk op het Sint-Catharinaplein, op dinsdagavond wordt er gericht gewerkt met jongeren van 10 tot en met 12 jaar, op donderdagavond met jongeren vanaf 13 jaar. Aangezien het project positief geëvalueerd werd door het stadsbestuur van Oostende, werd besloten om de werking in het najaar van 2012 uit te breiden en vanaf 2013 een vast trefpunt te openen. Chris Van Lysebetten ging op zoek naar een private sponsor voor een 'Huis aan zee'. Op 1 juni 2013 opent het 'Huis aan zee' haar deuren. In het voorjaar van 2012 werd Habbekrats in Oostende gerund door één voltijdse jeugdwerker. In januari 2013 werden twee voltijdse jeugdwerkers bij aangenomen.

Conclusie

In tabel 2 vatten we de belangrijkste gegevens in verband met het ontstaan (startpunt, initiatiefnemer(s) en reden(en) voor initiatief) en de huidige organisatie (aantal medewerkers, vast trefpunt of niet, pleintjeswerk of niet) van de lokale Habbekratswerkingen samen. Ondanks de verschillen tussen de verscheidene lokale Habbekratswerkingen, vallen ook enkele frappante gelijkenissen op:

- Het initiatief voor een lokale Habbekratswerking komt steeds van het stads- of gemeentebestuur.
- Het stads- of gemeentebestuur vraagt Habbekrats bijna steeds om een werking op te starten in de buurt omwille van klachten over hangjongeren en/of omwille van de ontoegankelijkheid van het huidige jeugdwerkaanbod.
- Doorheen de jaren probeert Habbekrats de werking steeds uit te breiden van een project gericht op probleemjongeren naar een permanente werking voor alle maatschappelijk kwetsbare jongeren uit de buurt. Daartoe probeert Habbekrats steeds een vast trefpunt in de buurt uit te bouwen.
- Naast haar werking in het trefpunt probeert Habbekrats ook het pleintjeswerk te behouden, doch om praktische redenen (in het bijzonder een tekort aan personeel) blijkt dit in een aantal lokale werkingen niet mogelijk.

3 Missie en doelstellingen

Habbekrats heeft tot doel jongeren wiens levenssituatie gekenmerkt wordt door structurele achterstelling of kansarmoede via ondersteuning op individueel-, groeps- of structureel vlak meer participatiekansen te bieden, hun weerbaarheid te vergroten en belemmerings- of achterstellingsmechanismen op te heffen of tegen te gaan. Vooreerst worden participatiekansen gecreëerd voor jongeren om hen vervolgens weerbaarder te maken met specifieke vormingsprojecten. Hiernaast probeert Habbekrats de onderliggende oorzaken van onwelzijnssituaties aan te pakken door structureel en beleidsmatig aan te tonen dat het anders kan (Van Lysebetten et al., 2010, p. 4).

De missie van Habbekrats bestaat dus uit drie strategische doelstellingen. Deze strategische doelstellingen worden vertaald naar verschillende operationele doelstellingen die concretere handvatten bieden voor de medewerkers van Habbekrats. Hierna overlopen we de verschillende strategische doelstellingen (SD) met de bijhorende operationele doelstellingen (OD).

- SD 1: Jongeren meer participatiekansen bieden
 - OD 1.1: Een zinvolle, vlot toegankelijke ontspanning aanbieden
 - OD 1.2: Ontmoetingskansen aanbieden
 - OD 1.3: De maatschappij vlot toegankelijk maken
 - OD 1.4: Individuele begeleiding en hulpverlening aanbieden
- SD 2: Jongeren weerbaarder maken
 - OD 2.1: Het zelfbeeld van de jongeren versterken
 - OD 2.2: De algemene kennis van de jongeren verbeteren
 - OD 2.3: Algemene basisvoorzieningen aanreiken
- SD 3: De achterstellingsmechanismen van jongeren tegengaan
 - OD 3.1: Vooroordelen doorprikken
 - OD 3.2: Samenwerkingsverbanden opstellen

	Start werking	Initiatiefnemer(s) werking	Reden(en) werking	Aantal medewerkers	Vast trefpunt?	Pleintjeswerk?
Hamme	1991	Gemeente Hamme & CBJ	Klachten over hangjongeren	½ FTE	Ja	Nee
Gent	1992	Stad Gent	Klachten over hangjongeren Samenwerking met Fancoaching Gent om hooliganisme onder jongere supporters van AA Gent te bestrijden	4 FTE	Ja	Ja
Wetteren	1993	Gemeente Wetteren & CBJ	Klachten over hangjongeren	1 FTE	Ja	Nee
Kortrijk	2006	Stadsbestuur Kortrijk	Onthaal en begeleiding van jongeren die niet aansluiten bij het traditionele jeugdwerk. Aandacht voor jongeren in de zogenaamde aandachtswijken.	2 ½ FTE	Ja	Nee
Halle	2007	Stad Halle	Toenemend aantal hangende jeugddossiers bij het Comité Bijzondere Jeugdzorg, de Jeugdrechtbank en het Parket	2 FTE	Ja	Nee
Antwerpen	2008	Stad Antwerpen	Klachten over hangjongeren & ontbreken jeugdwerking in binnenstad	5 FTE	Ja	Ja
Oostende	2011	Stad Oostende	Proactief aanbod uitwerken voor jongeren in Westerkwartier die matig of niet deelnemen aan het bestaande jongerenaanbod	1 FTE	Nee	Ja

Tabel 2. Gegevens over het ontstaan en de huidige organisatie van de lokale Habbekratswerkingen

4 Doelgroep

Habbekrats stelt haar werking open voor alle jongeren, maar richt zich in hoofdzaak op ‘maatschappelijk kwetsbare jongeren’, al spreekt Habbekrats zelf in haar statuten over ‘randgroepjongeren’ of ‘jongeren uit de randgroepen’. In het beleidsplan lezen we dat het gaat om *‘jongeren tussen 10 en 21 jaar die omwille van een combinatie van achterstellingsmechanismen in een ongunstige maatschappelijke situatie verkeren’* (Van Lysebetten et al., 2010, p. 4). Enkel jongeren die tot deze doelgroep behoren, kunnen een Habbekratspas ontvangen en blijvend naar Habbekrats komen. Of een jongere tot de doelgroep behoort, wordt bepaald aan de hand van een kort intakegesprek tussen de jongere en een jeugdwerker van het Habbekratstrefpunt. Daaruit moet blijken of de jongere op één of andere manier maatschappelijk achtergesteld is dan wel of de jongere niet achtergesteld is maar enkel op een goedkope manier wil profiteren van het aanbod van Habbekrats. Er zijn geen formeel vastgestelde criteria op basis waarvan de jeugdwerkers kunnen beslissen of een jongere tot de doelgroep behoort of niet. Er wordt vertrouwd op de kennis en het gevoel van de jeugdwerkers. Verder moeten sommige jongeren geen intakegesprek houden, omdat zij rechtstreeks aanspraak maken op een Habbekratspas. Het gaat om jongeren die ingeschreven zijn in een andere werking die zich richt op kansarme jongeren, alsook om jongeren die naar Habbekrats doorverwezen worden door sleutelfiguren en partners uit de sector van het jeugdwelzijnswerk.

Habbekrats richt zich dus specifiek op randgroepjongeren. In haar huidige communicatie spreekt Habbekrats echter liever over ‘kansjongeren’ of ‘jongeren uit kansengroepen’, omwille van de positievere woordsemantiek. Bij Habbekrats gaat men er immers vanuit dat iedere jongere bepaalde krachten en kansen bezit, maar dat deze door omstandigheden belemmerd worden. Daarom wil men bij Habbekrats op zoek gaan naar de kracht van de jongeren en hen helpen om de eigen kansen te erkennen en verder te ontplooiën. De term ‘maatschappelijk kwetsbare jongeren’ hanteert men bij Habbekrats niet, omdat deze te sterk de nadruk leggen op de kwetsbaarheid van de jongeren en te weinig op hun inherente krachten.

Hoewel men binnen Habbekrats focust op de krachten en kansen van de jongeren, erkent men wel dat de jongeren waar Habbekrats zich op richt vaak geconfronteerd worden met problemen. Men maakt zelfs een onderscheid tussen een achttal problemen waarmee de jongeren geconfronteerd worden (Van Lysebetten, 2008, p. 26):

- Ernstige problemen met wonen
- Een gebrekkige scholing
- Werkloosheid
- Financiële moeilijkheden
- Slechte medische of psychiatrische verzorging omdat de jongeren de weg niet kennen naar de zorg, uit onbegrip bij de artsen of door problemen met het ziekenfonds
- Problemen met de vrijetijdsbesteding
- Een sociaal isolement of de dreiging er in te raken, bijvoorbeeld omdat de jongeren niet aan de geldende normen kunnen voldoen

- Het in aanraking komen met justitie, waarbij de jongeren vaak moeilijk of zelfs geen juridische hulp krijgen

Deze problemen zijn niet op alle Habbekrats jongeren van toepassing, maar scheppen wel een globaal beeld van de problemen waarmee de doelgroepjongeren van Habbekrats geconfronteerd worden. Verder erkent Habbekrats dat deze problemen op hun beurt kunnen leiden tot andere problemen, zoals agressief gedrag, alcohol- en drugsmisbruik, criminaliteit, ... (Van Lysebetten, 2008, p. 26).

De leeftijdsafbakening van de groep jongeren waar Habbekrats zich op richt is doorheen de jaren geëvolueerd. Oorspronkelijk was de werking gericht op 15- tot 25-jarigen. Vanaf 1998 werd hier een tienerwerking aan toegevoegd, gericht op jongeren van 12 tot 15 jaar. Sinds 1 januari 2009 richt de werking zich op jongeren tussen 10 en 21 jaar, al probeert men in de meeste trefpunten de maximale leeftijdsgrens nog verder te beperken tot 18 jaar. Hoewel het grootste deel van het aanbod open staat voor alle jongeren, wordt speciale tijd en ruimte voorzien voor het aanbod naar de 10- tot 12-jarigen. Bij het opstarten van een nieuwe lokale Habbekratswerking richt men zich specifiek op deze jongste doelgroep. De evolutie naar een steeds jongere doelgroep is volgens Habbekrats enerzijds te wijten aan de vraag van verschillende overheden en anderzijds aan de noodzaak om, gezien het preventieve karakter van de meeste projecten en activiteiten van Habbekrats, steeds op vroegere leeftijd met jongeren aan de slag te gaan (Van Lysebetten et al., 2010, p. 12).

5 Visie

Habbekrats beschrijft haar eigen werking als een 'Forum', een virtuele en reële ontmoetingsplaats tussen de jongeren uit de doelgroep en de maatschappij. *'De verschillende gebouwen, projecten, activiteiten en diensten van Habbekrats bevinden zich op het forum en zijn – net zoals kramen op een markt – vrij toegankelijk voor alle jongeren die zich op het forum bevinden'* (Van Lysebetten et al., 2010, p. 4). Net zoals een markt is het Habbekratsforum voor alle jongeren vrij toegankelijk en kunnen jongeren vrijblijvend kiezen aan welke activiteiten ze wensen deel te nemen. Dit neemt niet weg dat er op het forum bepaalde regels en afspraken gelden waaraan de jongeren zich moeten houden. Verder kunnen de jongeren beroep doen op de aanwezigheid van jeugdwerkers om hen te ondersteunen en hen te helpen hun weg te vinden op het forum. Wanneer de jongeren het forum tijdelijk of definitief verlaten, is het de bedoeling dat zij sterker uitstromen naar de maatschappij. In wat volgt beschrijven we elk van deze aspecten van het Habbekratsforum in meer detail.

Toegang tot het forum (instroom)

Het Habbekratsforum is vrij toegankelijk voor alle jongeren tussen 10 en 21 jaar en in het bijzonder voor de jongeren uit de doelgroep. Daarnaast is het forum toegankelijk voor iedereen die een waardevolle bijdrage kan leveren aan de doelstellingen van Habbekrats. Om de toegankelijkheid zo groot mogelijk te houden, wordt getracht de financiële, culturele, emotionele... drempels zo laag mogelijk te plaatsen, jongeren in negatieve noch in positieve zin te discrimineren en uitsluitingsmechanismen en -criteria te weren. Tegelijkertijd worden operationele acties ondernomen

om de toegangen naar het forum te vergemakkelijken, zoals pleintjeswerk en acties in scholen (cf. infra).

De wetten van het forum

Ondanks de vrije toegang gelden op het Habbekratsforum enkele regels en afspraken. Deze zijn vastgelegd in een charter waarmee de jongeren zich akkoord verklaren wanneer ze een Habbekratspas kopen. In het charter staan volgende 'huisregels' vermeld:

- Habbekrats is er voor alle jongens en meisjes van 10 tot en met 18 jaar.
- In Habbekrats is RESPECT de basisregel. Respect voor de begeleiders, de infrastructuur, andere bezoekers, de omgeving en natuurlijk voor jezelf.
- Habbekrats is een veilige warme plaats waar iedereen streeft naar gelijkheid, solidariteit en rechtvaardigheid.
- In Habbekrats is er geen plaats voor geweld en vandalisme, diefstal, racisme, drugs- en wapenbezit. Overtredingen hierop worden onmiddellijk gemeld aan de politie.
- Opzettelijke beschadiging van het materiaal van vzw Habbekrats moet worden vergoed.
- Toegang tot de verschillende werkingen van Habbekrats en de bijhorende activiteiten kan enkel met een Habbekratspas.
- Indien je jonger bent dan 18 jaar heb je de toestemming nodig van je ouders of voogd voor het verkrijgen van een Habbekratspas.
- Habbekratspasjes kunnen gebruikt worden in alle werkingen van Habbekrats.
- Activiteiten eindigen ten laatste om 22u. Uitzonderingen worden steeds op voorhand gemeld.
- Indien je jonger bent dan 18 jaar en/of leerplichtig, dan kan je de werkingen pas betreden na 16u en woensdag na 12u.
- Gedurende de activiteiten is het verboden te roken.
- Alcohol is verboden in alle werkingen.
- Bij activiteiten met overnachting slapen jongens en meisjes gescheiden.
- Indien men één van deze regels overtreedt kan men geschorst worden voor een periode van 1 tot 3 weken. Deze schorsing geldt in alle werkingen van Habbekrats. Gedurende die periode kan men enkel bij Habbekrats terecht voor hulpverlening. Bij herhaalde overtredingen wordt het pasje ingetrokken zonder terugbetaling van de aanschafkosten.

De sfeer op het forum

De sfeer op het Habbekratsforum wordt bepaald door 'de drie W's':

- *Warmte.* Warmte wordt benadrukt in alle producten die Habbekrats ontwikkelt: de verpakking van de projecten, de inrichting van de ontmoetingsplaatsen en vooral de ingesteldheid van het begeleidersteam. De jeugdwerkers proberen alle jongeren hartelijk te verwelkomen, onvoorwaardelijk te aanvaarden, veel aandacht te geven en een gevoel van geborgenheid te schenken.

- *Waarden.* De waarden van het forum vinden hun oorsprong in de Habbekratsfilosofie van gelijkheid, solidariteit en rechtvaardigheid, maar worden voor en door de aanwezigen vertaald naar 'respect'. Alle bezoekers van het forum (jongeren, begeleiders, externen) moeten respect hebben voor de andere aanwezigen, de infrastructuur, de omgeving en zichzelf. De filosofie van gelijkheid trekt zich sterk door in de projecten waarvan geëist wordt dat ze voor iedereen toegankelijk zijn. Daarom worden er bij Habbekrats geen aparte jongens- of meisjesprojecten, geen vluchtelingen- of migrantenprojecten, ... georganiseerd, maar enkel projecten waaraan iedereen kan deelnemen en waarin iedereen zich zou moeten kunnen thuisvoelen.
- *Waarheid.* Waarheid betekent diverse zaken binnen Habbekrats. Enerzijds heeft waarheid betrekking op het belang dat gehecht wordt aan duidelijkheid, eerlijkheid, openheid en oprechtheid. Van de jongeren en de begeleiders wordt verwacht dat ze eerlijk, open en oprecht met elkaar omgaan en communiceren. Anderzijds verwijst waarheid ook naar het gegeven dat men binnen Habbekrats op een absolute en consequente manier de Rechten van het Kind en de Rechten van de Mens wil nastreven. De kinderrechtenmuur in het trefpunt in Gent symboliseert dit gegeven.

De rol van de begeleiders op het Forum.

Het Habbekratsteam, bestaande uit vaste medewerkers, vrijwilligers, stagiairs en desgevallend specialisten of genodigden, heeft de taak om in democratisch overleg met de aanwezige jongeren en anderen de werking op het Habbekratsforum in goede banen te leiden. Om de begeleiders hierin te ondersteunen, vertaalt Habbekrats deze taak naar drie eenvoudige vaardigheden, de 'drie S-en': Sturen, Steunen en Stimuleren. Verder is men er zich bij Habbekrats van bewust dat de persoonlijkheid van de begeleiders een belangrijke rol speelt in het ondersteunen van de jongeren en dat jongeren ook het non-verbale gedrag van de begeleiders detecteren om er hun oprechtheid aan af te meten. Daarom wordt van alle begeleiders een integere en consequente houding verwacht. De begeleiders moeten zich als vriend opstellen en zich op gelijke voet met de jongeren verhouden. Op die manier hoopt men een sterke relatie tussen de jongeren en de begeleiders te ontwikkelen, waarbij de jongeren hun problemen durven toevertrouwen aan de begeleiders en de begeleiders vertrouwen om hier samen met hen een oplossing voor te vinden.

Uitgangen van het forum (uitstroom)

Wanneer jongeren het Habbekratsforum tijdelijk of definitief verlaten, moeten zij volgens de Habbekratsfilosofie sterker in de samenleving staan doordat zij zelf zelfstandiger en weerbaarder zijn en doordat de maatschappij hen positiever benadert en meer kansen biedt om hun kwaliteiten te benutten. *'De kloof tussen doelgroep en samenleving wordt kleiner naarmate de jongere langer op het forum verblijft'* (Van Lysebetten et al., 2010, p. 4). Om dit te realiseren, probeert men bij Habbekrats de uitgangen van het forum goed te bewaken. Habbekrats doet dit enerzijds door het organiseren van acties onder de noemer 'Doe iets voor de Jeugd', overleg, samenwerking en belangenbehartiging voor haar doelgroep. Anderzijds voorziet Habbekrats in een netwerk van diensten, acties en organisaties die zich ophouden in de buurt van de uitgangen van het Habbekratsforum en jongeren die het forum verlaten ondersteunen in hun positie in de maatschappij.

6 Aanpak

6.1 Rekrutering van de jongeren

Habbekrats richt zich op randgroepjongeren. Binnen deze doelgroep onderscheidt Habbekrats een aantal zogenaamde 'doelwitgroepen', zoals generatiearmen, hangjongeren, jongeren uit de Bijzondere Jeugdzorg en vluchtelingen (Van Lysebetten et al., 2010, p. 12). Om deze jongeren te bereiken en te rekruteren, onderneemt Habbekrats diverse initiatieven. Wanneer Habbekrats in een bepaalde buurt een nieuwe lokale werking opstart, dan begint ze steeds met het onderzoeken van de buurt. In samenwerking met verschillende hogescholen, universiteiten, diensten en sleutelfiguren wordt de omgeving geanalyseerd en worden rondhangplekken en problematieken van jongeren in kaart gebracht. Zo werden in de periode 2007-2009 een omgevingsanalyse van Antwerpen van de rondhangplekken binnen de Antwerpse leien, een omgevingsanalyse van Halle en Vlaams-Brabant en een tieneronderzoek in Kortrijk verricht (Van Lysebetten et al., 2010, p. 21). Op basis van de verworven kennis uit de onderzoeken worden de doelgroepjongeren van Habbekrats op verschillende terreinen actief opgezocht: de pleintjes in de buurt, de scholen en de voorzieningen van de Bijzondere Jeugdzorg. Daarnaast worden contacten gelegd met de diensten binnen het welzijnswerk, zodat deze jongeren kunnen doorverwezen worden naar Habbekrats. Naast deze proactieve acties onderhoudt Habbekrats een rechtstreekse communicatie naar haar doelgroep en de buitenwereld door gebruik te maken van publicaties, affiches, het internet (website en Facebook) en mailings. Daarnaast bereikt Habbekrats ook heel wat jongeren via mond-aan-mond-reclame door de jongeren die reeds naar Habbekrats komen.

Wanneer jongeren op regelmatige basis naar Habbekrats komen en uit een intakegesprek met de jeugdwerker blijkt dat zij tot de doelgroep behoren, dan worden zij gevraagd een Habbekratspas te kopen. De prijs hiervoor bedraagt € 5 per jaar. Met deze pas kunnen jongeren gratis deelnemen aan alle activiteiten in alle Habbekratstrefpunten, behalve aan de Habbekratskampen en aan de Foodprint restaurants. Voor deelname aan de Habbekratskampen betalen de jongeren € 10 per dag. Daarnaast kunnen jongeren met een Habbekratspas voor € 3 een warme maaltijd krijgen in de Foodprint restaurants van Habbekrats. Naast deze financiële voordelen heeft de Habbekratspas ook een symbolisch belang. Een Habbekratspas verleent de jongeren een identiteit en het gevoel ergens bij te horen. Bovendien is de Habbekratspas ook een charter. Door het kopen van een Habbekratspas verklaren de jongeren aan de begeleiders zich te zullen houden aan de huisregels van Habbekrats. Jongeren moeten de Habbekratspas schriftelijk aanvragen door een formulier in te vullen bij een Habbekratsbegeleider en door een toelating van de ouders thuis te laten ondertekenen (Van Lysebetten et al., 2010, p. 14).

6.2 Rekrutering van de medewerkers

Habbekrats ziet haar medewerkers als het belangrijkste middel om haar doelstellingen te realiseren. Er wordt daarom ingezet op het aanwerven van gekwalificeerde mensen, het zo hoog mogelijk houden van de retentie en het verrijken van de medewerkers met kennis en vaardigheden. (Van Lysebetten et al., 2010, p. 14). Tot de medewerkers van Habbekrats behoren verschillende partijen, waaronder de

professioneel geschoolde vaste jeugdwerkers, vrijwilligers, stagiairs, specialisten en toegevoegde werkrachten.

Vaste medewerkers

Voor haar vast pedagogisch team werft Habbekrats steeds professioneel geschoolde jeugdwerkers aan. Daarbij zoekt Habbekrats naar eigen zeggen ‘omnipracticci’ die van alle markten thuis zijn en in staat zijn om zowel te animeren, te organiseren en vorming te geven als een accurate oplossing te bieden voor hulpvragen. Hoewel de jeugdwerkers binnen Habbekrats zeer verschillende taken moeten uitvoeren, worden ze sinds 2008 toegewezen aan één welbepaald functieprofiel. Habbekrats heeft vijf functieprofielen ontwikkeld om haar missie en doelstellingen functioneel en doeltreffend te organiseren. Deze profielen zijn opgebouwd rond een kerntaak, aangevuld met een aantal bijhorende activiteiten en projecten. De profielen maken een horizontale uitwisseling van informatie en ideeën tussen de trefpunten mogelijk. Concreet worden in Habbekrats volgende vijf functieprofielen onderscheiden (Van Lysebetten et al., 2010, pp. 9-10):

- *Ontmoeten*. Dit is het basisfunctieprofiel binnen Habbekrats. De jeugdwerker die verantwoordelijk is voor deze functie is het gezicht van de lokale werking. Hij/zij staat vooral in voor het onthaal van en het contact met de jongeren. Tot zijn/haar taken behoren onder andere het begroeten van de jongeren, het creëren van een aangename sfeer, het praten met de jongeren en het organiseren van laagdrempelige instapactiviteiten.
- *Ontdekken*. Dit is het tweede belangrijkste functieprofiel binnen Habbekrats en wordt beschouwd als een van de levensaders en succesfactoren van de werking. Habbekrats profileerde zichzelf immers lange tijd als een ‘vormingsdienst’. De ontdekker biedt de jongeren verschillende trajectmatige vormingen aan die zowel tot verbreding als verdieping van de leefwereld van de jongeren moeten leiden. De ontdekker legt tevens de link met het UIT-aanbod van Habbekrats door jongeren warm te maken om deel te nemen aan een van de nationale Habbekratskampen.
- *Bewegen*. De jeugdwerkers binnen het functieprofiel ‘bewegen’ staan in voor het organiseren van sport en spel, zowel binnen als buiten het trefpunt. Zij voorzien een gevarieerd aanbod aan sport- en spelactiviteiten gericht op een gezonde geest in een gezond lichaam.
- *Beleven*. De jeugdwerkers die gekoppeld worden aan het functieprofiel ‘beleven’ moeten een gevarieerd cultureel en expressief aanbod organiseren, zowel binnen als buiten het trefpunt.
- *Genieten*. Binnen het functieprofiel ‘genieten’ vinden we medewerkers die het sociale restaurant ‘Foodprint’ moeten uitbaten. In tegenstelling tot de vorige vier functieprofielen wordt voor de invulling van dit functieprofiel in de eerste plaats beroep gedaan op externen, bij voorkeur via een sociaal tewerkstellingsproject.

Theoretisch wordt iedere jeugdwerker aan één functieprofiel gekoppeld, maar in praktijk nemen de meeste jeugdwerkers meerdere functies voor hun rekening. De reden hiervoor is dat men in elk Habbekratstrefpunt de jongeren alle functies wil aanbieden, maar dat geen enkel trefpunt behalve Antwerpen over vijf jeugdwerkers beschikt. Tabel 3 geeft voor elk trefpunt een overzicht van het aantal FTE’s per functieprofiel. Bijvoorbeeld, in Halle zijn twee voltijdse jeugdwerkers actief die theoretisch verbonden zijn met de functieprofielen ‘ontmoeten’ en ‘ontdekken’. In praktijk organiseren deze jeugdwerkers echter ook sport- en spelactiviteiten en culturele activiteiten en koken

ze samen met de jongeren om hen ook te laten genieten van lekker en gezond eten. In Hamme is er slechts één halftijdse werkkraft, die zich volledig concentreert op een goede uitbouw van de functie 'ontmoeten' via een gezellige, vlot verlopende instuif. Tijdens deze instuif probeert de jeugdwerker ook sport- en spelactiviteiten en culturele activiteiten te organiseren en op woensdagmiddag zorgt hij voor boterhammen voor de jongeren. Daarnaast probeert hij de jongeren te vormen via de instuifactiviteiten en hen warm te maken voor de kampen van Habbekrats. Expliciete vormingsactiviteiten zoals Stappen en VIP worden in Hamme momenteel niet aangeboden omdat er te weinig draagkracht is om deze vormingen goed voor te bereiden, te organiseren en te begeleiden. Daarom staan de vormingen in Hamme tijdelijk 'on hold'.

	Ontmoeten	Ontdekken	Bewegen	Beleven	Genieten
Hamme	½ FTE				
Gent	1 FTE	1 FTE	1 FTE		1 FTE
Wetteren	½ FTE	½ FTE			
Kortrijk	1 FTE	1 FTE			1 FTE
Halle	1 FTE	1 FTE			
Antwerpen	1 FTE	1 FTE	1 FTE	1 FTE	1 FTE
Oostende	1 FTE				

Tabel 3. De theoretische verdeling van de functieprofielen in de lokale Habbekratswerkingen

Nieuwe vaste medewerkers worden in de eerste plaats gerekruteerd onder de vrijwilligers en stagiairs van Habbekrats, omdat zij de werking van Habbekrats al kennen. Voor nieuwe projecten wordt indien nodig een selectieweekend opgezet waarin de kandidaten getest worden op diverse vaardigheden. Dit was onder andere het geval voor de samenstelling van de teams in Antwerpen en Halle. Wisselwerking tussen de verschillende teamleden vindt plaats op de maandelijkse teamoverlegmomenten en op de landelijk georganiseerde kampen. Daarnaast is er jaarlijks voor de volledige ploeg een teambuildingsactiviteit. Om de interesse voor elkaars werking verder te stimuleren is er jaarlijks een tocht langs alle lokale werkingen. Op die manier wil men de verbondenheid en de betrokkenheid tussen de werkingen en het personeel vergroten.

Warme werker

Habbekrats streeft ernaar een warme werking te worden, waarin nog meer aandacht besteed wordt aan het geluk van de jongeren. Het is de taak van de warme werker om warmte en waarden aan te bieden in de Habbekratshuizen, een vertrouwenspersoon te zijn voor de jongeren, samenwerking met andere organisaties op poten te zetten, vormingen te volgen en het Habbekrats begeleidersteam hierover in te lichten en bij te scholen, aan suicidepreventie te doen, jongeren uit de Bijzondere Jeugdzorg onbevooroordeeld tot het Habbekratsforum toe te leiden en ook te zorgen voor een ondersteunde uitstroom van jongeren naar andere organisaties binnen en buiten de Bijzondere Jeugdzorg.

Vrijwilligers

Doorheen de jaren heeft Habbekrats een vrijwilligerspool opgebouwd bestaande uit een vijftigtal kandidaten. Bij specifieke activiteiten en tijdens de kampen wordt beroep gedaan op de inzet van deze vrijwilligers. De vrijwilligers dienen aan een vast profiel te beantwoorden en over een pedagogisch diploma en/of pedagogische vaardigheden te beschikken. Een groot aantal vrijwilligers wordt gevormd door ex-stagiairs. De Habbekratsvrijwilligers genieten een vrijwilligersstatuut, zijn verzekerd en krijgen een vrijwilligersvergoeding van 25 euro per dag. Ieder trimester wordt een 'vrijwilligersdag' georganiseerd om de vrijwilligers te bedanken, de werking van de vrijwilligers te evalueren en nieuwe engagementen te ondertekenen. Bij de aanvang van een vrijwilligersengagement wordt aan de nieuwe vrijwilliger een digitale versie van 'Habbekrats voor Dummies' gegeven. Dit naslagwerk omvat naast de organisatorische werking van Habbekrats ook praktische tips om de instap van de vrijwilligers te vergemakkelijken (Van Lysebetten et al., 2010, p. 14).

Stagiairs

Van bij de start van haar werking heeft Habbekrats ervoor gekozen om studenten op te leiden binnen haar werking. Momenteel dienen zich jaarlijks meer dan veertig studenten aan om een stage te lopen binnen Habbekrats. Het gaat voornamelijk om studenten uit pedagogische richtingen. De kandidaat-stagiairs worden gerekruteerd op basis van hun engagement, hun kwaliteiten en hun houding ten opzichte van de doelgroep. Om op deze zaken een zicht te krijgen, organiseert Habbekrats op regelmatige basis per provincie een 'stagiairendag' waar de kandidaat-stagiairs moeten deelnemen aan een georganiseerde activiteit. De kandidaat-stagiairs moeten door minimaal twee derden van de aanwezige vaste begeleiders positief beoordeeld worden om te worden toegelaten. De geselecteerde stagiairs worden vervolgens toegewezen aan een vaste begeleider en verantwoordelijk gesteld voor een welbepaalde taak binnen een project. Zij nemen eveneens deel aan de kampen van Habbekrats en fungeren dan als begeleider van een leefgroepje van maximaal zes jongeren. Een aantal stagiairs verdiepen zich ook in de theoretische kant van de werking van Habbekrats via een onderzoeksproject. Net zoals de vrijwilligers, krijgen de stagiairs bij aanvang van hun stage een digitale versie van 'Habbekrats voor Dummies' (Van Lysebetten et al., 2010, p. 10, 14).

Specialisten

Habbekrats doet voor haar vormingsactiviteiten en kampen vaak beroep op specialisten. Ze dragen bij aan de kwaliteit, de veiligheid en de organisatie van deze activiteiten. Ook binnen de dagelijkse werking wordt beroep gedaan op specialisten. Zo kan Habbekrats beroep doen op vaste IT-specialisten, een webmaster, enkele ontwerpers, een tekenaar, boekhoudkundigen, architecten en ingenieurs (Van Lysebetten et al., 2010, p. 10).

Toegevoegde werkrachten

Dankzij tewerkstellingsprojecten kan Habbekrats beroep doen op een aantal toegevoegde werkrachten. Habbekrats werkt daartoe samen met OCMW, OTC en VDAB. Dankzij deze projecten kan Habbekrats beroep doen op klusjesmannen, poetsvrouwen en onthaalbedienden (Van Lysebetten et al., 2010, p. 10).

6.3 Activiteiten

Binnen Habbekrats worden verschillende soorten activiteiten georganiseerd. Om haar activiteitenaanbod te karakteriseren, maakt Habbekrats gebruik van de methodiek die De Cauter ontwikkelde voor projectmatig preventiewerk in de welzijnssector (De Cauter & Walgrave, 1999). De Cauter onderscheidt drie dimensies waarbinnen organisaties een keuze moeten maken wanneer zij een preventief project willen ontwikkelen om het welzijn van personen te verbeteren:

- *Het tijdstip waarop men ingrijpt in de probleemwording.* Men kan ingrijpen voor, tijdens of na de manifestatie van een probleem. Indien men ingrijpt voordat er van enig probleem sprake is, belandt men in de sector van de algemene welzijnsplanning. Indien men ingrijpt wanneer een probleem tot volle ontwikkeling is gekomen, belandt men in de sector van de curatie. Tussen deze twee limieten, algemene welzijnsplanning en curatie, bevindt zich het terrein van de preventie (De Cauter & Walgrave, 1999, p. 89). Naarmate een preventieve ingreep in een latere fase van de probleemwording wordt ingezet, schuift deze ingreep op van primaire naar secundaire en tertiaire preventie en worden de thematiek en doelgroep van de preventieve ingreep alsmaar specifiek (De Cauter & Walgrave, 1999, p. 90).
- *Het object van de acties.* Men kan problemen proberen te voorkomen door veranderingen te bewerkstelligen in de personen zelf en/of in de structurele context waarbinnen de personen zich bewegen (De Cauter & Walgrave, 1990, p. 90). Bij persoonsgerichte preventieve acties probeert men een 'interne' verandering tot stand te brengen bij de personen of groepen die met het probleem geconfronteerd of bedreigd worden. Voorbeelden hiervan zijn vormende activiteiten, individuele hulpverlening en naschoolse begeleiding. Bij structuurgerichte preventieve acties probeert men veranderingen aan te brengen in de maatschappelijke context waarin het probleem opduikt. Voorbeelden hiervan zijn het werken aan structuurveranderingen, netwerkvorming, bemiddeling en het signaleren van problemen aan instellingen. Men tracht de contacten tussen maatschappelijk kwetsbare jongeren en de maatschappelijke instellingen minder kwetsend te laten zijn, door die instellingen bewust te maken van de specifieke moeilijkheden waarmee deze groep te maken heeft (De Cauter & Walgrave, 1990, p. 91).
- *De inhoud van de acties.* Om gedrag en/of structuren te veranderen kan men twee wegen bewandelen. Enerzijds kan men een probleem proberen te voorkomen door gedragingen en/of de structurele mogelijkheden om bepaald gedrag te stellen in te perken (een defensieve strategie). De bewegingsruimte van de gedragsalternatieven wordt beperkt in functie van een vooropgestelde norm. De klemtoon ligt op het indijken van een probleem en zodoende worden niet de oorzaken van het probleem, maar de verschijningsvormen ervan aangepakt. Anderzijds kan men een probleem proberen te voorkomen door gedragmogelijkheden te verruimen en nieuwe alternatieven aan te reiken (een offensieve strategie). De handelingsruimte wordt dan niet beperkt maar verruimd (De Cauter & Walgrave, 1990, p. 92). Men probeert terug te gaan naar de

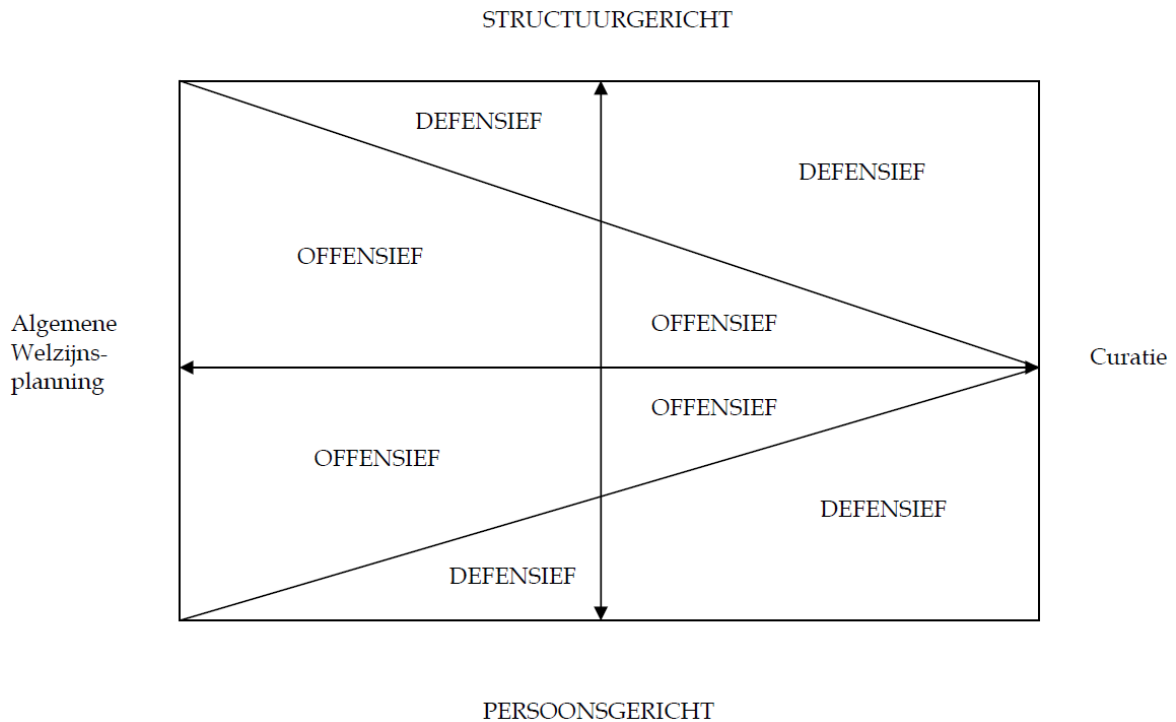
oorsprong of de wortel van de problematiek. Hiertoe kan men personen weerbaarder maken, kwetsende structuren en welzijnsbelemmerende dynamieken afbouwen zodat personen meer van het maatschappelijke aanbod kunnen profiteren, het maatschappelijke aanbod verruimen, ... (De Cauter & Walgrave, 1990, p. 93).

Er is een duidelijke relatie tussen de eerste en derde dimensie. Hoe verder een probleem zich ontwikkelt, hoe groter de noodzaak en de maatschappelijke druk worden om defensief op te treden. De mogelijkheden om offensief te werken bij een probleemmanifestatie zijn beperkt. Naarmate men ingrijpt vóór de probleemwording zijn de mogelijkheden om offensief te werken veel groter. In Figuur 1 worden de drie dimensies in één schema gevat.

De werking van Habbekrats heeft zowel een preventief als een curatief karakter met een grotere klemtoon op preventie. Men wil in de eerste plaats voorkomen dat jongeren met problemen te maken krijgen, maar daarnaast wordt ook individuele hulp verleend aan jongeren die reeds met problemen geconfronteerd worden. Om de problemen van jongeren te voorkomen of op te lossen, opteert men bij Habbekrats voor een offensieve benadering. Men wil problemen bij jongeren voorkomen door hun handelingsmogelijkheden te verruimen, niet door deze te beperken. Men benadert de jongeren in de eerste plaats dan ook als jongeren met bepaalde sterktes, talenten en mogelijkheden, en niet als jongeren met bepaalde kwetsbaarheden, gebreken en problemen. Hoewel men niet blind is voor de problemen waar jongeren mee geconfronteerd of bedreigd worden, probeert men deze problemen te voorkomen door te investeren in de sterktes, talenten en mogelijkheden van de jongeren. Daarnaast probeert men de handelingsmogelijkheden van de jongeren ook te verruimen door maatschappelijke instellingen positiever te laten kijken naar de jongeren en door samenwerkingsverbanden met andere maatschappelijke instellingen op te zetten in het belang van de jongeren. De offensieve benadering van Habbekrats is dan ook zowel persoonsgericht als structuurgericht.

Aldus kan men drie soorten activiteiten onderscheiden in het aanbod van Habbekrats (Van Lysebetten, 2008, p.20):

- *Persoonsgerichte, offensieve, preventieve activiteiten.* Deze activiteiten maken het grootste deel uit van de activiteiten van Habbekrats. Het gaat om activiteiten die georganiseerd worden voor en met de jongeren en die erop gericht zijn om de handelingsmogelijkheden van de jongeren te verruimen om zo potentiële problemen bij de jongeren te voorkomen. Deze activiteiten worden sinds 2008 concreet vorm gegeven door ze te koppelen aan de functieprofielen van de jeugdwerkers (cf. supra).
- *Persoonsgerichte, offensieve, curatieve activiteiten.* Het gaat om activiteiten die georganiseerd worden voor de jongeren en die erop gericht zijn om de handelingsmogelijkheden van de jongeren te verruimen om zo aanwezige problemen bij de jongeren aan te pakken. Deze activiteiten hebben betrekking op individuele begeleiding en hulpverlening.
- *Structuurgerichte, offensieve initiatieven.* Het gaat hier om activiteiten die gericht zijn op de samenleving waarin de jongeren vertoeven. Deze activiteiten worden verder ingedeeld naargelang ze gericht zijn op perceptie-verandering in de maatschappij dan wel op het opzetten van netwerken in het belang van de jongeren.

Figuur 1. Projectmatig preventiewerk in de welzijnssector aan de hand van drie dimensies (De Cauter & Walgrave, 1999, p.94)

Persoonsgerichte, offensieve, preventieve activiteiten

In 2008 ontwikkelde Habbekrats verschillende functieprofielen, die allen werden opgebouwd rond een kerntaak, aangevuld met een aantal bijhorende activiteiten en projecten. Deze profielen laten zodoende toe om de activiteiten die zich op jongeren richten en geen specifieke hulpverleningsfocus hebben verder in te delen. Binnen Habbekrats worden vijf soorten van preventieve activiteiten onderscheiden:

- Activiteiten in het profiel 'ontmoeten'
- Activiteiten in het profiel 'ontdekken'
- Activiteiten in het profiel 'bewegen'
- Activiteiten in het profiel 'beleven'
- Activiteiten in het profiel 'genieten'

Activiteiten in het profiel 'ontmoeten'

Deze activiteiten zijn gericht op aansluiting bij de leefwereld van de jongeren en dienen als een eerste instap in de werking. De instapactiviteiten nemen de vorm aan van een aantal permanent aangeboden instuifactiviteiten en enkele occasioneel georganiseerde randactiviteiten en themaweken:

- *Instuifactiviteiten:* De instuifactiviteiten zijn de activiteiten die permanent aangeboden worden in de Habbekratstrefpunten en waaraan de jongeren bijgevolg dagelijks kunnen deelnemen. Het gaat om laagdrempelige activiteiten zoals kicken, tafeltennissen, gamen, tekenen, biljarten, dartsen,

... Naast deze sport- en spelactiviteiten kunnen de jongeren tijdens de instuif ook gewoon rondhangen in het trefpunt en met elkaar praten, hun huiswerk maken, een hulpvraag stellen aan een van de jeugdwerkers, ... Alle instuifactiviteiten zijn gratis voor jongeren met een Habbekratspas en vereisen geen engagement: de jongeren kunnen op ieder moment vrijblijvend kiezen aan welke activiteiten ze willen deelnemen.

- *Randactiviteiten*: Wekelijks worden ook diverse andere activiteiten georganiseerd, zoals een sportquiz, een bezoek aan de kermis, vertrouwenspellen, een filmavond, ... Deze activiteiten zijn gratis voor jongeren met een Habbekratspas en vereisen geen langdurig engagement: de jongeren kunnen hier wekelijks op instappen.
- *Themaweken*: Tijdens de korte vakantieperiodes wordt het aanbod omgevormd tot zogenaamde 'themaweken'. Gedurende een ganse week werken de jeugdwerkers samen met de jongeren aan de hand van allerlei activiteiten rond een bepaald thema (circus, sport, games, ...). Op die manier kunnen de jongeren doorheen de week kennis maken met de verschillende aspecten van dit thema en een groeiproces doormaken. Deze themaweken zijn gratis voor jongeren met een Habbekratspas en vereisen geen langdurig engagement: de jongeren kunnen hier wekelijks instappen.

Activiteiten in het profiel 'ontdekken'

Deze activiteiten zijn gericht op de verbreding en verdieping van de leefwereld van de jongeren. Het gaat om de trajectmatige VIP- en Stappen-activiteiten en de nationale Habbekratskampen:

- *VIP*: Tijdens de VIP-activiteiten worden de jongeren als *Very Important Persons* behandeld en krijgen zij zelf een *Vinger In de Pap*. De activiteiten zijn gericht op de persoonsvorming en maatschappelijke vorming van jongeren van 10 tot en met 15 jaar. De vormingen liggen steeds ingebed in een thematisch traject van 1 jaar. Tijdens iedere vorming wordt een bepaald aspect van het centrale thema behandeld met de jongeren. Het thema voor het traject is meestal een idee van de algemene coördinator en wordt tijdens de teamvergaderingen verder uitgewerkt door de jeugdwerkers. Op die manier wordt een gemeenschappelijke kapstok ontwikkeld, al vult iedere jeugdwerker de vormingen op zijn eigen manier in, afhankelijk van zijn/haar persoonlijke stijl en de specifieke behoeften van de jongeren in het trefpunt. Aangezien de vormingen ingebed liggen in een traject van 1 jaar, moeten de jongeren zich op voorhand inschrijven voor de vormingen. Eens ingeschreven, wordt er van de jongere verwacht dat hij/zij zich engageert en zoveel mogelijk deelneemt aan alle vormingsactiviteiten gedurende dat jaar. Op die manier wordt een sterke en hechte groep gecreëerd met veel onderling vertrouwen, waardoor er meer diepgaande en open gesprekken gevoerd kunnen worden. Hoewel deelname aan de vormingen vrijwillig is, proberen de jeugdwerkers de jongeren wel te overtuigen om mee te doen. Verschillende technieken worden aangewend om de jongeren vanuit henzelf een bepaalde interesse te laten ontwikkelen in de vormingen, waardoor ze willen (blijven) deelnemen. Zo komen er wekelijks bijzondere gastsprekers, worden er stukjes film gebruikt om tot discussies te komen... De VIP-activiteiten worden iedere donderdagavond georganiseerd, behalve tijdens de schoolvakanties. Ze zijn gratis voor jongeren met een Habbekratspas.

MIJ-land – voorbeeld van een VIP-activiteit

In 2012 lagen de VIP-activiteiten ingebed in het centrale thema 'MIJ-land'. Het 'MIJ-land' staat symbool voor een onbewoond eiland waarop de jongeren zichzelf beter leren kennen en ontdekken wie en wat ze allemaal nodig hebben om te overleven. Tijdens de activiteiten komen de jongeren samen op een eiland (een podium of zaaltje) om zichzelf en elkaar beter te leren kennen. Iedere keer spoelen er nieuwe zaken aan op het eiland, zoals een nieuwe jongere die zichzelf kenbaar moet maken aan de anderen en moet laten zien dat hij betrouwbaar is (bijvoorbeeld door in een spiegel te kijken en te zeggen wat voor persoon hij ziet). Daarnaast vallen er ook elke keer een aantal kokosnoten naar beneden met daarin opdrachten die de jongeren moeten uitvoeren. Op die manier leren de jongeren elkaar beter kennen en vertrouwen en worden ze een hechte groep. Bovendien vergroten deze opdrachten ook de zelfkennis en het zelfvertrouwen van iedere jongere.

- *Stappen*: Tijdens de Stappen-activiteiten trekt de jeugdwerker met de jongeren op stap buiten het trefpunt. Via uitdagende opdrachten worden de jongeren in contact gebracht met onbekende plaatsen, activiteiten en mensen. Op die manier probeert men de jongeren al spelenderwijs nauwer met de samenleving te verbinden en kennis te laten maken met nieuwe inzichten. De Stappen-activiteiten worden iedere woensdagnamiddag georganiseerd, behalve tijdens de schoolvakanties. Ze zijn gratis voor jongeren met een Habbekratspas maar vereisen wel een langdurig engagement, aangezien ze nauw verbonden zijn met de VIP-activiteiten. Over de ervaringen die de jongeren opdoen tijdens de Stappen-activiteiten wordt meestal een dag later gereflecteerd tijdens de VIP-activiteiten.
- *Kampen*: Habbekrats organiseert het hele jaar door een aantal kampen voor jongeren uit heel Vlaanderen en Wallonië. Deze kampen staan bekend onder de noemer 'de Habbekratshelden'. Tijdens de kampen worden de jongeren uitgedaagd om ware helden te worden, met de bedoeling het zelfbeeld en zelfvertrouwen van de jongeren te vergroten. De kampen gaan meestal door in het Avonturenhuis van Habbekrats in de Ardennen. De jongeren worden dus weggetrokken uit hun vertrouwde milieu, zodat ze hun problemen even kunnen vergeten en ze hun leefwereld kunnen verruimen. De kampen hebben ook een vormend karakter, aangezien de jongeren tijdens de kampen moeten leren om regels na te volgen, in groep te leven en hun eigen grenzen te verleggen. De kampen worden georganiseerd door het UIT-team. Ieder kamp wordt vier keer georganiseerd – voor vier verschillende leeftijdsgroepen: extra-small (10-12 jaar), small (12-14 jaar), medium (14-16 jaar) en large (16-21 jaar). De leeftijdsgrenzen zijn indicatief en in overleg met de ouders of begeleiders kan beslist worden om op basis van fysieke, mentale of sociale mogelijkheden, jongeren in een hogere of lagere leeftijdsgroep te laten deelnemen. Aan ieder kamp nemen maximaal 24 jongeren deel. Om praktische redenen en om optimale opvoedingskansen te creëren, wordt steeds gewerkt in leefgroepen van ongeveer 6 jongeren. Iedere leefgroep wordt begeleid door een professionele jeugdwerker van Habbekrats en een deskundige vrijwilliger. De jongeren moeten zich zelf inschrijven om mee te gaan op kamp. Een Habbekratspas is vereist om aan de kampen te mogen deelnemen. Deelname aan een kamp kost ongeveer 10 euro per kampdag. In deze prijs is alles inbegrepen, gaande van vervoer van en naar het kamp, professionele begeleiding, alle activiteiten, verblijf en overnachting, maaltijden en drank, verzekering en een aandenken per deelnemer. Bij Habbekrats worden twee soorten kampen georganiseerd:

Vlieg-er-eens-uit. Bij de Vlieg-er-eens-uit kampen staat de persoonsvorming van elke jongere centraal. Gedurende een weekend of een week krijgen jongeren tussen 10 en 21 jaar de kans om zich te ontpoppen tot echte helden. Daartoe organiseert het UIT-team van Habbekrats een avontuur gebaseerd op historische feiten en met een belangrijke opdracht voor de jongeren. De bedoeling is om de jongeren een stuk weerbaarder te maken en meer in hun eigen mogelijkheden te laten geloven. Een belangrijk onderdeel van de kampen is het zogenaamde 'groene kaartensysteem'. Iedere avond worden tijdens een show onder luid applaus en met veel vertoon en oprechte appreciatie groene kaarten uitgedeeld aan jongeren die zich die dag bijzonder ingezet hebben of zich opmerkelijk positief gedragen hebben. Het zijn de groepsbegeleiders die de groene kaarten uitschrijven en uitdelen. Deze groene kaarten zijn een euro waard en kunnen door de jongeren gebruikt worden als betaalmiddel in elk Habbekratstrefpunt, bijvoorbeeld voor korting bij een volgend kamp. De jongere die op het einde van het kamp de meeste groene kaarten wist te verdienen, wordt bovendien uitgeroepen tot winnaar van het kamp en krijgt een mooie verrassing.

Vlieg-er-eens-in. Bij de Vlieg-er-eens-in kampen komen een aantal jongeren van 16 jaar of ouder gedurende een weekend samen in het Avonturenhuis van Habbekrats om het huis op te ruimen en op te kuisen, om herstellingswerken uit te voeren, om verbouwingen te doen, om de tuin op te frissen en om nieuwe decors voor het volgende Vlieg-er-eens-uit kamp te installeren. Met de hulp van de jongeren werd een groot deel van het Avonturenhuis dan ook verbouwd tot wat het nu is. Op die manier krijgen de jongeren een intensieve training in arbeidsattituden en krijgen ze ook een aantal technische vaardigheden aangeleerd. Daarnaast is er tijdens deze kampen ook tijd en ruimte voor ontspanning. De Vlieg-er-eens-in kampen worden begeleid door enkele vaste jeugdwerkers en, indien nodig, technische deskundigen.

Marafike – voorbeeld van een Vlieg-er-eens-uit kamp

In 2012 werden acht inhoudelijk-verschillende Vlieg-er-eens-uit kampen georganiseerd. Vijf van deze kampen duurden twee dagen, twee kampen duurden vier dagen en één kamp, het zomerkamp, duurde zeven dagen. Het zomerkamp kreeg de titel 'Marafiki', wat Zuid-Afrikaans is voor 'goede vrienden'. De jongeren kregen bij aanvang van het kamp te horen dat in het Pangea, toen alle continenten nog aan elkaar vasthingen, zeven oude sjamanen elk een perkament hadden geschreven om de vriendschap tussen de continenten te bezegelen. Toen de continenten uit elkaar begonnen te drijven, nam iedere sjamaan zijn perkament in een kist mee op één continent. Geleidelijk aan droven niet alleen de continenten uit elkaar, maar ook de vriendschap tussen de bewoners van deze verschillende continenten. De Habbekratsjongeren kregen als opdracht alle kisten terugvinden en bij elkaar brengen, om zo de vriendschap tussen de verschillende culturen te herstellen. Tijdens het kamp gingen de jongeren iedere dag op zoek naar één kist, horende bij een bepaald continent en deden ze die dag activiteiten die hoorde bij de cultuur van dit continent. Op die manier leerden de jongeren nieuwe culturele gebruiken en inzichten kennen, wat hun respect voor andere culturen vergrootte. Het was vooral de bedoeling dat de jongeren zich op het einde van het kamp, wanneer ze alle kisten hadden teruggevonden, als helden voelden die iets belangrijk voor de samenleving hadden gedaan. De winnaar van het kamp kreeg bovendien een bioscoopticket voor de, bij het kamp passende, film 'Ice Age 4: Continental drift'.

Bezoek aan de tuinen van het koninklijk paleis – voorbeeld van een vlieg-er-eens-in kamp

In 2012 werden vier Vlieg-er-eens-in kampen georganiseerd. Deze kampen gingen telkens door in het Avonturenhuis van Habbekrats, behalve het kamp van 1 en 2 september. Toen werden de Habbekratsjongeren uitgenodigd door Koningin Paola om in de tuinen van het Koninklijk Paleis te komen werken, zodat deze er piekfijn zouden bijliggen tijdens het feest voor de twintigste verjaardag van de Stichting Koningin Paola. Tijdens dit feest op zondagnamiddag kregen de jongeren van Habbekrats hun eigen standje en mochten zij de bezoekers rondleiden in de wereld van Habbekrats.

Activiteiten in het profiel 'bewegen'.

Deze activiteiten zijn gericht op een gezonde geest in een gezond lichaam. Het gaat om spel- en sportactiviteiten. Naast de klemtoon op een gezonde levenshouding en het verbeteren van de conditie van de jongeren is er ook aandacht voor de doorstroom naar reguliere sportclubs. De sportactiviteiten worden gebundeld onder de noemer 'Sport teens'. Habbekrats organiseert jaarlijks meerdere sportactiviteiten en -trajecten voor de jongeren. Daarbij wordt aandacht besteed aan sporten waarmee de jongeren reeds vertrouwd zijn alsook aan sporttakken die voor hen nog onbekend zijn.

Activiteiten in het profiel 'beleven'.

Deze activiteiten zijn gericht op de culturele ontplooiing van de jongeren. Het gaat om culturele en expressieve activiteiten. Twee voorbeelden van dergelijke activiteiten zijn de 'KultjurKlub' en de 'muziekfabriek'. Onder de noemer 'KultjurKlub' organiseert Habbekrats in verschillende werkingen culturele projecten, zoals dans, theater en muziek maken. De muziekfabriek is een muziekwedstrijd die eind 2011 gedurende tien weken georganiseerd werd in De Fabriek van Habbekrats. Elke vrijdagavond traden twee jongerenbands (met jongeren uit de verschillende Habbekratstrefpunten, maar ook andere jongeren) tegen elkaar op.

Activiteiten in het profiel 'genieten'.

Deze activiteiten zijn gericht op het bevorderen van het sociale gebeuren van de Habbekratswerkingen. Het sociale restaurant 'Foodprint' behoort tot deze activiteiten. Voor het sociale restaurant wordt in de eerste plaats beroep gedaan op externen, bij voorkeur via een sociaal tewerkstellingsproject. In de Foodprint restaurants kunnen mensen een gezonde driegangenmaaltijd krijgen die altijd bestaat uit een verse soep, een warme maaltijd (vlees/vis of vegetarisch) en een stuk fruit, koffie of thee. Het precieze weekmenu wordt telkens op de Facebookpagina van Foodprint gepost. Er komen vooral externen (mensen die in de buurt werken of wonen), studenten en mensen die vanuit een sociaal centrum gestuurd worden naar de Foodprint restaurants. Habbekrats-jongeren komen minder, ook al kost een driegangenmaaltijd voor hen slechts 3 euro. Voor studenten en kansarmen kost een maaltijd 6 euro, voor alle anderen 8 euro. De restaurantfunctie wordt op verschillende manieren gekoppeld aan de werking van Habbekrats. Ten eerste wordt het eten bereid door een professionele chef-kok en 3 jongvolwassenen uit de doelgroep (mensen die minstens 1 jaar uitkeringsgerechtigd werkloos zijn of op een leefloon of andere maatschappelijke steun teren). Op die

manier biedt Habbekrats tewerkstellingskansen aan jongvolwassenen uit kansengroepen. Ten tweede wordt het restaurant open gesteld voor iedereen, zodat mensen Habbekrats kunnen leren kennen. Dit kadert binnen de filosofie van Habbekrats die niet alleen jongeren weerbaarder wil maken, maar ook de samenleving op een positievere manier wil laten kijken naar deze jongeren. Ten derde gaat er voor elke maaltijd die door een extern iemand betaald wordt één gratis maaltijd naar een jongere.

Persoonsgerichte, offensieve, curatieve activiteiten

Binnen de zogenaamde curatieve activiteiten wordt een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die psychosociale hulp aanreiken en activiteiten die materiële hulp aanreiken.

Individuele, psychosociale hulpverlening

Habbekrats hanteert een methode die zich kenmerkt door een sterke verwevenheid tussen jeugdwerk en welzijnswerk. Dit betekent dat Habbekrats alle functies uit het jeugdwerk hanteert om, indien de jongere dit zelf wil, over te gaan tot begeleiding en hulpverlening. Chris Van Lysebetten bedacht deze aanpak omdat hij merkte dat een belangrijke groep jongeren niet bereikt werd door de jeugdhulp. Het probleem lag er volgens Van Lysebetten in dat de aanpak van het traditionele welzijnswerk niet aansluit bij de kenmerken en behoeften van maatschappelijk kwetsbare jongeren. De jongeren moeten zich formeel aanmelden en gezeteld aan een bureau meteen hun problemen vertellen aan iemand die ze nog niet goed kennen. Voor maatschappelijk kwetsbare jongeren die vaak weinig vertrouwen hebben in maatschappelijke instanties kan deze aanpak afschrikwekkend werken. Wanneer zij geen vertrouwen voelen, zullen velen onder hen hun problemen niet vertellen. Daarom zocht Van Lysebetten naar een laagdrempelig alternatief dat beter aansluit bij de leefwereld van de jongeren. Zodoende bedacht hij het concept van een combinatie tussen jeugdwerk en welzijnswerk. Bij Habbekrats kunnen de jongeren vrijblijvend langskomen en doen wat ze graag doen. De focus ligt niet op het oplossen van de problemen waarmee de jongeren geconfronteerd of bedreigd worden, maar op aansluiting zoeken en in contact treden met de jongeren door met hen leuke activiteiten te doen. Als de jongeren tijdens deze activiteiten over hun problemen willen praten, dan kan dat, maar het hoeft niet. De jeugdwerkers zijn aanwezig en steeds aanspreekbaar, maar dringen geen hulp op. In de woorden van Van Lysebetten: *‘Wat al bestond was een netwerk van hulpverlening waar je als vragende partij naartoe stapt. Daarvoor moet je een loket passeren en de confrontatie aangaan met een welzijnswerker die dan een dossier opent. Wij kozen voor een andere aanpak. Wat wij willen, is op een basis van gelijkheid werken, met een groep medewerkers die de jongeren als vriend ontmoeten in een onvoorwaardelijke setting’*. De hulpvraag moet van de jongeren zelf komen. Volgens Van Lysebetten gebeurt dit ook dikwijls: *‘Door samen van alles te ondernemen, creëren we een vriendschapsband en vrienden zeggen vertrouwelijke dingen tegen elkaar’*.

Individuele, materiële hulpverlening

De begeleiders van Habbekrats krijgen soms te maken met problemen die een onmiddellijke oplossing vereisen. Dokterskosten, noodzakelijke kleding, voeding, een kamp, schoolmateriaal, enz. Hiervoor

beschikt Habbekrats over een Toverdoos, die voor jongeren in moeilijkheden echt wonderen kan verrichten.

Structuurgerichte, offensieve activiteiten

Ook de activiteiten gericht op de samenleving kunnen onderverdeeld worden in twee types: (1) acties gericht op perceptieverandering en (2) acties gericht op het opzetten van netwerken.

Acties gericht op het doorprikken van vooroordelen ten aanzien van jongeren

Habbekrats organiseert acties onder de noemer 'Doe iets voor de Jeugd' om de negatieve perceptie die in de bevolking heerst ten aanzien van jongeren te doorprikken en bij te stellen. Bij Habbekrats is men van mening dat veel mensen te snel geprikkeld zijn wanneer het over de jeugd gaat, getuige daarvan de vele klachten over hangjongeren. Habbekrats vraagt meer aandacht voor positieve beeldvorming en positieve projecten waarmee de jongeren geprikkeld worden. Er wordt meer aandacht gevraagd voor preventieve positieve pedagogische projecten in plaats van voor populistische antwoorden zoals het bouwen van jeugdgevangenissen en zero tolerantie aanhangen. Habbekrats vraagt meer aandacht voor de jeugd als toekomst van de samenleving. Enkele voorbeelden van acties zijn:

- *Liedje en videoclip 'Doe iets voor de Jeugd'*. Met een liedje en bijhorende videoclip van één minuut wil Habbekrats de maatschappij prikkelen om anders naar jongeren te kijken. De centrale boodschap van het nummer is dat het anders moet kunnen. De videoclip (link: <http://www.youtube.com/watch?v=4ebrWNldWDQ>) werd voorgesteld in het bijzijn van 400 mensen uit verschillende lagen van de bevolking, werd op Youtube geplaatst en rond gemaïld naar ongeveer 5000 mensen. Jimtv heeft Habbekrats de mogelijkheid geboden om de clip eenmalig te promoten (link: <http://www.youtube.com/watch?v=ml4tQB2qjMM>). Kinopolis Group en Het huis van de Toekomst hebben de clip op hun schermen gedraaid.
- *MNM-marathonradio voor Habbekrats*. Vanaf 11 juni 2012 begon Peter Van De Veire van de Belgische radiozender MNM aan een recordpoging van 185 uur marathonradio. Tijdens deze recordpoging konden luisteraars met een SMS van 1 euro een liedje aanvragen. De opbrengst hiervan, ongeveer 20.000 euro, ging integraal naar Habbekrats. Daarnaast verkocht Peter Van De Veire tijdens een veiling in De Fabriek in Gent ook de spullen die hij tijdens de marathonradio gebruikt had, zoals zijn bed, zijn hometrainer en zijn trainingspakken. Ook de opbrengst hiervan ging integraal naar Habbekrats. Naast deze financiële opbrengst zorgde de marathonradio ook voor een enorme naambekendheid van Habbekrats. Algemeen coördinator Chris Van Lysebetten mocht op antenne uitleggen waarvoor Habbekrats precies staat en zei onder andere dat Habbekrats zich richt op zeer veel verschillende jongeren, zoals *'jongeren die bijna elke dag een wereldrecord breken om de dag door te brengen zonder gepest of uitgesloten te worden, kinderen die het moeilijk hebben op school, thuis of financieel, vluchtelingenkinderen, kortom iedereen die wat extra aandacht kan gebruiken'*. Verder maakte Van Lysebetten duidelijk wat Habbekrats voor deze jongeren doet door te vermelden dat Habbekrats op het positieve focust en huizen voor de jongeren inricht waar jongeren zich echt thuis kunnen voelen (link: <http://www.mnm.be/shows/marathonradio/marathonradio-voor-het-goede-doel-habbekrats>).

Daarnaast mochten twee Habbekratsjongeren uit Halle, Rachid en Endré, komen vertellen wat ze zo leuk vinden aan Habbekrats. Ze zeiden onder andere dat ze bij Habbekrats nieuwe mensen leren kennen, op kamp mogen gaan en nieuwe dingen op een speelse manier leren en dat Habbekrats zich van andere jeugdverenigingen onderscheidt doordat er meer aandacht aan de jongeren gegeven wordt (link: <http://www.mnm.be/shows/marathonradio/habbekrats-steunt-peter>). Coely, een van de Habbekratsjongeren uit Antwerpen, mocht tijdens de marathonradio live haar versie van 'Seven nation army' brengen (link: <http://www.mnm.be/shows/marathonradio/de-nicki-minaj-van-vlaanderen>).

Acties gericht op het opzetten van samenwerkingsverbanden

Habbekrats investeert veel in het uitbouwen van een goede samenwerking met diensten en organisaties die zich aan de uitgangen van het Habbekratsforum bevinden. Deze organisaties kunnen de jongeren die het forum verlaten verder ondersteunen in hun positie in de maatschappij.

6.4 Methode

Werken met randgroepjongeren vergt een totaalaanpak. Het is niet voldoende om voor deze jongeren enkel een vrijetijdsaanbod te verzorgen. Vrije tijd is slechts een deelaspect van de totale leefwereld van de jongeren. Men kan de jongeren niet los zien van hun sociaal culturele situatie. Met hen werken kan niet vanuit een deelaspect binnen de mens of binnen de maatschappij alleen, maar moet in zijn gehele context begrepen worden. De methode van Habbekrats, de 'Totaalaanpak' genoemd, werd van bij het ontstaan van Habbekrats toegepast en is doorheen de jaren geoptimaliseerd. De methode bevat vier pijlers: laagdrempeligheid, een integrale mensbenadering, een inclusieve maatschappijbenadering en een geïntegreerde aanpak. In wat volgt beschrijven we elk van deze pijlers in detail.

Laagdrempeligheid

Habbekrats is een jeugdwerking waaraan de jongeren vrijblijvend kunnen deelnemen. De jongeren kunnen vrij deelnemen aan de verschillende activiteiten die Habbekrats aanbiedt. De jeugdwerkers stellen de jongeren geen vragen, maar zijn wel steeds present en beschikbaar voor de jongeren. De onvoorwaardelijke acceptatie van de jongeren bepaalt grotendeels de laagdrempeligheid van de werking. Daarnaast probeert men zo weinig mogelijk drempels te hanteren of deze zo laag mogelijk te houden:

- *Financieel.* Een Habbekratspas kost 5 euro voor een heel jaar en geeft toegang tot alle activiteiten behalve de kampen. Een kamp kost gemiddeld 10 euro per dag, al kunnen jongeren/gezinnen met financiële problemen steeds een afspraak maken om een goedkoper tarief te bespreken.
- *Dagindeling.* De Habbekratstrefpunten zijn steeds open na de uren. Tijdens deze periode kunnen de jongeren naar de werking komen wanneer ze dat willen. Er is dus geen stipt startuur waarop de jongeren aanwezig moeten zijn om binnen te kunnen. De deur van de Habbekratstrefpunten blijft steeds open staan. Bepaalde activiteiten, zoals de vormingsactiviteiten, beginnen echter wel op een welbepaald uur.

- *Praktisch.* De ouders moeten enkel een toelatingsformulier ondertekenen. Ze moeten hun kinderen geen eten meegeven, want er wordt gezorgd voor eten.
- *Bereikbaarheid.* De jongeren moeten zelfstandig aan het trefpunt geraken. Daarom wordt er voor de locatie van een Habbekratsstrefpunt steeds voor een centrale ligging in de gemeente of stad gekozen.
- *Communicatie.* Habbekrats probeert op verschillende manieren jongeren en hun ouders te informeren over het programma van de jeugdwerking. Dit gebeurt onder andere mondeling in de trefpunten en online op de website en op Facebook.

Integrale mensbenadering

Met de integrale mensbenadering wordt bedoeld dat de jeugdwerker in zijn contacten met de jongeren actief aandacht besteedt aan alle levens- en probleemterreinen waarmee de jongeren te maken hebben. De huisvesting, eventuele taalmoelijkheden, onderwijs, politie, gezondheid, gezinsproblemen, tewerkstelling, vrije tijd en politiek zijn slechts enkele van de vele terreinen waar men als jeugdwerker rekening mee dient te houden. Op die manier wordt de jongere niet benaderd als iemand die in het jeugdwerk belandt enkel om zich te ontspannen, maar als iemand met een totale persoonlijkheid, met bepaalde problemen, vragen en behoeften. Deze benadering maakt een fundamentele vertrouwensrelatie tussen de jongere en de jeugdwerker mogelijk. De basishouding is om met het hart naar de jongeren te kijken. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de jongere die onvoorwaardelijk geaccepteerd wordt en zijn/haar gedrag dat afgetoetst wordt aan het begrip 'Respect'.

Inclusieve maatschappijbenadering

Habbekrats richt haar werking expliciet op de structuren in de maatschappij die bepalend zijn voor de kwetsbare situatie van de jongeren. De jongeren bevinden zich namelijk in een kwetsbare positie ten aanzien van verschillende maatschappelijke instellingen, waardoor de contacten met deze instellingen vaak niet vlot verlopen. Habbekrats is van mening dat het hier iets aan kan veranderen en dat het kan optreden als verbindingsfiguur tussen de jongeren en de maatschappij. Dit probeert men enerzijds te doen door verschillende maatschappelijke instellingen direct te benaderen en op de werking van Habbekrats te betrekken. Op die manier worden de jongeren in een vertrouwde en veilige context in contact gebracht met diverse sociale groepen en maatschappelijke instellingen. Daarnaast probeert men ook binnen de jongeren verandering op gang te brengen door hen weerbaarder te maken, zodat ze sterker staan in hun contacten met maatschappelijke instellingen.

Geïntegreerde aanpak

De geïntegreerde aanpak benadrukt dat naast ontmoeting en ontspanning ook andere functies zoals vorming, informatie en hulpverlening aan bod dienen te komen. Het combineren van deze verschillende functies binnen één activiteitenaanbod moet centraal staan. Een geïntegreerde aanpak verlangt dat al deze benaderingen hun weerslag vinden in de activiteiten van Habbekrats. Enerzijds gebeurt dit door in de activiteiten aandacht te besteden aan de totaliteit van de noden en de

behoeften van de jongeren. Anderzijds wordt er naar de kwetsende instituties toegewerkt in activiteiten die de relatie tussen de individuele persoon en de maatschappelijke structuren duidelijk maken. Een geïntegreerde aanpak is erop gericht om per activiteit meer dan één functie te ondersteunen.

6.5 Kwaliteit

Habbekrats heeft jarenlange ervaring binnen verschillende projecten waarin dezelfde vaste doelstellingen, doelgroepen, methoden en thematieken worden uitgeprobeerd en verder geoptimaliseerd. Deze laboratoriumfunctie heeft volgens de werking geleid tot een constante kwaliteitsverbetering en het uiteindelijk vastleggen van een aantal kwaliteitsnormen in een eigen label, het zogenaamde 'H-label'. Habbekrats toetst al haar activiteiten, projecten en locaties af aan dit label (Van Lysebetten et al., 2010, p. 3). Via het H-label kan men bij het plannen en evalueren bekijken of een bepaalde activiteit als een typische 'Habbekratsactiviteit' beschouwd kan worden. De aandacht gaat daarbij niet alleen naar de inhoud van de activiteiten, maar ook naar de vorm van de activiteiten en de houding van de begeleiders.

Het H-label van Habbekrats bevat volgende 5 criteria (De Bruyn, 2009, p. 26; Van Lysebetten et al., 2010, p. 14):

- *De aanwezigheid van de 3 W's.* Een activiteit moet ingebed zijn in de sfeer van Habbekrats, zoals die bepaald wordt door de 3 W's: Waarden, Warmte en Waarheid (zie 2.5 voor een bespreking van de 3 W's).
- *De zinvolheid en relevantie van een activiteit.* Om zinvol en relevant te zijn, moet een activiteit volgens Habbekrats aansluiten bij de interesses van de jongeren, aangepast zijn aan het niveau van de jongeren, extra kansen bieden aan de jongeren en stimulerend werken.
- *Het vormende, kennisverbredende karakter van een activiteit.* Bij Habbekrats vindt men dat activiteiten in zekere zin vormend moeten zijn, zodat de jongeren de kans krijgen om iets bij te leren en aan kennisverruiming te doen.
- *De aanwezigheid van vormingsfuncties.* De vormende activiteiten moeten zowel een persoonsgericht, een groepsgericht als een maatschappijgericht karakter hebben.
- *De aanwezigheid van de 'H-factor'.* De 'H-factor' verwijst naar het eigen karakter van Habbekrats, in het bijzonder naar de specifieke methode die binnen Habbekrats gehanteerd wordt. Verder moet een activiteit ook voldoende geanimeerd, ingekleed, kleurrijk en emotioneel beladen zijn om van een typische Habbekratsactiviteit te kunnen spreken.

Of een activiteit aan de eerste vier criteria voldoet, valt rationeel te bepalen. De aanwezigheid van de 'H-factor' moet daarentegen eerder aangevoeld worden door de Habbekratsmedewerkers op basis van hun eigen ervaringen en kennis van de doelgroep en de Habbekratsmethode. Uit een thesisonderzoek van De Bruyn (2009) op basis van interviews met jeugdwerkers van Habbekrats blijkt bovendien dat de jeugdwerkers de activiteiten niet op een systematische manier evalueren, maar hier vooral hun gevoel volgen. Bij het evalueren van een activiteit kijken zij in eerste instantie of de deelnemende jongeren de activiteit leuk vonden: hebben zij zich geamuseerd, hebben zij vrienden gemaakt, ...? Bij een activiteitenreeks (bijvoorbeeld V.I.P.) kijken zij ook of dezelfde jongeren steeds aan alle activiteiten van deze reeks deelnemen. Men veronderstelt immers dat een activiteitenreeks

pas geslaagd is wanneer jongeren het volledige traject van deze reeks volgen, omdat de verschillende activiteiten binnen de reeks op elkaar voortbouwen en telkens een ander aspect van hetzelfde algemene thema belichten. In tweede instantie kijken de jeugdwerkers naar de vraag of de deelnemende jongeren iets bijgeleerd hebben. Volgens de jeugdwerkers is deze vraag ondergeschikt aan de vraag of de jongeren de activiteit leuk vonden, omdat amusement een noodzakelijke voorwaarde is om de jongeren iets bij te kunnen brengen (De Bruyn, 2009, p. 25).

Naast het 'H-label' worden nog andere initiatieven genomen om de kwaliteit binnen Habbekrats te garanderen. Een formeel georganiseerde interne opleiding wordt niet gegeven, maar nieuwe vast medewerkers, vrijwilligers en stagiairs krijgen bij de aanvang van hun engagement wel een digitale versie van 'Habbekrats voor Dummies', een praktische handleiding die hen wegwijs maakt in de werking van Habbekrats en hen nuttige tips geeft om met de jongeren om te gaan (Van Lysebetten et al., 2010, p. 18). Daarnaast probeert men de vaste medewerkers via een beloningssysteem te stimuleren om zich regelmatig extern bij te scholen. Ieder medewerker die een extra engagement uitvoert dat een meerwaarde betekent voor de werking van Habbekrats en een verrijking voor het personeel krijgt immers een bonus. Voorbeelden zijn het volgen van een cursus fotografie of een opleiding digitaal ontwerpen met als resultaat een significante verbetering van de folders en de website.

Tot slot wordt er binnen Habbekrats ook heel wat intern overleg gepleegd om ideeën uit te wisselen en de kwaliteit onderling te bewaken (Van Lysebetten et al., 2010, pp. 27-28). Concreet worden volgende vergaderingen gehouden binnen Habbekrats:

- *Groot team vergadering.* Elke eerste dinsdag van de maand komt het volledige team van Habbekrats voor 4 uur samen om de strategische en organisatorische evoluties te behandelen, programma's te bedenken en op te volgen, oplossingen te creëren voor structurele problemen en voornamelijk te plannen en te evalueren.
- *Bewonersoverleg.* In elke lokale Habbekratswerking is er een wekelijks bewonersoverleg met alle vaste medewerkers en stagiairs gedurende 2 uur. De activiteiten, samenwerking en planning worden hier uitgewerkt en opgevolgd. De evoluties met de jongeren in het jeugdcentrum en hun hulpvragen zijn ook onderwerp van de meeting.
- *Klein team vergadering.* Wekelijks komt van elk jeugdcentrum een vertegenwoordiger om een stand van zaken te geven aan het Habbekratsteam van de instuif en de permanentie (3 uur). Naast opvolging en ondersteuning bieden, initieert de groep voorstellen voor planning en programma's.
- *Vormingsoverleg.* Wekelijks komen de vormingsverantwoordelijken van elke Habbekratswerking 2 uur samen om de structuur van het gemeenschappelijk VIP- en Stappenprogramma uit te werken.
- *Bewegingsoverleg.* Maandelijks komen de verantwoordelijken voor het sportieve luik 'bewegen' samen. Het platform dient om de programma's te ontwikkelen en af te stemmen, ervaringen uit te wisselen en enkele gemeenschappelijke activiteiten te organiseren. De uitbouw van externe teambuildingactiviteiten is ook onderdeel van dit team (2 uur).
- *Belevingsoverleg.* Maandelijks komen de verantwoordelijken voor het culturele luik 'beleven' samen. Het platform dient om de programma's te ontwikkelen en af te stemmen, ideeën en ervaringen uit te wisselen en enkele gemeenschappelijke activiteiten te organiseren (2 uur).
- *UIT-overleg.* De vrijdagmiddag voor elk UIT-kamp komen de verschillende begeleiders en vrijwilligers samen om gedurende 2 uur de kampbriefing te houden. Het verhaal en het

programma, de verdeling van de taken en de opdeling van de jongeren in leefgroepen zijn aan de orde. Dit overleg is onontbeerlijk voor het vlotte verloop van het weekend of kamp.

7 Randvoorwaarden

7.1 Infrastructuur

Habbekrats hecht veel belang aan de infrastructuur van haar werking. Habbekrats kiest bewust voor een fraaie infrastructuur die vlot bereikbaar (centrale ligging), betreedbaar (open deur) en bruikbaar is, dit om haar visie op een tastbare manier kracht bij te zetten. Daarnaast tracht Habbekrats de trefpunten zo goed mogelijk af te stemmen op de vraag en de wensen van de jongeren. Doorheen de jaren werd dan ook veel geïnvesteerd in de uitbouw van de infrastructuur van de verschillende trefpunten. De infrastructuur van elk huis dient eenzelfde doel, namelijk de vooropgestelde doelstellingen en missie, en de verschillende activiteiten zo goed mogelijk realiseren. Dit vereist dat de infrastructuur van elk huis aan een aantal criteria voldoet:

- Een Habbekratshuis is aantrekkelijk
- Een Habbekratshuis is huiselijk
- Een Habbekratshuis is transparant
- Een Habbekratshuis is centraal gelegen
- Een Habbekratshuis is vlot bereikbaar
- Een Habbekratshuis beschikt over een ontmoetingsruimte
- Een Habbekratshuis beschikt over een ruimte waarin vormingen en workshops gegeven kunnen worden
- Een Habbekratshuis beschikt over sportfaciliteiten
- Een Habbekratshuis beschikt over een keuken
- Een Habbekratshuis beschikt over eigen transport

We lichten dit kort verder toe.

criterium 1: Een aantrekkelijke omgeving

Bij Habbekrats wil men de jongeren graag een aantrekkelijke omgeving aanbieden. Men gaat bij de zoektocht naar een gebouw steeds op zoek naar een pand dat in goede staat is en charme uitstraalt. Vervolgens worden de gebouwen verbouwd en ingericht, met bijzondere aandacht voor een aantrekkelijk design. Op die manier wil Habbekrats jongeren tonen dat ze evenveel waard zijn als andere jongeren die het gemakkelijker hebben dan hen.

Criterion 2: Een huiselijke omgeving

Habbekrats wil voor jongeren een huiselijke sfeer creëren waar ze zich thuis voelen. Daartoe worden de ontmoetingsruimtes ingericht zoals de leefruimtes van een echt huis, met veel aandacht voor warme elementen zoals een zetel, een open haard, tafels en stoelen, een keuken, gezelschapsspelen, ...

Criterion 3: Transparantie

Habbekrats wil dat haar werking transparant is voor alle buitenstaanders, om zo mogelijke achterdocht en negatieve vooroordelen ten aanzien van de jongeren weg te nemen. Om de transparantie van haar trefpunten zo groot mogelijk te maken probeert men aan de voorgevel met grote glazen ramen, deuren en poorten te werken, zodanig dat mensen die voorbij het trefpunt lopen van buitenaf de werking kunnen binnenkijken. Naambordjes en spandoeken met de naam van Habbekrats en het trefpunt maken mensen duidelijk dat hier een Habbekratswerking is. Daarnaast geeft Habbekrats mensen graag de gelegenheid om een bezoek te brengen aan de trefpunten. Dit gebeurt bijvoorbeeld in trefpunten met een Foodprint-restaurant waar, naast de jongeren, ook buitenstaanders een maaltijd kunnen eten.

Criterion 4: Centrale ligging

Habbekrats gaat voor haar trefpunten steeds op zoek naar een pand dat centraal gelegen is in de gemeente of stad, vanuit de filosofie dat de gemeente of stad van iedereen en dus ook van de jongeren is.

Criterion 5: Vlotte bereikbaarheid

Habbekrats jongeren beschikken meestal niet over eigen vervoer. Daarom is het belangrijk dat de trefpunten goed bereikbaar zijn voor de jongeren, en bij voorkeur dus gelegen zijn in de wijk waar de jongeren wonen.

Criterion 6: Ontmoetingsruimtes

Een van de belangrijkste functies die Habbekrats wil realiseren is jongeren de gelegenheid geven om elkaar te ontmoeten. Om deze functie te vervullen zijn ontmoetingsruimten nodig waar de jongeren rustig met elkaar kunnen praten en samen spelletjes kunnen spelen.

Criterion 7: Ruimte voor vormingen en workshops

Habbekrats wil jongeren graag de gelegenheid geven om via vormingen hun leefwereld te verbreden en te verdiepen. Dergelijke vormingen gebeuren deels buitenshuis (via de Habbekratskampen of via een buitenactiviteit binnen de lokale gemeente), maar ook deels binnen het Habbekratstrefpunt. Daarnaast wil Habbekrats jongeren nieuwe vormen van expressie aanleren zoals dans, muziek,

toneelvoorstellingen, kunst, literatuur... zodat verborgen talenten ontdekt en ontplooid kunnen worden. Dit laatste gebeurt veelal in de vorm van workshops. Idealiter beschikt elk trefpunt dan ook over een aparte ruimte waar de vormingen en workshops kunnen doorgaan zonder dat deze interfereren met de uitvoering van de andere activiteiten.

Criterion 8: Sportfaciliteiten

Habbekrats wil dat hun jongeren veel bewegen en laat hen dan ook kennismaken met diverse sporttakken. Aldus worden veel verschillende sportactiviteiten voor hen georganiseerd. Hoewel veel van deze sportactiviteiten zich buitenshuis afspelen, beschikken veel trefpunten over sportfaciliteiten, waardoor ook binnenshuis aan sport kan worden gedaan.

Criterion 9: Keuken

Habbekrats laat jongeren graag kennismaken met gezonde voeding door samen met hen te koken. Voor de realisatie van deze functie is de aanwezigheid van een keuken aangewezen.

Criterion 10: Transport

Veel van de activiteiten die Habbekrats organiseert, vinden buitenshuis plaats. Een deel van deze activiteiten gaan in de nabije omgeving van het trefpunt door en zijn aldus te voet bereikbaar. Echter, voor sommige activiteiten is een grotere verplaatsing nodig en moet voorzien worden in het transport van de jongeren.

7.2 Financiën

Het is niet de bedoeling om in het kader van dit onderzoek een financiële analyse van de begroting van Habbekrats te maken. Wel geven we graag een overzicht van (1) de belangrijkste bronnen waaruit Habbekrats haar inkomsten genereert en (2) de grootste uitgaveposten van Habbekrats, dit om te verduidelijken dat er heel wat komt kijken bij de uitbouw en werking van Habbekrats.

Inkomsten

Habbekrats vergaart haar financiële middelen langs 3 kanalen: (1) via subsidies, (2) via private sponsoring en (3) via eigen inkomsten.

Subsidies

Habbekrats ontvangt zowel gemeentelijke, provinciale, Vlaamse als Europese subsidies. In alle gemeenten en steden met een werking heeft Habbekrats een samenwerkingsovereenkomst met het gemeente- of stadsbestuur. In deze convenanten staat geschreven dat Habbekrats een werking moet uitbaten in de gemeente of stad volgens haar beproefde methodiek en dat de gemeente of stad Habbekrats financieel moet ondersteunen. De subsidies die Habbekrats van het gemeente- of stadsbestuur ontvangt, dienen hoofdzakelijk om de personeelskosten van de jeugdwerkers te betalen.

Daarnaast stellen de gemeente Wetteren en de stad Antwerpen ook een gebouw ter beschikking. Ook de provincies waarin Habbekrats actief is verlenen jaarlijks subsidies en van Vlaanderen krijgt Habbekrats subsidies via de Afdeling Jeugd horende bij de erkenning van landelijk georganiseerde jeugddiensten en via de VDAB. Tot slot, ontvangt Habbekrats op Europees niveau subsidies in het kader van het internationale uitwisselingsprogramma JINT.

Private sponsoring

Subsidies zijn echter niet voldoende om de werking te laten draaien. Daarom gaat Habbekrats actief op zoek naar fundraising bij private sponsors. In de loop van haar 20 jarig bestaan, heeft Habbekrats een sterke samenwerking weten uit te bouwen met verschillende private sponsors. Zo huurt Habbekrats enkele van haar trefpunten voor een symbolische euro van private ondernemingen die sterk geloven in de werking van Habbekrats: de Stichting Liedts-Meesen in Gent, de Stichting Thérèse Vlerick in Kortrijk, Duvel-Moortgat in Hamme en Palm Breweries in Halle. In Antwerpen kan Habbekrats rekenen op de financiële steun van een aantal private ondernemingen zoals vzw Kindergeluk en De Persgroep om het gebouw dat door de stad Antwerpen ter beschikking wordt gesteld te verbouwen tot een jeugdhuis. Habbekrats kiest er bewust voor om voor elke werking met een andere private onderneming in zee te gaan, om zo volledige afhankelijkheid van één private onderneming te vermijden en om een groter netwerk van sympathisanten rond Habbekrats te creëren. Naast deze private ondernemingen ontvangt Habbekrats ook financiële middelen van private personen. Zo kunnen mensen een eenmalige gift doen of peter worden van een Habbekratskind via een bestendige opdracht van 10 euro per maand of 100 euro per jaar. Tot slot probeert Habbekrats ook financiële middelen van private personen te verwerven door zich als 'goed doel' in de media te presenteren. Een goed voorbeeld hiervan is de Marathonradio van Peter Van De Veire op radiozender MNM in 2012. Luisteraars konden tijdens deze recordpoging een nummer aanvragen voor één euro. De inkomsten gingen integraal naar Habbekrats. In 2013 wordt in Gent dan weer een Comedy Marathon georganiseerd in de Capitole in Gent, waarbij een deel van de opbrengst integraal aan vzw Habbekrats zal worden geschonken.

Eigen inkomsten

Nast de financiering van publieke en private sponsors probeert Habbekrats ook eigen inkomsten te verwerven. Habbekrats doet dit onder meer via de verkoop van maaltijden in haar Foodprint-restaurants, via deelnemingsgelden aan kampdagen, via lidgelden van de Habbekratsjongeren, via de verkoop van promotiemateriaal (e.g., het boek 'de jongens van de vlakte') en via de verhuur van de infrastructuur (e.g., het Avonturenhuis in de Ardennen).

Uitgaven

Habbekrats gebruikt haar financiële middelen vooral voor het dekken van onderstaande onkosten:

De personeelskosten: bruto loonkosten, werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid, eindejaarspremies, vakantiegelden, verplichte tussenkomst woon-werkverkeer en verzekeringen.

Dit is de grootste kost van Habbekrats.

Kosten met betrekking tot de infrastructuur: de inrichting van de gebouwen, installaties, (kantoor)machines, informatica, meubilair, rollend materiaal, didactisch materiaal...

Kosten voor de organisatie van sport- en cultuuractiviteiten die in het kader van de profielen 'ontdekken', 'bewegen' en 'beleven' plaatsvinden.

Kosten voor de organisatie van activiteiten die in het kader van het profiel 'ontdekken' plaatsvinden: VIP-activiteiten, Stappen-activiteiten, de Vlieg-er-eens-uit kampen, de Vlieg-er-eens-in kampen, de vakantiecampen...

Kosten voor de activiteiten op het forum.

Kosten voor het rekruteren van de jongeren via: pleintjeswerk, klaswerk, voorzieningen in de bijzondere jeugdzorg, presentaties, brochures, drukwerk, communicatie...

Kosten voor het onderhoud en de herstelling van de Habbekrats alsook voor de brandstof.

8 Conclusie

De beschrijvende analyse maakt duidelijk dat de verschillende basiselementen van Habbekrats duidelijk geëxpliciteerd zijn. Op basis van de documentanalyse, de participerende observatie en de formele en informele interviews met de jeugdwerkers en coördinator konden we een heldere en begrijpelijke beschrijving geven van de naam en de geschiedenis van Habbekrats, de missie en de doelstellingen die Habbekrats nastreeft, de doelgroep waarop Habbekrats zich richt, de visie die Habbekrats uitdraagt, de aanpak die Habbekrats hanteert en een aantal randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan. We concluderen dan ook dat Habbekrats een doelbewuste aanpak hanteert en een werking is die potentieel heeft om effectief te zijn.

Hoofdstuk 4: Theoretische analyse

Naar analogie met de tweede trede van de ladder, gaan we in het huidige hoofdstuk na of de werking van Habbekrats vanuit wetenschappelijk en praktijkgericht oogpunt potentieel heeft om werkzaam te zijn. Om dit te onderzoeken formuleren we op basis van wetenschappelijke bevindingen en praktijkervaringen een interventietheorie die de jeugdwelzijnswerking voor kansarme jongeren legitimeert. Deze theorie beschrijft in eerste instantie op welke **doelgroep** de jeugdwelzijnswerking voor kansarme jongeren moet ingrijpen. De doelgroep wordt expliciet omschreven in termen van risicofactoren en beschermende factoren. Vervolgens geeft de theorie aan op welke risico- en beschermende factoren een jeugdwelzijnswerking idealiter inspeelt. Er wordt met andere woorden bekeken welke **doelen** een jeugdwelzijnswerking voor zichzelf moet vooropstellen. Tot slot beschrijft de interventietheorie wat de **werkzame ingrediënten** van een jeugdwelzijnswerking zijn om de geplande doelstellingen te bereiken. Habbekrats kan in theorie beschouwd worden als een veelbelovend initiatief indien de werkingstheorie van Habbekrats overeenstemt met de interventietheorie die op basis van wetenschappelijke en praktijkgerichte evidentie werd opgesteld.

Er bestaat weinig of geen wetenschappelijke evidentie die aangeeft op welke doelgroep een jeugdwelzijnswerking voor kansarme jongeren zich best richt en welke doelstellingen bereikt moeten worden. Ook over de werkzame ingrediënten bestaat nagenoeg geen wetenschappelijk onderzoek. We baseren ons dan ook vooral (1) op aanbevelingen geformuleerd door mensen uit het veld (vrijwillige en professionele jeugdwerkers) en (2) op theoretische syntheses over jeugdwelzijnswerk voor kansarme jongeren. Vervolgens bespreken we de werkingstheorie die Habbekrats vooropstelt en gaan we na in welke mate deze overeenstemt met de aanbevolen interventietheorie. Informatie over de werkingstheorie van Habbekrats is afkomstig van interne documenten van Habbekrats (e.g., jaarverslagen, het beleidsplan...) en een interview met de algemene coördinator van Habbekrats.

1 Aanbevolen interventietheorie

We gaan van start met een beschrijving van de aanbevolen interventietheorie. We beschrijven de doelgroep waarop een jeugdwelzijnswerking zich dient te richten en de doelstellingen die het moet nastreven. Vervolgens beschrijven we de werkzame ingrediënten om deze doelstellingen te bereiken.

1.1 Doelgroep

Een jeugdwelzijnswerking richt zich expliciet op maatschappelijk kwetsbare jongeren. Met maatschappelijke kwetsbaarheid wordt een opeenstapeling van negatieve ervaringen en contacten met maatschappelijke instellingen (controlerende en sanctionele aspecten) bedoeld die leidt tot een ongunstig maatschappelijk perspectief en sociale uitsluiting (Lemahieu, 2011). Deze jongeren voldoen niet aan de heersende waarden en normen. Door de gebrekkige overeenstemming tussen de cultuur van de jongeren en de dominante cultuur in de maatschappij zijn ze veel vatbaarder voor negatieve

ervaringen. De jongeren groeien op in armoede, ervaren thuis veel conflicten, voelen zich niet goed in hun vel en hebben vaak weinig verwachtingen naar de toekomst toe. Op school gaat het ook meestal niet goed. Ze halen lage cijfers en krijgen veel opmerkingen waardoor ze afhaken. Dit geeft hen dan weer een zwakkere positie op de arbeidsmarkt. Ook in hun vrije tijd vinden deze jongeren geen aansluiting bij het bestaande jeugdwerk. Kortom, kansarme jongeren voelen zich in verschillende levensdomeinen uitgesloten, ervaren dat ze er niet bijhoren, en voelen zich op persoonlijk en maatschappelijk vlak onveilig en onzeker.

Maatschappelijke kwetsbaarheid is ook een cumulatief proces (Vettenburg, 2011; Vettenburg, Walgrave & Van Kerckvoorde, 1984). Jongeren die gekwetst worden door 1 instelling of in 1 levensdomein, worden automatisch kwetsbaarder voor andere instellingen of in andere levensdomeinen. Bijvoorbeeld, kwetsing op school maakt jongeren kwetsbaarder op de arbeidsmarkt. Door de opeenhoping van kwetsingen vergroot uiteindelijk het risico op delinquent gedrag en contacten met het gerecht, waardoor de jongeren verder in een neerwaartse spiraal van toenemende marginalisering terechtkomen.

Belangrijke **risicofactoren** die naar voor worden geschoven zijn: leven in een kansarme buurt, opgroeien in een generatiearm of een eenoudergezin, behoren tot een etnisch-culturele minderheid, opgroeien in een omgeving met veel langdurige werkloosheid of een combinatie van deze factoren (Lemahieu, 2011; Van Assche, 2001). Al deze factoren kunnen ertoe leiden dat jongeren een groter risico lopen om gekwetst te worden en om later ook in de armoede terecht te komen met materiële tekorten, en persoonlijke en sociale onzekerheid tot gevolg.

Bovenstaande risicofactoren zijn statistisch van aard en dus niet veranderbaar. Dit wil echter niet zeggen dat de situatie van maatschappelijk kwetsbare jongeren uitzichtloos en onomkeerbaar is. Door hen opnieuw positieve ervaringen te laten opdoen met de samenleving, kan deze maatschappelijke kwetsbaarheid doorbroken worden en kunnen de deuren naar een actieve deelname aan de samenleving opnieuw geopend worden. De jongeren competenties aanleren die leiden tot meer weerbaarheid, geeft hen de kracht om zelf kwetsbare situaties te overstijgen. Hen op een positieve manier in contact laten komen met de samenleving, zwakt hun maatschappelijke kwetsbaarheid af. Tot slot, is het ook belangrijk om de oorzaak van maatschappelijke kwetsbaarheid – namelijk het niet voldoen aan de waarden en normen van de hogere klassen – aan te pakken. Dit kan door de normen en waarden van kansarme jongeren meer openbaar te maken zodat deze meer gangbaar worden binnen onze maatschappij.

1.2 Doelen

Net zoals jeugdbewegingen zijn jeugdwelzijnswerkingen met kansarme jongeren er in de eerste plaats om jongeren een fijne vrijetijdsbesteding te verschaffen, hen een plaats te geven waar ze gezellig kunnen samen zijn onder vrienden en waar ze dingen kunnen ontdekken (Coussée, Mathijssen, & Crivit, 2011; Uit De Marge, 2001). Daarnaast stelt een jeugdwelzijnswerking zichzelf tot doel om de maatschappelijke kwetsbaarheid van kansarme jongeren te doorbreken en hen weer te laten participeren aan de samenleving. Deze overkoepelende doelstelling kan verder onderverdeeld worden in drie meer concrete subdoelstellingen, namelijk:

De maatschappelijke emancipatie van deze jongeren bevorderen

De empowerment van deze jongeren versterken

De toegankelijkheid van maatschappelijke instituties en sociale voorzieningen voor deze jongeren vergroten

Maatschappelijke emancipatie bevorderen

Het is de taak van het jeugdwelzijnswerk om jongeren zelfbewuster en zelfstandiger te maken, zodat ze (1) zelf een oordeel leren vellen over de zin van hun bestaan en (2) zelf zin en invulling leren geven aan hun leven door zelfstandig beslissingen te nemen (Vettenburg, 2011; Uit De Marge, 2009). Belangrijk hierbij is dat 'het samenleven met anderen' niet uit het oog verloren wordt (Walgrave, 1980). Kortom, een jeugdwelzijnswerking leert jongeren om hun leven zelf in handen te nemen, rekening houdend met anderen in de omgeving.

Empowerment versterken

Het is belangrijk dat een jeugdwelezijnswerking bijzondere aandacht schenkt aan de krachten, de competenties en de sterke eigenschappen die bij de jongeren aanwezig zijn, zonder de aanwezige problemen te negeren en vanuit een erkenning van kwetsbaarheid (Steenkens & Van Regenmortel, 2011). Er wordt dus gefocust op het positieve, de aanwezige mogelijkheden, capaciteiten en psychische krachtbronnen. Op die manier worden de jongeren versterkt zodat ze een betere greep krijgen op hun eigen situatie en omgeving. De voornaamste bronnen van empowerment zijn veerkracht en ervaringskennis. Veerkracht verwijst naar het vermogen om zich onder moeilijke omstandigheden toch normaal te kunnen ontwikkelen. Ervaringskennis verwijst naar het bewust aandacht besteden aan de negatieve ervaringen van jongeren en hierover op een positieve manier reflecteren. We komen hier in de volgende sectie op terug.

Toegankelijkheid van de maatschappelijke instituties en sociale voorzieningen vergroten

Een laatste doelstelling van jeugdwelezijnswerkingen voor kansarme jongeren is bijdragen tot de maatschappelijke participatie van jongeren (Coussée & Jeffs, 2011). Hen ondersteunen in verschillende levensdomeinen zodat ze een sterkere positie in de samenleving kunnen innemen. Meer concreet gaat het hier om het verbeteren van de toegang tot onderwijs, vrije tijd, de arbeidsmarkt, de huizenmarkt en de hulpverlening.

1.3 Werkzame ingrediënten

Binnen elk domein wordt het liefst gewerkt met wetenschappelijk bewezen methoden. Echter, er zijn in het jeugdwelezijnswerk weinig of geen empirisch bewezen methoden voorhanden. We baseren ons dan ook voornamelijk op de grijze literatuur en op praktijkonderzoek om de belangrijkste ingrediënten voor een goede basiswerking op te lijsten. Volgende elementen kwamen we tijdens onze

literatuurstudie veelvuldig tegen en beschouwen we aldus als essentiële voorwaarden voor een goede jeugdwelzijnswerking:

Jeugdwelzijnswerkers hebben inzicht in de leefwereld van de jongeren

De jeugdwelzijnswerker is een ankerfiguur

De jeugdwelzijnswerking is een veilige plek

De jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

De jeugdwelzijnswerker is een bondgenoot

De jeugdwelzijnswerking slaat bruggen naar de samenleving en geeft de jongeren een stem

De jeugdwerking zorgt voor een gevarieerde vrijetijdsinvulling

De jeugdwelzijnswerking heeft het vertrouwen van de ouders

Jeugdwerkers proberen probleemgedrag te begrijpen en niet onmiddellijk te bestraffen

Jeugdwerkers proberen jongeren zo vaak mogelijk te bekrachtigen

Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

Een jeugdwelzijnswerking richt zich op talentontwikkeling en succeservaring

De jeugdwelzijnswerking beantwoordt individuele hulpvragen van jongeren

Jeugdwelzijnswerkers hebben inzicht in de leefwereld van de jongeren

Het is belangrijk dat de jeugdwerkers inzicht opbouwen in de leefwereld van de jongeren en de rollen die ze opnemen in het gezin, op school en in de jeugdwerking zelf (Uit De Marge, 2010). Dan alleen kan men de problemen waarmee de jongeren worstelen volledig begrijpen en kunnen de activiteiten aangepast worden aan de interesses van de jongeren. Het is daarbij belangrijk dat de jeugdwerker oprecht geïnteresseerd is in de ervaringen die de jongeren vanuit hun dagelijks leven aanbrengen, en dit komende uit verschillende levensdomeinen zoals school, werk vinden, verliefd zijn, thuis wonen, op eigen benen staan. Jongeren moeten deze interesse als oprecht ervaren. Een geveinsde interesse kan voor de jongeren een nieuwe kwetsing betekenen. Een authentieke houding van de jeugdwerkers is daarom noodzakelijk. Om goed met deze jongeren te kunnen praten is het belangrijk dat de manier van communiceren is aangepast aan hun leefwereld.

De jeugdwelzijnswerker is een ankerfiguur

Jeugdwerkers fungeren voor veel kinderen en jongeren als ankerfiguur (Uit De Marge, 2010). Ze zijn een vertrouwenspersoon aan wie de jongeren hun verhaal kunnen vertellen, die hen hoop en een duwtje in de rug geeft en emotionele steun biedt. Jeugdwerkers zorgen met andere woorden voor houvast. Deze vertrouwensrelatie is de meest noodzakelijke voorwaarde om aan goed jeugdwerk te kunnen doen. Belangrijke elementen om een vertrouwensband met de jongeren op te bouwen zijn onder meer:

- Veel aanwezig en bereikbaar zijn door zich volledig onder de jongeren te mengen en deel te nemen aan de groepsactiviteiten
- Tijd vrijmaken voor individuele, informele gesprekken

- Weinig eisen aan de jongeren stellen en het initiatief om iets te presteren volledig aan hen overlaten
- Bij het oppikken van problemen, deze ter sprake brengen en indien nodig samen met de jongeren stappen ondernemen om deze aan te pakken.
- Respect en waardering voor de jongeren tonen, ook als ze fouten maken.
- Een onbevooroordeelde open houding aannemen.
- Een verbintenis op langere termijn met de jongeren aangaan, zodat ze niet telkens op zoek hoeven te gaan naar een nieuwe vertrouwenspersoon en opnieuw hun verhaal hoeven te vertellen.

De jeugdwelzijnswerking is een veilige plek

Een jeugdwelzijnswerking moet kinderen en jongeren in armoede een veilige plek bieden waar ze zichzelf mogen zijn en waar ze niet de druk voelen om zich aan te passen aan de mainstream verwachtingen (Uit De Marge, 2010). Ze moeten de jeugdwerking als een veilige haven ervaren waar ze geborgenheid, herkenbaarheid en rust vinden. Jongeren en kinderen in armoede hebben hier in het bijzonder nood aan omwille van de persoonlijke en maatschappelijke onveiligheid die zij al een heel leven lang ervaren. Onder lotgenoten zijn, draagt in belangrijke mate bij tot die veilige plek. Het is belangrijk dat een jeugdwelzijnswerking expliciet aandacht besteedt aan het creëren van een goede sfeer en een gevoel van samenhang. Wanneer zich conflicten voordoen worden deze best snel aangepakt, opgelost en vervolgens achterwege gelaten. Vooral dat laatste is van groot belang. Jongeren moeten het gevoel hebben altijd welkom te blijven op die plek, zelfs nadat ze iets fout hebben gedaan. Om het gevoel van samenhang verder te versterken zijn groepsactiviteiten belangrijk. Er moet wel op gelet worden dat deze groepsspelen de groep versterken en niet tot concurrentie leiden.

De jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

Zoals eerder reeds gezegd is het belangrijk dat een jeugdwelzijnswerking aandacht schenkt aan de krachten en competenties die bij de jongeren aanwezig zijn, zonder de aanwezige problemen te negeren (Steenssens & Van Regenmortel, 2011). Op die manier worden de jongeren versterkt zodat ze een betere greep krijgen op hun eigen situatie en omgeving. De twee voornaamste bronnen van empowerment zijn veerkracht en ervaringskennis.

Veerkracht verwijst letterlijk naar het vermogen om zich onder moeilijke omstandigheden toch normaal te ontwikkelen. Binnen de jeugdwelzijnswerking zijn belangrijke bouwstenen van veerkracht (Van Regenmortel, 2002; Van Regenmortel, 2008):

- Voorkomen dat de jongeren een slachtofferrol opnemen. In de plaats moet de jongeren leren dat hun negatieve ervaringen nuttig zijn om anderen te helpen. Jongeren voelen zich hierdoor waardevol en er wordt meer zin gegeven aan hun leven.
- Jongeren helpen om een positieve identiteit te ontwikkelen door hen bewust te maken van hun kwaliteiten en talenten (creativiteit, sportiviteit en zelfstandigheid), deze te bevestigen en hen de kans te geven om deze verder te ontwikkelen.

- Jongeren aanmoedigen om te geven aan anderen. Het 'geven' aan anderen kan in de hoedanigheid van goed luisteren of empathisch zijn. Ook dit geeft betekenis aan hun leven en zin aan hun lijden.

Ervaringskennis verwijst naar het bewust aandacht besteden aan de negatieve ervaringen van jongeren en de tijd nemen om deze samen met hen te doordenken (van Haaster & van Wijnen, 2005). Door samen met de jongeren stil te staan bij hun overwinningen in moeilijke situaties, worden krachten zichtbaar gemaakt, wat op zich bijdraagt tot het ontwikkelen van een positieve identiteit.

De jeugdwelzijnswerker is een bondgenoot

Om empowerment mogelijk te maken, dient de relatie tussen de jeugdwerker en de jongeren gekarakteriseerd te worden door partnerschap (Amezghal & Naert, 2011; Crivit, 2007). De jeugdwerker wordt door de jongeren beschouwd als een bondgenoot, een compagnon de route, een gelijke. We gaan kort in op de manier waarop dit partnerschap concreet vorm kan krijgen:

- De jongeren in de jeugdwerking worden niet gestigmatiseerd of behandeld als maatschappelijk achtergestelden, maar als personen met waardevolle aspiraties. Jeugdwerkers hebben een positieve ondersteunende basishouding ten aanzien van de jongeren, gebaseerd op respect, vertrouwen, eerlijkheid, openheid, appreciatie en enthousiasme
- De relatie tussen de jongeren en de jeugdwerker wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid, dit zonder machtsverschillen tussen de begeleider en de begeleide te ontkennen.
- Een gouden regel voor jeugdwerkers is dat er tijdens de interactie met de jongeren geen kwetsingen worden toegevoegd.
- Mensen die in maatschappelijk kwetsbare situaties leven, moeten meestal ontvangen, wat hen ongevraagd in een afhankelijkheidspositie duwt en gevoelens van machteloosheid kan opwekken. Het is belangrijk om de jongeren in het begeleidingsproces de kracht van het geven te laten ervaren. Dit kan onder meer via het geven van opdrachten, door te vragen naar actieve participatie bij het oplossen van een probleem en door open te staan voor attenties.
- De jongeren worden aanzien als een volwaardige actor in het begeleidingsproces en hebben deels medezeggenschap in de jeugdwelzijnswerking.
- De jeugdwerker durft zichzelf ook kwetsbaar opstellen. Hij/zij deelt onzekerheden of vertelt over eigen problemen.

De jeugdwelzijnswerking slaat bruggen naar de samenleving en geeft de jongeren een stem

Veel keuzemogelijkheden en veel vormen van participatie aan de samenleving blijven voor jongeren uit kansarme milieus ontoegankelijk. Het is dan ook belangrijk dat een jeugdwelzijnswerking jongeren opnieuw deel laat uitmaken van de samenleving en de jongeren een stem geeft, zodat ook hun waarden en normen onderdeel worden van de gangbare norm in de samenleving (Uit De Marge, 2010). Bruggen slaan naar de samenleving kan op verschillende niveaus gerealiseerd worden:

- Door activiteiten te organiseren die buiten de werking plaatsvinden
- Door activiteiten te organiseren met jongeren die lid zijn van een andere jeugdwerking.

- Door te werken rond projecten waarin de jongeren buitenstaanders kunnen tonen hoe zij de wereld rondom hen ervaren.
- Door de jongeren te laten kennismaken met het aanbod van andere organisaties en diensten, zoals andere jeugdwerkingen, sport- en cultuurverenigingen, hulpverleningsorganisaties...
- Door de jongeren te laten zetelen in jeugdraden en te laten deelnemen aan belangrijke fora om zo beleidsmakers te beïnvloeden.

Daarnaast heeft jeugdwelzijnswerk een belangrijke rol te vervullen op diverse relevante fora en op verschillende beleidsfora om de problemen van maatschappelijk kwetsbare jongeren aan te kaarten en breder open te trekken (Amezghal & Naert, 2011). De jeugdwerking kan jongeren zelfs ondersteunen en voorbereiden om zelf het woord te nemen tijdens raden.

De jeugdwerking zorgt voor een gevarieerde vrijetijdsinvulling

Een jeugdwerking speelt zich in de eerste plaats af in de vrije tijd van de jongeren en moet dan ook zorgen voor een aangename invulling van die vrije tijd. Daarbij is het belangrijk dat de jongeren vrijwillig kunnen deelnemen en aldus niet gedwongen worden tot deelname aan allerlei groepsactiviteiten – het is immers hun vrije tijd (Coussée, 2005; Uit De Marge, 2010; Van Assche, 2001). Jongeren medezeggenschap geven in het vrijetijdsaanbod zorgt ervoor dat de aard van de activiteiten afgestemd is op hun leefwereld, noden en wensen. Het tegelijkertijd aanbieden van (1) verschillende groepsactiviteiten en (2) ruimte waar jongeren zich individueel kunnen bezig houden, geeft hen de vrijheid om hun vrije tijd zelf naar believen en ongedwongen in te vullen. Naast leuke activiteiten moet een jeugdwelzijnswerk ook vormende activiteiten organiseren, maar ook hier is het vrijwillig engagement belangrijk. Zoniet verandert de informele leercontext in een formele leercontext wat de jongeren onder druk zet en kan afschrikken.

De jeugdwelzijnswerk heeft het vertrouwen van de ouders

Om maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren te bereiken is een goede relatie met de ouders onontbeerlijk (Lemahieu, 2011). Ouders moeten een basisvertrouwen hebben in de jeugdwerkers en de jeugdwerking. Omwille van negatieve ervaringen met andere instellingen, laten vele ouders hun kinderen niet zomaar achter bij een werking en bij werkers die ze niet kennen. Het is dus belangrijk om het vertrouwen van deze ouders te winnen, wat op verschillende manieren gerealiseerd kan worden:

- Via een huisbezoek.
- Door de ouders in de werking te betrekken.
- Door een evenement te organiseren waarop de ouders ook aanwezig mogen zijn.
- Door de ouders mee bij bepaalde activiteiten te betrekken.

Jeugdwerkers proberen probleemgedrag te begrijpen en niet onmiddellijk te bestraffen

Jeugdwelzijnswerkingen voor kansarme jongeren richten zich op jongeren die problemen ervaren op diverse levensterreinen, die geen aansluiting vinden bij het gewone jeugdwerk of die regelmatig in botsing komen met de maatschappij. Deze doelgroepkeuze vereist een minimale aanvaarding van

zogenaamd probleemgedrag, gezien het onmogelijk is om alle problemen buiten te houden (Van Assche, 1999, 2000, 2001). Vaak wordt het negatief gedrag van deze jongeren veroorzaakt door andere dieperliggende problemen waarmee de jongeren geconfronteerd worden. Jeugdwerkers moeten in de eerste plaats dan ook proberen om het probleemgedrag van de jongeren te begrijpen door hen hierover aan te spreken. Om de dialoog op gang te brengen is een minimale aanvaarding van het probleemgedrag onontbeerlijk (Van Assche & Hermans, 1999). Dit wil echter niet zeggen dat de jeugdwerker geen grenzen mag stellen aan de jongeren. Integendeel, er moeten grenzen getrokken worden en jongeren moeten erop aangesproken worden wanneer ze deze overschrijden. Dit aanspreken betekent niet dat ze onmiddellijk bestraft moeten worden. De jongeren worden op vele andere levensdomeinen al zo vaak bestraft. Het verder bestraffen in de jeugdwerkzinswerking kan aldus het gevoel van uitgesloten te worden verder in de hand werken. Kortom, bestraffing kan om de grenzen af te bakenen, maar een zekere tolerantie is vereist.

Jeugdwerkers proberen jongeren zo vaak mogelijk te bekrachtigen

In overeenstemming met het empowerment model moet vooral de nadruk gelegd worden op de sterktes en de talenten van de jongeren in plaats van te focussen op hun problemen en gebreken. Dit helpt hen om een positief zelfbeeld op te bouwen. Het is dan ook belangrijk om positief gedrag zoveel mogelijk te bekrachtigen en het niet zomaar als vanzelfsprekend te beschouwen. Het opleggen van realistische doelen en verwachtingen aan de jongeren scheidt de gelegenheid om jongeren meer positief te bekrachtigen (Crivit, 2007; Steenssens & Van Regenmortel, 2011; Uit De Marge, 2010).

Volgens de principes van de leerpsychologie, is bekrachtiging ook veel informatiever dan bestraffing. Wanneer een gedrag bekrachtigd wordt, weet de persoon in kwestie dat dit gedrag door de omgeving gewenst is. Wanneer een gedrag bestraft wordt, weet men dat het bestrafte gedrag niet gewenst is, maar blijft het onduidelijk wat dan wel gewenst gedrag is. Het is mogelijk dat na het bestraffen ander onwenselijk gedrag in de plaats komt, dat dan ook weer gestraft wordt... In extreme gevallen kan dit leiden tot aangeleerde machteloosheid (Seligman, 1991; Seligman & Maier, 1967). Mensen durven geen initiatief meer nemen om gedrag te stellen omdat ze uit ervaring weten dat dit toch meestal bestraft wordt. Maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn hier heel kwetsbaar voor. Het is dan ook belangrijk dat deze kwetsbaarheid voor aangeleerde machteloosheid niet versterkt wordt, maar geleidelijk afgebouwd wordt. En dit kan via de bekrachtiging van positief gedrag.

Een jeugdwerkzinswerking doet aan actieve rekrutering

Aangezien kansarme jongeren vaak wantrouwig staan tegenover maatschappelijke instellingen, is het van belang hen zelf op te zoeken en aan te spreken in hun vertrouwde leefwereld om hen te overtuigen dat de jeugdwerking bruikbaar kan zijn voor hen (Van Assche, 2001). Eens de jongeren naar de werking komen, is het belangrijk hen zich meteen thuis te laten voelen, zodat ze naar de werking willen blijven komen (Uit De Marge, 2010). Daarom ook moet de jeugdwerker erop toezien dat nieuwe jongeren goed opgenomen worden in de groep en niet gepest worden. Een proefperiode, waarin de jongeren voor een bepaalde tijd gratis naar de werking mogen komen, kan jongeren verder overtuigen om naar de werking te blijven komen. Voor jongeren die desondanks toch afhaken, is het belangrijk dat onderzocht wordt waarom zij afhaken. Op gelijkaardige wijze dient een jeugdwerking te

onderzoeken waarom bepaalde jongeren uit de buurt, ondanks alle inspanningen, niet bereikt worden. De jeugdwerking kan zo uitsluitingspraktijken blootleggen en insluitingspraktijken opstarten om deze jongeren toch te bereiken.

Een jeugdwelzijnswerking richt zich op talentontwikkeling en succeservaring

Net als bekrachtiging speelt talentontwikkeling een belangrijke rol om de jongeren te empoweren. De nadruk ligt hier op activiteiten waarin de jongeren goed zijn en waarmee ze aldus successen kunnen ervaren. Door deze succeservaringen wordt het gevoel van eigenwaarde versterkt en verwerven de jongeren competenties. Focussen op talent is een positieve manier om te bewerkstelligen dat mensen het beste uit zichzelf halen (Van Hoorik, 2011).

Ook de positieve psychologie, een jonge stroming binnen de psychologie, stelt dat mensen die zich concentreren op hun talenten tot bloei komen en gelukkig zijn. Ze ervaren 'flow': een mentale toestand waarin ze volledig opgaan in hun activiteit. Mensen die flow ervaren, verlangen naar herhaling van dat gevoel en zijn gemotiveerd om zich daarvoor in te spannen (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000).

Onderzoek bij 'risicjongeren' toont bovendien aan dat talentontwikkeling een succesvolle benadering is voor deze doelgroep (Van Hoorik, 2011). Kansarme jongeren worden in hun dagelijks leven continu geconfronteerd met hun zwakke punten en tekortkomingen, waardoor zij gedemotiveerd geraken. Talentontwikkeling kan deze jongeren opnieuw motiveren om zich in te spannen. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat de jongeren zelf kunnen kiezen aan welke talenten ze werken. Sommige jongeren willen hun talent voor muziek ontplooien, anderen hun talent voor dans, ...

De jeugdwerking beantwoordt individuele hulpvragen van jongeren

Het is algemeen geweten dat de toegankelijkheid van hulpverlening voor maatschappelijk kwetsbare jongeren laag is doordat de jongeren heel wat drempels ervaren. Ze kennen de hulpverlening vaak niet goed, het eerste contact valt tegen (door de afwezigheid van een vertrouwensrelatie), de taal die gebruikt wordt in de hulpverlening is niet de taal van de jongeren, de afstand tussen de leefwereld van de jongeren en de hulpverlener is te groot, de jongeren hebben geen expliciete hulpvraag en het gevoel van veiligheid ontbreekt. Daarnaast zijn ook mobiliteits- en financiële problemen belangrijke redenen voor deze jongeren om niet naar de hulpverlening te stappen.

In se wordt het jeugdwelzijnswerk beschouwd als het toeleidersveld naar de professionele hulpverlening. Het is de taak van de jeugdwerkers om hulpvragen op te pikken en hun gasten door te verwijzen naar gespecialiseerde voorzieningen. Echter, deze voorzieningen zijn minder aanspreekbaar voor de jongeren dan het jeugdwerk zelf. Jeugdwerk is dan ook veel meer dan een veredeld voorveld van de hulpverlening. Een jeugdwerker is actief aanwezig in de leefwereld van de jongeren, wordt vertrouwd en is aanspreekbaar. Dit maakt hem dan ook tot de best geplaatste figuur om te luisteren en goede raad te geven. Het is aldus een meerwaarde als een jeugdwelzijnswerking beschikt over extra mankracht die ingezet kan worden op individuele hulpvragen (Amezghal & Naert, 2011; Hauspie, 2010).

Wanneer een jeugdwerking hiervoor geen middelen heeft, of wanneer de hulpvraag te complex is, is het de taak van de jeugdwerker om de jongere te begeleiden naar het bestaande hulpverleningsaanbod. Hij of zij gaat dan als het ware mee op stap, ondersteunt of coacht de jongere, bepleit mee de belangen van de jongere, verduidelijkt de hulpvraag van de jongere en hertaalt indien nodig informatie. Jeugdwerkers kunnen hulpverleners ook stimuleren en ondersteunen om meer aansluiting te zoeken bij de leefwereld van de jongeren. De jeugdwerker is dus als het ware een gids of 'compagnon de route'. Dit laatste is vooral van belang voor deze jongeren die geen ander sociaal vangnet hebben.

1.4 Ingrediënten waarover onenigheid bestaat

Bovenstaande ingrediënten worden door het merendeel van de jeugdwerkzorgers en theoretici ondersteund. Echter, over een aantal aspecten bestaat onenigheid of deze al dan niet van cruciaal belang zijn voor een jeugdwerkzorging (Van De Walle & Bouverne-De Bie, 2012). We gaan hier kort op in.

Het toeleiden van maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren naar het regulier jeugdwerk wordt vooral door beleidsmakers gezien als een belangrijke taak voor het jeugdwerk. Deze doelstelling valt echter moeilijk te rijmen met de andere kerningrediënten van jeugdwerk, zoals het aanbieden van een veilige plek, en kent aldus heel wat tegenstand.

Bepaalde theoretici beschouwen het ook als noodzakelijk voor een jeugdwerkzorging om gezamenlijke activiteiten te organiseren met jongeren uit andere jeugdwerkingen (bij voorkeur reguliere jeugdwerkingen). Hoewel dergelijke initiatieven bevorderlijk zijn voor de integratie van de jongeren, kunnen deze tegelijkertijd heel confronterend zijn en het zelfbeeld van de jongeren beschadigen. In geval een jeugdwerking er toch voor kiest om dergelijke activiteiten te organiseren, is het belangrijk om erop te letten dat de uitwisseling tussen beide groepen vertrekt van gelijkwaardigheid. Er wordt best een activiteit georganiseerd waarmee geen van beide groepen vertrouwd is of waarin geen van beide groepen uitblinkt. Zo niet kan de ene groep de andere groep domineren.

Soortgelijk, over het al dan niet streven naar een sociale mix binnen de leden van de jeugdwerking bestaat heel wat controverse. Enkel maatschappelijk achtergestelde jongeren toelaten schept enerzijds een veilige plek waar jongeren als gelijken onder elkaar met elkaar kunnen optrekken. Aan de andere kant, jongeren uit de hogere sociale klassen in de jeugdwerking toelaten vergroot de integratie in de samenleving.

2 Werkingstheorie Habbekrats

In voorgaande paragrafen stelden we op basis van wetenschappelijke bevindingen en praktijkervaringen een werkingstheorie op die de jeugdwerkzorging legitimeert. De theorie beschrijft:

- Op welke doelgroep een jeugdwerkzorging best ingrijpt

- De doelstellingen die een jeugdwelzijnswerking idealiter vooropstelt
- De werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking om de geplande doelstellingen te bereiken

In deze paragraaf bespreken we de werkingstheorie die Habbekrats vooropstelt en gaan we na in welke mate deze overeenstemt met de aanbevolen interventietheorie. Informatie over de werkingstheorie van Habbekrats is afkomstig van interne documenten van Habbekrats (e.g., jaarverslagen, het beleidsplan...) en een interview met de algemene coördinator van Habbekrats. We beschouwen Habbekrats als een veelbelovend initiatief wanneer veel elementen van de aanbevolen werkingstheorie in de interventietheorie van Habbekrats aanwezig zijn.

Doelgroep van Habbekrats

Habbekrats beschrijft haar doelgroep als ‘jongeren uit de randgroepen’ oftewel ‘jongeren die in verhoogde mate maatschappelijk kwetsbaar zijn’. Het gaat om jongeren die opgroeien in arme gezinnen met veel problemen. Veel voorkomende problemen waarmee de doelgroep van Habbekrats geconfronteerd wordt zijn: slechte woonomstandigheden, problemen op school, financiële moeilijkheden, een gebrek aan medische of psychiatrische verzorging, een tekort aan zinvolle vrijetijdsbesteding, een laag zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, een slechte relatie met de ouders, sociaal isolement en problemen met justitie. Wanneer nieuwe jongeren zich aanmelden, maakt Habbekrats gebruik van een kort intake gesprek om zich ervan te vergewissen dat de jongeren effectief tot de doelgroep behoren.

Doelstellingen van Habbekrats

Habbekrats heeft als missie deze jongeren meer participatiekansen te bieden, weerbaarder te maken en belemmerings- en achterstellingsmechanismen tegen te gaan. Hoewel de drie doelstellingen integraal toegepast worden in de activiteiten van Habbekrats, erkent men dat vooral de doelstelling ‘het bieden van participatiekansen’ primeert. Habbekrats zoekt in de eerste plaats aansluiting met de leefwereld van de jongeren om hen zodoende meer kansen op ontspanning en ontmoeting te bieden. Het is pas van daaruit dat de andere twee doelstellingen – gericht op het verbreden van de leefwereld van de jongeren en het tegengaan van de kwetsbaarheid van de jongeren – realiseerbaar worden. De kwetsbaarheid van de jongeren probeert Habbekrats tegen te gaan door jongeren weerbaarder te maken, door de samenleving positiever naar de jongeren te laten kijken en door maatschappelijke instellingen dichterbij de jongeren te brengen.

Interventietheorie van Habbekrats

Habbekrats probeert de jongeren in de eerste plaats een positieve, veilige en warme werking te bieden die aansluit bij de leefwereld van de jongeren, waar de jongeren zich thuis voelen en die streeft naar solidariteit, gelijkwaardigheid en wederzijds respect. Daarnaast hecht Habbekrats veel belang aan duidelijkheid, openheid, eerlijkheid en oprechtheid. Zowel van de jongeren als van de jeugdwerkers wordt verwacht dat ze open, eerlijk en oprecht met elkaar communiceren. Van daaruit wordt getracht

om de leefwereld van de jongeren te verruimen en hen weerbaarder te maken. Habbekrats opteert in haar werking bewust voor een offensieve benadering. Jongeren worden in de eerste plaats benaderd als jongeren met bepaalde sterktes, talenten en mogelijkheden, en niet als jongeren met bepaalde kwetsbaarheden, gebreken en problemen. Hoewel men niet blind is voor de problemen waarmee jongeren geconfronteerd of bedreigd worden, probeert men deze problemen te voorkomen door te investeren in de sterktes, talenten en mogelijkheden van de jongeren. Daarnaast probeert men bij Habbekrats het positieve gedrag van de jongeren te bekrachtigen en succeservaringen mogelijk te maken, om jongeren alzo te motiveren opnieuw hun leven in eigen handen te nemen. Daartoe organiseert men activiteiten die de inherente talenten van de jongeren verder ontplooien. De jeugdwerkers organiseren de activiteiten zelf, rekening houdend met de mogelijkheden, interesses, wensen en noden van de jongeren.

Hoewel Habbekrats in de eerste plaats tracht te voorkomen dat jongeren met problemen te maken krijgen, verleent de werking ook individuele hulp aan jongeren met problemen – tenminste indien de jongere dit wil. Met de nieuwe functie van ‘warme werker’ zet Habbekrats nog meer in op het bieden van hulpverlening. Daarnaast doet Habbekrats actief inspanningen om maatschappelijke instellingen positiever te laten kijken naar de jongeren en om samenwerkingsverbanden met andere maatschappelijke instellingen op te zetten in het belang van de jongeren.

Habbekrats ziet haar jeugdwerkers als het belangrijkste middel om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. Daarom ook werft Habbekrats steeds professioneel geschoolde jeugdwerkers aan. Habbekrats zoekt daarbij naar eigen zeggen naar ‘omni practici’ die van alle markten thuis zijn en in staat zijn om zowel te animeren, te organiseren, te vormen als (tot op bepaalde hoogte) hulp te verlenen. Van de jeugdwerkers wordt verwacht dat ze zich als vriend opstellen en zich op gelijke voet met de jongeren verhouden, zodat er een vertrouwensrelatie tussen de jeugdwerker en de jongeren kan ontstaan. Elke Habbekrats jeugdwerker heeft als basishouding ‘met het hart naar de jongere kijken’.

Habbekrats doet ook aan actieve rekrutering – vooral bij de opening van een nieuw trefpunt. Jongeren worden via pleintjeswerking actief opgezocht, er worden contacten gelegd met mogelijke doorverwijzende instanties en er wordt gebruik gemaakt van diverse communicatiemiddelen om jongeren te bereiken. Wanneer nieuwe jongeren lid willen worden van Habbekrats dienen ze zich akkoord te verklaren met een aantal huisregels. Zo is er in Habbekrats geen plaats voor geweld en vandalisme, diefstal, racisme, drugs en wapenbezit. Hoewel de jeugdwerkers in eerste instantie het negatieve gedrag van de jongeren trachten te begrijpen door met hen in dialoog te treden, worden jongeren soms, in geval van ernstig negatief gedrag, gedurende 1 tot 3 weken uit de werking geschorst.

Habbekrats kiest er bewust voor om ouders zo weinig mogelijk bij de werking te betrekken. Zo worden er geen systematische gesprekken georganiseerd met de ouders van de jongeren. Wel hebben jongeren onder de 18 jaar een schriftelijke toestemming van de ouders nodig om de Habbekratspas te kunnen verkrijgen.

Tot slot hecht Habbekrats veel belang aan haar infrastructuur. Habbekrats kiest bewust voor een fraaie infrastructuur die vlot bereikbaar (centrale ligging), betreedbaar (open deur), gebruikbaar en begrijpbaar is, dit om haar visie op een tastbare manier kracht bij te zetten.

3 Conclusie

Op basis van de theoretische syntheses en aanbevelingen geformuleerd door mensen uit de praktijk stelden we een interventietheorie op voor jeugdwelzijnswerkingen. De theorie beschrijft de doelgroep waarop een jeugdwelzijnswerking zich idealiter richt, de doelstellingen die een jeugdwelzijnswerking voor zichzelf dient voorop te stellen en de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking. Vervolgens gingen we na of de doelgroep, doelstellingen en aanpak van Habbekrats zoals beschreven in het vorige hoofdstuk overeenstemmen met die van de aanbevolen interventietheorie. We concluderen dat Habbekrats zich richt op een sterk afgebakende doelgroep die duidelijk getypeerd kan worden aan de hand van een aantal risicofactoren. Deze risicofactoren stemmen overeen met de factoren die in de aanbevolen werkingstheorie worden aangehaald. Habbekrats werkt aldus met een doelgroep waarop een jeugdwelzijnswerking zich dient te focussen. Tijdens haar missie streeft Habbekrats dezelfde doelstellingen na die in de aanbevolen werkingstheorie worden vooropgesteld. Tot slot vermeldt Habbekrats nagenoeg alle vooropgestelde werkbare ingrediënten in haar werking. Enkel het betrekken van de ouders wordt bewust gemedan in de werking. We concluderen dat de interventietheorie van Habbekrats sterk aansluit bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen. Habbekrats bevindt zich aldus op het kwalificatieniveau 'veelbelovend'.

Hoofdstuk 5: Empirische analyse

In de vorige twee hoofdstukken gaven we een beschrijving van Habbekrats en bespraken we de interventietheorie van Habbekrats. Naar analogie met de derde trede van de effectlader, gaan we in dit hoofdstuk na in welke mate Habbekrats de interventietheorie weet om te zetten in de praktijk. We trachten empirisch aan te tonen dat de jeugdwerking werkt zoals bedoeld: (1) dat de beoogde doelgroep bereikt wordt, (2) dat de gestelde doelen behaald worden en (3) dat de werkzame bouwstenen van de interventietheorie in de praktijk worden toegepast. Voor de empirische analyse van Habbekrats maken we gebruik van volgende gegevens:

- Cijfergegevens afkomstig uit de jaarverslagen
- Een auditbevraging afgenomen van de jeugdwerkers
- Een interview met de warme werker
- Een rondleiding in de verschillende trefpunten
- Getuigenissen van jongeren gegenereerd tijdens de bezoeken aan de trefpunten
- Getuigenissen van oud-leden van Habbekrats

Indien we empirisch kunnen aantonen dat Habbekrats haar werkingstheorie succesvol in de praktijk brengt, kan de jeugdwerking als zijnde ‘doeltreffend’ beschouwd worden.

1 Realisatie van de interventietheorie

1.1 Cijfergegevens

Om zicht te krijgen op het aantal jongeren dat Habbekrats bereikt en op de verdeling van de jongeren volgens geslacht, nationaliteit en leeftijd namen we voor elk trefpunt de jaarverslagen van 2011 en 2012 door. Tabel 4 vat de meest recente cijfergegevens per trefpunt samen. Voor Gent, Halle, Hamme, Kortrijk, Oostende en Wetteren worden de cijfers van 2012 gerapporteerd. Voor Antwerpen worden de gegevens van 2011 weergegeven, omdat het jaarverslag van 2012 nog niet beschikbaar was. We merken op dat de tabel enkele lege cellen telt. De jaarverslagen van de verschillende huizen worden niet volgens een systematisch stramien opgesteld, waardoor voor sommige huizen gedetailleerde informatie beschikbaar is terwijl dit voor andere huizen ontbreekt.

De tabel maakt duidelijk dat een Habbekratswerking gemiddeld genomen 249 leden telt. De werking van Gent heeft het grootste aantal leden ($n = 488$), gevolgd door de werking van Kortrijk ($n = 310$) en die van Antwerpen ($n = 250$). Het aantal jongeren in Halle en Hamme ligt een stuk lager (met $n = 127$ en $n = 71$ respectievelijk). Dit is ook logisch gezien de steden Gent, Antwerpen en Kortrijk veel meer inwoners tellen dan de gemeenten Halle en Hamme. Voor de trefpunten van Wetteren en Oostende zijn er geen gegevens over het aantal Habbekratsleden beschikbaar, vermits beide werkingen niet met een pasjessysteem werken. Wanneer we het gemiddelde aantal leden per trefpunt ($n = 249$)

interpoleren naar de werkingen van Wetteren en Oostende, kunnen we concluderen dat Habbekrats in het totaal 1743 jongeren per jaar bereikt.

Tijdens de instuif komen er gemiddeld genomen 47 jongeren naar Habbekrats. Dit aantal varieert sterk tussen de verschillende trefpunten onderling. In het huis in Gent zijn tijdens de instuif de meeste jongeren aanwezig (n = 80). Ook Oostende en Wetteren kennen tijdens de instuif veel bezoekers (met n = 65 en n = 63 respectievelijk). De huizen in Hamme, Halle en Kortrijk worden minder frequent bezocht (met n = 20, n = 33 en n = 21 respectievelijk). We halen hiervoor volgende verklaringen aan. Het huis in Halle bestaat nog niet zo lang en is aldus nog in volle groei. Ook het trefpunt in Hamme is nog in expansie na de recente verhuis naar een nieuwe locatie. Het huis in Kortrijk is in vergelijking met de andere trefpunten minder goed gelegen. Het ligt buiten de wijk waar de kansarme jongeren wonen en is aldus minder goed bereikbaar.

Aan iedere randactiviteit of aan elk project nemen gemiddeld 10 jongeren deel. Ook hier zien we sterke verschillen tussen de huizen onderling. In Gent nemen de meeste jongeren deel aan de activiteiten (n = 19), terwijl het aantal deelnames in Halle, Hamme en Kortrijk een stuk lager ligt (met n = 6, n = 6 en n = 8 respectievelijk).

In de regel komen er meer jongens dan meisjes naar Habbekrats (73% vs. 27%). Met uitzondering van Kortrijk (55% jongens vs. 45% meisjes) doet deze ongelijke verdeling in geslacht zich in alle huizen voor. Vooral in Hamme is de onevenwichtige verhouding tussen jongens en meisjes bijzonder uitgesproken (94% jongens vs. 6% meisjes). Hoewel er geen cijfers zijn voor Gent, liet de jeugdwerker ons weten dat de geslachtsverhouding daar meer in evenwicht is doordat het aandeel meisjes de laatste jaren flink is toegenomen. Voor Wetteren zijn er geen gegevens betreffende geslacht beschikbaar.

Habbekrats bereikt over het algemeen evenveel jongeren van Belgische als van niet-Belgische origine. Wel varieert de verdeling qua afkomst over de verschillende werkingen. Zo zijn er in Hamme (69% Belgisch vs. 31% niet-Belgisch) meer kinderen van Belgische afkomst, terwijl het omgekeerde het geval is voor Wetteren (30% Belgisch vs. 70% niet-Belgisch). In Halle (44% Belgisch vs. 56% niet-Belgisch) en Gent (57% Belgisch vs. 43% niet-Belgisch) is het percentage Belgische versus niet-Belgische leden meer in balans. De verslagen van Antwerpen, Kortrijk en Oostende bevatten geen informatie over de afkomst van hun leden.

Habbekrats bereikt vooral jongeren tussen de 13 en 18 jaar (74%). Slechts 5% van de jongeren is boven de 18 jaar. Habbekrats streeft ernaar dat jongeren die ouder zijn dan 18 gesterkt de jeugdwereld kunnen verlaten. De leeftijdsverdeling is in de verschillende huizen vergelijkbaar. In ieder trefpunt is de meerderheid van de leden tussen de 13 en de 18 jaar. Opvallend is wel dat Gent in vergelijking met de andere huizen heel wat leden boven de 18 jaar telt (20%). Kortrijk kent in tegenstelling tot de andere trefpunten dan weer weinig leden jonger dan 12 jaar. Dit is wellicht toe te schrijven aan de ligging van het huis. Hoewel er in het jaarverslag van Oostende geen melding werd gemaakt van de leeftijdsverdeling van de leden, liet de jeugdwerker ons weten dat de meerderheid van de jongeren tussen de 10 en de 12 jaar is. Voor de werking in Antwerpen zijn geen gegevens beschikbaar.

	Antwerpen	Gent	Halle	Hamme	Kortrijk	Oostende	Wetteren	Gemiddelde
	2011	2012	2012	2012	2012	2012	2012	
Aantal leden met een Habbekratspas	250	488	127	71	310	-	-	249
Jongens vs. meisjes	74 vs. 26%	-	69% vs. 31%	94% vs. 6%	55% vs. 45%	75% vs. 25%	-	73% vs. 27%
Belgisch vs. niet-Belgische afkomst	-	57% vs. 43%	44% vs. 56%	69% vs. 31%	-	-	30% vs. 70%	50% vs. 50%
Gemiddeld aantal jongeren tijdens de instuif	50	80	33	20	21	65	63	47
Gemiddeld aantal jongeren op randactiviteiten en projecten	13	19	6	6	8	-	-	10
Leeftijdverdeling								
10-12 jaar	-	18%	21%	30%	6%	-	30%	21%
13-16 jaar	-	28%	57%	59%	45%	-	40%	46%
17-18 jaar	-	34%	22%	11%	46%	-	30)	28%
18+	-	20%	0%	0%	3%	-	-	5%

Tabel 4. Cijfergegevens Habbekrats

1.2 Audit jeugdwerkers

Op basis van de aanbevolen interventietheorie in hoofdstuk 4 stelden we een bevraging op die we afnamen van zeven jeugdwerkers van Habbekrats (één jeugdwerker per trefpunt) (zie bijlage 1). Voor elke trefpunt werd de jeugdwerker geïnterviewd die het meest vertrouwd was met de Habbekrats werking. De bevraging zelf was opgebouwd rond volgende 10 stellingen:

- Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren
- Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken
- Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering
- Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend
- Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen
- Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod
- Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie
- Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers
- Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg
- Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

De stellingen werden gedistilleerd uit hoofdstuk 4 waarin we een overzicht gaven van de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking. We gaan ervan uit dat een jeugdwelzijnswerking die bovenstaande stellingen naar de praktijk weet te vertalen een goede jeugdwelzijnswerking is. Elke stelling wordt verder omschreven aan de hand van 5 à 7 criteria (zie bijlage 1 voor de volledige audit). Gebruik makend van een semigestructureerd interview gingen we vervolgens per stelling na in welke mate de verschillende criteria in ieder trefpunt aanwezig zijn. Afhankelijk van het aantal aanwezige criteria werd voor elke stelling een score tussen 0 en 5 toegekend (zie bijlage 2 voor de scoringsleutel). Deze score geeft de mate weer waarin de stelling door het Habbekratstrefpunt in de praktijk wordt toegepast. Een score van 0 staat voor 'de stelling wordt geheel niet ondersteund' en een score van 5 staat voor 'de stelling wordt volledig ondersteund'. Op deze manier krijgt elk Habbekrats trefpunt een totaalscore gelegen tussen de 0 en 50. Deze totaalscore representeert de mate waarin de aanbevolen interventietheorie in de werking van het trefpunt wordt toegepast en laat aldus toe om de trefpunten op een systematische manier met elkaar te vergelijken. Tot slot kunnen de totaalscores per trefpunt ook gemiddeld worden, zodat we een uitspraak kunnen doen over de mate waarin de werking van Habbekrats in zijn totaliteit de aanbevolen interventietheorie toepast.

In de volgende secties overlopen we voor iedere werking de 10 stellingen. We vatten kort samen wat de jeugdwerker ons tijdens het interview over de werking leerde en sommen de criteria op die duidelijk in de werking aanwezig zijn. Op basis hiervan kennen we vervolgens een score tussen de 0 en 5 toe.

1.2.1 Gegevens Antwerpen

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

De jeugdwerker van Antwerpen beschouwt jongeren een zinvolle vrije tijd bezorgen en dit op een leuke en warme plek als de voornaamste doelstelling van Habbekrats. Ook het doorbreken van de maatschappelijke kwetsbaarheid van bepaalde jongerengroepen staat bovenaan op de lijst. Dit gebeurt door de jongeren extra aandacht en kansen te geven om dingen te doen die ze graag willen doen of waar ze anders de mogelijkheid niet toe krijgen. De jongeren leren zich op die manier beter integreren in de samenleving.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Een zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren kansen geven
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 1 een score van 3.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

In principe kunnen alle jongeren bij Habbekrats Antwerpen terecht, maar de focus ligt wel op de maatschappelijk kwetsbare subgroep. Net zoals in de andere trefpunten staat er geen maximumlimiet op het aantal jongeren dat in het huis toegelaten wordt. Wel staat er een limiet op het aantal jongeren dat kan deelnemen aan de kampen en de activiteiten. In het verleden werden een aantal jongeren na herhaaldelijke schorsing al eens definitief uit de werking gesloten. Deze vergaande beslissing werd pas genomen na gezamenlijk overleg en nadat andere oplossingen niet mogelijk bleken. Het trefpunt in Antwerpen kreeg al meermaals te maken met dergelijk probleemgedrag wat overigens niet representatief is voor de doorsnee Habbekratsjongeren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen
- Bij probleemgedrag worden jongeren definitief uit de werking gesloten

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 2 een score van 2.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

Vroeger deed Habbekrats Antwerpen aan pleintjeswerk en ging het trefpunt zichzelf voorstellen in verschillende scholen om zo jongeren te rekruteren. Dit gebeurde volledig op eigen initiatief. Vandaag rekruteren de jeugdwerkers vooral op vraag van de stad. Ondertussen bestaat er ook een nauwe samenwerking met enkele scholen die welke jongeren op hun beurt doorverwijzen naar Habbekrats.

De jeugdwerker van Habbekrats Antwerpen geeft aan dat er in de buurt nog heel wat jongeren zijn die niet bereikt worden. Dit zijn doorgaans jongeren die van hun ouders niet mogen komen. Volgens de jeugdwerker is het onmogelijk om al deze jongeren te overtuigen om naar Habbekrats te komen. Wanneer jongeren voor het eerst naar Habbekrats Antwerpen komen, stellen de jeugdwerkers zich open en positief op. Als jongeren afhaken, tracht men via vrienden of andere gemeenschappelijke personen te achterhalen waarom dit zo is. Deze jongeren actief opzoeken of contacteren om te onderzoeken waarom ze wegblijven, gebeurt niet. Naar de ouders toe worden geen stappen ondernomen. Als ouders op bezoek komen, worden ze wel ingelicht en krijgen ze een rondleiding in het trefpunt.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Jongeren worden opgezocht in hun vertrouwde omgeving
- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren
- Er wordt onderzocht waarom jongeren afhaken of niet bereikt worden

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 3 een score van 3.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

De jeugdwerkers van Habbekrats Antwerpen werken met een puntensysteem waarbij de jongeren een kleine beloning krijgen wanneer ze positief gedrag stellen. Van jongeren die al enige tijd naar Habbekrats komen, kennen de jeugdwerkers de competenties en de talenten. De jeugdwerkers weten aldus wat ze van deze jongeren kunnen verwachten, waardoor ze realistische doelen voor hen kunnen opstellen. De competenties en talenten van de jongeren vormen het startpunt voor de activiteiten die georganiseerd worden. Als een jongere bij de jeugdwerker komt aankloppen met een slechte ervaring, geeft de jeugdwerker hieraan gehoor en probeert hij de situatie om te zetten naar iets positiefs.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat deze succes kunnen ervaren
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 4 een score van 4.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

De jeugdwerkers van Habbekrats Antwerpen zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren wanneer deze met een vraag zitten. Daarnaast pikken de jeugdwerkers zelf problemen op die ze vervolgens bij de jongeren proberen aan te kaarten. Alle jeugdwerkers beschikken over enkele rudimentaire

hulpverleningsvaardigheden. Echter, wanneer de situatie te complex is, zet men in Antwerpen de stap naar de professionele hulpverlening. Indien nodig begeleidt de jeugdwerker de jongeren hierbij.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 5 een score van 5.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Het vrijetijdsaanbod van Habbekrats Antwerpen is uitgebreid en goed afgestemd op de leefwereld van de jongeren. Er worden verschillende activiteiten georganiseerd, rekening houdend met de vragen en interesses van de jongeren. De activiteiten bevatten steeds een vormende component, zodat de jongeren op een leuke manier nieuwe vaardigheden leren. Daarnaast worden er ook vormingen uitgewerkt rond welbepaald thema's zoals hygiëne, geld en seksualiteit. Aan de activiteiten hangt geen verplichte deelname vast. De jongeren kunnen steeds kiezen uit meer dan één activiteit en hebben tevens de keuze om zich individueel in het trefpunt bezig te houden.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 6 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...
- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Het aanbod heeft een vormende component
- Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit
- Jongeren hebben de mogelijkheid om zich individueel bezig te houden

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

Het contact met andere welzijns- en jeugdhulpverleningsorganisaties in Antwerpen is beperkt. Indien nodig wordt er wel met een jongere naar een hulpverleningsorganisatie gegaan. Wanneer de jongeren hier expliciet om vragen, wordt er ook initiatief genomen om hen kennis te laten maken met andere jeugdbewegingen. Met sportinitiatieven uit de buurt alsook met de buurt in het algemeen heeft Habbekrats Antwerpen een goed contact. Buurtbewoners worden uitgenodigd op opendeurdagen en er worden geregeld activiteiten georganiseerd waaraan zowel jongeren als bewoners kunnen deelnemen. Naar het stadsbestuur en het beleid toe zijn het vooral de jeugdwerkers die de belangen

van de jongeren behartigen. Zo hebben de jeugdwerkers van Habbekrats op vaste momenten evolutiebesprekingen met de stad.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 7 een score van 4.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

Habbekrats Antwerpen kent een groter verloop van jeugdwerkers dan de andere trefpunten. Het trefpunt in Antwerpen beschikt aldus niet over een vast team van jeugdwerkers dat zich voor langere periode voor de jongeren kan engageren. Wel beschikken de jeugdwerkers van Antwerpen over de juiste attitude. Ze zijn altijd aanwezig in het trefpunt en nemen een onbevooroordeelde houding aan ten aanzien van de jongeren. Men kan de omgang tussen de jeugdwerkers en de jongeren vergelijken met deze tussen vrienden, met openheid en gelijkheid als essentiële onderdelen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 8 een score van 4.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

Eén keer per week vindt er in Antwerpen een overleg plaats tussen de jeugdwerkers van het huis. Ook met de andere trefpuntverantwoordelijken wordt er wekelijks vergaderd. Daarnaast komen alle Habbekratsteams maandelijks samen voor een groot overleg en is de coördinator steeds aanspreekbaar. De jeugdwerkers van Antwerpen houden ook geregeld evaluatiegesprekken die open en informeel van aard zijn. Deze gesprekken dienen om feedback en advies te geven aan de jeugdwerkers van het huis. Daarnaast is het de bedoeling dat er ook met het stadsbestuur overlegd wordt. Echter, in Antwerpen is het stadsbestuur zich nog volop aan het vormen waardoor de mate van en de manier van dialoog nog niet nader bepaald werden. Uitwisseling met jeugdwerkers van andere organisaties gebeurt eerder weinig.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 9 een score van 4.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

In het huis in Antwerpen mogen jongeren gaan en staan waar ze willen. Er is geen verplichte deelname aan de activiteiten, de jeugdwerkers zijn heel tolerant en de regels die er zijn, zijn helemaal niet beperkend. Pas bij herhaaldelijk probleemgedrag onderneemt men actie en dreigt een definitieve uitsluiting. Men doet moeite om het gezellig te maken en een wij-gevoel te creëren wat niet evident is in het grote gebouw. De jongeren worden niet geproblematiseerd en krijgen voldoende inspraak in het reilen en zeilen van de werking.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Antwerpen aanwezig zijn:

Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen

Er wordt een gevoel van samenhang gecreëerd via groepsactiviteiten

Jongeren worden niet benaderd als probleemjongeren

Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Antwerpen op stelling 10 een score van 4.

1.2.2 Gegevens Gent

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

Volgens de jeugdwerker van Gent is Habbekrats veel meer dan een jeugdwerking. Het organiseren van een vrijetijdsbesteding lijkt een oppervlakkige doelstelling, maar daarmee wordt heel wat meer gerealiseerd. De activiteiten hebben een heel grote impact op het leven van de jongeren. Jongeren krijgen kansen die ze anders niet krijgen, ze krijgen meer verantwoordelijkheid, worden zelfstandiger en leren de samenleving beter kennen. Ook de omgekeerde beweging is een belangrijke doelstelling van Habbekrats. De mensen in de samenleving leren om de jongeren op een andere manier te bekijken zonder hen te veroordelen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren kansen geven (algemene doelstelling)

- Jongeren leren om zelf te beslissen
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 1 een score van 4.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

De werking in Gent hanteert geen uitsluitingspraktijken wanneer de jongeren moeilijk gedrag stellen. Ook wordt er geen regelmatige deelname aan de activiteiten vereist. Alle jongeren zijn welkom, maar de aandacht gaat vooral uit naar jongeren met een moeilijke thuissituatie. Het feit dat het voornamelijk deze jongeren zijn die naar het trefpunt komen, zet ook andere jongeren die zich in dezelfde situatie bevinden aan om naar Habbekrats te komen. Zo houdt deze focus zichzelf in stand. Het gebouw in Gent is zo groot dat er geen limiet staat op het aantal jongeren dat het trefpunt kan betreden. Wel staat er een maximum op het aantal jongeren dat kan deelnemen aan vooraf georganiseerde activiteiten.

Op basis van het interview concluderen we dat er 2 uitsluitingscriteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 2 een score van 3.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

De jeugdwerkers van Habbekrats Gent rekruteren niet actief, omdat dit naar eigen zeggen niet nodig is. Op vraag van de stad doen ze wel aan pleintjeswerk. Soms hangen er nog wel jongeren rond in buurten die bijvoorbeeld iets verder van de werking af liggen. Ten opzichte van nieuwe jongeren stelt Habbekrats zich open en ontvankelijk op. Men geeft hen een introductie en een rondleiding en laat de nieuwe jongere vervolgens rustig zijn weg gaan. Er wordt heel weinig onderzocht waarom jongeren afhaken. Meestal toetst men dit af bij anderen die de jongere in kwestie kennen. Naar de ouders toe worden er geen stappen ondernomen. Wel krijgen de jongeren voor hun ouders een formulier mee naar huis waarop de huisregels beschreven staan. Habbekrats Gent hanteert ook een proefperiode. De jongeren mogen eerst een tijdje naar de werking komen, alvorens zich een Habbepasje aan te schaffen.

Op basis van het interview concluderen we dat er in Habbekrats Gent 2 inclusiecriteria aanwezig zijn:

- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren
- Er is een proefperiode

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 3 een score van 2.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

Volgens de jeugdwerker van Gent hebben zowel de jeugdwerkers als de activiteiten die georganiseerd worden als het trefpunt zelf een erg stimulerende invloed op de jongeren. De laagdrempeligheid van het huis, de afwezige prestatiedruk en de nadruk op de positieve kanten van de jongeren maken dat de werking een vaste waarde is in het leven van de jongeren. Het aanbod van Habbekrats is afgestemd op de interesses en de competenties van de jongeren zodat ze zich goed voelen, en hun interesses en talenten verder kunnen ontplooiën. Wanneer zich negatieve ervaringen met de jongeren voordoen worden deze uitgebreid besproken, zodat de jongeren hieruit kunnen leren.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 4 een score van 5.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

De jongeren kunnen bij de jeugdwerkers van Gent met al hun problemen en hulpvragen terecht. Daarbij staat het respecteren van de privacy van de jongeren steeds op de eerste plaats, zodat de jongeren nooit het gevoel krijgen door de jeugdwerking geïsoleerd of veroordeeld te worden. Doorheen de jaren deden de jeugdwerkers al heel wat ervaring op rond zeer uiteenlopende problemen. Vaak gerapporteerde problemen zijn moeilijkheden thuis of op school, ruzies met vrienden of vriendinnen en emotionele problemen. Indien de draagkracht van de jeugdwerker wordt overschreden, gaat men op zoek naar professionele hulp. Meestal doet de jongere dit niet op eigen houtje, maar wordt deze begeleid door een van de jeugdwerkers. Ook jongeren die tijdelijk in een voorziening verblijven, worden door Habbekrats Gent niet vergeten. Zij ontvangen bezoek van een van de jeugdwerkers en kunnen er zeker van zijn dat ze na hun verblijf nog steeds even welkom zijn in het huis.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 5 een score van 5.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Het activiteitenaanbod van Habbekrats Gent is zeer divers. Spel, sport en cultuur komen doorheen de week uitgebreid aan bod. Alle activiteiten hebben bovendien een vormingscomponent en zijn afgestemd op de interesses en capaciteiten van de jongeren. Jongeren hebben steeds de keuze uit verschillende activiteiten, maar hoeven niet deel te nemen aan een activiteit wanneer ze dat niet willen.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod
- Het aanbod heeft een vormende component
- Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit
- Jongeren hebben de mogelijkheid om zich individueel bezig te houden

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

De jeugdwerkers van Gent nemen contact op met andere welzijns- en jeugdhulpvoorzieningen wanneer ze merken dat een jongere hier baat bij heeft. Habbekrats Gent tracht bij gelegenheid ook proactief op te treden. Zo is het al gebeurd dat een hulpverlenende instantie zoals het JAC wordt uitgenodigd om in Habbekrats Gent zichzelf te komen voorstellen. Op deze manier worden dergelijke diensten toegankelijker voor de jongeren. Hetzelfde geldt voor vrijetijdsorganisaties uit de buurt. Jongeren worden zo goed geïnformeerd over hun bestaan. Habbekrats Gent heeft wel niet zo een goede relatie met de buurt. Vele bewoners leven nog altijd met het idee dat de jongeren enkel voor overlast zorgen. Daarom worden er nu en dan opendeurdagen georganiseerd waarbij de burens een kijkje kunnen komen nemen. Met het stadsbestuur is er regelmatig contact. De jeugdwerkers nemen dan het woord om de problemen van de jongeren aan te kaarten. Daarnaast geven ze de jongeren ook zelf graag de gelegenheid om met de beleidsmakers te praten over wat ze belangrijk vinden.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten
- De werking organiseert zelf contactmomenten tussen de jongeren en beleidsmakers en laat daarbij de jongeren aan het woord

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 7 een score van 5.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

Habbekrats Gent kent een redelijk snel verloop van jeugdwerkers. Het is eerder de uitzondering dan de regel dat de jeugdwerkers langer dan 4 à 5 jaar bij Habbekrats werken. Wel zijn de jeugdwerkers altijd in het trefpunt aanwezig wanneer er jongeren zijn. Ze beschouwen de jongeren als zijnde 'gewone' jongeren die evenveel respect verdienen. Men is ook oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren. De leefwereld van de jongeren is steeds het vertrekpunt waaraan alles binnen Habbekrats Gent wordt afgetoetst. In Gent worden de jongeren vaak betrokken bij de organisatie van activiteiten. Men doet dit opdat de jongeren zich meer zouden openstellen t.a.v. de jeugdwerkers en om hen een groter verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 8 een score van 4.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

In Gent wordt er dagelijks overlegd over de gang van zaken. Ook met de jeugdwerkers uit de andere trefpunten wordt wekelijks of maandelijks vergaderd. De werkplaats van de coördinator ligt aan de overkant van de straat, waardoor deze gemakkelijk bereikbaar is voor overleg. Tijdens overlegmomenten met de coördinator en met de jeugdwerkers onderling gaan er regelmatig evaluatiegesprekken door. De communicatie met de jeugdwerkers uit de andere Habbekratsvoorzieningen is eerder beperkt. Habbekrats Gent draait grotendeels op zichzelf.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 9 een score van 4.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

Men verwacht in Gent dat de jongeren die naar Habbekrats komen en deelnemen aan de activiteiten de gedragscode respecteren en naleven. Hieronder valt onder meer andere jongeren niet pesten of uitsluiten en geen agressief gedrag stellen. Maar de jongeren weten dat ze altijd welkom blijven, ook al hebben ze grote fouten gemaakt. Een warme en gezellige sfeer is pas mogelijk wanneer de jongeren zichzelf kunnen zijn, uiteraard steeds binnen bepaalde grenzen. In de werking worden de jongeren

gezien als volwaardige personen die een eigen mening hebben over allerhande zaken – onder meer over wat leuke activiteiten zijn.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Gent aanwezig zijn:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Jongeren worden niet benaderd als probleemjongeren
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Gent op stelling 10 een score van 5.

1.2.3 Gegevens Halle

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

Habbekrats Halle tracht de jongeren (1) een zinvolle vrije tijd te geven, (2) te ondersteunen bij de alledaagse bezigheden en moeilijkheden die ze ervaren en (3) te helpen om zich beter in de samenleving te integreren. Zo leren de jongeren op eigen benen te staan en te geloven in hun eigen kunnen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren leren om zelf te beslissen
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 1 een score van 3.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

Het huis in Halle staat in principe open voor alle jongeren, maar focust wel in hoofdzaak op jongeren die uit maatschappelijk kwetsbare milieus komen. Er zijn dagelijks zeer veel jongeren in het trefpunt, maar er werd nog nooit een jongere geweigerd. Het aantal deelnemers aan de activiteiten of kampen kent wel een limiet. Wanneer een jongere de regels overtreedt, krijgt hij van de jeugdwerker een opmerking en kan zelfs geschorst worden. Van een definitieve uitsluiting is er geen sprake. Wanneer een jongere voor langere tijd niet naar Habbekrats is geweest, blijft deze steeds welkom. Het vrijblijvende van de werking staat centraal en dat is wat er voor zorgt dat de jongeren blijven terugkeren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 2 uitsluitingscriteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 2 een score van 3.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

De jeugdwerkers van Halle doen niet actief aan rekrutering omdat de werking voldoende jongeren over de vloer krijgt. Wel bezoeken ze op vraag scholen in de buurt. Wanneer nieuwe jongeren het trefpunt bezoeken, geven de jeugdwerkers informatie over de werking en leiden ze de jongeren rond. De jeugdwerkers vinden het belangrijk om de jongeren op hun gemak te stellen. Dit kan door hen onmiddellijk te betrekken bij een activiteit, maar ook door hen zelf te laten ontdekken wat er in het trefpunt aanwezig is. Habbekrats Halle werkt tevens met een proefperiode.

Op basis van het interview concluderen we dat er in Habbekrats Halle 2 inclusiecriteria aanwezig zijn:

- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren
- Er is een proefperiode

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 3 een score van 2.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

In Halle wordt positief gedrag steeds bekrachtigd met een compliment of een schouderklopje. Er wordt ook gebruik gemaakt van een puntensysteem om de jongeren verder te bekrachtigen. Aanvankelijk zijn de verwachtingen naar de jongeren toe zo laag mogelijk. Pas als men de jongere beter leert kennen, nemen de verwachtingen geleidelijk aan toe. De jeugdwerkers van Halle kunnen goed in schatten wat de jongeren weten en kunnen. Bijgevolg kunnen realistische doelen gesteld worden, waardoor de jongeren op regelmatige basis successen kunnen ervaren. Daarnaast hebben de jeugdwerkers van Halle oog voor de problemen of de moeilijkheden die zich bij de jongeren voordoen en staan ze steeds open om hierover met hen te praten.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 4 een score van 4.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

Jongeren die met een probleem van emotionele of sociale aard zitten, worden uitgenodigd om hierover met een jeugdwerker te praten. Wanneer blijkt dat het om een complex probleem gaat, stelt men aan de jongere voor om samen professionele hulp te zoeken. Het bestaande

hulpverleningsaanbod is bekend bij de jeugdwerkers en men is in de gelegenheid om de jongeren hiernaartoe te begeleiden. De privacy en wensen van de jongeren primeren hier wel.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 5 een score van 5.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

De jeugdwerkers van Halle doen hun best om de jongeren een veelzijdig vrijetijdsaanbod aan te bieden. Zo worden er verschillende spel-, sport- en culturele activiteiten georganiseerd waaruit de jongeren kunnen kiezen. Bij het bedenken en organiseren van het aanbod, wordt rekening gehouden met de leefwereld van de jongeren en met de vraag van de jongeren. Zoniet zou het aanbod er veel te eenzijdig en onaantrekkelijk uit zien. Elke activiteit draagt impliciet of expliciet een leerdoel in zich zodat de jongeren er iets uit kunnen leren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod
- Het aanbod heeft een vormende component
- Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

Habbekrats Halle onderneemt momenteel stappen om meer naamsbekendheid te verkrijgen bij andere sociale en welzijnsinstanties in de regio. Bepaalde organisaties werden reeds uitgenodigd in Habbekrats Halle om deze meer toegankelijk te maken voor de jongeren. Wanneer een jongere hiernaar vraagt, worden ook vrijetijdsorganisaties zoals jeugdbewegingen en sportclubs uitgenodigd om zichzelf in het huis in Halle te komen voorstellen. De jeugdwerkers van Halle zijn hier wel voorzichtig mee, want in veel gevallen zijn het lidmaatschap van en het materiaal nodig voor deze vrijetijdsorganisaties te duur voor de jongeren. Habbekrats Halle organiseert ook geregeld activiteiten in de buurt waaraan zowel de jongeren als de mensen uit de buurt kunnen deelnemen. Een tweetal keren per jaar participeert de werking van Halle in een stuurgroep met de gemeente. Hier vertegenwoordigen ze de stem van de jongeren. De jeugdwerkers proberen er ook voor te zorgen dat de jongeren in direct contact kunnen treden met de beleidsmakers.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten
- De werking organiseert zelf contactmomenten tussen de jongeren en beleidsmakers en laat daarbij de jongeren aan het woord

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 7 een score van 5.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

De jeugdwerkers verbonden aan het trefpunt in Halle engageren zich al enkele jaren voor de werking. Ze nemen actief deel aan activiteiten en mengen zich tijdens de instuif onder de jongeren. De jongeren worden gezien als gewone jongeren die evenveel kansen verdienen als jongeren die uit de 'gegoede' milieus komen. Hoewel de jongeren doorgaans spontaan over hun leefwereld vertellen, gebeurt het ook dat de jeugdwerkers hier zelf naar vragen. Dit gebeurt vooral als de jongeren hier uit zichzelf niet over praten. De verhouding jeugdwerker versus jongere is gelijk. Habbekrats Halle probeert de jongeren zoveel mogelijk bij het organiseren van de activiteiten te betrekken, dit door te luisteren naar hun wensen en inbreng.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers engageren zich voor lange tijd
- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 8 een score van 5.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

De jeugdwerkers van Halle maken voldoende tijd vrij voor overleg binnen het huis. Ook met de jeugdwerkers van de andere trefpunten wordt er geregeld overlegd. De coördinator kan men altijd contacteren en aanspreken indien nodig. Functionerings- en evaluatiegesprekken gaan door op een informele wijze. Men bespreekt onderling de aanpak en gang van zaken in het huis en evalueert daarbij zowel zichzelf als elkaar. Het contact en de dialoog met de buurt is goed. In Halle is men goed op de hoogte van hoe de buurtwerking verloopt. Wel is het uitwisselen van ideeën en kennis met andere jeugdwerkers eerder beperkt. Dit gebeurt slechts sporadisch en bij gelegenheid.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats
- Er is uitwisseling met jeugdwerkers van andere jeugdwelzijnsorganisaties

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 9 een score van 5.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

In het huis in Halle hangt een warme en huiselijke sfeer. Dit komt deels door de inrichting, maar ook door de stemming die er hangt, de welke grotendeels bepaald wordt door de jongeren. De regels zijn gekend en worden gevolgd door iedereen die het trefpunt bezoekt. Met racisme, geweld of pestgedrag krijgt men niet te maken. De houding en het gedrag van de jeugdwerkers zorgen ervoor dat het nooit zover komt dat jongeren zwaar grensoverschrijdend gedrag stellen. Af en toe treedt men kort op indien er een conflict of ruzie is.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Halle aanwezig zijn:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Er wordt een gevoel van samenhang gecreëerd via groepsactiviteiten
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Halle op stelling 10 een score van 5.

1.2.4 Gegevens Hamme

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

Habbekrats Hamme legt in zijn werking de nadruk op (1) de jongeren een tweede thuis geven, (2) de jongeren een positievere kijk op de samenleving geven en (3) de buitenwereld laten kennismaken met de goede en warme kanten van de jongeren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Jongeren kansen geven (algemene doelstelling)
- Positief zelfbeeld ontwikkelen
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 1 een score van 3.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

De werking in Hamme focust zich in hoofdzaak op kansarme en kwetsbare groepen. Ook staat er een limiet op het aantal jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen. Voor de toegang tot het huis is dit niet het geval: de jongeren mogen de werking vrij in en uit. Bij probleemgedrag krijgen de jongeren een sanctie of worden ze tijdelijk geschorst. Van een definitieve schorsing is er echter geen sprake. De regelmaat waarmee jongeren het huis bezoeken kan variëren: sommige periodes komt een jongere veel, andere periodes zelden. Men hoeft dan ook niet vaak aan de activiteiten deel te nemen om lid te blijven.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 2 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 2 een score van 3.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

Habbekrats Hamme doet quasi niet aan actieve rekrutering. Dit is volgens de jeugdwerker niet nodig, omdat men voldoende jongeren over de vloer krijgt. Jongeren worden ook niet opgezocht in hun vertrouwde omgeving. Onderzoek naar de redenen waarom jongeren afhaken en de redenen waarom jongeren niet bereikt worden, gebeurt vrijwel niet. De jeugdwerkers horen soms wel rond waarom bepaalde jongeren niet meer naar de werking komen. De jeugdwerker van Hamme benadrukt wel dat het wegblijven uit Habbekrats niet noodzakelijk een negatieve oorzaak hoeft te hebben. Soms hebben de jongeren geen behoefte meer aan de werking, doordat ze in de positieve zin geëvolueerd zijn – ze voelen zich minder uitgesloten. De ouders van de jongeren worden enkel gecontacteerd nadat de jongere hiervan op de hoogte werd gebracht. Net als veel andere werkingen, maakt Habbekrats Hamme gebruik van een proefperiode. Jongeren kunnen voor een bepaalde tijd naar de werking komen, zonder dat ze onmiddellijk een pasje hoeven aan te kopen. Wanneer jongeren voor het eerst naar de werking komen, worden ze hartelijk verwelkomd en benaderd als gewone jongeren.

Op basis van het interview concluderen we dat er 2 insluitingscriteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren
- Er is een proefperiode

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 3 een score van 2.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

In Hamme wordt positief gedrag zo veel mogelijk bekrachtigd. Wanneer er bijvoorbeeld een positieve sfeer in de groep hangt, worden de jongeren hierom gefeliciteerd. Er worden ook haalbare verwachtingen aan de jongeren gesteld. Zo geeft men de jongeren tijdens het organiseren geleidelijk aan meer verantwoordelijkheid. De aard van de activiteiten zijn afgestemd op de talenten en de

interesses van de jongeren. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen enerzijds activiteiten die de jongeren niet kennen en die aldus uitdagend zijn en anderzijds activiteiten waarmee de jongeren vertrouwd zijn en ze successen kunnen ervaren. Zoniet is het aanbod te eenzijdig en onvoldoende stimulerend. De jeugdwerkers van Hamme houden er expliciet rekening mee dat de jongeren tijdens de activiteiten hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen bijleren. Wanneer een jongere een slechte ervaring doormaakt, trachten de jeugdwerkers hier gepast op in te spelen – bijvoorbeeld door er met de jongeren over te praten of door de jongere even op zichzelf te laten.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 4 een score van 5.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

De jeugdwerkers in Hamme zijn continu aanspreekbaar voor de jongeren en hebben ook oog voor jongeren die zich niet goed lijken te voelen of met iets zitten. Op deze manier tracht Habbekrats Hamme proactief op te treden. Wanneer de problemen te complex zijn voor de jeugdwerkers, wordt de stap gezet naar de professionele hulpverlening. De jeugdwerkers van Habbekrats beschikken over enkele rudimentaire hulpverleningsvaardigheden, maar het is niet duidelijk in welke mate ze over meer skills beschikken dan gewone jeugdwerkers of sociale werkers. Dit geldt overigens ook voor de andere trefpunten. Sinds kort kan de werking beroep doen op de diensten van de warme werker om het hulpverleningsaspect van Habbekrats Hamme nog te verbeteren.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 5 een score van 5.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Het huis in Hamme beschikt over een gevarieerd vrijetijdsaanbod. De activiteiten worden steeds goed op voorhand gepland en voorbereid. Sommige activiteiten worden ook spontaan geïnitieerd zonder

dat er een formele voorbereiding aan vooraf ging. Bijvoorbeeld, wanneer het even rustig in het huis is, wordt er geregeld 'on the spot' besloten om wat te voetballen. Verplichte deelname aan de activiteiten is er niet en jongeren kunnen ook vrij kiezen aan welke activiteiten ze willen deelnemen. Vrijtijdsactiviteiten hebben steeds een vormingscomponent in zich, hoewel er ook vormingsmomenten zijn die explicieter tot doel hebben de jongeren nieuwe dingen aan te leren. Deze vormingsactiviteiten sluiten altijd goed aan bij de leefwereld van de jongeren. De jeugdwerker vraagt geregeld naar de interesses van de jongeren zodat het aanbod goed is afgestemd op hun leefwereld.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 6 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...
- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod
- Het aanbod heeft een vormende component
- Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

De Habbekratswerking heeft een goed contact met de plaatselijke jeugdraad en jeugddienst. Zo organiseert Habbekrats Hamme samen met de jeugddienst geregeld activiteiten voor de jongeren. De jeugdwerkers spannen zich ook in om de stem van de jongeren tot bij de beleidsmakers te laten weerklinken. Zo zitten de jeugdwerker geregeld samen met leden van het gemeentebestuur en werden er in het verleden reeds vergaderingen georganiseerd tussen de beleidsmakers en de jongeren. In de buurt van het trefpunt wonen vooral mensen van Turkse afkomst die allen een goede relatie hebben met Habbekrats. De jeugdwerkers zoeken de buurtbewoners geregeld op om de werking voor te stellen en om hen uit te nodigen om als vrijwilliger te komen helpen. Naar de toekomst toe hoopt men nog meer vrijwilligers uit de buurt te betrekken. Ook andere vrijetijdsorganisaties en hulpverleningsinstanties uit de omgeving zijn al op bezoek geweest in het trefpunt, om hun werking aan de jongeren voor te stellen.

Op basis van het interview concluderen we dat alle criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten
- De werking organiseert zelf contactmomenten tussen de jongeren en beleidsmakers en laat daarbij de jongeren aan het woord

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 7 een score van 5.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

De jeugdwerker in het trefpunt is reeds twee jaar werkzaam bij Habbekrats en heeft de vernieuwde werking in Hamme mee opgestart. Hij is altijd aanwezig tijdens instuifmomenten en neemt samen met de stagiairs deel aan de activiteiten. De jeugdwerker heeft een goed zicht op de leefwereld van de jongeren en de moeilijkheden waarmee ze geconfronteerd worden. De jongeren knappen vooral af op formele zaken zoals die op school aan bod komen. Het is dan ook belangrijk om in de werking vooral vrijblijvende en laagdrempelige activiteiten aan te bieden. Op die manier daalt hun angst om te falen en ervaren ze geen druk. De jongeren beschouwen de jeugdwerker als vriend, wat een voorwaarde is om een vertrouwensrelatie te kunnen opbouwen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers engageren zich voor lange tijd
- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 8 een score van 5.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

In de werking van Hamme werkt één jeugdwerker die geassisteerd wordt door enkele stagiairs. Tussen de jeugdwerker en de stagiairs vindt geregeld overleg plaats over de gang van zaken. Dit overleg is veelal informeel van aard. Met de jeugdwerkers uit de andere trefpunten vindt er wekelijks overleg plaats. Deze vergadermomenten zijn voor de jeugdwerker van Hamme noodzakelijk – ze geven hem zowel motivatie als inspiratie wanneer het even moeilijk gaat. Daarnaast is ook de coördinator voldoende aanspreekbaar voor overleg. Functioneringsgesprekken vinden plaats, maar worden enkel op een informele wijze georganiseerd. De contacten met welzijnsorganisaties uit de regio zijn eerder beperkt. Met het lokale bestuur heeft Habbekrats Hamme wel een goede band.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats
- Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten/stad af te toetsen

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 9 een score van 5.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

In de werking van Hamme staat respect centraal. De jongeren kennen de regels en schikken zich hier naar. Agressie of conflicten komen weinig voor wat ervoor zorgt dat er in het huis een gemoedelijke sfeer heerst. Wanneer dit toch gebeurt, grijpt men onmiddellijk in met een berisping en wordt een gesprek aangegaan met de jongeren in kwestie. De jeugdwerkers stellen activiteiten voor en hopen dat de jongeren zullen deelnemen, zonder hen te verplichten tot deelname. Daarnaast wordt er geluisterd naar de wensen en ideeën van de jongeren zodat ook zij hun inbreng hebben in het aanbod. De jongeren worden benaderd zoals jongeren die meer financiële en sociale mogelijkheden of kansen hebben. De werkers willen een gevoel van verbondenheid creëren in de groep zonder te focussen op de zwakheden of de problemen die de jongeren ondervinden.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 6 criteria in Habbekrats Hamme aanwezig zijn:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Jongeren worden niet benaderd als probleemjongeren
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Hamme op stelling 10 een score van 5.

1.2.5 Gegevens Kortrijk

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

De voornaamste doelstellingen die Habbekrats Kortrijk nastreeft voor de jongeren zijn: een zinvolle vrije tijd organiseren, meer kansen aanbieden en participatie aan de samenleving bevorderen. De werking besteedt in het bijzonder aandacht aan de kwetsbare positie van de jongeren in de samenleving en probeert hen op een ongecompliceerde manier een boeiende vrijetijdsbesteding te bezorgen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren kansen geven (algemene doelstelling)
- Jongeren leren om zelf te beslissen
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 1 een score van 4.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

Habbekrats Kortrijk richt zich vooral op jongeren komende uit gezinnen die het sociaal en financieel moeilijk hebben. Net als in de andere werkingen van Habbekrats staat er enkel een maximumlimiet op het aantal jongeren dat kan participeren aan de kampen en de activiteiten. In theorie worden er geen jongeren uit de werking gesloten – echter in het verleden is dit wel al eens gebeurd.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen
- Bij probleemgedrag worden jongeren definitief uit de werking gesloten

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 2 een score van 2.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

In tegenstelling tot de andere Habbekrats werkingen, wordt er in Kortrijk zo vaak mogelijk actief gerekruteerd. Dit gebeurt doorgaans op vraag van de stad en door middel van pleintjeswerk of door in het begin van het schooljaar een bezoek te brengen aan scholen. De jongeren gericht opzoeken behoort immers tot het takenpakket van de jeugdwerkers. In het huis neemt men een open houding aan ten aanzien van nieuwe jongeren – ze mogen gaan en staan waar ze willen. Nieuwe jongeren mogen de werking eerst een tijdje uitproberen alvorens lid te worden. De jeugdwerker van Kortrijk heeft niet de indruk dat er bepaalde jongeren uit de buurt niet bereikt worden. De meeste jongeren kennen Habbekrats Kortrijk of hebben er op zijn minst al van gehoord. Als jongeren afhaken, worden de werking en de aangeboden activiteiten in vraag gesteld. Men probeert dan nieuwe activiteiten te introduceren en/of aan de jongeren te vragen hoe de werking verbeterd kan worden. Wanneer men vermoedt dat er een andere reden is waarom een jongere niet meer komt, informeert men bij gemeenschappelijke kennissen of vrienden.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Er wordt zo vaak mogelijk gerekruteerd
- Jongeren worden opgezocht in hun vertrouwde omgeving
- Er is een proefperiode
- Er wordt onderzocht waarom jongeren afhaken of niet bereikt worden

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 3 een score van 4.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

De jeugdwerkers van Kortrijk maken veel gebruik van positieve bekrachtiging. Er worden zoveel mogelijk activiteiten georganiseerd waarbij de jongeren de mogelijkheid krijgen om te leren en hun talenten te ontwikkelen. Daarnaast worden er eveneens activiteiten georganiseerd die de jongeren reeds kennen en waar ze goed in zijn – zo wordt er extra gelegenheid gecreëerd om de jongeren te bekrachtigen. Men neemt ook bij elke jongere uitgebreid de tijd om stil te staan bij gebeurtenissen of gevoelens.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 4 een score van 5.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

Alle jeugdwerkers doen hun best om hulpvragen zo goed mogelijk te beantwoorden. De jongeren weten dat de jeugdwerkers op elk moment aanspreekbaar zijn en dat ze steeds bij hen terecht kunnen met al hun vragen en hun problemen. De jeugdwerkers pikken soms ook zelf moeilijkheden op. Wanneer zich een complexe problematiek voordoet waarvoor de jeugdwerker geen oplossing heeft, gaat de jeugdwerker samen met de jongere naar het bestaande hulpverleningsaanbod. Net als in de andere trefpunten, is er bij de meest jeugdwerkers enige ervaring of kennis inzake hulpverlening aanwezig. De toereikendheid hiervan is moeilijk te bepalen en erg afhankelijk van de concrete situatie.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 5 een score van 4.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Er is sprake van een gevarieerd aanbod aan uiteenlopende activiteiten en projecten. Habbekrats Kortrijk werkt in grote mate vraaggericht. De jongeren bepalen met andere woorden mee welke activiteiten georganiseerd worden. Men biedt de jongeren leuke vrijetijdsactiviteiten aan die impliciete maar ook expliciete vormingscomponenten bevatten. De jongeren kiezen vrij aan welke activiteiten ze deelnemen, zonder dat er enige druk op hen wordt uitgeoefend.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...
- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod

- Het aanbod heeft een vormende component

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

Habbekrats Kortrijk probeert de jongeren zoveel mogelijk in verbinding te brengen met verschillende instanties uit de buurt. Hulpverleningsorganisaties en jeugd- en sportbewegingen worden geregeld uitgenodigd in het trefpunt om zichzelf te komen voorstellen. De jeugdwerkers gaan af en toe ook met de jongeren op bezoek bij deze verenigingen. Daarnaast worden er regelmatig activiteiten georganiseerd waaraan ook de buurtbewoners kunnen deelnemen. Dankzij het restaurant kunnen mensen uit de buurt bovendien in het trefpunt komen eten, waardoor buitenstaanders meer vertrouwd worden met de werking en mogelijke vooroordelen tegenover de jongeren doorbroken worden. Overleg met beleidsmakers en het stadsbestuur gebeurt doorgaans op informele wijze. Noden, behoeften en wensen van de jongeren worden neergeschreven in een document dat vervolgens ter bespreking op de stuurgroep wordt voorgelegd.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 7 een score van 4.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

In de werking van Kortrijk werken sterk geëngageerde jeugdwerkers die zich al geruime tijd inzetten voor het welzijn van de jongeren. Tijdens de instuif mengen de jeugdwerkers zich onder de jongeren en zijn daardoor continu aanspreekbaar zijn. De jongeren voelen zich goed in het gezelschap van de jeugdwerkers en vertellen hen spontaan over kleine of dagdagelijkse gebeurtenissen alsook over problemen. Men tracht de jongeren medezeggenschap te geven in de werking door hen te betrekken bij het nemen van praktische beslissingen – bijvoorbeeld de taakverdeling tijdens een spel of de inrichting van een lege ruimte.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers engageren zich voor lange tijd
- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 8 een score van 4.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

Net zoals in de andere trefpunten vindt er één keer per week een overlegmoment plaats onder de jeugdwerkers. Ze evalueren zichzelf en de anderen en houden elkaar op de hoogte over het reilen en zeilen in het huis. De coördinator is soms moeilijk te bereiken voor overleg, doordat hij weinig tijd heeft. De jeugdwerkers hebben hierdoor geleerd om hun eigen ding te doen. De dialoog met het lokale bestuur gebeurt aan de hand van een stuurgroep die om de twee à drie maanden plaats vindt. Daarnaast is Habbekrats Kortrijk ook lid van J-KOMA – een West-Vlaams initiatief dat het werkveld rond kansarme kinderen en jongeren representeert en zo uitwisseling tussen organisaties uit de provincie tracht te bevorderen. Met jeugdwerkers van andere welzijnsorganisaties uit de regio vindt er weinig uitwisseling plaats. Dit zou te veel tijd in beslag nemen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten/stad af te toetsen

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 9 een score van 3.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

De verwachtingen ten aanzien van de jongeren liggen eerder laag. Men verwacht in de eerste plaats dat de jongeren respect hebben voor elkaar en voor het huis. Wanneer de jongeren probleemgedrag stellen, blijven ze in principe welkom. Echter, in de realiteit is het wel al gebeurd dat er een uitzondering op deze regel wordt gemaakt. Herhaaldelijk uitdagend en agressief gedrag wordt niet blijvend getolereerd. Bij conflicten wordt onmiddellijk ingegrepen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Kortrijk aanwezig zijn:

- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Kortrijk op stelling 10 een score van 4.

1.2.6 Gegevens Oostende

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

De werking in Oostende heeft tot doel de jongeren een zinvolle vrije tijd bezorgen door leuke activiteiten te organiseren en door rond belangrijke thema's te werken. Zo is het erg leerrijk om over gezonde voeding te leren wat geregeld gebeurt in het kader van een kookactiviteit. Verder willen de jeugdwerkers jongeren helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen. Heel wat jongeren hebben

immers een laag zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen. Samen leuke dingen doen en er gewoonweg zijn, brengt hen al een stuk verder.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 2 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Zinnvolle vrije tijd organiseren
- Positief zelfbeeld ontwikkelen

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 1 een score van 2.

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

Habbekrats Oostende staat open voor alle jongeren, maar focust zich in hoofdzaak op kansarme jongeren uit de buurt. Omdat de werking nog geen vaste stek heeft, staat er geen limiet op het aantal jongeren dat wordt toegelaten. Dit is wel zo voor georganiseerde activiteiten en kampen. Definitieve schorsing wordt niet toegepast en de jongeren zijn vrij om al dan niet naar de werking te komen. Aan het lidmaatschap zijn geen verplichtingen verbonden.

Op basis van het interview concluderen we dat er 2 uitsluitingscriteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 2 een score van 3.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

De werking in Oostende doet zo vaak mogelijk aan actieve rekrutering. Er wordt geregeld een bezoek gebracht aan een nabijgelegen dagcentrum en aan scholen in de buurt. Daarnaast wordt er veel aan pleintjeswerk gedaan. Men vermoedt dat er nog heel wat jongeren zijn die de werking niet kennen, maar de werking in Oostende is nog nieuw en in volle groei. Jongeren die voor het eerst naar de werking komen, worden verwelkomd en krijgen informatie over de gang van zaken. De jeugdwerkers stellen zich voor en laten de jongere rustig kennismaken. Een proefperiode wordt niet toegepast gezien Habbekrats Oostende nog geen gebruik maakt van het systeem met de Habbepasjes. Doordat de werking nog niet volledig geland is en een wisselend verloop van jongeren kent, is het voorlopig overbodig om te onderzoeken waarom bepaalde jongeren afhaken. Van afhaken is er immers nog niet echt sprake. Belangrijk is dat de uitvalsbasis van de werking centraal ligt en bij de jeugd erg bekend is. Ten opzichte van de ouders behoudt men een afstand daar het de jongeren zijn die op de eerste plaats komen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Er wordt zo vaak mogelijk gerekruteerd
- Jongeren worden opgezocht in hun vertrouwde omgeving

- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 3 een score van 3.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

De werking in Oostende probeert de jongeren zoveel mogelijk (verbaal) te bekrachtigen. Het is immers belangrijk om waardering te tonen voor wat de jongeren goed doen. Men let er op dat de activiteiten die georganiseerd worden gedeeltelijk zijn afgestemd op de vaardigheden en talenten van de jongeren. Daarnaast creëert men ook gelegenheden waarop de jongeren kunnen leren. Men tracht de jongeren daarbij heel uiteenlopende zaken aan te leren gaande van algemene zaken zoals morele thema's tot praktische zaken zoals uit eigen initiatief een klusje opknappen. Een negatieve ervaring wordt met de jongeren afzonderlijk besproken. De jeugdwerker geeft hen dan goede raad en probeert hen het gevoel te geven er niet alleen voor te staan.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 4 een score van 4.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

Wanneer de jeugdwerkers vermoeden dat een jongere met een probleem worstelt, wordt de jongere hier voorzichtig op aangesproken. De jeugdwerkers beschikken over enkele fundamentele hulpvaardigheden die de jongeren een eind op weg kunnen helpen. Echt uitgebreide professionele hulpverleningsvaardigheden hebben de jeugdwerkers niet. Wanneer het probleem complex is, wordt de jongere in kwestie doorverwezen naar het bestaande hulpverleningsaanbod.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 5 een score van 4.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Wat het vrijetijdsaanbod betreft zijn er weinig mogelijkheden in Oostende. De organisatie van cultuuractiviteit zoals film kijken en muziek maken, is bijzonder moeilijk. Spel- en sportactiviteiten vinden er wel altijd plaats. Er is geen verplichte deelname aan de activiteiten en men probeert vooral activiteiten te organiseren die aansluiten bij de leefwereld van de jongeren en tegemoet komen aan hun vragen. Daarnaast investeren de jeugdwerkers veel tijd in het voorbereiden van de activiteiten. Het aanbod bevat steeds een vormingscomponent – deze kan heel subtiel zijn zoals leren om samen als groep een bepaalde opdracht uit te voeren. Er worden eveneens expliciete vormingen gegeven.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...
- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod
- Het aanbod heeft een vormende component

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

De werking is goed gekend in Oostende wat grotendeels te maken heeft met de goede relaties die Habbekrats onderhoudt met de scholen en de sociale voorzieningen uit de omgeving. Veel welzijns- en jeugdhulpverleningsorganisaties zijn de werking en de jongeren positief gezind. Dit uit zich ondermeer in het feit dat deze verenigingen Habbekrats Oostende te hulp schieten tijdens hun zoektocht naar geschikte infrastructuur of materiaal. Ook de buurtbewoners staan positief tegenover de jongeren. De samenwerking met jeugd- of sportverenigingen is dan weer minimaal. Overleg met het stadsbestuur vindt op regelmatige basis plaats wat ook logisch is aangezien de stad vragende partij was om een Habbekratsvestiging in Oostende te openen. De jeugdwerkers vertegenwoordigen de stem van de jongeren op vergaderingen met het bestuur.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 7 een score van 3.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

De werking in Oostende bestaat nog maar recent, waardoor de jeugdwerkers nog niet lang in dienst zijn. De jeugdwerkers bevinden zich constant onder de jongeren en nemen ook actief deel aan alle activiteiten. De werking beschouwt de jongeren als zijnde jonge mensen die het moeilijker hebben dan hun leeftijdsgenoten en daarom meer kansen verdienen. De werkers hebben oor naar de verhalen van de jongeren en stellen zich onbevooroordeeld op, wat maakt dat de jongeren zich spontaan open stellen voor de jeugdwerkers.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 8 een score van 4.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

Elke week vindt er overleg plaats met de jeugdwerkers en de stagiairs van de werking van Oostende. Voor advies en steun kunnen de jeugdwerkers steeds terecht bij de werkers van de andere Habbekratstrefpunten. Alle goede raad is immers welkom om de opstart van de werking vlot te laten verlopen. De coördinator is steeds aanspreekbaar voor overleg of wanneer er vragen zijn. Momenten voor evaluatie zijn er nog niet ingevoerd, omdat de werking in Oostende nog niet over een definitief team van jeugdwerkers en een vaste locatie beschikt. Ook bestaat er nog geen uitwisseling met andere jeugdwerkers uit de regio. De goede contacten die Habbekrats heeft met de sociale voorzieningen en het stadsbestuur lijken voorlopig voldoende.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten/stad af te toetsen

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 9 een score van 4.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

Met conflicten of pestgedrag heeft de werking in Oostende gelukkig nog geen ervaring. Wanneer zo een situatie zich voordoet, is men van plan om hard maar rechtvaardig op te treden. Men verwacht dat de jongeren zich houden aan de vooropgestelde regels van respect en eerlijkheid. De jeugdwerkers dringen bij de jongeren niet aan om zich op een bepaalde manier te gedragen of om deel te nemen

aan bepaalde activiteiten. De jongeren krijgen daarin alle vrijheid. Het is een belangrijk streefdoel om binnen de groep een warme en veilige sfeer te creëren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Oostende aanwezig zijn:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen
- Er wordt een gevoel van samenhang gecreëerd via groepsactiviteiten
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Oostende op stelling 10 een score van 5.

1.2.7 Gegevens Wetteren

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwerkzorgswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

Volgens de jeugdwerker heeft Habbekrats Wetteren als doel jongeren te integreren in meerdere maatschappelijke domeinen waarvan jongeren vandaag maar ook in de toekomst deel uitmaken – zoals onderwijs, sport, vrije tijd en tewerkstelling. Daarenboven willen de jeugdwerkers jongeren een nuttige vrijetijdsbesteding bieden.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren kansen geven (algemene doelstelling)
- Participeren in de samenleving

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 1 een score van 3.

Stelling 2: Een jeugdwerkzorgswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

De grote meerderheid van de jongeren die naar Habbekrats Wetteren komen, bevindt zich in een kwetsbare situatie doordat hun familie met sociale of financiële problemen kampt. Er komen ongeveer 20 jongeren per dag naar het huis waardoor het niet nodig is om een limiet te stellen op het aantal bezoekers. Voor de activiteiten en de kampen staat er wel een limiet op het aantal jongeren dat kan deelnemen. Dit heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat de jeugdwerker er alleen voor staat (weliswaar bijgestaan door twee stagiairs). In het verleden werd nog nooit een jongere definitief uit de werking gesloten. De jongeren worden ook niet verplicht om deel te nemen aan activiteiten.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 2 uitsluitingscriteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep

- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 2 een score van 3.

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

Om nieuwe jongeren te benaderen werd er vroeger aan pleintjeswerk gedaan of werd er een bezoek gebracht aan scholen in de regio. Vandaag staat de jeugdwerker van Wetteren er helemaal alleen voor om de werking draaiende te houden, waardoor het onmogelijk geworden is om jongeren nog actief te rekruteren. Wel probeert de jeugdwerker via sociale media nieuwe jongeren te bereiken. Verder kent Habbekrats Wetteren momenteel een continue instroom van nieuwe jongeren, waardoor het meestal niet nodig is om aan pleintjeswerk te doen. Wanneer een jongere het huis in Wetteren voor het eerst bezoekt, stelt de jeugdwerker zich afhankelijk van de reactie van de jongere actief of net afwachtend op. Jongeren krijgen de tijd om te proeven van de werking alvorens lid te worden. Als een jongere afhaakt of heel onregelmatig komt, vraagt de jeugdwerker wel eens waarom dit is. De meest gerapporteerde oorzaken zijn dat ze te veel schoolwerk hebben, een relatie krijgen of begonnen zijn met het uitoefenen van een sport. De jeugdwerker tracht ook contact te houden met jongeren via de sociale media – zo worden jongeren via sms op de hoogte gebracht van de activiteiten die georganiseerd worden. Wat de ouders betreft, worden er geen stappen ondernomen om deze te benaderen. Enkel wanneer er een lange of verre uitstap op het programma staat, gaat de jeugdwerker soms wel langs bij de ouders om hierover meer uitleg te geven.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren
- Er is een proefperiode
- Er wordt onderzocht waarom jongeren afhaken of niet bereikt worden

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 3 een score van 3.

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

Ondanks de beperkte mogelijkheden in het trefpunt, doet de jeugdwerker veel moeite om de jongeren op te vangen en hen een leuke tijd te bezorgen. Positief gedrag wordt altijd opgemerkt en positief onthaald, soms zelfs door de jongeren simpelweg een applaus te geven. De doelen en verwachtingen die de jeugdwerker stelt, zijn altijd haalbaar en realistisch. Er worden vooral activiteiten georganiseerd waar de jongeren goed in zijn en/of waaruit ze kunnen leren. Op een negatieve ervaring reageert de jeugdwerker heel open, maar niet opdringerig. Net hierdoor zijn de jongeren geneigd om hun verhaal aan hem toe te vertrouwen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd

- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen
- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 4 een score van 5.

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

De jeugdwerker is altijd aanspreekbaar voor de jongeren, hoewel het geen evidentie voor hem is om zijn tijd goed te verdelen. De jongeren weten dit en wachten daarom op een gepast moment op hem iets te komen vertellen. Bij vermoedens van een probleem wacht de jeugdwerker in eerste instantie tot de jongere hier spontaan mee tot bij hem komt, wat meestal ook gebeurt. Indien dit niet zo is, neemt de jeugdwerker zelf initiatief. Wanneer een jongere met een complex probleem zit, wordt deze doorverwezen naar de professionele hulpverlening. Doorgaans blijft de jeugdwerker de jongere tijdens het hulpverleningsproces begeleiden. Habbekrats Wetteren kan ook beroep doen op de diensten van de warme werker om nog beter tegemoet te komen aan de hulpvragen van de jongeren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken
- De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 5 een score van 5.

Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Ondanks de beperkte mogelijkheden van het trefpunt in Wetteren is het vrijetijdsaanbod vrij uitgebreid. De jeugdwerker probeert zoveel mogelijk variatie te brengen in het aanbod. Verplichte deelname aan de activiteiten is er niet, maar de jeugdwerker hoopt uiteraard dat er zoveel mogelijk jongeren participeren. De activiteiten zijn zoveel mogelijk afgestemd op de leefwereld van de jongeren. De keuze van de activiteiten worden deels bepaald door de jeugdwerker en de werking en deels bepaald door de jongeren zelf. Op elk moment kunnen jongeren kiezen uit meerdere spelactiviteiten. Als er weinig of geen interesse is voor een bepaalde activiteit, is de jeugdwerker geneigd om een andere activiteit voor te stellen.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 6 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel...

- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben inspraak in het aanbod
- Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit
- Jongeren hebben de mogelijkheid om zich individueel bezig te houden

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 6 een score van 5.

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

Voor de jeugdwerker van Wetteren is het moeilijk om een brug- en een signaalfunctie te vervullen. Met sociale organisaties die zich bezig houden met het welzijn van de jongeren is er vaak contact – zo wordt er om de 3 à 5 weken vergaderd. In het verleden nodigde de jeugdwerker deze organisaties al eens uit tijdens vormingen. Met andere vrijetijdsorganisaties is het contact eerder beperkt. Ook met de buurt vindt er weinig uitwisseling plaats. Dit komt doordat de buurt een negatief beeld heeft van de jongeren – er komen ook geregeld klachten van overlast. Toch blijft men vanuit Habbekrats streven naar een goed contact met de buurt. Omwille van de klachten uit de buurt, is ook de relatie met de gemeente niet optimaal. De gemeente Wetteren is Habbekrats in se goed gezind, maar kan de klachten uit de buurt niet zomaar naast zich neerleggen. Hierdoor stelt de gemeente zich soms afwachtend en onbeslist op. De jeugdwerker tracht de jongeren wel een stem te geven door hun behoeften en wensen te noteren in een document dat vervolgens voorgelegd wordt aan de beleidsmakers.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 3 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 7 een score van 3.

Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

Het trefpunt in Wetteren werkt al jaren met dezelfde jeugdwerker welke zich ten volle inzet voor de jongeren uit de gemeente. Hij is altijd aanwezig en bereikbaar voor vragen of een gesprek. Doordat hij de werking alleen runt, betreft hij de jongeren heel vaak bij de organisatie van de activiteiten en het beslissen van allerhande praktische zaken. Ook durft hij zich open en persoonlijk op te stellen ten aanzien van de jongeren.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Jeugdwerkers engageren zich voor lange tijd
- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren

- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
 - Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
 - Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking
- Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 8 een score van 5.

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

De jeugdwerker van Wetteren overlegt geregeld met de stagiairs die tijdelijk aan de werking verbonden zijn. Tevens heeft hij veel contact met de jeugdwerkers van andere trefpunten en met de coördinator. De coördinator besteed bewust meer tijd aan Habbekrats Wetteren dan aan de andere trefpunten, omdat de jeugdwerker van Wetteren vrijwel alles in zijn eentje dient te organiseren. Het overleg met het lokale bestuur vindt op regelmatige tijdstippen plaats. Met jeugdwerkers van andere organisaties uit de regio is er weinig contact, maar er bestaan in de omgeving ook niet veel initiatieven zoals Habbekrats.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 4 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is steeds aanspreekbaar
- Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten/stad af te toetsen

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 9 een score van 4.

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

In het huis heerst, ondanks de eenvoudige inrichting en de beperkte faciliteiten, een gezellige sfeer. Conflicten en pestgedrag komen vrijwel niet voor en nagenoeg alle andere regels die betrekking hebben op grensoverschrijdend gedrag worden nageleefd. Deze regels hangen trouwens aan de muur zodat alle jongeren ze goed kunnen lezen en onthouden. Wanneer jongeren toch ruzie maken of pestgedrag stellen, reageert de jeugdwerker onmiddellijk. De jongeren worden tijdelijk geschorst en gevraagd om over hun gedrag na te denken. De grootste verwachting die de jeugdwerker aan de jongeren stelt, is respect hebben voor alles en iedereen. Op een aantal onschuldige incidenten na, houden de jongeren zich mooi aan de regels.

Op basis van het interview concluderen we dat volgende 5 criteria in Habbekrats Wetteren aanwezig zijn:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen

- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Aldus behaalt Habbekrats Wetteren op stelling 10 een score van 5.

1.2.8 Conclusie

Uit de bevraging van de jeugdwerkers blijkt dat Habbekrats op de audit een totaalscore van 40,5 op 50 haalt. Dit resultaat bevestigt dat Habbekrats veel van de werkzame bouwstenen van de interventietheorie in de praktijk toepast. Ook de scores van elk trefpunt afzonderlijk liggen hoog. De werkingen in Gent, Hamme en Halle scoren het hoogst, maar ook de andere trefpunten wenden veel succesvolle ingrediënten aan.

Op de stellingen 4 tot en met 10 haalt Habbekrats zeer hoge scores, met zelfs een maximale score op stelling 6 – een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod. Uit de bevraging van de jeugdwerkers blijkt dat elke werking zijn best doet om voor de jongeren een veelzijdig vrijetijdsaanbod te voorzien dat afgestemd is op de leefwereld, de interesses en de capaciteiten van de jongeren. In bepaalde huizen mogen de jongeren zelfs mee bepalen welke activiteiten georganiseerd worden. De jeugdwerkers organiseren expliciet vormende activiteiten, maar proberen de jongeren ook tijdens de vrijetijdsactiviteiten nieuwe dingen bij te brengen. Belangrijk, aan geen van de activiteiten hangt een verplichte deelname vast. Jongeren hoeven niet deel te nemen wanneer ze dat niet willen.

Ook op stelling 5 – een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen – scoort Habbekrats hoog. De bevraging van de jeugdwerkers maakt duidelijk dat er in alle trefpunten grote inspanningen worden geleverd om de jongeren te helpen wanneer deze met een probleem of een hulpvraag zitten. De jeugdwerkers zijn steeds aanspreekbaar voor de jongeren, maar pikken daarnaast ook zelf problemen op en kaarten deze voorzichtig bij de jongeren aan. Elke jeugdwerker beschikt over rudimentaire hulpverleningsvaardigheden, waardoor ze de jongeren tot op bepaalde hoogte kunnen ondersteunen. Ze luisteren naar de jongeren en geven hen in de mate van het mogelijk advies. Wanneer de problematiek te complex blijkt, stellen de jeugdwerkers de jongere voor om samen professionele hulp te zoeken. Alle werkingen geven aan dat ze de jongere (indien deze dit wenst) mee begeleiden naar de professionele hulpverlening. Met de komst van de warme werker beschikt Habbekrats bovendien over extra mankracht om nog beter tegemoet te komen aan de individuele hulpvragen van de jongeren.

Op basis van de resultaten van de audit concluderen we dat alle Habbekratstrefpunten een veilige haven voor de jongeren zijn, alwaar een warme sfeer heerst. De jongeren mogen in Habbekrats zichzelf zijn. In ruil wordt van hen wel verwacht dat ze zich houden aan de vooropgestelde gedragscode. De voornaamste regel die Habbekrats de jongeren oplegt is respect hebben voor alles en iedereen. Wanneer zich toch een conflict voordoet, grijpen de jeugdwerkers zo snel mogelijk in. Doorgaans blijven de jongeren welkom in de huizen na het stellen van grensoverschrijdend gedrag. Wanneer zich probleemgedrag voordoet, treden de jeugdwerkers streng maar rechtvaardig op, waarbij soms wordt overgegaan tot tijdelijke schorsing. Echter, in enkele trefpunten is het in het verleden al gebeurd dat een jongere na herhaaldelijk probleemgedrag definitief uit de werking werd gesloten. In alle werkingen wordt rekening gehouden met de wensen en de ideeën van de jongeren en in geen enkel trefpunt worden jongeren onder druk gezet om aan bepaalde activiteiten deel te nemen.

Habbekrats scoort hoog op stelling 4 – een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend. De jeugdwerkers van Habbekrats proberen vooral de sterktes en de talenten van de jongeren in de verf te

zetten en zo de ontwikkeling van een positief zelfbeeld te stimuleren. Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd. Bovendien kennen de jeugdwerkers de talenten en de interesses van de jongeren, waardoor ze realistische doelstellingen voor de jongeren kunnen opstellen. Ook de activiteiten zijn steeds afgestemd op de interesses en de competenties van de jongeren zodat zij regelmatig successen kunnen ervaren, zich goed voelen en hun interesses en talenten kunnen ontplooiën. Wanneer zich negatieve gebeurtenissen voordoen, wordt hierover gepraat zodat de jongeren hieruit kunnen leren.

Habbekrats werkt enkel met professionele, 'authentieke' jeugdwerkers die beschikken over de nodige eigenschappen. De jeugdwerkers zijn altijd in de trefpunten aanwezig en aldus aanspreekbaar voor de jongeren. Ze beschouwen de jongeren als zijnde gewone jongeren, zijn oprecht geïnteresseerd in hun leefwereld en nemen een onbevooroordeelde houding aan. De jeugdwerkers beschrijven hun relatie met de jongeren als een vriendschapsrelatie die gekenmerkt wordt door openheid, gelijkheid en respect. In veel trefpunten worden de jongeren ook actief betrokken bij de organisatie van activiteiten en bij het nemen van praktische beslissingen. Wel kennen sommige Habbekratstrefpunten een groot verloop van jeugdwerkers. Het is eerder uitzonderlijk dat een jeugdwerker langer dan 4 à 5 jaar bij Habbekrats werkt. Dit geldt onder meer voor de werkingen in Antwerpen en Gent. Nochtans is het voor een jeugdwerkerswerking belangrijk dat er wordt gewerkt met jeugdwerkers die zich voor langere tijd voor de werking engageren. Het vertrek van een jeugdwerker kan voor maatschappelijk kwetsbare jongeren immers een nieuwe kwetsing betekenen.

In Habbekrats wordt veel tijd uitgetrokken voor intern overleg. Binnen elk trefpunt wordt wekelijks met de jeugdwerkers vergaderd over het reilen en zeilen in het huis. Ook wekelijks vergaderen alle trefpuntverantwoordelijken om ervaringen tussen de trefpunten uit te wisselen. Maandelijks komen alle Habbekratsjeugdwerkers samen voor een groot overleg, en er is ook geregeld uitwisseling met het stadsbestuur. Echter, dit laatste geldt niet voor alle trefpunten. Zo gebeurt dit in Gent en Kortrijk weinig. De coördinator is voor de jeugdwerkers van alle trefpunten goed aanspreekbaar, met uitzondering voor de jeugdwerkers van Kortrijk. Naar hun voelen, is de coördinator niet altijd bereikbaar. In veel werkingen worden geregeld evaluatiegesprekken en functioneringsgesprekken gehouden – dit gebeurt vaak op informele wijze en niet alle werkingen maken hier tijd voor vrij. Zo gebeurt dit niet in de werkingen van Kortrijk en Wetteren. Nochtans zijn deze gesprekken de uitgelezen kans om het werk van de jeugdwerkers te overschouwen, hen advies te geven over wat beter kan en om hen te loven voor de zaken die ze goed doen. Uitwisseling met jeugdwerkers van andere jeugdwerkingen gebeurt vrijwel nooit, hoewel dit kan leiden tot nieuwe inzichten.

Alle trefpunten, behalve de werkingen van Wetteren en Oostende, halen op stelling 7 – een jeugdwerkerswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie – een score van 4 of meer. De jeugdwerkers spannen zich in om de jongeren in contact te brengen met welzijnswerkingen, hulpverleningsorganisaties en vrijetijdsverenigingen als ze merken dat de jongeren hier baat bij hebben of hiernaar vragen. Verschillende werkingen onderhouden een goede band met de buurt. De trefpunten van Antwerpen en Halle organiseren geregeld activiteiten voor buurtbewoners en de huizen van Kortrijk, Gent en Antwerpen beschikken over een restaurant waar mensen uit de buurt kunnen komen eten. Op deze manier worden de jongeren verbonden met de buurt en worden mogelijke vooroordelen doorbroken. Wel niet alle trefpunten hebben een goede relatie met de buurt. Vooral in Gent en in Wetteren leven de bewoners met het idee dat de jongeren enkel voor overlast

zorgen. Binnen Habbekrats worden de problemen en belangen van de jongeren vooral door de jeugdwerkers bij het stadsbestuur aangekaart. Opvallend is dat het trefpunt in Wetteren eerder laag scoort op stelling 7, dit is deels toe te schrijven aan het feit dat de jeugdwerker er alleen voor staat. De werking draaiende houden is een voltijdse bezigheid, waardoor er weinig of geen tijd overblijft om te investeren in uitwisseling met buurtbewoners, andere organisaties of het stadsbestuur. Ook Oostende scoort eerder laag op stelling 7, maar deze werking is nog volop in groei.

Op twee stellingen scoort Habbekrats echter laag. Zo behaalt Habbekrats op stelling 2 – een jeugdwerkerswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken – een score lager dan 3. Dit komt vooral doordat alle werkingen een maximumlimiet stellen op het aantal jongeren dat kan deelnemen aan vooraf georganiseerde activiteiten en kampen. Bepaalde jongeren kunnen hierdoor uitgesloten en aldus gekwetst worden. Jongeren die grensoverschrijdend gedrag stellen worden in theorie niet definitief uit de werking gesloten. Echter, in sommige huizen, waaronder in Antwerpen en Kortrijk, werden in het verleden al enkele jongeren definitief geschorst na aanhoudend probleemgedrag. Het trefpunt in Antwerpen geeft aan dat het al meermaals te maken kreeg met jongeren die systematisch de gedragscode van Habbekrats doorbreken. Op het aantal jongeren dat naar de instuif mag komen staat in geen van de huizen een grens. Ook is regelmatige deelname aan de activiteiten geen vereiste om lid te blijven van de werking.

Tot slot stellen we vast dat Habbekrats heel weinig aan actieve rekrutering doet. Met uitzondering van Habbekrats Kortrijk en Habbekrats Oostende, doen de werkingen weinig aan pleintjeswerk en nemen ze zelden initiatief om scholen of andere verenigingen te bezoeken. Als dit gebeurt, is dit veelal op vraag van de stad of op vraag van een school. Veel jeugdwerkers gaan ervan uit dat Habbekrats in hun regio voldoende naamsbekendheid heeft. Of dit werkelijk zo is, is niet duidelijk. Niettemin werkt actieve rekrutering drempelverlagend – jongeren zijn sneller geneigd om een werking op te zoeken wanneer deze zichzelf is komen voorstellen en de jongeren persoonlijk uitnodigt om een kijkje te komen nemen. Wanneer jongeren niet meer naar de werking komen, wordt er weinig of niet onderzocht wat de achterliggende reden daarvoor is. Habbekrats kiest er bewust voor om de ouders van de jongeren zo weinig mogelijk bij de werking te betrekken. Dit geldt voor alle werkingen. Nochtans kan het zinvol zijn om meer aandacht te besteden aan de ouders – en dan vooral aan de ouders van kansarme meisjes. Want het zijn vooral zij die van hun ouders niet naar Habbekrats mogen komen. Tot slot maken quasi alle huizen gebruik van een proefperiode. Jongeren mogen eerst een tijdje naar de werking komen alvorens zich een Habbepasje aan te schaffen. Wanneer nieuwe jongeren het trefpunt bezoeken zorgen alle jeugdwerkers er tevens voor dat deze zo goed mogelijk ontvangen worden.

Hoofdstuk 5. Empirische analyse

Stellingen	Antwerpen	Gent	Halle	Hamme	Kortrijk	Oostende	Wetteren	Gemiddelde score
Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwerzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren	3	4	3	3	4	2	3	3,1
Stelling 2: Een jeugdwerzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken	2	3	3	3	2	3	3	2,9
Stelling 3: Een jeugdwerzijnswerking doet aan actieve rekrutering	3	2	2	2	4	3	3	2,7
Stelling 4: Een jeugdwerzijnswerking werkt empowerend	4	5	4	5	5	4	5	4,6
Stelling 5: Een jeugdwerzijnswerking beantwoordt hulpvragen	5	5	5	5	4	4	5	4,7
Stelling 6: Een jeugdwerzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod	5	5	5	5	5	5	5	5
Stelling 7: Een jeugdwerzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie	4	5	5	5	4	3	3	4,1
Stelling 8: Een jeugdwerzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers	4	4	5	5	4	4	5	4,4
Stelling 9: Een jeugdwerzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg	4	4	5	5	3	4	4	4,1
Stelling 10: Een jeugdwerzijnswerking is een veilige haven	4	5	5	5	4	5	5	4,7
Totaalscore per trefpunt	38	42	42	43	39	37	41	40,3

Tabel 5. Auditscore per trefpunt per stelling.

1.3 Interview warme werker

Sinds kort beschikt Habbekrats over een ‘warme werker’ wiens taak het is om de welzijnscomponent van Habbekrats nog beter in de praktijk te brengen. In het beleidsplan van Habbekrats lezen we al dat de warme werker onder meer instaat voor: het brengen van warmte en waarde in de Habbekratshuizen, het fungeren als vertrouwenspersoon voor de jongeren, het opbouwen van een samenwerking met andere organisaties, het volgen van vormingen, het onbevooroordeeld toeleiden van jongeren uit de Bijzondere Jeugdzorg tot het Habbekratsforum en het ondersteunen van jongeren die Habbekrats verlaten. We namen een interview af van de warme werker om zicht te krijgen op hoe hij deze rol opneemt. We wilden vooral meer te weten komen over:

- De functie en de taken van de warme werker
- De aanpak van de warme werker
- De problemen waarmee de jongeren tot bij de warme werker komen
- De betrokkenheid van de ouders
- De moeilijkheden die de warme werker ervaart in het veld

Functie en taken

Wanneer we het interview afnemen is de warme werker nog maar enkele maanden actief. Hij is officieel verbonden aan vier Habbekrats trefpunten – de huizen in Halle, Hamme, Gent en Wetteren. In theorie is het de bedoeling dat de warme werker wekelijks in elk huis één dag doorbrengt. In de praktijk loopt dit enigszins anders. De warme werker verdeelt zijn tijd over de huizen in functie van de noden van elk trefpunt en dit loopt niet altijd zoals voorzien. Soms is het nodig om op verschillende plaatsen tegelijk te zijn wat praktisch natuurlijk niet haalbaar is. Naast het regelmatig bezoeken van de huizen, gaat de warme werker ook mee op kamp met de andere jeugdwerkers.

De warme werker heeft twee kerntaken: (1) het bieden van individuele begeleiding wanneer een jongere meer aandacht vraagt en (2) het uitbouwen van een netwerk van zorg- en hulpverleningsorganisaties rond Habbekrats.

Het verlenen van individuele begeleiding is een taak die niet exclusief toebehoort aan de warme werker. Ook de gewone jeugdwerkers nemen deze taak in de mate van het mogelijke op zich. Echter, de gewone jeugdwerkers hebben niet altijd de tijd om jongeren individueel te ondersteunen omdat ze in hoofdzaak de werking draaiende moeten houden. Zij houden zich vooral bezig met het plannen van activiteiten, het mee deelnemen aan activiteiten en het geven van vormingen. Hierdoor komen de jeugdwerkers er vaak niet toe om jongeren individueel te begeleiden. Het is daar dat de warme werker inspringt. Het is uitdrukkelijk de taak van de warme werker om de jongeren individueel te benaderen en om afzonderlijk met hen te werken.

De tweede kerntaak van de warme werker – het uitbouwen van een netwerk van organisaties in de buurt – wordt uitsluitend door de warme werker uitgevoerd. Veel lokale zorg- en hulpverleningsorganisaties werken immers op zichzelf. Tussen de initiatieven onderling bestaat er weinig uitwisseling. Er wordt weinig gecommuniceerd en er vindt zelden of nooit gezamenlijk overleg

plaats. Nochtans is het efficiënter om te werken binnen een bestaand netwerk, zeker wanneer men zich richt op kansarme jongeren. Kansarme jongeren die op zoek zijn naar hulp worden immers vaak van de ene organisatie naar de andere doorverwezen zonder dat ze daadwerkelijk gepaste hulp ontvangen. Het is de missie van de warme werker om zo veel mogelijk contact te leggen met andere welzijnsorganisaties en sociale diensten uit de omgeving, zodat een jongere die op zoek is naar hulp zo snel mogelijk bij de juiste instantie terechtkomt. De warme werker brengt aldus bezoek aan organisaties in de omgeving (hulpverleningsorganisaties, sociale diensten, CAW's, JAC's...) en nodigt deze uit om zichzelf te komen voorstellen in het trefpunt. De organisaties maken zo kennis met Habbekrats en met de jongeren, waardoor de doorstroming naar deze meer gespecialiseerde organisaties versneld en geoptimaliseerd kan worden. Wanneer een jongere met een complex probleem zit en er beslist wordt om een hulpverleningsorganisatie in te schakelen, gaat de warme werker met de jongere mee om deze te ondersteunen.

Daarnaast vervult de warme werker nog andere taken. Zo bezoekt hij ook bestaande sportinitiatieven en vrijetijdsbewegingen in de buurt. Het is voor kansarme jongeren immers niet evident om op eigen houtje naar dergelijke organisaties te stappen. Wanneer een jongere interesse toont voor een bepaalde sport of blijkt geeft van een zeker talent, gaat de warme werker op zoek naar een vereniging waar de jongere zich kan bij aansluiten en zijn/haar interesse of talent verder kan ontplooiën. De warme werker brengt de jongere vervolgens in contact met deze vereniging. Dit kan door de vereniging uit te nodigen in het trefpunt of door samen met de jongere een bezoek te brengen aan de vereniging. Om deze taak naar behoren te kunnen vervullen, is het belangrijk dat de warme werker een goede kennis heeft van de sport- en vrijetijdsvoorzieningen in de omgeving.

Jongeren die in een instelling of in de gevangenis beland zijn, worden niet vergeten, maar krijgen bezoek van de warme werker of van andere jeugdwerkers. Habbekrats vindt het belangrijk om hen een gevoel van continuïteit te geven zodat ze zich niet in de steek gelaten voelen. Het is belangrijk deze jongeren een hart onder de riem te steken en hen te verzekeren dat ze na hun verblijf weer welkom zijn bij Habbekrats. Uit ervaring weet men dat de jongeren hen hiervoor heel dankbaar zijn.

In werkelijkheid verschilt het takenpakket van de warme werker per trefpunt. Al naargelang de noden en de vraag van het trefpunt focust de warme werker meer of minder op bepaalde taken. Het huis in Gent bestaat bijvoorbeeld al heel lang. Het is welgekend in de buurt en heeft reeds goede banden met andere organisaties in het Gentse. Bijgevolg staat in Gent het aspect 'individuele begeleiding' meer centraal. In Hamme daarentegen is netwerkvorming een prioriteit. Hoewel Hamme een kleine gemeente is, bleek het in het verleden niet eenvoudig om Habbekrats in contact te brengen met voorzieningen in de buurt. De warme werker brengt hier nu verandering in.

Mogelijke problemen van de jongeren

De jongeren die de warme werker in Gent begeleidt, zijn rond de 18 jaar of ouder. Zij komen vooral met vragen rond werk en huisvesting. Wanneer ze zich ergens moeten aanmelden (bijvoorbeeld bij de psycholoog of bij de dokter) of wanneer ze bij een organisatie moeten langsgaan om informatie in te winnen (bijvoorbeeld bij de VDAB), gaat de warme werker vaak mee. Zoniet bestaat de kans dat de jongeren dichtklappen en gewoonweg niet gaan. Vele jongeren gaan ook liever met de warme werker of met een jeugdwerker naar de dokter of de psycholoog in plaats van met hun ouders. Praten met

een onbekend iemand is soms beangstigend voor hen. Op zulke momenten hebben ze nood aan iemand waarop ze volledig kunnen vertrouwen en die hen niet veroordeelt – een rol die vooral de warme werker op zich neemt.

Jongeren uit de middelbare school, komen meestal naar de warme werker met problemen uit de thuissituatie. Vaak gaat het om een ruzie met de ouders of om moeilijkheden op school. De warme werker biedt dan een luisterend oor en werkt soms samen met de jongere om zijn/haar gedrag aan te passen.

De aanpak bij de individuele begeleiding

De warme werker kiest er bewust voor om in de trefpunten een afwachtende houding aan te nemen. De jongeren weten dat de warme werker steeds bereid is om te luisteren, maar ze moeten uit eigen beweging met hun verhaal komen. De jongeren moeten aldus zelf aangeven wanneer ze met een probleem zitten en wanneer ze hierover met de warme werker wensen te praten. Het aannemen van deze afwachtende houding heeft twee functies. Eén, zo weet de warme werker met zekerheid dat de jongere geheel uit vrije wil met hem over zijn/haar probleem wil praten. Sommige jongeren hebben immers een goede band met een andere jeugdwerker en spreken liever met hem over hun problemen. Twee, het is niet de bedoeling dat de jongeren door de warme werker ongevraagd geproblematiseerd worden.

Wanneer een jongere naar hem komt, luistert de warme werker vooral naar wat er scheelt. Vaak gaat het om een opeenvolging van tegenslagen die de jongere hebben vastgezet. Tijdens het kennismakingsgesprek probeert de warme werker het vertrouwen van de jongere te winnen en biedt hij hen een luisterend oor. Hoewel de warme werker geen therapeutische kennis of ervaring heeft, beschikt hij wel over enkele hulpverleningsvaardigheden die hij verwierf doorheen zijn opleiding. Vervolgens laat hij de bal zoveel mogelijk in het kamp van de jongeren liggen. De jongere bepaalt zelf hoe en hoeveel hij/zij begeleid wenst te worden. Er wordt zo weinig mogelijk hulp opgedrongen. In geval van een complexe problematiek – wanneer blijkt dat de warme werker zelf onvoldoende hulp kan bieden – wordt aan de jongere voorgesteld om contact op te nemen met een externe dienst en om een hulpverlenend netwerk op te starten. De warme werker blijft bij dit proces betrokken en ondersteunt de jongere hier zoveel mogelijk in.

Betrokkenheid ouders

Het al dan niet betrekken van de ouders van de jongeren is een complexe kwestie. In heel uitzonderlijke gevallen wordt contact met de ouders gezocht – wanneer zich een probleem voordoet waarin het haast onmogelijk is om de ouders niet te betrekken. Echter, dergelijk contact vindt enkel plaats na overleg met het ganse team en nadat de jongere hiervan op de hoogte werd gebracht. Door de band genomen, wordt ervoor gekozen om de ouders zo min mogelijk bij de werking van Habbekrats te betrekken. Het contacteren van de ouders ligt immers gevoelig bij de jongeren en binnen Habbekrats zijn het vooral de jongeren zelf die centraal staan.

Moelijkheden van de warme werker

Het is voor de warme werker niet evident om alle jongeren goed te kennen. Daarvoor is één dag per week doorbrengen in een trefpunt te weinig. Bovendien is de warme werker nog maar enkele maanden in dienst. Om goed op de hoogte te blijven van het reilen en zeilen in de trefpunten, dient hij voorlopig de jeugdwerkers te raadplegen. Dit ervaart de warme werker als een groot tekort, want een goede kennis van de jongere is een essentiële voorwaarde om een goede vertrouwenspersoon en begeleider te zijn.

Daarnaast ervaart de warme werker het soms als een nadeel enkel op individuele basis met de jongeren te kunnen werken. Op de momenten dat hij individuele begeleiding verleent, kan hij immers geen aandacht schenken aan andere jongeren die hier op hetzelfde moment ook nood aan hebben. De ambitie van de warme werker om constant voor alle jongeren aanspreekbaar te zijn kan zo niet worden nageleefd – dit in tegenstelling tot de overige jeugdwerkers die wel continu aanwezig en bereikbaar zijn voor de jongeren. Het is ook nog wat zoeken om de verschillende taken te kunnen vervullen. Beide problemen lossen zich in de toekomst wellicht vanzelf op, wanneer de warme werker meer ingewerkt is in zijn rol en een goed evenwicht heeft weten te vinden tussen zijn verschillende opdrachten.

1.4 Rondleiding in de trefpunten

Habbekrats hecht veel belang aan de infrastructuur van haar werking. Doorheen de jaren werd dan ook veel geïnvesteerd in de uitbouw van de infrastructuur van de verschillende trefpunten. Hoewel het interieur en de faciliteiten van de trefpunten onderling enigszins van elkaar verschillen dient elk huis eenzelfde doel, namelijk de vooropgestelde doelstellingen en missie en de verschillende activiteiten zo goed mogelijk realiseren. In hoofdstuk 2 stelden we een aantal criteria op waaraan de infrastructuur van elk trefpunt idealiter voldoet:

- Criterium 1: Een Habbekratshuis is aantrekkelijk
- Criterium 2: Een Habbekratshuis is huiselijk
- Criterium 3: Een Habbekratshuis is transparant
- Criterium 4: Een Habbekratshuis is centraal gelegen
- Criterium 5: Een Habbekratshuis is vlot bereikbaar
- Criterium 6: Een Habbekratshuis beschikt over een ontmoetingsruimte
- Criterium 7: Een Habbekratshuis beschikt over een ruimte waarin vormingen en workshops gegeven kunnen worden
- Criterium 8: Een Habbekratshuis beschikt over sportfaciliteiten
- Criterium 9: Een Habbekratshuis beschikt over een keuken
- Criterium 10: Een Habbekratshuis beschikt over eigen transport

Tijdens de meeleefdagen kregen we een rondleiding in elk van de huizen. We konden zo bepalen in welke mate elk van deze criteria in de trefpunten aanwezig zijn. In de volgende sectie beschrijven we de aanwezigheid van de 10 criteria per trefpunt. We kennen ook een score van 0 tot 5 toe die de mate weergeeft waarin het criterium in een trefpunt aanwezig is. Score '0' staat voor 'helemaal niet

aanwezig' en score '5' voor 'helemaal wel aanwezig'. Tabel 6 geeft een overzicht van de aanwezigheid van elk criterium in de zes trefpunten.

1.4.1 Antwerpen

- Criterium 1: Het trefpunt in Antwerpen is zeer aantrekkelijk omwille van de uiteenlopende activiteiten en mogelijkheden die het huis de jongeren aanbiedt. Men heeft de ruime keuze tussen diverse ruimtes in een modern design waar men aan actieve, maar ook aan rustige spelen kan deelnemen.
- Criterium 2: Qua huiselijkheid en gezelligheid scoort het huis redelijk. Het is een zeer groot gebouw waar men het overzicht over alles en iedereen gemakkelijk verliest.
- Criterium 3: Het gebouw is heel transparant en licht. Men kan er als buitenstaander gemakkelijk binnen en buiten lopen. Van buitenaf is het erg duidelijk dat het om een Habbekratswerking gaat ondanks het ontbreken van een duidelijk naambord. Buiten op de gevel is er bijvoorbeeld een grote muurschildering.
- Criterium 4: Het trefpunt is gelegen in een wijk (Sint-Andries) op ruim 10 minuten wandelen van de Meir en bevindt zich dus in het centrum van de stad. Rondom het huis zijn er enkele pleintjes waar de jongeren kunnen spelen.
- Criterium 5: Het trefpunt is gelegen in de wijk waar de jongeren wonen en aldus goed bereikbaar.
- Criterium 6: Op de benedenverdieping is er het 'Heldenplein' – een ontmoetingsruimte met een pingpongtafel, een klimmuur, een hoogteparcours en een grote olijfbom als rustpunt. Op het plein is er gelegenheid om te praten met andere jongeren of met een begeleider. De bedoeling van dit plein is om het straatbeeld na te bootsen, waar in het echte leven ook verschillende activiteiten en gebeurtenissen plaatsvinden.
- Criterium 7: Op een bovenverdieping bevindt zich de grote vormingsruimte.
- Criterium 8: Het trefpunt beschikt over tal van sportfaciliteiten, waaronder een klimmuur.
- Criterium 9: Vroeger was er een restaurant verbonden aan het huis waar jongeren en buitenstaanders konden komen eten. Nu is er enkel nog een keuken die gebruikt wordt voor kookactiviteiten.
- Criterium 10: Het trefpunt beschikt over een Habbebusje.

1.4.2 Halle

- Criterium 1: Het trefpunt is modern en stijlvol ingericht: grote trendy lampen, tafels en stoelen in een groene kleur, zitkussens, ... Er zijn onder meer computers, een keyboard en een playstation. Het huis is eigentijds en bevat de technologische dingen die jongeren aantrekkelijk vinden.
- Criterium 2: Het huis beschikt over veel ruimte met grote ramen en verschillende kamers. Doordat je bij het binnenkomen onmiddellijk in een ontmoetingsruimte belandt, voel je je meteen thuis. Er is openheid en licht met warme elementen zoals planten, een grote houten tafel en foto's van de jongeren aan de muur. Je krijgt het gevoel je in een gastvrij huis te bevinden en niet zozeer in een gewoon jeugdhuis.

- Criterium 3: Hoewel een naambord aan de voorgevel van het huis ontbreekt, krijgt men als bezoeker in de inkomhal een stand te zien met informatie over Habbekrats. Op die manier is het meteen duidelijk in wat voor een huis men terecht komt.
- Criterium 4: Het huis is centraal gelegen. Het ligt net buiten het centrum van Halle in een drukke straat. De jongeren kunnen langs de tuin binnen via een poort, terwijl bezoekers het huis enkel via de hoofdingang (Brusselsesteenweg) kunnen betreden. Deze achterpoort ligt dicht bij het centrum en is veiliger dan de drukke straat.
- Criterium 5: Het huis is vlot bereikbaar voor de jongeren. Heel wat scholen in Halle liggen in de buurt van het huis. De meeste jongeren wonen bovendien in de omliggende wijken en hoeven dus geen lange afstanden af te leggen. Het merendeel van de jongeren komt te voet of met de fiets.
- Criterium 6: In het huis is er een grote ontmoetingsplaats voor de jongeren. Het is een grote en gezellige leefruimte die instaat voor onthaal, ontmoeting en amusement. De jongeren kunnen in kleine groepjes verschillende activiteiten doen.
- Criterium 7: Het huis heeft geen ruimte specifiek voor het geven van vormingen of workshops. Op de eerste en de tweede verdieping zijn er wel kamers die bedoeld zijn voor activiteiten zoals podiumkunsten, dans en cultuur of film. Hier gaan eveneens de vormingen door. De derde verdieping heeft nog geen echte functie. Men denkt er aan om er een bed & breakfast van te maken.
- Criterium 8: Het huis beschikt over diverse sportfaciliteiten en een tuin. Zo staat er een trampoline en kan er gezwommen, gevoetbald, gepingpongt en geklommen worden. Daarnaast is er een ruimte waar sportinitiaties gegeven worden.
- Criterium 9: Er is een keuken in het huis waar de jongeren elke woensdagmiddag boterhammen kunnen eten en elke donderdagavond samen koken. Hier kunnen ze terecht voor gezonde voeding.
- Criterium 10: Het trefpunt beschikt over een eigen Habbebusje.

1.4.3 Hamme

- Criterium 1: Het huis in Hamme is zeer aantrekkelijk voor jongeren. Er zijn moderne accenten in de inrichting met oog voor toffe en unieke details zoals de hangjongerenluster aan het plafond.
- Criterium 2: Het trefpunt heeft een gezellige ontmoetingsplek met warme elementen zoals een zetel, kussens en een open haard. Het wordt het 'Leefhuis' genoemd en bevat veel kleuren en licht.
- Criterium 3: De werking in Hamme is zeer transparant. Er kan van buiten naar binnen gekeken worden doordat de poort, de deur en de ramen allen uit glas bestaan.
- Criterium 4: Het huis ligt in het centrum Hamme – op het Marktplein – en is aldus centraal gelegen.
- Criterium 5: Het trefpunt is vlot bereikbaar voor de jongeren. Tijdens de openingsuren staat de glazen poort open zodat de jongeren vrij naar binnen kunnen.
- Criterium 6: In het 'Leefhuis' staat een grote tafel waar de jongeren kunnen eten, huiswerk maken, lezen, ... Het geeft het gevoel een echte huiskamer te zijn. Als iemand nood heeft aan actievere ontspanning, kan hij of zij naar de andere ruimtes trekken.

- Criterium 7: Op de tweede verdieping bevindt zich een kamer die als vormingsruimte gebruikt wordt. Andere kamers moeten nog verder ingericht worden, maar bieden hoe dan ook ruimte voor meerdere mogelijkheden.
- Criterium 8: Het huis beschikt over voldoende ruimte om te bewegen – dit zowel binnen als buiten. Buiten is er het Speelhuis: een schuur met een pingpong- en een kickertafel. In 'The Street' kan er basket gespeeld worden en is een skateruimte.
- Criterium 9: Er is een klein keukentje aanwezig dat vooral bedoeld is voor kleine huishoudelijke taakjes, zoals het doen van de afwas.
- Criterium 10: Het trefpunt beschikt over een Habbebusje.

1.4.4 Gent

- Criterium 1: Het huis in Gent is zeer aantrekkelijk. Een oude fabriek heeft men omgevormd tot een Habbekratshuis wat een ongewone en originele indruk geeft. Het is een volledig vernieuwd gebouw met moderne en hippe details waarin jongeren zich kunnen uitleven op allerlei technologische snufjes en professionele materialen.
- Criterium 2: Het trefpunt is redelijk huiselijk. Door de grootte van het gebouw en de sterke nadruk op een eigentijdse look en een jong design, staan gezelligheid en familiariteit eerder op de achtergrond.
- Criterium 3: Aan de buitenkant staat in grote letters 'De Fabriek' op de muur geschreven. Als je het trefpunt niet kent, zal je niet snel de link maken met de werking van Habbekrats. Bovendien is het huis in een doodlopend straatje gelegen waar weinig volk passeert. Omwille van het uitzicht van het oude gebouw, is het niet eenvoudig om naar binnen te kijken hoewel men De Fabriek vrij mag bezoeken. Vlak voor het huis ligt een pleintje dat door de jongeren en jeugdwerkers als ontmoetingsplaats gebruikt wordt. Dit draagt bij tot de zichtbaarheid van de werking. Hetzelfde geldt voor het Foodprint restaurant waar buitenstaanders kunnen komen eten.
- Criterium 4: Het trefpunt is gelegen vlakbij de Vrijdagmarkt in het centrum van de stad.
- Criterium 5: De meerderheid van de jongeren komt na schooltijd naar het trefpunt. Ze gaan naar scholen die zich redelijk dicht bij het huis bevinden. Te voet of met de fiets is deze afstand goed te doen. Er komen ook kinderen uit de randgemeenten. Zij nemen dan de bus of zelfs de trein.
- Criterium 6: Als je het trefpunt binnenkomt, kom je in een ontmoetingsruimte terecht die zich spreidt over twee verdiepingen. Tijdens de openingsuren staat de deur open zodat jongeren vrij kunnen binnenkomen. Beneden vinden we onder andere een forum terug waar er regelmatig evenementen worden georganiseerd. Op de bovenverdieping is er een gezellig café waar men rustig kan praten.
- Criterium 7: Op de vierde verdieping is er een cultuurzolder met heel wat faciliteiten zoals een podium met theaterstoelen, een klein cinemascherm en drummateriaal. In deze ruimte gaan de vormingen door die telkens in thema's zijn ingebed.
- Criterium 8: De jongeren krijgen de kans om aan sport te doen. Het trefpunt beschikt over een sportruimte op de tweede verdieping met fitnessstoestellen, een boksring en boksbal en douches. Er is ook een klimmuur waar de jongeren onder begeleiding kunnen klimmen.

- Criterium 9: Naast een café, vindt men in het huis ook een Foodprint restaurant. 's Avonds wordt er altijd een gratis maaltijd voor de jongeren klaargemaakt met de overschotjes van 's middags.
- Criterium 10: Het trefpunt beschikt over een Habbekratsbusje.

1.4.5 Kortrijk

- Criterium 1: Het huis in Kortrijk is groot en omvat meerdere verdiepingen (o.m. kelder en dakterras) die op een jeugdige en kleurige manier werden ingericht. Zo is er een DJ booth en een playstation op groot scherm die een coole en jonge sfeer creëren.
- Criterium 2: Er is weinig ruimte voorzien voor de jongeren om zich af te zonderen en het gezellig te maken. Buiten een aantal zetels met tafeltjes op de benedenverdieping en in de kelder, zijn er weinig warme elementen aanwezig.
- Criterium 3: De vele grote ramen in het gebouw dragen bij tot de goede transparantie van de werking. Aan de buitenkant hangen ook twee grote spandoeken met de naam 't Hoekhuis op. Op de eerste verdieping bevindt zich een restaurant: de 'Fris & Gezond Eetkeet' waar iedereen kan komen eten; deze toegankelijkheid heeft als doel dat het publiek Habbekrats leert kennen.
- Criterium 4: Het trefpunt is gelegen in het centrum van de stad.
- Criterium 5: Hoewel het huis gemakkelijk per fiets of met het openbaar vervoer bereikbaar is, vinden heel wat jongeren uit de doelgroep de weg naar de werking niet. Dit komt doordat 't Hoekhuis te ver verwijderd ligt van de wijken waar deze jongeren wonen. Deze wijken bevinden zich aan de rand van de stad en dus op een aantal kilometers afstand van het huis. Men heeft een tijdje aan pleintjeswerk in deze wijken gedaan, maar omwille van financiële redenen werd het stopgezet met als gevolg dat een groot deel van de jongeren niet langer bereikt wordt door Habbekrats.
- Criterium 6: Op de benedenverdieping is er het 'Praatkaffee' waar jongeren elkaar ontmoeten, praten en spelen. Men kan er verschillende spelen vinden, maar er is eveneens een apart hoekje waar men tot rust kan komen.
- Criterium 7: In de kelder gaan er vormingen door en op het dak (het 'Avonturendak') is er ruimte voorzien voor vormingsactiviteiten wanneer het goed weer is.
- Criterium 8: Op de eerste verdieping bevindt zich een sportruimte met fitnessstoestellen, een boksring- en bal, douches en zelfs een wasmachine. In de toekomst wenst men op het dak een avonturenparcours bij te bouwen met een klimmuur en een speleobox.
- Criterium 9: De keuken maakt deel uit van het restaurant waar iedereen van gebruik kan maken. Daarnaast is het bedoeld voor de jongeren zodat ze de kans krijgen om te leren koken. Dit gebeurt in het kader van activiteiten op regelmatige basis. Drie jongvolwassenen uit de doelgroep helpen bij de bereiding van het eten in het restaurant. Op die manier biedt Habbekrats tewerkstelling aan jonge mensen uit kansengroepen.
- Criterium 10: Het trefpunt beschikt over een eigen Habbebusje.

1.4.6 Wetteren

- Criterium 1: Het trefpunt in Wetteren is het kleinste van alle voorzieningen. In vergelijking met de andere huizen is de inrichting heel wat minder modern en sober.
- Criterium 2: Het is duidelijk dat men moeite heeft gedaan om het huis gezellig te maken aan de hand van verschillende kleuren op de muren, zetels op de eerste verdieping en zelfs een zelfgemaakte vogelkooi.
- Criterium 3: De Habbekratswerking ligt tussen het Jongerenadviescentrum en het Jongerenontmoetingscentrum, wat de transparantie ten goede komt. Aan de voorgevel van het huis hangt een bord met de naam Habbekrats. Hieronder bevindt zich een uitstalraam waardoor je van buitenaf naar binnen kan kijken.
- Criterium 4: Het huis in Wetteren situeert zich vlakbij het centrum (dichtbij de Markt) en nabij de andere gemeentediensten.
- Criterium 5: Omwille van de centrale ligging, is het huis zowel te voet als met de fiets goed bereikbaar. Ook voor jongeren die met de trein komen is het trefpunt gemakkelijk te bereiken.
- Criterium 6: De benedenverdieping bestaat uit een centrale instuifruimte met spelactiviteiten zoals een kicker- en pingpongtafel, twee computers, een dartsbord enzovoort. De functie van deze ruimte is duidelijk onthaal en ontmoeting. Er is ook een praatcafé waar iedereen welkom is.
- Criterium 7: Op de eerste verdieping vinden er vormingen en filmvertoningen plaats.
- Criterium 8: Sportactiviteiten worden regelmatig georganiseerd, weliswaar buiten in de tuin of op pleintjes in de buurt.
- Criterium 9: Het beschikt niet over een keuken. Er is wel een wasbak aanwezig.
- Criterium 10: Het trefpunt in Wetteren heeft geen Habbebusje.

Criteria	Antwerpen	Halle	Hamme	Gent	Kortrijk	Wetteren	Gemiddelde
Aantrekkelijk	5	5	5	5	5	3	4,7
Huiselijk	3	5	5	3,5	3,5	4	4
Transparant	5	4	5	4	5	5	4,7
Centraal gelegen	5	5	5	5	5	5	5
Vlot bereikbaar	5	5	5	5	2,5	5	4,6
Ruimte om te ontmoeten	5	5	5	5	5	5	5
Ruimte om te vormen	5	4	5	5	5	4	4,7
Ruimte om te sporten	5	5	5	5	5	4	4,8

Ruimte om te koken	5	5	4	5	5	0	4
Transport	5	5	5	5	5	0	4,2
Totaal	48	48	49	47,5	46	35	45,6

Tabel 6. Faciliteiten per trefpunt.

1.4.7 Oostende

Voor de meest recente werking, deze in Oostende, heeft Habbekrats nog geen trefpunt. Voorlopig vindt het merendeel van de activiteiten plaats op het Sint-Catharinaplein. Dit plein ligt in het midden van het Westerkwartier van de stad – een buurt waar veel kansarme gezinnen wonen. De kinderen en jongeren die naar de Habbekratswerking komen, zijn vrijwel allemaal afkomstig uit de buurt. Kinderen en jongeren die van verder komen, kunnen gemakkelijk gebruik maken van het openbaar vervoer (bus, tram). Voor de organisatie van vormings- en sportactiviteiten kan Habbekrats beroep doen op enkele lokalen en sportruimtes ter beschikking gesteld door nabijgelegen scholen. Voor de kookactiviteiten kan men terecht in de keukens van een in de buurt gelegen appartementsgebouw. Voor het transport is de werking afhankelijk van de Habbebusjes van de andere huizen en van vrijwilligers. In de buurt zijn er meerdere sociale diensten en huizen die met Habbekrats samenwerken. Omdat deze werking nog volop in ontwikkeling is en over onvoldoende middelen en mogelijkheden beschikt, bespreken we deze niet in functie van de 10 criteria.

1.4.8 Conclusie

We concluderen dat alle Habbekrats trefpunten, met uitzondering van Kortrijk, centraal gelokaliseerd zijn in de gemeente of stad en aldus voor de jongeren gemakkelijk bereikbaar zijn. Verder behalen alle huizen een maximumscore op het criterium ‘ontmoeten’. De jongeren hebben in elk trefpunt meer dan voldoende ruimte om tijd met elkaar door te brengen. Verder hebben alle huizen een of meerdere vormingsruimten en beschikken de meeste trefpunten over ruimtes waar aan sport kan worden gedaan. Enkel het huis te Wetteren is benadeeld. De vormingsruimte is er weinig uitnodigend en het trefpunt heeft geen sportruimte binnenshuis. De meeste locaties beschikken over een keuken, al dan niet verbonden aan een restaurant. Enkel in Wetteren kunnen geen kookactiviteiten georganiseerd worden. Eveneens in tegenstelling tot de overige huizen, heeft Wetteren geen Habbebusje, zodat de werking qua transport steeds afhankelijk is van de andere trefpunten. Wat de transparantie betreft scoren alle werkingen hoog. In elke stad of gemeente zijn de huizen goed herkenbaar. De huizen verschillen onderling wel sterk qua huiselijkheid. Hoewel alle huizen – exclusief Wetteren – erg stijlvol, uniek en eigentijds zijn ingericht, zijn ze niet allemaal even gezellig. Vooral het trefpunt in Antwerpen heeft weinig warme elementen en straalt weinig huiselijkheid uit. Ook in Gent en Kortrijk primeren design en moderne accenten boven gezelligheid, terwijl het huis in Wetteren ondanks de eenvoudige inrichting juist wel een knusse sfeer uitstraalt. Concluderend stellen we dat de infrastructuur van de Habbekratspunten over het algemeen aan de gestelde criteria voldoet. De huizen verschillen onderling sterk qua mogelijkheden en middelen, maar beschikken stuk voor stuk over de nodige faciliteiten om de jongeren en de buurt zo goed mogelijk te dienen.

1.5 Tevredenheid jongeren

Habbekrats bestaat ruim twintig jaar en wist gedurende die periode honderden kinderen en jongeren te bereiken. Deze jongeren verschillen sterk van elkaar zowel wat betreft hun leefwereld en de problemen waarmee ze kampen als wat betreft hun participatie aan het Habbekratsaanbod. Sommige jongeren komen slechts één keer langs, terwijl anderen op regelmatige basis naar Habbekrats komen. Sommige jongeren nemen enkel deel aan de instuifactiviteiten, terwijl anderen ook participeren aan de vormingen en andere activiteiten buiten de instuif. Kortom, de groep jongeren die Habbekrats doorheen de geschiedenis wist te bereiken is bijzonder heterogeen. Om een beeld te schetsen van wat Habbekrats voor jongeren kan betekenen, beschrijven we in de huidige sectie getuigenissen van jongeren die vandaag naar Habbekrats komen alsook van oud-Habbekratsleden. De vermelde namen van de jongeren zijn pseudoniemen.

1.5.1 Getuigenissen leden Habbekrats

Tijdens ons bezoek aan de trefpunten maakten we kennis met verschillende jongeren die ons vertelden waarom ze zo graag naar Habbekrats komen. Om een indicatie te geven van de rol die Habbekrats speelt in het leven van deze jongeren, zetten we deze getuigenissen op een rij.

- Asaf is 15 jaar en komt al sinds enkele jaren na school naar Habbekrats. Zijn school is in het centrum van Halle gelegen en hij woont op enkele kilometers van het trefpunt. 's Avonds neemt een jeugdwerker hem vaak mee naar huis omdat ze in dezelfde buurt wonen. Moest Asaf niet naar Habbekrats kunnen komen, zou hij thuis alleen zitten. Zijn ouders vinden het ook goed dat hij veel tijd bij Habbekrats doorbrengt. De meeste jongeren kent hij ondertussen wel. Een heel aantal van hen gaat tevens naar dezelfde school. De kampen van Habbekrats vindt Asaf geweldig want ze zijn voor hem hetzelfde als op vakantie gaan. Dit doet hij met zijn gezin bijna nooit. Tijdens de instuif speelt Asaf het liefst op de playstation, want dat heeft hij thuis niet.
- Myriam is 11 jaar en neemt graag deel aan de vormingsactiviteiten op woensdagnamiddag. Vandaag gaan ze naar de nationale bank in Brussel om wat bij te leren over geld. In vergelijking met de vriendinnen uit haar klas krijgt Myriam weinig zakgeld. Myriam komt in de eerste plaats naar Habbekrats om aan dans en muziek te kunnen doen. Ze vindt het jammer dat er minder meisjes dan jongens naar Habbekrats komen. Wel heeft ze in het huis enkele goede vriendinnen leren kennen. Na school maakt Myriam in het trefpunt haar huiswerk. Daar komt ze thuis anders niet toe. Thuis is er niemand om haar te helpen – haar mama en papa hebben daar geen tijd voor.
- Jorge is 14 jaar. Hij komt nog maar enkele maanden naar Habbekrats. Enkele vrienden van op school hadden hem voorgesteld om eens mee te gaan. Intussen kent hij er al veel jongeren. Zijn school bevindt zich in het centrum van de stad. Hij kan dus gemakkelijk te voet komen. De voornaamste reden waarom Jorge naar het huis komt, is omdat je er verschillende dingen kan doen: samen met anderen aan activiteiten deelnemen maar ook rustig kletsen en naar muziek luisteren. De jeugdwerkers zijn ook zo tof. Ze lijken je te begrijpen en helpen je als je vragen hebt. Het lijken wel grote broers.
- Masjid is 14 jaar. Ze komt sinds begin januari 2013 naar Habbekrats. Ze is van Arabische afkomst en verblijft sinds twee jaar met haar familie in België. Masjid is best fier op het feit dat ze zo snel Nederlands kon spreken. Het is door haar twee oudere broers dat ze Habbekrats leerde kennen. Ze hoopt mee op kamp te kunnen in de zomer, maar dit valt nog af te wachten. Haar ouders zijn

naar eigen zeggen heel streng. Elke woensdag komt Masjid na school naar het huis. De andere dagen in de week lukt dit niet. Dan moet ze onmiddellijk naar huis om mee te helpen bij de bereiding van het avondeten. Een van de leuke dingen van Habbekrats is dat er jongeren zijn van alle leeftijden en van overal. Er is geen racisme en je mag vrij doen wat je wilt. Voor de ouders van Masjid is het belangrijk om te weten waar ze is. Doordat haar broers al eerder kwamen, hadden haar ouders snel vertrouwen in de werking.

- Xander is 17 jaar. Muziek en voetbal zijn de twee belangrijkste dingen in zijn leven. In het trefpunt zit hij meestal in de opnamestudio of speelt hij gitaar. Dankzij Habbekrats kan Xander zich hiermee bezighouden. Thuis is er geen geld voor een muziekinstrument of voor bijkomende les. Samen met vrienden muziek maken en plannen maken voor de toekomst (zelf een band opstarten) is zijn leven. Zijn familie begrijpt deze interesse niet. Het enige wat ze van hem verwachten, zijn goede punten op school. Als hij eerlijk is, geeft hij toe dat hij niet echt zijn best doet op school. Het is moeilijk om gemotiveerd te blijven wanneer je in een probleemklas zit. Dit gevoel van 'probleemjongere' te zijn heeft Xander bij Habbekrats niet. Iedereen is er gelijk en iedereen is welkom. Je leert ook veel over de wereld en dit op een niet-saaie manier zoals op school wel het geval is. Tegelijk zijn ook de jeugdwerkers als echte vrienden. Als je problemen hebt op school of in de liefde, kan je bij hen terecht ook al weten ze niet alles.
- Dylan is 12 jaar. Toen hij voor het eerst naar Habbekrats kwam, was hij alleen en kende hij niemand. Een jeugdwerker kwam direct naar hem toe en stelde hem vervolgens voor aan enkele anderen waarna ze samen gingen pingpongen. Hier was hij toevallig goed in, waardoor hij op de eerste dag al vrienden had gemaakt. Vooral de sportactiviteiten vindt Dylan tof. Tijdens het voetballen, kan hij zich écht uitleven en hij denkt er ook aan om zich in te schrijven in een voetbalclub. Voor de inschrijving kan Dylan aan een jeugdwerker vragen om met hem mee te gaan.

1.5.2 Getuigenissen ex-leden Habbekrats

Met een aantal ex-leden van Habbekrats zijn de jeugdwerkers en de algemene coördinator doorheen de jaren contact blijven houden. Uit deze groep oud-Habbekratsleden wist algemeen coördinator Chris Van Lysebetten tien mensen te overtuigen om zich te laten portretteren en te vertellen over hun ervaringen bij Habbekrats en de invloed die Habbekrats heeft gehad op hun verdere leven. Deze portretten en getuigenissen werden door Van Lysebetten gebundeld in een boekje dat hij tijdens de viering van de twintigste verjaardag van de Stichting Koningin Paola, waarop Habbekrats een prominente rol speelde, voorstelde en waarvan hij een groot exemplaar aan de Koningin overhandigde. Hoewel de getuigenissen van tien oud-Habbekratsleden niet representatief zijn voor de groep jongeren die Habbekrats gedurende haar geschiedenis wist te bereiken, zijn ze wel een indicatie voor wat Habbekrats voor mensen kan betekenen. Nu ze al wat ouder zijn, kunnen deze mensen ook beter inschatten welke rol Habbekrats in hun leven gespeeld heeft.

- Toen Anjem in contact kwam met Habbekrats had hij een zwaar drugsprobleem en had hij zichzelf niet goed in de hand. Hij was vaak betrokken in straatgevechten. Hierdoor kreeg hij overal waar hij kwam negatieve labels opgeplakt. Het verwonderde hem daarom dat hij bij Habbekrats niet gelabeld werd, maar bekeken en behandeld werd als een gewone jongen: 'Ze noemden mij een 'type 3' jongen, maar bij Habbekrats heb ik het woord 'agressieveling' nooit gehoord.' Bij Habbekrats was er veel meer tolerantie voor zijn moeilijk gedrag. In plaats van zijn negatief gedrag

te bestraffen werd vooral zijn positief gedrag beloond. 'Bij Habbekrats viel niemand mij lastig en was iedereen mijn vriend. Bij Habbekrats kon ik ontsnappen zonder daar 'iets' voor nodig te hebben.' Momenteel is Anjem werkloos en heeft hij nog steeds een drugsprobleem. Toch is hij naar eigen zeggen een beter mens geworden dankzij Habbekrats. Zo was hij vroeger racistisch, maar heeft hij bij Habbekrats geleerd om respect te tonen voor mensen van andere culturen.

- Tito was een van de eerste Habbekratsjongeren. 'Als een van de eerste jongeren waarmee Chris aan het werk ging, herinner ik mij nog goed zijn energie en enthousiasme.' Tito vertoonde geen probleemgedrag, maar had wel een moeilijke thuissituatie waarin hij met een strenge opvoeding en veel psychologisch geweld geconfronteerd werd. Bij Habbekrats kon hij ontsnappen aan de beklemmende sfeer die er bij hem thuis hing. Hij kon er tot rust komen en zichzelf zijn. Bovendien leerde Habbekrats hem zelfstandig zijn, zodat hij al snel op eigen benen kon staan. Momenteel heeft hij een eigen bedrijf: 'Veel en hard werken heeft me gebracht tot waar ik nu ben en daar ben ik trots op!'
- Anthony leidt al jaren een zigeunerbestaan. In zijn jeugd kon hij niet bij een jeugdbeweging of sportclub terecht. In dergelijke verenigingen wordt immers regelmatige participatie verwacht, terwijl Anthony door zijn zigeunerleven slechts sporadisch aanwezig kon zijn. Hij herinnert zich Habbekrats dan ook als de enige plaats waar hij tijdens zijn jeugd wel altijd terecht kon, zonder vreemd bekeken te worden en overladen te worden met allerlei vragen. Telkens wanneer hij in de buurt was, kon hij bij Habbekrats binnenspringen om zich te amuseren en met mensen in contact te komen. Habbekrats heeft volgens Anthony ook een blijvende impact gehad op zijn leven. Meer bepaald heeft Habbekrats hem meer tolerant gemaakt voor mensen uit andere culturen: 'Rondtrekken en avontuur zitten in m'n bloed, maar ondanks het feit dat ik veel in contact kwam met andere culturen stond ik niet altijd voor deze culturen open. Habbekrats gaf me avontuur en hielp me meer open te staan voor mensen die anders zijn dan mij.'
- Stéphane lijdt aan het Tourette-syndroom. Voor hem was Habbekrats een echte zegen. Het was de enige plaats waar hij geen label opgeplakt kreeg, waar hij zichzelf kon zijn en niet alleen maar 'de gast met Tourette'. Hij bouwde er een vriendenkring op en leerde er relativeren: 'Bij mij in de buurt zijn is niet altijd even gemakkelijk. Ik heb namelijk vaak nogal 'uitgesproken' gedrag, waar ik zelf niets aan kan doen. Daardoor werd ik ook vaak uitgesloten. Ik werd ook vaak kwaad omdat ik dacht dat mensen me uitlachten. Bij Habbekrats werd ik niet uitgelachen en heb ik geleerd dat lachen niet altijd gelijk staat met uitlachen.' Terwijl Stéphane vroeger meteen begon te vechten als iemand met hem lachte, leerde hij dit bij Habbekrats te relativeren en er op een rustige manier mee om te gaan. Zodoende maakte Habbekrats hem veel weerbaarder. Tegenwoordig gelooft Stéphane veel sterker in zichzelf en is hij gelukkig met wat hij heeft en doet: 'Nu woon ik samen met m'n vrouw en doe ik niks liever dan schrijven en dichten.'
- Voordat Dimitri in contact kwam met Habbekrats was hij een straatvechter met een sterke persoonlijkheid. Hij had veel vrije tijd, maar niets om deze in te vullen. Hierdoor pleegde hij soms criminele feiten, zoals diefstal en vandalisme. Habbekrats gaf Dimitri een kader om zijn vrije tijd op een andere, meer positieve manier in te vullen. Hierdoor werd zijn crimineel gedrag afgezwakt en is het volgens Dimitri nooit uit de hand gelopen. 'Vroeger durfde ik al eens de rand van het aanvaardbare en het legale bewandelen, maar nu vind ik plezier in m'n vele hobby's en thuis vind ik rust tussen m'n dieren. Mijn paarden zijn mijn grootste passie.'
- Demy groeide op in een groot allochtoon gezin waarin zijn ouders het moeilijk hadden om alles in goede banen te leiden. De drukke, ongestructureerde sfeer thuis leidde bij Demy tot slechte

prestaties op school en onhandelbaar gedrag. Bij Habbekrats kon hij zich op een positieve manier uitleven, waardoor hij erin slaagde om opnieuw beter te presteren op school. Daarnaast ontdekte hij bij Habbekrats zijn talent voor koken tijdens de kooksessies die er regelmatig met de jongeren gehouden werden. Momenteel werkt hij als kok in een mooi restaurant.

- Andy groeide op in schrijnende armoede met een vader die weinig tijd had voor zijn kinderen. Bovendien had Andy geen geld om ergens naartoe te gaan. Door zijn situatie had hij een extreem laag zelfbeeld en weinig of geen zelfvertrouwen. Hierdoor zat hij meestal thuis opgesloten en bleef hij vastzitten in een wereld van kansarmoede. Hij woonde destijds in de buurt van Chris Van Lysebetten. Andy herinnert zich nog goed dat Chris hem regelmatig kwam bezoeken en hem dan mee naar buiten nam. Zo kwam hij het huis eens uit en leerde hij nieuwe mensen kennen. Toen Chris in Hamme de eerste Habbekratswerking uitwerkte, was hij als één van de eerste jongeren betrokken bij deze werking. In Habbekrats leerde hij nieuwe vrienden kennen. Bovendien leerde hij er tijdens een kamp zijn eerste vrouw kennen. Samen met haar kreeg hij zijn eerste zoon. ‘Mijn vader kon de vroege dood van mijn moeder niet verwerken en zocht heil in de drank. Thuis hadden we niet veel. Een oude fiets, oude kleren, ... maar wat ik wel had, was mijn goede vriend Chris die me wanneer hij kon even mee uit nam. Toen Habbekrats begon was ik er als het ware als eerste bij en ik heb daar dan ook m’n eerste vrouw leren kennen. Mijn zoon Gregory is dus een écht Habbekratskind!’ Andy looft Chris en Habbekrats vooral omdat het hem uit zijn sociale isolatie heeft weten te halen. Momenteel woont hij samen met zijn zoon en zijn nieuwe vriendin. Hoewel Andy nog steeds in armoede leeft, is de situatie van zijn gezin naar eigen zeggen beter dan de situatie van het gezin waarin hij opgegroeide.
- Jordan was sterk geïnteresseerd in acteren toen hij met Habbekrats in contact kwam, maar geloofde toen niet dat hij ooit werkelijk met zijn acteertalent zou kunnen schitteren. Bij Habbekrats werd hem steeds op het hart gedrukt te geloven in zichzelf en zijn dromen. Daarnaast werd hij door de mensen van Habbekrats ondersteund bij het opstellen van zijn CV en sollicitatiebrieven. Deze praktische ondersteuning was voor hem heel belangrijk, omdat hij door zijn Tunesische afkomst destijds veel moeite had met het schrijven van de Nederlandse taal. ‘De mensen van Habbekrats waren de schouders die mij hoger tilden dan ik mezelf had durven verheffen. Ik had me een beeld gevormd van wie ik was en wat ik zou zijn, maar bij Habbekrats groeide mijn zelfvertrouwen en levensvreugde zodat ik manieren van zijn ontdekte die ik me anders nooit had durven inbeelden.’ Momenteel is Jordan een professioneel acteur. Hij speelde onder andere bijrollen in series als ‘Familie’, ‘Flikken’, ‘Zone Stad’, ‘Code 37’ en ‘De Ronde’ en vertolkte een hoofdrol in de film ‘Schellebelle 1919’ en in de serie ‘Danni Lowinski’.
- Eden is een extraverte Turkse jongen. Toen zijn ouders omkwamen bij een ongeluk, begon voor hem de hel. ‘Jaren heb ik gehuild. Ik wou m’n verdriet van me af zingen door teksten te schrijven maar m’n broer maande me aan te stoppen met die ijle dromen.’ Bij Habbekrats vond hij opnieuw plezier in muziek en acteren. Voor hem was Habbekrats dan ook in de eerste plaats de ideale omgeving om zichzelf te ontplooien en het ideale platform waar hij zijn ‘performance’ talenten, in het bijzonder acteren en beatboxen, kon ontwikkelen. ‘Ik ging door, vond bij Habbekrats terug plezier in muziek en acteren. Nu leef ik voor niets anders. Ik geloof dat je moet tonen dat je de hel aankan voor je het échte geluk kan ervaren!’ Ondertussen speelde hij onder andere mee in de NTGent-productie ‘De Bezette Stad’ waarin hij samen met andere beatboxers de gelijknamige dichtbundel van Paul van Ostaijen herinterpreteerde door middel van beatboxing en rap. Momenteel neemt hij deel aan ‘Turkish got talents’.

- Angelina groeide op in een instelling, maar was altijd zeer positief ingesteld. De instelling waarin ze opgroeide, bracht haar in contact met Habbekrats waar ze vooral deelnam aan de Habbekratskampen. Ze herinnert zich de positieve sfeer die er tijdens die kampen hing: iedereen was er goed gezind en de begeleiders benaderden de jongeren steeds op een positieve manier. Die ervaringen leerden haar dat ze later zelf begeleider van jongeren zou worden. ‘Ik wist toen al dat ik opvoedster zou worden! Niks zaliger dan samen op kamp gaan, plezier beleven en er voor elkaar zijn zodat iedereen op zijn manier kan open bloeien. Habbekrats heeft mijn overtuiging gesterkt en ik ben blij dat ik geworden ben wie ik ben.’

2 Conclusie

Uit de cijfergegevens leiden we af dat Habbekrats jaarlijks 1743 kansarme jongeren bereikt. De auditinterviews met de jeugdwerkers maken duidelijk dat Habbekrats zeer veel werkzame bouwstenen van de interventietheorie in de werking toepast. Zo behaalt Habbekrats op de audit een score van maar liefst 40,5 op 50. Bovendien zijn de scores van de afzonderlijke trefpunten allemaal van dezelfde grote orde – elk trefpunt streeft er aldus naar om zoveel mogelijk werkzame ingrediënten in de dagdagelijkse werking te gebruiken. Habbekrats wil de jongeren in de eerste plaats een gevarieerd vrijetijdsaanbod en een veilige plek aanbieden waar ze zich kunnen amuseren, zichzelf mogen zijn en gerespecteerd worden. Habbekrats werkt met authentieke jeugdwerkers die intrinsiek gemotiveerd zijn en de jongeren op de meest passende manier weten te benaderen. Daarbovenop werkt Habbekrats empowerend om zo het zelfbeeld van de jongeren te versterken en hen te ondersteunen in hun zelfontplooiing. Jongeren kunnen bij Habbekrats terecht met al hun zorgen, problemen en hulpvragen en met de komst van de warme werker maakt Habbekrats haar rol van welzijnsorganisatie nog meer waar. De Habbekratshuizen zelf verschillen onderling sterk van elkaar, maar beschikken elk over de nodige faciliteiten om de jongeren en de buurt zo goed mogelijk te dienen. Uit de getuigenissen van de ex-leden blijkt tot slot dat Habbekrats aan heel wat jongeren – komende uit verschillende leefwerelden, kampend met uiteenlopende problemen, beschikkend over diverse talenten – een onvergetelijke dienst bewees. Ex-leden getuigen dat ze in Habbekrats zichzelf konden zijn zonder gelabeld te worden, zichzelf op een positieve manier konden uitleven, hun talenten leerde ontdekken en ontplooien, nieuwe vrienden leerden maken, leerden geloven in zichzelf en de nodige praktische ondersteuning kregen. Kortom, ze zijn dankzij Habbekrats een beter mens geworden. De huidige leden komen naar Habbekrats om zich uit te leven, omdat ze in Habbekrats de kans krijgen hun hobby's uit te oefenen, omdat ze de jeugdwerkers zo tof vinden en deze hen lijken te begrijpen, omdat ze er de vrijheid krijgen om te doen wat ze graag willen. We kunnen dan ook met volle overtuiging besluiten dat Habbekrats een jeugdwelzijnswerking is die werkt zoals bedoeld en die over alle belangrijke facetten van een jeugdwelzijnswerking beschikt.

Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen

In de huidige studie onderzochten we de effectiviteit van Habbekrats – een Vlaamse jeugdwelzijnswerking voor kansarme jongeren. Op een wetenschappelijke wijze aantonen dat deelname aan Habbekrats leidt tot meer wenselijk gedrag en minder onwenselijk gedrag bij jongeren is een moeilijk te realiseren opdracht. In de plaats probeerden we de effectiviteit van Habbekrats aan te tonen door te onderzoeken:

- Of de werkingsprincipes van Habbekrats aansluiten bij de wetenschappelijke en praktijkgerichte kennis over wat verstaan wordt onder een effectieve jeugdwelzijnswerking
- Of empirisch kan worden aangetoond dat Habbekrats haar werkingsprincipes daadwerkelijk omzet in de praktijk

Gebruikmakend van de effectladder van Van Yperen en Veerman (2008) namen we de werking van Habbekrats op drie manieren onder de loep: (1) op een beschrijvende manier (hoofdstuk 3), (2) op een theoretische manier (hoofdstuk 4) en (3) op een empirische manier (hoofdstuk 5). Op basis van deze drie analyseniveaus formuleren we in de volgende paragrafen een antwoord op onze drie onderzoeksvragen:

- Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?
- In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdzorg?
- In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?

Vervolgens trekken we een aantal besluiten betreffende de jeugdwelzijnswerking Habbekrats. Als laatste formuleren we enkele aanbevelingen die helpend kunnen zijn voor Habbekrats om de werking verder op punt te stellen.

1 Onderzoeksvragen

1.1 Onderzoeksvraag 1: Welke principes bepalen de werking van Habbekrats?

Op basis van beleidsdocumenten en een interview met de coördinator stelden we een interventietheorie op voor Habbekrats (hoofdstuk 4). De theorie beschrijft de doelgroep waarop Habbekrats ingrijpt, de doelen die Habbekrats nastreeft en de belangrijkste werkingsprincipes.

Habbekrats richt zich in haar werking op randgroepjongeren tussen 10 en 21 jaar. Het gaat om jongeren die leven in een kansarme buurt, opgroeien in een generatiearm of eenoudergezin, behoren tot een etnisch-culturele minderheid, financiële moeilijkheden hebben, opgroeien in een omgeving met veel langdurige werkloosheid, sociaal geïsoleerd zijn of in aanraking zijn geweest met justitie.

Habbekrats heeft als missie deze jongeren meer participatiekansen te bieden, weerbaarder te maken en belemmerings- en achterstellingsmechanismen tegen te gaan. Hoewel de drie doelstellingen integraal toegepast worden in de activiteiten van Habbekrats, primeert vooral de doelstelling 'het bieden van participatiekansen'. Habbekrats zoekt in de eerste plaats aansluiting bij de leefwereld van de jongeren om hen zodoende meer kansen op ontspanning en ontmoeting te bieden. Het is pas van daaruit dat de andere twee doelstellingen – gericht op het verbreden van de leefwereld van de jongeren en het tegengaan van de kwetsbaarheid van de jongeren – gerealiseerd wordt. De kwetsbaarheid van de jongeren probeert Habbekrats tegen te gaan door jongeren weerbaarder te maken, door de samenleving positiever naar de jongeren te laten kijken en door maatschappelijke instellingen dichterbij de jongeren te brengen.

In haar werking probeert Habbekrats de jongeren een positieve, veilige en warme werking te bieden die aansluit bij hun leefwereld, waar ze zich thuis voelen en die streeft naar solidariteit, gelijkwaardigheid en wederzijds respect. Daarnaast hecht Habbekrats veel belang aan duidelijkheid, openheid, eerlijkheid en oprechtheid. Zowel van de jongeren als van de jeugdwerkers wordt verwacht dat ze open, eerlijk en oprecht met elkaar communiceren. Van daaruit wordt getracht om de leefwereld van de jongeren te verruimen en hen weerbaarder te maken. Habbekrats opteert in haar werking bewust voor een offensieve benadering. Jongeren worden in de eerste plaats benaderd als jongeren met bepaalde sterktes, talenten en mogelijkheden, en niet als jongeren met kwetsbaarheden, gebreken en problemen. Hoewel men niet blind is voor de problemen waar de jongeren mee geconfronteerd worden, probeert men bij Habbekrats vooral het positieve gedrag van de jongeren te bekrachtigen en succeservaringen mogelijk te maken. Men doet dit door activiteiten te organiseren die de inherente talenten van de jongeren helpen te ontplooiën en die afgestemd zijn op de mogelijkheden, interesses, wensen en noden van de jongeren. Op deze manier wordt het zelfbeeld van deze jongeren gesterkt en worden ze gemotiveerd om het leven in eigen handen te nemen.

Hoewel Habbekrats in eerste instantie tracht te voorkomen dat jongeren met problemen te maken krijgen, verleent de werking ook individuele hulp aan jongeren met problemen – tenminste als de jongeren hiervoor open staan. Met de nieuwe functie van 'warme werker' zet Habbekrats nog meer in op het bieden van hulpverlening. Daarnaast doet Habbekrats actief inspanningen om maatschappelijke instellingen positiever te laten kijken naar de jongeren en om samenwerkingsverbanden met andere maatschappelijke instellingen op te zetten in het belang van de jongeren.

Habbekrats ziet haar jeugdwerkers als het belangrijkste middel om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. Mede daarom werft Habbekrats steeds professioneel geschoolde jeugdwerkers aan. Habbekrats zoekt daarbij naar eigen zeggen naar 'omni practici' die van alle markten thuis zijn en in staat zijn om zowel te animeren, te organiseren, te vormen als hulp te verlenen. Van de jeugdwerkers wordt verwacht dat ze zich als vriend opstellen en zich op gelijke voet met de jongeren verhouden, zodat er een vertrouwensrelatie tussen de jeugdwerker en de jongeren kan ontstaan. Elke Habbekrats jeugdwerker heeft als basishouding 'met het hart naar de jongere kijken'.

Habbekrats doet aan actieve rekrutering – vooral bij de opening van een nieuw trefpunt. Jongeren worden via pleintjeswerking proactief opgezocht, er worden contacten gelegd met mogelijke doorverwijzende instanties en er wordt gebruik gemaakt van diverse communicatiemiddelen om jongeren te bereiken. Wanneer nieuwe jongeren lid willen worden van Habbekrats dienen ze zich akkoord te verklaren met een aantal huisregels. Zo is er in Habbekrats geen plaats voor geweld en

vandalisme, diefstal, racisme, drugs en wapenbezit. Hoewel de jeugdwerkers in eerste instantie het negatieve gedrag van de jongeren trachten te begrijpen door met hen in dialoog te treden, worden jongeren soms, in geval van ernstig negatief gedrag, gedurende 1 tot 3 weken uit de werking geschorst.

Habbekrats kiest er bewust voor om ouders zo weinig mogelijk bij de werking te betrekken. Zo worden er geen systematische gesprekken georganiseerd met de ouders van de jongeren. Wel hebben jongeren onder de 18 jaar een schriftelijke toestemming van de ouders nodig om een Habbepas te kunnen verkrijgen.

1.2 Onderzoeksvraag 2: In welke mate sluiten deze principes aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen?

In de evidence-based en practice-based literatuur betreffende effectieve jeugdwelzijnswerkingen kwamen we onderstaande elementen veelvuldig tegen.

Een jeugdwelzijnswerking:

- richt zich expliciet op maatschappelijk kwetsbare jongeren
- bevordert de maatschappelijke emancipatie van deze jongeren
- versterkt de empowerment van deze jongeren
- vergroot de toegankelijkheid van maatschappelijke instituties en sociale voorzieningen voor deze jongeren
- is een veilige plek
- slaat bruggen naar de samenleving
- zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod
- heeft het vertrouwen van de ouders
- doet aan actieve rekrutering
- richt zich op talentontwikkeling en succeservaring
- beantwoordt individuele hulpvragen

Jeugdwelzijnswerkers:

- hebben inzicht in de leefwereld van jongeren
- proberen jongeren zo vaak mogelijk te bekrachtigen
- zijn een ankerfiguur
- zijn een bondgenoot

De interventietheorie van Habbekrats sluit sterk aan bij de evidence-based en practice-based kennis over effectieve jeugdwelzijnswerkingen. Nagenoeg alle bovenstaande elementen zitten vervat in de interventietheorie van Habbekrats. Enkel het betrekken van de ouders wordt bewust gemeden in de werking. Bijgevolg kan Habbekrats in theorie beschouwd worden als een veelbelovend initiatief.

1.3 Onderzoeksvraag 3: In welke mate zet Habbekrats de werkzame ingrediënten van een jeugdwelzijnswerking daadwerkelijk om in de praktijk?

Op basis van cijfergegevens uit jaarverslagen, een bevraging afgenomen van de jeugdwerkers, een rondleiding in alle trefpunten, en getuigenissen van leden en ex-leden van Habbekrats toonden we empirisch aan dat Habbekrats haar werkingstheorie succesvol in de praktijk weet te brengen en aldus een jeugdwerking is die 'doeltreffend' genoemd mag worden (hoofdstuk 5).

Volgens de cijfergegevens uit jaarverslagen bereikt Habbekrats jaarlijks ongeveer 1.740 kansarme jongeren wat neerkomt op een gemiddeld ledenaantal van circa 250 jongeren per deelwerking. De werkingen in Gent en Kortrijk zijn het grootst wat betreft ledenaantal, terwijl de werkingen gelegen in de kleinere gemeenten Hamme en Halle minder leden tellen.

De interviews met de jeugdwerkers bevestigen dat Habbekrats zeer veel werkzame bouwstenen van de interventietheorie in de werking toepast. Zo behaalde Habbekrats op de audit een totaalscore van 40,5 op 50. Belangrijk is dat de scores van de afzonderlijke trefpunten allemaal van dezelfde grote orde waren – elk trefpunt streeft er aldus naar om zoveel mogelijk werkzame ingrediënten in de dagdagelijkse werking toe te passen. We zetten de belangrijkste bevindingen van de auditbevraging nog eens op een rij.

- De jeugdwerkers gaven aan dat elke werking zich maximaal inspant om de jongeren een veelzijdig vrijetijdsaanbod aan te bieden dat afgestemd is op de leefwereld, de interesses, de wensen, de ideeën en de capaciteiten van de jongeren. In bepaalde huizen mogen de jongeren zelfs mee bepalen welke activiteiten georganiseerd worden. Er worden expliciet vormende activiteiten georganiseerd, maar ook tijdens de vrijetijdsactiviteiten proberen de jeugdwerkers de jongeren nieuwe dingen bij te brengen. Deelname aan alle activiteiten is vrijblijvend.
- Alle jeugdwerkers bevestigden dat ze empowerend werken. Tijdens de activiteiten en in hun omgang met de jongeren zetten de jeugdwerkers vooral de sterktes en de talenten van de jongeren in de verf om zo de ontwikkeling van een positief zelfbeeld te versterken. Positief gedrag wordt zo vaak mogelijk bekrachtigd en tijdens de activiteiten wordt ervoor gezorgd dat de jongeren zo veel mogelijk successen kunnen ervaren. Wanneer zich toch negatieve gebeurtenissen voordoen, maken de jeugdwerkers van deze gelegenheid gebruik om het innerlijke van de jongeren te sterken.
- Alle Habbekratshuizen zijn volgens de jeugdwerkers een veilige haven voor de jongeren waar een warme sfeer hangt en waar de jongeren zichzelf mogen zijn. In ruil daarvoor verwachten de jeugdwerkers wel dat de jongeren zich houden aan de vooropgestelde gedragscode. Respect hebben voor alles en iedereen is de belangrijkste regel die de jeugdwerkers aan de jongeren opleggen. Wanneer zich een conflict voordoet, treden de jeugdwerkers snel maar rechtvaardig op, waarbij soms wordt overgegaan tot een tijdelijke schorsing. Heel uitzonderlijk wordt een jongere na herhaaldelijk probleemgedrag definitief uit de werking gesloten.
- Alle jeugdwerkers leveren grote inspanningen om de jongeren te helpen wanneer ze problemen hebben. Ze zijn steeds aanspreekbaar voor de jongeren, pikken zelf problemen op en kaarten deze vervolgens voorzichtig aan. Alle jeugdwerkers beschikken ook over rudimentaire hulpverleningsvaardigheden, waardoor ze tot op bepaalde hoogte ondersteuning kunnen bieden. Wanneer de problematiek van een jongere te complex is, en de hulp van de jeugdwerkers

ontoereikend blijkt, wordt voorgesteld om de jongere te begeleiden naar de professionele hulpverlening.

- Alle jeugdwerkers zijn aanwezig en aanspreekbaar voor de jongeren, zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren, nemen een onbevooroordeelde houding aan en betrekken de jongeren actief bij de organisatie van activiteiten en bij het nemen van praktische beslissingen.
- De jeugdwerkers besteden tot slot heel wat tijd aan intern overleg. Zowel tussen de jeugdwerkers binnen één trefpunt als tussen de jeugdwerkers over de trefpunten heen wordt vaak vergaderd.

Recent beschikt Habbekrats ook over een ‘warme werker’ wiens taak het is om (1) individuele begeleiding te bieden wanneer een jongere meer aandacht vraagt en (2) een netwerk van zorg- en hulpverleningsorganisaties rond Habbekrats uit te bouwen. Daarnaast legt de warme werker ook contact met sportinitiatieven en andere vrijetijdsverenigingen uit de buurt en bezoekt hij Habbekratsjongeren die in een instelling of gevangenis beland zijn. De warme werker is niet verbonden aan één trefpunt, maar verdeelt zijn tijd tussen de huizen in Hamme, Halle, Gent en Wetteren. Jongeren kunnen met al hun problemen bij de warme werker terecht, maar ze moeten uit eigen beweging met hun verhaal komen. Jongeren komen vooral met vragen rond werk, huisvesting, problemen in de thuissituatie of op school.

Tijdens ons bezoek aan de verschillende Habbekratswerkingen stelden we vast dat alle huizen goed bereikbaar en toegankelijk zijn. Bovendien is de inrichting afgestemd op de wensen van de jongeren en beschikken alle huizen over alle nodige faciliteiten om de doelstellingen die Habbekrats nastreeft en de activiteiten die georganiseerd worden te realiseren.

De getuigenissen van zowel de ex-leden als de huidige leden van Habbekrats bevestigen tot slot de resultaten van de audit. Zo getuigden ex-leden dat ze in Habbekrats zichzelf konden zijn zonder gelabeld te worden, dat ze zichzelf op een positieve manier konden uitleven, hun talenten leerden ontdekken en ontplooiën, nieuwe vrienden leerden maken, leerden geloven in zichzelf en de nodige praktische ondersteuning kregen. Ook de huidige leden gaven aan dat ze graag naar Habbekrats komen om er zich uit te leven, omdat ze er de kans krijgen hun hobby's uit te oefenen, omdat ze de jeugdwerkers zo tof vinden en deze hen lijken te begrijpen, omdat ze er de vrijheid krijgen om te doen wat ze graag willen.

2 Besluit

Het huidige onderzoeksrapport toont aan dat Habbekrats een weldoordacht concept is en aldus alle potentieel in zich heeft om effectief te zijn. Habbekrats integreert bijna alle bouwstenen van een goede jeugdwelzijnswerking in de interventietheorie en kan aldus een veelbelovend initiatief genoemd worden. Bovendien tonen de cijfers, de interviews met de jeugdwerkers en de getuigenissen van de leden en ex-leden aan dat Habbekrats jaarlijks een groot aantal jongeren bereikt, veel van de vooropgestelde bouwstenen succesvol omzet in de dagelijkse praktijk en een belangrijke stempel drukt op het leven van kansarme jongeren. Habbekrats is dus niet alleen een veelbelovende werking met potentieel, maar mag zichzelf ook doeltreffend noemen. We besluiten dan ook dat Habbekrats als good practice erkenning en navolging verdient.

3 Aanbevelingen

We eindigen dit rapport met een aantal aanbevelingen voor Habbekrats. Ze zijn bedoeld als hulp om de werking verder te optimaliseren.

- Sommige trefpunten hebben geen goede relatie met de buurt. Vooral in Gent en in Wetteren leven de bewoners met het idee dat de jongeren enkel voor overlast zorgen. Om de band met de buurt te verbeteren, kan meer aandacht worden besteed aan de organisatie van activiteiten voor buurtbewoners. Vooroordelen van de buurtbewoners tegenover de jongeren worden zo doorbroken en de band tussen de jongeren en de buurt wordt versterkt.
- Sommige Habbekratstrefpunten, waaronder Wetteren, beschikken over slechts één jeugdwerker om de werking draaiende te houden. Dit is onvoldoende om alle cruciale bouwstenen succesvol in de praktijk te brengen. Voor het aankakten van de problemen en de belangen van de jongeren bij het stadsbestuur en het investeren in uitwisseling met buurtbewoners en andere organisaties blijft in Wetteren weinig of geen tijd over. Het is belangrijk om systematisch na te gaan of er in bepaalde huizen versterking nodig is.
- Habbekrats stelt een maximumlimiet op het aantal jongeren dat kan deelnemen aan vooraf georganiseerde activiteiten en kampen. Dit heeft als gevolg dat sommige jongeren uit de boot kunnen vallen. Het is belangrijk om goed op te volgen hoe vaak dit voorkomt en welke jongeren worden uitgesloten. Daarnaast wordt best een regeling uitgewerkt die voorkomt dat dezelfde jongeren herhaaldelijk worden uitgesloten.
- In bepaalde Habbekratshuizen werden in het verleden enkele jongeren definitief uit de werking gesloten na aanhoudend probleemgedrag. Het is voor jeugdwerkers niet altijd eenvoudig om te weten hoe passend in te spelen op herhaaldelijk grensoverschrijdend gedrag. Mogelijk kan uitwisseling met jeugdwerkers van andere jeugdwerkwijzen inspirerend werken en leiden tot nieuwe inzichten. Daarnaast kunnen ook opvoedingswinkels en opvoedingsprogramma's nuttig advies verlenen over wat de beste aanpak is om met aanhoudend probleemgedrag om te gaan.
- Met uitzondering van de trefpunten in Kortrijk en Oostende doet Habbekrats weinig aan actieve rekrutering. Zo wordt er weinig aan pleintjeswerk gedaan en worden scholen of andere verenigingen zelden bezocht om nieuwe jongeren aan te trekken. Actieve rekrutering blijft een belangrijke bouwsteen – ook voor deelwerkingen die al lang bestaan.
- Habbekrats trekt opvallend meer jongens dan meisjes aan. Meisjes mogen van hun ouders niet altijd naar de werking komen. Het valt daarom te overwegen om meer aandacht te besteden aan de ouders van de vrouwelijke doelgroepjongeren. Door de ouders een bezoek te brengen en hen de werking voor te stellen, zijn deze mogelijk sneller geneigd om hun dochter toestemming te geven om naar de werking te komen. Daarnaast werkt Habbekrats uitsluitend met mannelijke jeugdwerkers en zijn de activiteiten vaak afgestemd op de interesses van jongens, waardoor de werking mogelijk minder aantrekkelijk is voor meisjes. Het valt dan ook te overwegen om enkele vrouwelijke jeugdwerkers aan te trekken en om ook meer activiteiten te organiseren die meisjes aanspreken.
- Sommige Habbekratstrefpunten kennen een groot verloop van jeugdwerkers. Om een goede vertrouwensband met de jongeren op te bouwen is het nochtans belangrijk dat jeugdwerkers zich voor langere tijd engageren. Functionerings- en evaluatiegesprekken kunnen helpen om de jeugdwerkers te evalueren en bij te sturen, te loven voor de zaken die ze goed doen en intrinsiek

te motiveren. In sommige Habbekratswerkingen gebeuren dergelijke gesprekken op informele wijze. In andere trefpunten gebeurt dit helemaal niet. Het valt dan ook aan te bevelen om meer tijd te besteden aan functioneringsgesprekken en om deze op een meer formele wijze te organiseren.

- Het is belangrijk om de werking van elk trefpunt jaarlijks op te volgen. Hoeveel jongeren hebben een pasje? Hoeveel jongeren nemen deel aan de vormingen? Het bereik van elk huis systematisch bijhouden en het jaarverslag opstellen volgens een vast stramien kan helpen om de verschillende huizen onderling met elkaar te vergelijken en mogelijke werkpunten snel te detecteren en bij te sturen. Ook de audit in bijlage kan een leidraad zijn om per huis te bekijken op welke punten er meer geïnvesteerd dient te worden en op welke punten er sterk gescoord wordt.
- Binnen Habbekrats worden enkel Habbepasjes aangeboden/verkocht aan jongeren die tot de doelgroep behoren. Het zijn de jeugdwerkers die tijdens een intakegesprek op gevoelsmatige basis beslissen of een jongere al dan niet tot de doelgroep behoort. Het is belangrijk om erop toe te zien dat hierdoor geen jongeren onterecht worden uitgesloten. Het valt dan ook aan te bevelen om enkele vaste vragen en een aantal formele criteria op te stellen om de jeugdwerkers te ondersteunen tijdens het gesprek en bij het nemen van beslissingen.
- Habbekrats streeft ernaar om in de meeste trefpunten de maximale leeftijdsgrens te beperken tot 18 jaar. Onderzoek toont aan dat de levensperiode van 18 tot 25 jaar een heel kwetsbare periode is in het leven van maatschappelijk achtergestelde jongeren om sociaal uitgesloten te worden (Stas, Serrien, & Van Menxel, 2008). Deze levensperiode gaat gepaard met veel nieuwe verantwoordelijkheden op financieel, sociaal en emotioneel vlak en tijdens deze overgang loopt het vaak fout. We raden Habbekrats dan ook aan om deze jongeren die hier nood aan hebben toch langer te ondersteunen.

Referenties

- Amezghal, L., & Naert, J. (2011). Over maatschappelijk kwetsbare jeugd en de onbruikbare jeugdhulpverlening. In: Coussée, F., & Matthijssen, C. (eds.), *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare jeugd*. Leuven: Acco.
- Anciaux, B. (2000). *Vlaams Jeugdwerkbeleidsplan*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Jeugd en Sport.
- Angenent, H. (1991). *Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu van Loghum.
- Barthko, W.T., & Eccles, J. (2003). Adolescent participation in structured and unstructured activities: a person oriented analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 233-241.
- Boeraeve, A., Debever, A., Rainchon, I., Sinnaeve, I., & Vandenplas, E. (2003). Diversiteit jeugd in beeld. Leeftijd als criterium? *Krax*, 3, 4-8.
- Bouverne-De Bie, M. (2003). Participatie: een kenmerkend perspectief op samenlevingsopbouw. In: Baert, H., De Bie, M., Desmet, A., Van Elsander, M., & Verbeke, L. (eds.), *Handboek samenlevingsopbouw in Vlaanderen (23 - 40)*, Brugge: Diekeure.
- Buyschaert, G., Dominiczy, M., & Wautelet, F. (2010). *Dat denken we ervan. Jongeren geraakt door armoede spreken over hun leven*. Unicef België i.s.m. Kind en Samenleving.
- Caldwell, L.L., & Watts, C.E. (2008). Self-determination and free time activity participation as predictors of initiative. *Journal of Leisure Research*, 40, 156-181.
- Carrette, V. (2008). *Perspectieven op de effectiviteit van de jeugdhulp. Een verkenning van wetenschappelijke referentiekaders*. Brussel: Vlaamse Overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Kenniscentrum WVG.
- Commission of the European Communities (2009). *An EU strategy for youth – Investigating and empowering*. Brussel: European Commission.
- Corveleyn, J. (2000). Kansarmoede door een andere bril bekeken. *Caleidoscoop*, 12, 4-9.
- Coussée, F. (2005). *De identiteit van het jeugdwerk als pedagogisch aanbod. Onderzoek naar de betekenis van het jeugdwerk in de vrije tijd van jeugdigen*. Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van Doctor in de Pedagogische Wetenschappen. Universiteit Gent.
- Coussée, F. (2005). De theebuiltjespedagogiek van het jeugdwerk. Een kroniek van 100 jaar toegankelijk jeugdwerk. In: Pelleriaux, K. (ed.), *Beter samen? Denk- en doepistes voor een toegankelijk jeugdwerk in Vlaanderen, Brussel en Wallonië*. (pp. 93-113). Leuven: Acco.
- Coussée, F. (2006). *De pedagogiek van het jeugdwerk*. Gent: Academia Press.
- Coussée, F. (2006). Jeugdwerk als sociaalpedagogische interventie. Pleidooi voor een verruim(en)de jeugdwerkdefinitie. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 15, 28-36.

- Coussée, F. (2009). Als jeugdwerkers niet aan opvoeding doen en ook niet aan sociaal werk, wat doen ze dan wel? *Krax*, 9, 32-35.
- Coussée, F., & Matthijssen, C. (eds.) (2011). *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare jeugd*. Leuven: Acco.
- Coussée, F., & Roets, G. (2011). *Vrijtijdsbeleving van kinderen in armoede*. Gent: Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek.
- Crivit, R. (2007). *Wat is een goede jeugdwerker?* Uit De Marge.
- Crivit, R. (2009). *Jeugdwelzijnswerk – een situering*. Uit De Marge.
- De Bruyn, J. (2009). *Ontwikkelen van een leidraad voor het organiseren van vormingen voor jongeren uit specifieke doelgroepen*. [Masterthesis]. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- De Caeter, F. (1990) *Methodiek van de preventieve projectwerking*. Leuven: Acco.
- De Caeter F., & Walgrave L. (1999). *Methodiek van de preventieve projectwerking*. Leuven: Acco.
- De Groof, S., & Siongers, J. (1999). Schoolse en niet-schoolse participatie bij jongeren. Het profiel en de houdingen van de participerende jongeren. *Tijdschrift voor sociologie*, 20, 471-500.
- De Pauw, P., Vermeersch, H., Coussée, F., Vettenburg, N., & Van Houtte, M. (2010). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen. Een onderzoek bij groepen, leiding en leden*. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse Overheid. Brussel: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen.
- Depuydt, A., Deklerck, J., & Deboutte D. (eds.) (2001). *'Verbondenheid' als antwoord op 'de-link-wentie'? Preventie op een nieuw spoor*. Leuven: Acco.
- De Rycke, L. (2004). Waar zijn ze mee bezig? Kliksons revisited. *Krax*, 4, 14-20.
- De Visscher, K. (2003). Samen of apart? Doelgroepspecifiek of inclusief jeugdwerk voor kinderen en jongeren met een handicap? *Virus*, 1, 6-8.
- Dhuyvetter, L. (2008). *De inclusie van moeilijk bereikbare groepen in het jeugdwerk. De visie van jeugdwerkdeelnemers*. [Masterproef]. Gent: Universiteit Gent.
- Dworkin, J., Larson, R., & Hansen, D. (2003). Adolescent's accounts of growth experiences in youth activities. *Journal of Youth and Adolescence*, 32, 17-26.
- Eccles, J.S., Barber, B.L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues*, 59, 865–889. doi: 10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x
- Elchardus, M., & Glorieux, I. (2002) (red.). *Een symbolische samenleving. Een exploratie van de nieuwe sociale en culturele ruimte*, Tielt: Lannoo.
- Elchardus, M., & Herbots, S. (2010). Participatie van Vlaamse jongeren aan het verenigingsleven. In: Vettenburg, N., Deklerck, J., & Siongers, J. (red.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2*. (pp. 111-134). Leuven: Acco.
- Elchardus, M., Huyse, L., & Hooghe, M. (2001). *Het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen*. Brussel: VUB Press.

- Elchardus, M., Kavadias, D., & Siongers, J. (1999). *Hebben scholen een invloed op de waarden van jongeren? Samenvatting van het onderzoek naar de doeltreffendheid van waardevorming in het secundair onderwijs. TOR-rapport 1999/4*. Vrije Universiteit Brussel. Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR.
- Elsdon, K.T., Reynolds, J., & Stewart, S. (1995). *Voluntary organizations: Citizenship, learning and change*. Leicester: National Institute of Adult Continuing Education.
- Fredricks, J.A., & Eccles, J.S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Journal of Developmental Psychology, 42*, 698-713.
- Feinstein, L., Bynner, J., & Duckworth, K. (2006). Young people's leisure contexts and their relation to adult outcomes. *Journal of Youth Studies, 9*, 305-327.
- Ferwerda, H.B. (1992). *Watjes en ratjes. Een longitudinaal onderzoek naar het verband tussen maatschappelijke kwetsbaarheid en jeugdcriminaliteit*. Groningen: Wolters-Noordhoff B.V.
- Gold, M., & Petronio, R. (1980). Delinquent behavior in adolescence. In: Adelson, J. (ed.), *Handbook of adolescent psychology*. New York: John Wiley and son.
- Goris, P., Burssens, D., Melis, B., & Vettenburg, N. (2007). Van preventie gesproken, In Goris, P., Burssens, D., Melis, B., & Vettenburg, N. (eds.), *Wenselijke preventie stap voor stap* (pp.11-34). Antwerpen: Garant.
- Goris, P., & Walgrave, L. (2002) (red.). *Van kattenkwaad en erger: actuele thema's uit de jeugdcriminologie*. Leuven-Apeldoorn: Garant.
- Hansen, D.M., Larson, R.W., & Dworkin, J.B. (2003). What Adolescents learn in organized youth activities: a survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence, 13*, 25-55.
- Hauspie, B. (2010). *Vooronderzoek. Kenmerken en hulp- en dienstverleningsbehoeften van maatschappelijk kwetsbare jongvolwassenen*. Gent: Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek.
- Heyting, F. (1997). *Het vanzelfsprekende en het discutabele. Een schets van opvoedkundig grondslagenonderzoek*. Utrecht: SWP.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Hooghe, M. (2003). *Sociaal kapitaal in Vlaanderen. Verenigingen en democratische politieke cultuur*. Amsterdam: Amsterdam University press.
- Hooghe, M., & Stolle, D. (2002). Sociaal kapitaal: een taak voor het verenigingsleven? *Vorming, 17*, 415-424.
- Jans, M., & De Backer, K. (2002). Jeugdwerkers als koorddansers. Een onderzoek over jeugd(werk) en maatschappelijke participatie. *Vorming, 17*, 239-260.
- Jarrett, R.L., Sullivan, P.J., & Watkins, N.D. (2005). Developing social capital through participation in organized youth programs: qualitative insights from three programs. *Journal of Community Psychology, 33*, 41-55.

Jeffs, T., & Smith, M. (1999). *Informal education: conversation, democracy and learning*. Ticknall: Education Now Books.

Kliksons (2004). *Persdossier Kliksons 2004. Resultaten van de vrijetijds- en buurtbelevingsbevraging bij 35.542 tieners in Vlaanderen en Brussel*.

Krasnor, L.R., Busseri, M.A., Willoughby, T., & Chalmers, H. (2006). Breadth and intensity of youth activity involvement as contexts for positive development. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, 385-499.

Larson, R. (1994.). Youth organisations, hobbies, and sports as developmental contexts. In: Silbereisen, R.K., & Todt, E. (Eds.), *Adolescence in context: The interplay of family, school, peers, and work in adjustment*. New York: Springer.

Larson, R.W., Pearce, N., Sullivan, P.J., & Jarrett, R.L. (2007). Participation in youth programs as a catalyst for negotiation of family autonomy with connection. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 31-45.

Lemahieu, M. (2011). Switchen, mixen en matchen in het jeugdwerk. In: Coussée, F., & Matthijssen, C. (eds.), *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare jeugd*. Leuven: Acco.

Mahoney, J.L., & Stattin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23, 113-127.

Mahoney, J.L., Stattin, H., & Magnusson, D. (2001). Youth recreation centre participation and criminal offending: A 20-year longitudinal study of Swedish boys. *International Journal of Behavioral Development*, 25, 509-520.

Moffitt, T.E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701

Pelleriaux, K. (ed.) (2005). *Beter samen? Denk- en doepistes voor een toegankelijk jeugdwerk in Vlaanderen, Brussel en Wallonië*. Leuven: Acco.

Piko, B., & Vazsonyi, A. (2004). Leisure and problem behaviors among Hungarian youth. *Journal of Adolescence*, 27, 717-730.

Pire, L. (2003). *Prevenir la délinquance des jeunes. Mots et moyens pour l'action locale*. Brussel : Fondation Roi Baudouin, synergie.

Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Quane, J., & Rankin, B. (2006). Does it pay to participate? Neighborhood-based organizations and the social development of urban adolescents. *Children and Youth Services Review*, 28, 1229-1250.

Redig, G. (1998). Kuitenbijters. Enkele koppige dilemma's in het jeugdwerkbeleid. In: Verbist, D., & De Weser, S. (red.), *Overspel. Roekeloze uitdagingen voor jeugdverantwoordelijken* (pp. 27-32) Leuven: Garant.

Redig, G. (2005). Een machtig reservoir. Jeugdwerk & jeugdbewegingen in een maatschappelijk perspectief. In: De Bie, M. (2006), *Syllabus sociale pedagogiek*. Universiteit Gent.

- Roberts, K., & Parsell, G. (1994). Youth cultures in Britain: The middle class take-over. *Leisure Studies*, 13, 33-48.
- Scheerder, J., Pauwels, G., & Vanreusel, B. (2003). *Vlaanderen sportief gepeild: wie participeert niet? Ontwikkelingen in en determinanten van (club)sportactiviteit in Vlaanderen gepeild!* Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Planning en Statistiek.
- Seligman, M.E.P. (1991). *Helplessness: On depression, development, and death. Second edition.* New York: W.H. Freeman.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- Seligman, M.E.P., & Maier, S.F. (1967). Failure to escape traumatic shock. *Journal of Experimental Psychology*, 74, 1-9. doi:10.1037/h0024514.
- Sinnaeve, I., Van Nuffel, K., & Schillemans, L. (2004). Jeugd en vrije tijd. Thuis tv-kijken, voetballen of naar de jeugdbeweging? In: Burssens, D., De Groof, S., Huysmans, H., Sinnaeve, I., Stevens, F., Van Nuffel, K., Vettenburg, N., Elchardus, M., Walgrave, L., & De Bie, M. (Eds). *Jeugdonderzoek belicht. Voorlopig syntheserapport van wetenschappelijk onderzoek naar Vlaamse kinderen en jongeren (2000-2004)*, 59-80, Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, VUB & Ugent.
- Smet, P. (2009). *Beleidsnota Jeugd 2009-2014*. Vlaams Parlement.
- Smet, P. (2010). Het jeugdwerk en de emancipatieparadox. In: Bombaerts, G., Hillaert, W., & Coussée, F. (red), *Curieuzeneuzepastapot diversiteit en toegankelijkheid in het jeugdwerk*. (pp. 10-14). Gent: Academia Press.
- Smits, W. (2004). *Maatschappelijke participatie van jongeren: bewegen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel, vakgroep sociologie, onderzoeksgroep TOR.
- Stas, K., Serrien L., & Van Menxel G.(2008). Jongvolwassenen: tussen wal en schip? Beleidsdossier, Berchem, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.
- Steketee, M. (2005). De toegankelijkheid van het jeugdwerk en de Nederlandse ontwikkelingen. In: Pelleriau, K. (Ed.), *Beter samen? Denk- en doepistes voor een toegankelijk jeugdwerk in Vlaanderen, Brussel en Wallonië*. (pp 147-164) Leuven: Acco.
- Steenssens, K., & Van Regenmortel, T. (2011). Empowerment: een positief, krachtgericht, verbindend denk- en handelingskader. In: Coussée, F., & Matthijssen, C. (eds.) , *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare jeugd*. Leuven: Acco.
- Steunpunt Jeugd (2010). *Praktijkonderzoek diversiteit in de jeugdsector*.
- Uit de Marge (2001). *Visietekst Uit De Marge vzw. Doelgroep en doelstellingen van het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren*. Brussel.
- Uit De Marge (2009). *Emancipatorisch jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren*. Brussel.
- Uit De Marge (2010). *Wij tellen mee! Leren uit de werkingen met kinderen en jongeren in armoede*. Brussel.

- Uit De Marge (2010). *'Gekleurde' armoede en het jeugdwerk*. Brussel.
- Uit De Marge (2010). *Switchen in het jeugdwerk, kan dat?* Schaarbeek.
- Uit De Marge (2010). *Deontologische code voor het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren*. Brussel.
- Van Assche, V. (2001). Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren. *Gids sociaal-cultureel en educatief werk*, 30, 97-129.
- Van Assche, V., & Hermans, G. (1999). Werken met 'probleemjongeren'. Omgaan met spanningen en conflicten. *Alert*, 25, 50-62.
- Van Assche, V., & Hermans, G. (2000). *Grenzen, gezag en begeleiding: dilemma's van jeugdwerkers en opvoeders*. PSW-papers 2000/11. Universiteit Antwerpen, Departement Politieke en Sociale Wetenschappen.
- Van Assche, V., Hermans, G., & Lauwers, J. (1998). *Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren: tussen zorg en vrije tijd?* Wilrijk: UIA, departement PSW.
- Van De Walle, T. (2012). *Jeugdwerk en sociale uitsluiting. De toegankelijkheidsdiscussie voorbij?* Gent: Academia Press.
- Van De Walle, T., & Bouverne-De Bie, M. (2012). Jeugdwerk en sociale integratie. Klein antwoord op een grote vraag... *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 13, 82-95.
- Van Dijk Management Consultants (2010). *Impactstudie Habbekrats*.
- Van Gaens, J. (2001). De Vlaamse Overheid als partner en promotor. Jeugdwerkbeleid: van lokaal tot internationaal. In: Van Bouchaute, B., Van De Walle, I., & Verbist, D. (eds.), *Strax. Jeugdwerk verkent de toekomst*. Leuven - Appeldoorn: Garant.
- Van Gils, J. (2000). Jeugdwerk in Vlaanderen. *Gids voor sociaal-cultureel en educatief werk*, 27, 63-71.
- Van Gils, J., & Willekens, T. (2010). *Belevingsonderzoek bij kinderen die in armoede leven*. Meise: Onderzoekscentrum Kind & Samenleving.
- Van Haaster, H., & van Wijnen, A. (2005). Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid, omschrijving en positionering. Ervaringskennis werkt! VersieGroep. (g.p.).
- Vanhoutte, B. (2007). Doe je mee? Jongeren en participatie aan het verenigingsleven. In: Vettenburg, N., Elchardus, M., & Walgrave, L. (Red.), *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 1*. (pp. 175-189). Leuven: Lannoo Campus.
- Van Hoornik, I. (2011). De kracht van succeservaringen in het jongerenwerk. Talentontwikkeling stimuleert participatie en zelfvertrouwen. *JeugdenCo*, 4, 40-48.
- Van Hoornik, I. (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij 'risicjongeren'?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstuut.
- Van Lysebetten, C. (2010). *Habbekrats for dummies*.
- Van Regenmortel, T. (2002). *Empowerment en Maatzorg. Een krachtgerichte psychologische kijk op armoede*. Leuven: Acco.

- Van Regenmortel, T., Demeyer, B., Vandenbempt, K., & Van Damme, B. (2006). Zonder (t)huis. LannooCampus, Leuven.
- Van Yperen, T., Booy, Y., & van der Veldt, M.C. (2003). *Vraaggerichte hulp, motivatie en effectiviteit jeugdzorg*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.
- Vercaigne, C., Walgrave, L., Mistiaen, P., & Kesteloot, C. (2000). Verstedelijking, sociale uitsluiting van jongeren en straatcriminaliteit. KU Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, OGJC & Instituut voor Sociale en Economische Geografie.
- Verschelden, G., & Vanthuyne, T. (2007). Vrijwilligerswerk en participatie aan het verenigingsleven binnenstebuiten. Praktijken van aanspreken en ondersteunen in het sociaal- cultureel volwassenenwerk. *Sociale Interventie*, 16, 21- 30.
- Vervotte, I. (2006). *Globaal Plan Jeugdzorg. De kwetsbaarheid voorbij. Opnieuw verbinding maken*. Available at <http://www.wvc.vlaanderen.be/jongevenwelzijn/globaalplan>.
- Vettenburg, N. (1988). *Schoolervaringen, delinquentie en maatschappelijke kwetsbaarheid*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie.
- Vettenburg, N. (2002). Maatschappelijke kwetsbaarheid, schoolervaringen en jeugddelinquentie. In: Goris, P., & Walgrave, L. (eds.), *Van kwattenkwaad en erger. Actuele thema's uit de jeugdcriminologie*. Leuven-Apeldoorn: Garant, pp. 59-64.
- Vettenburg, N. (2011). Jongeren, maatschappelijke kwetsbaarheid en emancipatorisch jeugdwerk. In: Coussée, F., & Matthijssen, C. (eds.), *Uit de marge van het jeugdbeleid: Werken met maatschappelijk kwetsbare jeugd*. Leuven: Acco.
- Vettenburg, N., & Walgrave, L. (2002). Een integratie van theorieën over persisterende delinquentie: maatschappelijke kwetsbaarheid. In: Goris, P., & Walgrave, L. (eds.), *Van kwattenkwaad en erger. Actuele thema's uit de jeugdcriminologie*. Leuven-Apeldoorn: Garant, pp. 44-59.
- Vettenburg, N., & Walgrave, L. (2008). Maatschappelijke kwetsbaarheid, school en verstedelijking. In: Weijers, I., & Eliaerts, C. (red.), *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 183-205). Den Haag, Boom Juridische uitgevers.
- Vettenburg, N., Walgrave, L., & Van Kerckvoorde, J. (1984). *Jeugdwerkloosheid, delinquentie en maatschappelijke kwetsbaarheid*. Antwerpen: Kluwer.
- Walgrave, L. (1980). *De bescherming voorbij: Ontwerp voor een emanciperende jeugdcriminologie*. Antwerpen: Kluwen.
- Walgrave, L. (1992). *Het jeugdwerk ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Enkele aanvullingen bij de eerste probleemschets van mei - juni 1991*. Onuitgegeven tekst, KU Leuven, onderzoeksgroep jeugdcriminologie.
- Wildemeersch, D., & Reyskens, P. (2001). Jeugdwerk als ruimte tot exploratie, integratie en participatie. In: Van Bouchaute, B., Van de Walle, I., & Verbist, D. (Eds.), *Strax. Jeugdwerk verkent de toekomst*. (pp. 25-41). Leuven: Garan

Bijlagen

Bijlage 1: Semigestructureerd interview jeugdwerkers

Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren

Rationale: Een jeugdwerking met maatschappelijk kwetsbare jongeren is er net als jeugdbewegingen in de eerste plaats om jongeren een fijne vrijetijdsbesteding te verschaffen. Daarnaast stelt een jeugdwelzijnswerking zichzelf tot doel de maatschappelijke kwetsbaarheid van kansarme jongeren te doorbreken, zodat deze weer kunnen participeren aan de samenleving. Deze centrale doelstelling wordt gerealiseerd door:

De jongeren zelfstandiger en zelfbewuster te maken

Door aandacht te schenken aan de krachten en competenties van de jongeren

Door bij te dragen tot de participatie van de jongeren in de samenleving en dit in verschillende levensdomeinen (werk, school...)

5 criteria:

- Zinvolle vrije tijd organiseren
- Jongeren kansen geven (algemeen)
- Jongeren leren om zelf te beslissen
- Positief zelfbeeld ontwikkelen
- Participeren in de samenleving

Wat zijn de voornaamste doelstellingen die Habbekrats wil realiseren?

- Jongeren een zinvolle vrije tijd bezorgen
- De maatschappelijke kwetsbaarheid van jongeren doorbreken en hun opnieuw kansen geven (algemene doelstelling)
- Jongeren leren om zelf beslissingen te nemen en het leven in eigen handen te nemen
- Jongeren helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen
- Jongeren helpen om zich te integreren in andere levensdomeinen binnen de samenleving (onderwijs, arbeidsmarkt, ander verenigingsleven...)
- Andere? ...

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken

Rationale: De jeugdwerking sluit geen jongeren op voorhand uit en hanteert geen praktijken die het voor bepaalde jongeren onmogelijk of zeer moeilijk maken om zich aan te sluiten bij de werking en om lid te blijven van de werking. Een jeugdwelzijnswerking richt zich in hoofdzaak op maatschappelijk kwetsbare jongeren, maar staat ook open voor andere jongeren. De groep 'maatschappelijk kwetsbare jongeren' is bijzonder divers, waardoor het hanteren van bepaalde criteria kan betekenen dat jongeren worden uitgesloten die bij nader inzien toch maatschappelijk kwetsbaar zijn. Een jeugdwerking hanteert best geen expliciete maximumlimiet in het aantal jongeren dat ze toelaat in de

werking en in het aantal jongeren dat ze toelaat deel te nemen aan de kampen, om zo te vermijden dat de reeds kwetsbare jongeren ook door de jeugdwerking gekwetst worden. Tot slot is het belangrijk dat een jeugdwerking de jongeren niet uitsluit bij grensoverschrijdend gedrag. Grensoverschrijdend gedrag is vaak het gevolg van de maatschappelijke kwetsbaarheid en de problemen die de jongeren ervaren. Hen omwille van probleemgedrag uitsluiten uit de werking betekent een nieuwe kwetsing.

5 criteria:

- Richt zich vooral op jongeren uit de doelgroep
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat toegelaten wordt in de werking
- Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen
- Bij probleemgedrag worden jongeren definitief uitgesloten uit de werking
- Regelmatige deelname aan activiteiten is vereist om lid te blijven van de werking

Voor welke jongeren staat Habbekrats open?

- Voor alle jongeren
- In principe voor alle jongeren, maar we focussen wel in hoofdzaak op maatschappelijk kwetsbare jongeren
- Enkel voor maatschappelijk kwetsbare jongeren

Is er een maximumlimiet van aantal jongeren dat in een trefpunt toegelaten wordt?

- Ja
- Nee

Is er een maximumlimiet van aantal jongeren dat kan deelnemen aan de kampen/activiteiten?

- Ja
- Nee

Worden jongeren die de regels overtreden definitief uit de werking gesloten?

- Ja
- Nee

Is een regelmatig bezoek aan Habbekrats of deelname aan de activiteiten vereist om lid te kunnen blijven?

- Ja
- Nee

Scoring:

- Wanneer geen enkel uitsluitingscriterium aanwezig is: score 5
- Wanneer 1 uitsluitingscriterium aanwezig is: score 4
- Wanneer 2 uitsluitingscriteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 3 uitsluitingscriteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 4 uitsluitingscriteria aanwezig zijn: score 1
- Wanneer alle uitsluitingscriteria aanwezig zijn: score 0

Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering

Rationale: Aangezien kansarme jongeren vaak wantrouwig staan tegenover maatschappelijke instellingen, is het belangrijk hen zelf op te zoeken en aan te spreken in hun vertrouwde leefwereld

om hen te overtuigen dat de jeugdwerking bruikbaar kan zijn voor hen. Eens de jongeren naar de werking komen, is het belangrijk hen zich meteen thuis te laten voelen, zodat ze naar de werking willen blijven komen. Daarom ook moet de jeugdwerker de nieuwe jongeren hartelijk verwelkomen, introduceren bij de anderen, zonder hen onmiddellijk te problematiseren. De jeugdwerker moet er ook op toezien dat de nieuwe jongeren goed worden opgenomen in de groep en niet worden gepest. Een proefperiode, waarin de jongeren voor een bepaalde tijd gratis naar de werking mogen komen, kan jongeren verder overtuigen om naar de werking te blijven komen. Een jeugdwerkerswerking doet ook actief inspansingen om het vertrouwen van de ouders van jongeren te winnen, zodat jongeren naar de werking mogen komen. Een huisbezoek brengen of de ouders informeren over de activiteiten versterkt het vertrouwen. Voor jongeren die desondanks toch afhaken, is het belangrijk dat onderzocht wordt waarom zij afhaken. Op gelijkaardige wijze dient een jeugdwerking te onderzoeken waarom bepaalde jongeren uit de buurt, ondanks alle inspansingen, niet bereikt worden. Op die manier kan de jeugdwerking uitsluitingspraktijken blootleggen en insluitingspraktijken opstarten om deze jongeren toch te bereiken.

6 criteria:

- Er wordt zo vaak mogelijk gerekruteerd
- Jongeren worden opgezocht in hun vertrouwde omgeving
- Jongeren worden verwelkomd zonder meteen te problematiseren
- Er is een proefperiode
- Er wordt onderzocht waarom jongeren afhaken of niet bereikt worden
- Het vertrouwen van de ouders wordt gewonnen

Hoe vaak worden jongeren actief gerekruteerd? Onder 'actief rekruteren' verstaan we het zelf opzoeken en aanspreken van de jongeren in hun vertrouwde omgeving om hen te overtuigen eens naar de jeugdwerking te komen.

- Nooit
- Enkel bij de (her)opstart van de jeugdwerking
- Enkel op momenten dat er weinig jongeren naar de jeugdwerking komen
- Zo vaak mogelijk

Hoe worden jongeren actief gerekruteerd?

- Via pleintjeswerk (i.e., er worden activiteiten georganiseerd in de wijken waar hangjongeren vertoeven, zij worden dan uitgenodigd om deel te nemen)
- Door een bezoek te brengen aan scholen
- Door flyers van Habbekrats te leggen bij jeugdinstanties en in scholen
- Andere?...

Hoe stellen jeugdwerkers zich op tegenover jongeren die voor de eerste keer naar de jeugdwerking komen?

- De nieuwe jongeren worden zoveel mogelijk met rust gelaten zodat ze zelf hun weg kunnen zoeken in de werking
- Jeugdwerkers stellen zichzelf voor, verwelkomen hen hartelijk en geven informatie over de werking
- Jeugdwerkers geven een rondleiding in het trefpunt en stellen hen voor aan de andere jongeren
- Jeugdwerkers vragen onmiddellijk naar de problemen waarmee ze kampen
- Jeugdwerkers houden hen in de gaten om te zien of ze geen problemen veroorzaken
- Jeugdwerkers zien erop toe dat ze goed opgenomen worden in de groep
- Jeugdwerkers vragen hen naar de activiteiten die ze graag doen

Kunnen de jongeren eerst een tijd gratis van de werking proeven alvorens lid te worden?

- Ja

Nee

Wordt er onderzocht waarom jongeren afhaken?

Ja

Nee

→ Indien 'ja' geantwoord wordt, vragen naar de bevindingen: Waarom haken jongeren vaak af?

Wordt er onderzocht welke jongeren uit de buurt niet bereikt worden en waarom dit zo is?

Ja

Nee

→ Indien 'ja' geantwoord wordt, vragen naar de bevindingen: Waarom worden bepaalde jongeren dan niet bereikt?

Hoe wordt het vertrouwen van de ouders gewonnen zodat hun kind de toestemming krijgt om naar de werking te komen?

Er worden geen stappen ondernomen naar de ouders toe

Ouders ontvangen via een folder informatie over Habbekrats

Er wordt een huisbezoek gebracht indien de jongere en/of de ouders hier zelf om vragen of wanneer de jongere zeer kwetsbaar overkomt, zeer gesloten is, zich moeilijk in de groep integreert en/of zich vaak agressief gedraagt)

Bij elk nieuw lid van Habbekrats wordt standaard een huisbezoek gebracht

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer 1 criterium aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 of 6 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend

Rationale: In overeenstemming met het empowerment model moet vooral de nadruk gelegd worden op de sterktes en de talenten van de jongeren in plaats van te focussen op hun problemen en gebreken. Dit helpt hen om een positief zelfbeeld op te bouwen. Het is dan ook belangrijk om positief gedrag zoveel mogelijk te bekrachtigen en het niet zomaar als vanzelfsprekend te beschouwen. Het opleggen van realistische doelen en verwachtingen aan de jongeren, schept de gelegenheid om jongeren meer te bekrachtigen. Activiteiten organiseren waarin de jongeren goed zijn, geeft hen de kans om successen te ervaren. Hierdoor wordt het gevoel van eigenwaarde versterkt en verwerven de jongeren competenties. Ook focussen op talent is een positieve manier om te bewerkstelligen dat mensen het beste uit zichzelf halen.

Een jeugdwelzijnswerking leert jongeren daarnaast om op een positieve manier om te gaan met negatieve ervaringen. Wanneer jongeren iets negatief meemaken is het belangrijk om deze gebeurtenis samen met de jongere te doordenken, om hun krachten zichtbaar te maken en om stil te staan bij hun overwinning in deze moeilijke situatie.

5 criteria:

- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als vanzelfsprekend beschouwd
- Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen

- De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren
- Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen
- Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen

Hoe wordt er omgegaan met jongeren die positief gedrag stellen?

- Er wordt niets speciaals gedaan, positief gedrag is vanzelfsprekend
- Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd

In welke mate worden haalbare doelen en verwachtingen opgelegd aan de jongeren?

- De lat wordt altijd iets hoger gelegd zodat ze nieuwe dingen kunnen leren
- Er wordt op gelet dat de verwachtingen t.a.v. de jongeren haalbaar zijn, dit schept extra gelegenheid om de jongeren te bekrachtigen

In welke mate zijn de activiteiten afgestemd op de talenten en competenties van de jongeren?

- Hier wordt geen rekening mee gehouden
- Er worden vooral activiteiten georganiseerd waarin de jongeren niet zo goed zijn, zodat ze kunnen leren
- Er worden vooral activiteiten georganiseerd waarin de jongeren goed zijn, zodat ze successen kunnen ervaren

In welke mate worden de jongeren gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen?

- De jeugdwerkers kennen de talenten van de jongeren niet
- Dit is niet de taak van de jeugdwerking
- Jeugdwerkers stimuleren de jongeren om hun talenten te ontwikkelen wanneer deze acceptabel zijn
- Jeugdwerkers stimuleren de jongeren om hun talenten te ontwikkelen ongeacht of deze acceptabel zijn

Wanneer een jongere iets negatief overkomt, hoe wordt daar dan op ingespeeld?

- Hier wordt niet op ingegaan, dat is niet de verantwoordelijkheid van de werking
- Deze gebeurtenis wordt samen met de jongere overlopen
- Deze gebeurtenis wordt samen met de jongere overlopen en er wordt positief over gereflecteerd (i.e., de krachten van de jongere blootleggen, zeggen dat hij/zij goed met deze situatie is omgegaan en waarom, de jongere wijzen op zijn/haar talenten, de jongere stil laten staan bij zijn/haar overwinning in deze moeilijke situatie, de jongere duidelijk maken dat dergelijke ervaringen zeer leerrijk zijn)

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen

Rationale: De toegankelijkheid van de hulpverlening voor maatschappelijk kwetsbare jongeren is vaak laag doordat de jongeren heel wat drempels ervaren. In se is het de taak van het jeugdwelzijnswerk om hulpvragen op te pikken en hun gasten door te verwijzen naar gespecialiseerde hulpvoorzieningen. Maar, aangezien een jeugdwerker door de jongeren vertrouwd wordt en aanspreekbaar is, is hij de

geknipte figuur om te luisteren naar de jongeren en hen goede raad te geven. Het is daarom belangrijk dat de jongeren de jeugdwerkers op elk moment over hun problemen kunnen aanspreken en dit niet enkel op bepaalde momenten of na afspraak. De jeugdwerker luistert dan en geeft advies. Daarnaast is het waardevol wanneer een jeugdwerkzinswerking beschikt over extra mankracht die ingeschakeld kan worden bij individuele hulpvragen. Wanneer de hulpvraag te complex is, is het de taak van de jeugdwerker om de jongere mee te begeleiden naar het bestaande hulpverleningsaanbod. Dit laatste is vooral van belang wanneer de jongere geen ander sociaal vangnet heeft.

5 criteria:

- Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben
- Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en spreken jongeren hierop aan
- In geval van ernstige problemen beschikt de werking over iemand met een hulpverleningsachtergrond
- Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening
- Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening

Wanneer kunnen de jongeren de jeugdwerkers aanspreken over hun problemen?

- Jeugdwerkers hebben geen tijd om met de jongeren te praten over hun problemen
- Jongeren kunnen enkel na afspraak bij de jeugdwerkers terecht voor een gesprek
- Jongeren kunnen op een voorgestructureerd moment (e.g. tijdens een spreekuur) bij de jeugdwerkers terecht voor een gesprek
- Jeugdwerkers zijn tijdens de openingsuren van de trefpunten altijd aanspreekbaar voor de jongeren

Hoe wordt er ingegrepen als jeugdwerkers vermoeden dat een jongere met een probleem worstelt?

- Er wordt niet ingegrepen, we hebben hiervoor weinig tijd
- Er wordt niet ingegrepen, we respecteren de privacy van de jongere
- De jongere wordt daar voorzichtig op aangesproken

Beschikt de werking over iemand met een hulpverleningsachtergrond die de jongeren tot op een zeker niveau kan verder helpen?

- Ja
- Nee

Worden jongeren soms doorverwezen naar de professionele hulpverlening?

- Ja, voor complexe problemen die we zelf niet kunnen oplossen
- Nee
- ➔ Indien ja, worden deze jongeren dan door een jeugdwerker begeleid?
- Nee, we hebben hiervoor geen tijd
- Ja, we begeleiden alle jongeren die dit wensen mee naar het bestaande hulpverleningsaanbod

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 6: Een jeugdwerkzinswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod

Rationale: Een jeugdwerking speelt zich in de eerste plaats af in de vrije tijd van de jongeren en moet dan ook zorgen voor een aangename invulling van die vrije tijd. Het is daarbij belangrijk dat er een gevarieerd aanbod aan activiteiten wordt georganiseerd dat inspeelt op de noden en wensen van de jongeren. Jongeren medezeggenschap geven over de aard van de activiteiten garandeert dat deze zijn afgestemd op hun interesses. Daarnaast is het belangrijk dat jongeren vrijwillig kunnen deelnemen en niet gedwongen worden – het is immers hun *vrije* tijd. Deelname vanuit vrijwillig engagement creëert bovendien een informele leercontext. Een expliciet vormende insteek kan de context immers veranderen in een formele leercontext en de jongeren afschrikken. Dit neemt niet weg dat er ook expliciet vormende activiteiten georganiseerd moeten worden, maar ook hier is vrijblijvendheid belangrijk. Het tegelijkertijd aanbieden van verschillende activiteiten of de mogelijkheid scheppen dat jongeren zich indien gewenst individueel kunnen bezighouden zorgt ervoor dat ze zich niet gedwongen moeten voelen om deel te nemen aan wat de meerderheid van de groep wil doen.

7 criteria:

- Er is een gevarieerd aanbod (sport, cultuur, spel...)
- Er is geen verplichte deelname aan activiteiten
- Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren
- Jongeren hebben mee inspraak in het aanbod
- Het aanbod heeft een vormende component
- Op elk moment is er keuze uit meer dan één activiteit
- Jongeren hebben de mogelijkheid om zich individueel bezig te houden

In welke mate worden volgende activiteiten in het trefpunt georganiseerd? Geef aan op een schaal van 1 tot 5, met 1 = nooit, 2 = zelden, 3 = soms, 4 = vaak, 5 = altijd.

- Spelactiviteiten: knutselen, gezelschapsspel, quiz, ...
- Sportactiviteiten: voetbal, fietsen, vechtsport, zwemmen, ...
- Cultuuractiviteiten: dansen, muziek maken, film kijken, ...

Aan welke activiteiten moeten de jongeren verplicht deelnemen?

- De jongeren moeten aan alle activiteiten verplicht deelnemen
- De jongeren moeten enkel aan bepaalde activiteiten verplicht deelnemen
- De jongeren moeten aan geen activiteiten verplicht deelnemen

→ Indien antwoord 2, open vraag: Aan welke activiteiten moeten de jongeren verplicht deelnemen en waarom?

In welke mate is het vrijetijdsaanbod afgestemd op de leefwereld van de jongeren?

- Er wordt hoofdzakelijk aanbodgericht gewerkt: er wordt een aanbod uitgewerkt, onafhankelijk van de leefwereld en behoeften van de jongeren
- Er wordt hoofdzakelijk leefwereldgericht gewerkt: er wordt een aanbod uitgewerkt rekening houdend met de kennis over de leefwereld van de jongeren en de noden die daaruit voortvloeien
- Er wordt hoofdzakelijk vraaggericht gewerkt: er wordt aan de jongeren gevraagd wat ze graag willen doen en op basis daarvan wordt een aanbod uitgewerkt

Hebben de jongeren medezeggenschap in de activiteiten die georganiseerd worden?

- Nee, de jeugdwerkers beslissen zelf welke activiteiten ze organiseren
- Ja, de jeugdwerkers vragen aan de jongeren waarnaar hun interesse uitgaat en houden daarmee rekening

In welke mate worden vrijetijdsactiviteiten gebruikt om de jongeren te vormen?

- Vrijetijdsactiviteiten dienen om de jongeren een leuke tijd te bezorgen en niet om hen iets bij te brengen

- Vrijtijdsactiviteiten dienen in de eerste plaats om de jongeren een leuke tijd te bezorgen, maar moeten hen daarbovenop impliciet wel iets bijbrengen
- Vrijtijdsactiviteiten hebben expliciet tot doel de jongeren iets bij te brengen

Worden er ook activiteiten georganiseerd die er expliciet op zijn gericht om de jongeren te vormen?

- Ja
- Nee

→ Indien antwoord 1: Worden de jongeren verplicht om aan deze expliciete vormingsactiviteiten deel te nemen?

- Nee
- Nee, maar ze worden wel aangemoedigd om deel te nemen
- Ja

In welke mate kunnen de jongeren kiezen met welke activiteiten ze zich bezighouden?

- Er is op elk moment slechts één activiteit voorzien
- Er zijn op elk moment meerdere activiteiten mogelijk

In welke mate is er ruimte voor jongeren om zich individueel bezig te houden?

- Er is geen alternatief voor jongeren die niet aan de groepsactiviteiten willen deelnemen
- Jongeren die niet aan de groepsactiviteiten willen deelnemen, kunnen zich individueel bezighouden

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 of meer criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie

Rationale: Maatschappelijk kwetsbare jongeren staan vaak wantrouwig tegenover maatschappelijke instellingen en kunnen zich niet vinden in de aanpak van deze instellingen. Omgekeerd staan heel wat maatschappelijke instellingen ook wantrouwig tegenover maatschappelijk kwetsbare jongeren en weten ze niet hoe ze deze precies moeten bereiken. Bijgevolg is er weinig (positief) contact tussen de jongeren en maatschappelijke instellingen. De jongeren vinden daardoor moeilijk de weg naar andere vrijetijdsorganisaties (sportclubs, andere jeugdbewegingen...) en jeugdhulpverleningsorganisaties (JAC, OCMW). Ook de relatie tussen de jongeren en hun buurtbewoners is vaak verzuurd. Het is dan ook de taak van de jeugdwerking om jongeren en maatschappelijke instellingen op een positieve manier met elkaar in contact te brengen.

Door hun vertrouwensrelatie met de jongeren beschikken de jeugdwerkers over belangrijke informatie over de leefwereld, problemen, behoeften en noden van de jongeren. De jeugdwerkers moeten deze problemen signaleren aan beleidsmakers en maatschappelijke instellingen en moeten daarbij de belangen van de jongeren behartigen. Regelmatige participatie aan overlegorganen binnen de gemeente of stad is dan ook belangrijk, aangezien het de mogelijkheid geeft om deze zaken aan te kaarten. De jeugdwerkers moeten daarbij actief partij kiezen voor de jongeren en ervoor zorgen dat de stem van de jongeren gehoord wordt in het publieke debat. Idealiter organiseert de jeugdwerking zelf contactmomenten tussen de jongeren en de beleidsmakers en wordt het woord aan de jongeren zelf gegeven.

5 criteria:

- Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties
- Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties
- Jongeren verbinden met buurtbewoners
- De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten
- De werking organiseert zelf contactmomenten tussen de jongeren en beleidsmakers en laat de jongeren aan het woord

Welke stappen worden ondernomen om jongeren en welzijns- en jeugdhulpverleningsorganisaties (JAC, OCMW, CLB, ...) dichter bij elkaar te brengen?

- Geen
- Jongeren worden geïnformeerd over het bestaan en de werking van deze organisaties
- Jongeren worden doorverwezen naar deze organisaties wanneer jeugdwerkers aanvoelen dat deze een hulp kunnen zijn
- Jeugdwerkers gaan met de jongeren mee naar deze organisaties wanneer deze een hulp kunnen zijn
- Bepaalde organisaties worden uitgenodigd in de werking om de toegankelijkheid van hun dienstverlening voor de jongeren te verhogen
- De werking ondersteunt jeugdhulpverleners om meer aansluiting te zoeken bij de leefwereld van de jongeren

Welke stappen worden ondernomen om jongeren en andere vrijetijdsorganisaties voor de jeugd (jeugdbeweging, sportclub, cultuurvereniging, ...) dichter bij elkaar te brengen?

- Geen
- Jongeren worden geïnformeerd over het bestaan en de werking van deze organisaties
- Jongeren worden doorverwezen naar deze organisaties wanneer jeugdwerkers aanvoelen dat deze interessant kunnen zijn
- Jeugdwerkers gaan met de jongeren mee naar deze organisaties wanneer de jongere hiervoor interesse toont
- Bepaalde organisaties worden uitgenodigd in de werking om de toegankelijkheid van hun dienstverlening voor de jongeren te verhogen
- De werking ondersteunt deze organisaties om meer aansluiting te zoeken bij de leefwereld van de jongeren

Welke stappen worden ondernomen om jongeren en buurtbewoners dichter bij elkaar te brengen?

- Geen
- Buurtbewoners worden actief opgezocht om de werking van de vereniging uit te leggen
- Er worden opendeurdagen georganiseerd waarbij de buurtbewoners worden uitgenodigd om een kijkje te komen nemen in de werking
- Buurtbewoners worden uitgenodigd om als vrijwilliger te komen helpen
- Er worden activiteiten georganiseerd waar de jongeren en de buurtbewoners samen aan deelnemen
- Er worden regelmatig activiteiten met de jongeren in de buurt georganiseerd

Hoe vaak wordt er deelgenomen aan overlegorganen in de gemeente/stad om zo het perspectief van de jongeren te vertegenwoordigen?

Geef aan met een score van 1 tot 5, met 1 = nooit, 2 = zelden, 3 = soms, 4 = vaak en 5 = altijd.

Hoe wordt ervoor gezorgd dat de jongeren zelf een stem hebben waarmee de beleidsmakers rekening kunnen houden?

- Dit is niet de taak van de werking

- De jeugdwerkers vertegenwoordigen de stem van de jongeren en spreken in hun naam
- De behoeften en wensen van de jongeren worden verzameld (bijvoorbeeld in een document of een video) en bezorgd aan de beleidsmakers
- Er worden contactmomenten georganiseerd waarop de beleidsmakers en de jongeren samen rond de tafel kunnen zitten
- We laten de jongeren zetelen in jeugdleden en deelnemen aan belangrijke fora

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 8: Een jeugdwerkzorgswerking werkt met authentieke jeugdwerkers

Rationale: Een jeugdwerkzorgswerking werkt met professionele jeugdwerkers die beschikken over de nodige eigenschappen. Belangrijke kenmerken zijn:

- Oprecht geïnteresseerd zijn in de leefwereld van de jongeren, de problemen waarmee de jongeren geconfronteerd worden, en de rollen die ze opnemen in het gezin, op school en in de jeugdwerkzorg zelf. Dan alleen kan men de problemen waarmee de jongeren worstelen volledig begrijpen. Concreet houdt dit in dat de jeugdwerker aandacht heeft voor de ervaringen die de jongeren vanuit hun dagelijks leven aanbrengen, en dit komende uit verschillende levensdomeinen zoals school, werk vinden, verliefd zijn, thuis wonen, op eigen benen staan.
- De vertrouwensrelatie tussen de jongere en de jeugdwerker vormt de basis van het jeugdwerk. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie vraagt enige tijd. Bovendien is de vertrouwensband met een jongere niet overdraagbaar van de ene op de andere jeugdwerker, maar moet deze met iedere nieuwe jeugdwerker opnieuw opgebouwd worden. Voor maatschappelijk kwetsbare jongeren kan het vertrek van een vertrouwensfiguur een nieuwe kwetsing betekenen. Het is dan ook belangrijk dat een jeugdwerker zich voor langere tijd engageert voor de jeugdwerkzorg.
- Het is belangrijk dat de relatie tussen de jeugdwerker en de jongeren gekarakteriseerd wordt door partnerschap en gelijkwaardigheid. De jeugdwerker is in feite een bondgenoot. De jongeren in de jeugdwerkzorg worden aldus niet gestigmatiseerd of behandeld als maatschappelijk achtergestelden, maar als personen met waardevolle aspiraties. Jeugdwerkers hebben een positieve ondersteunende basishouding ten aanzien van de jongeren, gebaseerd op respect, vertrouwen, eerlijkheid, openheid, appreciatie en enthousiasme. Jeugdwerkers geven jongeren medezeggenschap in de werking door hen te betrekken bij het oplossen van problemen, het organiseren van activiteiten... De jeugdwerker durft zichzelf ook kwetsbaar op stellen ten aanzien van de jongeren.
- Om een vertrouwensband met de jongeren te creëren is het belangrijk dat de jeugdwerkers zich volledig mengen onder de jongeren en ook deelnemen aan hun activiteiten. Bovendien verlaagt dit voor jongeren de drempel om de jeugdwerkers aan te spreken over hun problemen.

5 criteria:

- Jeugdwerker engageren zich voor lange tijd
- Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren
- Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren
- Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren
- Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking

Hoe lang werken jeugdwerkers doorgaans bij Habbekrats?

In welke mate nemen jeugdwerkers zelf actief deel aan de activiteiten als ze zich in het trefpunt bevinden?

Geef aan op een schaal van 1 tot 5, met 1 = 'nooit', 2 = 'zelden', 3 = 'soms', 4 = 'vaak' en 5 'altijd' (d.w.z. dat u elke keer deelneemt wanneer deze zaken georganiseerd worden)

In welke mate zijn jeugdwerkers tijdens de instuif onder de jongeren?

Geef aan op een schaal van 1 tot 5, met 1 = 'nooit', 2 = 'zelden', 3 = 'soms', 4 = 'vaak' en 5 'altijd' (d.w.z. dat u elke keer deelneemt wanneer deze zaken georganiseerd worden)

Hoe worden jongeren in de eerste plaats benaderd in de jeugdwerking?

- Als jongeren met problemen
 Als gewone jongeren

Hebben jeugdwerkers zicht op de leefwereld van de jongeren en de problemen waarmee zij buiten de werking geconfronteerd worden?

- Ja
 Nee

→ Indien antwoord 1: Vanwaar komt deze kennis over de leefwereld van de jongeren? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De jongeren vertellen hier spontaan over
 Jeugdwerkers vragen de jongeren hier zelf naar

Op welke manier wordt aan de jongeren een gevoel van gelijkwaardigheid gegeven?

- Niet, de jongeren moeten naar de jeugdwerkers luisteren
 De jeugdwerkers betrekken jongeren mee bij het oplossen van problemen
 De jeugdwerkers betrekken jongeren mee bij de organisatie van activiteiten, er wordt gevraagd naar hun inbreng en rekening gehouden met hun wensen t.a.v. de werking
 Jeugdwerkers durven zichzelf kwetsbaar opstellen t.a.v. de jongeren (ze vertellen soms over eigen problemen, over eigen onzekerheden...)

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg

Rationale: Voor een jeugdwerking is het belangrijk dat de jeugdwerkers regelmatig met elkaar en met de coördinator overleggen. Niet alleen kunnen ze op die manier van elkaar leren, bovendien zorgt dit ervoor dat de jeugdwerkers zich minder eenzaam voelen en zich gesteund voelen in hun werk, wat belangrijk is om hun continu engagement te garanderen. Verder zorgt regelmatig overleg er ook voor dat de jeugdwerkers herinnerd worden aan de gemeenschappelijke missie en visie van de jeugdwerking en kan dit de groepssfeer ten goede komen. Naast intern overleg is ook overleg met externen van belang. Uitwisseling met jeugdwerkers van andere welzijnsorganisaties kan leiden tot nieuwe inzichten en overleg met het stadsbestuur zorgt ervoor dat de werking haar aanbod gericht kan afstemmen op de lokale noden.

6 criteria:

- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen
- Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt
- De coördinator is aanspreekbaar voor overleg
- Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats
- Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten af te toetsen
- Er wordt overlegd met jeugdwerkers van andere jeugdwelzijnsorganisaties om ervaringen uit te wisselen

Hoe vaak wordt er met de andere jeugdwerkers in het trefpunt overlegd over de gang van zaken in het trefpunt?

Hoe vaak wordt er met de jeugdwerkers van de andere trefpunten overlegd?

Is de coördinator voldoende aanspreekbaar voor overleg?

Hoe vaak vinden er functionerings- en evaluatiegesprekken plaats met de jeugdwerkers?

In welke mate wordt er overlegd met het lokale bestuur zodat het aanbod van Habbekrats inspeelt op de noden van de stad/gemeente?

In welke mate is er uitwisseling tussen de jeugdwerkers van Habbekrats en jeugdwerkers van andere welzijnsorganisaties in de regio?

Scoring:

- Wanneer geen criterium aanwezig is: score 0
- Wanneer criterium 1 aanwezig is: score 1
- Wanneer 2 criteria aanwezig zijn: score 2
- Wanneer 3 criteria aanwezig zijn: score 3
- Wanneer 4 criteria aanwezig zijn: score 4
- Wanneer 5 of 6 criteria aanwezig zijn: score 5

Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven

Rationale: De jongeren moeten de jeugdwelzijnswerking ervaren als een veilige haven waar ze zichzelf mogen zijn, rust vinden, gerespecteerd worden, niet de druk voelen om zich aan te passen aan de mainstream verwachtingen. Het is belangrijk dat een jeugdwelzijnswerking expliciet aandacht besteed aan het creëren van een goede sfeer en een gevoel van samenhang. Wanneer zich conflicten voordoen worden deze best snel aangepakt, opgelost en vervolgens achterwege gelaten. Jongeren moeten het gevoel hebben altijd welkom te blijven op die plek, zelfs nadat ze iets fout hebben gedaan. Om het gevoel van samenhang verder te versterken zijn groepsactiviteiten belangrijk.

7 criteria:

- Er heerst een warme sfeer
- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag
- Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen
- Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen
- Er wordt een gevoel van samenhang gecreëerd via groepsactiviteiten
- Jongeren worden niet benaderd als probleemjongeren
- Jongeren hebben medezeggenschap in de werking

Warme sfeer → zelf bepalen of dit aan- of afwezig is

Hoe wordt er omgegaan met conflicten en pestgedrag onder de jongeren?

- Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen
- De jongeren moeten dit onderling uitvechten

Welke verwachtingen heeft de werking t.a.v. de jongeren?

- We verwachten enkel dat de jongeren de gedragscode van Habbekrats respecteren, verder zijn er geen verwachtingen of eisen
- Er wordt verwacht dat de jongeren geregeld aan de activiteiten en vormingen deelnemen

Binnen Habbekrats gelden een aantal regels. Zo is er geen plaats voor geweld, vandalisme, diefstal, racisme, alcohol, drugs en wapenbezit. Hoe wordt er gereageerd op jongeren die deze regels overtreden?

- We negeren dit bewust en reageren hier niet op
- We proberen te achterhalen waarom zij dit gedrag stellen
- We maken deze jongeren duidelijk dat dit gedrag niet kan
- We geven deze jongeren een sanctie of schorsen hen voor een bepaalde periode
- We sluiten deze jongeren definitief uit de jeugdwerking
- Anders? ...

De overige 3 criteria worden eerder bevraagd...

Bijlage 2: Stellingen en criteria bevraging jeugdwerkers

Criteria per stelling	Scores					
	Score 0	Score 1	Score 2	Score 3	Score 4	Score 5
Stelling 1: Doelstellingen – een jeugdwelzijnswerking doet meer dan alleen zinvolle vrije tijd organiseren						
6 criteria: ☐ Zinvolle vrije tijd organiseren ☐ Jongeren kansen geven (algemene doelstelling) ☐ Jongeren leren om zelf te beslissen ☐ Positief zelfbeeld ontwikkelen ☐ Participeren in de samenleving	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 criteria aanwezig
Stelling 2: Een jeugdwelzijnswerking hanteert geen uitsluitingspraktijken						
5 criteria: ☐ Richt zich in hoofdzaak op jongeren uit de doelgroep ☐ Er is een maximumlimiet van jongeren dat toegelaten wordt in de werking ☐ Er is een maximumlimiet van jongeren dat aan de activiteiten kan deelnemen ☐ Bij probleemgedrag worden jongeren definitief uit de werking gesloten ☐ Regelmatige deelname aan activiteiten is vereist om lid te blijven van de werking	Er zijn 5 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn geen criteria aanwezig
Stelling 3: Een jeugdwelzijnswerking doet aan actieve rekrutering						
6 criteria: ☐ Er wordt zo vaak mogelijk gerekruteerd ☐ Jongeren worden opgezocht in hun vertrouwde omgeving ☐ Jongeren worden verwelkomd zonder hen meteen te problematiseren ☐ Er is een proefperiode ☐ Er wordt onderzocht waarom jongeren afhaken of niet bereikt worden ☐ Het vertrouwen van ouders wordt gewonnen	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 of 6 criteria aanwezig
Stelling 4: Een jeugdwelzijnswerking werkt empowerend						
5 criteria: ☐ Positief gedrag wordt zoveel mogelijk bekrachtigd en niet als	Er is geen criterium	Er is 1 criterium	Er zijn 2 criteria	Er zijn 3 criteria	Er zijn 4 criteria	Er zijn 5 criteria

vanzelfsprekend beschouwd ☐ Er worden realistische doelstellingen en verwachtingen aan de jongeren gesteld om hen extra te kunnen bekrachtigen ☐ De activiteiten zijn afgestemd op de competenties en talenten van de jongeren, zodat ze succes kunnen ervaren ☐ Jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen ☐ Er wordt op een positieve manier omgegaan met negatieve ervaringen	aanwezig	aanwezig	aanwezig	aanwezig	aanwezig	aanwezig
Stelling 5: Een jeugdwelzijnswerking beantwoordt hulpvragen						
5 criteria: ☐ Jeugdwerkers zijn altijd aanspreekbaar voor de jongeren als deze een probleem hebben ☐ Jeugdwerkers pikken zelf problemen op en proberen de jongere hierop aan te spreken ☐ De werking beschikt over iemand met een hulpverleningsachtergrond ☐ Bij te complexe problemen wordt de jongere doorverwezen naar de professionele hulpverlening ☐ Indien nodig/gewenst gaat een jeugdwerker met de jongere mee naar de hulpverlening	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 criteria aanwezig
Stelling 6: Een jeugdwelzijnswerking zorgt voor een gevarieerd vrijetijdsaanbod						
7 criteria: ☐ Er is een gevarieerd aanbod aan sport, cultuur, spel... ☐ Er is geen verplichte deelname aan activiteiten ☐ Het aanbod is afgestemd op de leefwereld van de jongeren ☐ Jongeren hebben inspraak in het aanbod ☐ Het aanbod heeft een vormende component ☐ Op elk moment, is er keuze uit meer dan één activiteit ☐ Jongeren hebben de mogelijkheid om zich individueel bezig te houden	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 of meer criteria aanwezig
Stelling 7: Een jeugdwelzijnswerking heeft een brugfunctie en een signaalfunctie						
5 criteria: ☐ Jongeren verbinden met hulpverlenings- en welzijnsorganisaties ☐ Jongeren verbinden met andere vrijetijdsorganisaties	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 criteria aanwezig

☐ Jongeren verbinden met buurtbewoners ☐ De werking participeert aan lokale overlegorganen om de problemen van de jongeren bij beleidsmakers aan te kaarten ☐ De werking organiseert zelf contactmomenten tussen de jongeren en beleidsmakers en laat daarbij de jongeren aan het woord						
Stelling 8: Een jeugdwelzijnswerking werkt met authentieke jeugdwerkers						
5 criteria: ☐ Jeugdwerkers engageren zich voor lange tijd ☐ Jeugdwerkers mengen zich onder de jongeren ☐ Jeugdwerkers hebben een onbevooroordeelde houding t.a.v. de jongeren ☐ Jeugdwerkers zijn oprecht geïnteresseerd in de leefwereld van de jongeren ☐ Jeugdwerkers behandelen de jongeren als gelijken en vragen actief naar hun inbreng in de werking	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 criteria aanwezig
Stelling 9: Een jeugdwelzijnswerking maakt tijd vrij voor overleg						
6 criteria: ☐ Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers over de trefpunten heen ☐ Er wordt geregeld overlegd met alle jeugdwerkers binnen 1 trefpunt ☐ De coördinator is steeds aanspreekbaar ☐ Er vinden geregeld functionerings- en evaluatiegesprekken plaats ☐ Er wordt overlegd met het lokale bestuur om de noden van de gemeenten/stad af te toetsen ☐ Er is uitwisseling met jeugdwerkers van andere jeugdwelzijnsorganisaties	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 criteria aanwezig
Stelling 10: Een jeugdwelzijnswerking is een veilige haven						
7 criteria: ☐ Er heerst een warme sfeer ☐ Er wordt zo snel mogelijk ingegrepen bij conflicten en pestgedrag ☐ Er wordt geen druk op de jongeren uitgeoefend om mee te doen aan bepaalde activiteiten of om te voldoen aan bepaalde verwachtingen ☐ Jongeren blijven altijd welkom, ook als ze probleemgedrag stellen	Er is geen criterium aanwezig	Er is 1 criterium aanwezig	Er zijn 2 criteria aanwezig	Er zijn 3 criteria aanwezig	Er zijn 4 criteria aanwezig	Er zijn 5 of meer criteria aanwezig

☐ Er wordt een gevoel van samenhang gecreëerd via groepsactiviteiten						
☐ Jongeren worden niet benaderd als probleemjongeren						
☐ Jongeren hebben medezeggenschap in de werking						